

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030

Spis treści

Wstęp	5
1. Uwarunkowania tworzenia strategii.....	8
1.1 Metodologia opracowania strategii.....	8
1.2. Podstawy prawne.....	11
1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	14
2. Część diagnostyczno-analityczna	30
2.1 Lokalizacja	30
2.2. Historia miasta Człuchów	32
2.3 Dostępność usług na terenie miasta Człuchów	33
2.4. Demografia i zachodzące procesy	36
2.5. Lokalna gospodarka.....	48
2.6. Mieszkalnictwo	63
2.7. Infrastruktura techniczna i transport	71
3. Instytucje pomocy społecznej oraz charakterystyka podejmowanych działań	80
3.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.....	80
3.2. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	84
3.3. Punkty sprzedaży napojów alkoholowych	87
3.4. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne skierowanie do dzieci i młodzieży	89
3.5. Współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi	91
3.6. Procedura „Niebieskie Karty” i przemoc domowa	95
3.7. Zespół interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej	98
3.8. Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie	99
3.9. Usługi opiekuńcze	101
3.10. Bezpieczeństwo i przestępczość	102
3.11. Działalność medyczna	105
4. Raport z badania ankietowego	107
4.1. Wyniki badania dorosłych mieszkańców miasta Człuchów	108
4.1.1. Metodologia.....	108
4.1.2. Cel badania	108
4.1.3. Metoda i technika badawcza	109
4.1.4. Grupa badania.....	109
4.2. Sytuacja życiowa mieszkańców	111

4.3. Problemy społeczne w mieście	113
4.4. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia	115
4.5. Bezpieczeństwo i przemoc domowa	119
4.6. Kultura i działania społeczne	123
4.7. Osoby starsze i z niepełnosprawnością	127
4.8. Praca i źródło utrzymania	130
5. Badanie uczniów szkół	135
5.1. Metodologia.....	135
5.1.1. Cel badania	135
5.1.2. Metoda i technika badawcza	136
5.1.3. Grupa badania.....	136
5.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej.....	136
5.3. Spożywanie alkoholu.....	141
5.4. Uzależnienie od nikotyny	148
5.5. Narkotyki i dopalacze	151
5.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc.....	156
5.7. Napoje energetyczne.....	167
5.8. Zażywanie leków	169
5.9. Czas wolny	170
6. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	172
6.1. Metodologia.....	172
6.1.1. Cel badania	172
6.1.2. Metoda i technika badawcza	172
6.1.3. Grupa badana	172
6.2. Problemy społeczne w mieście.....	173
6.3. Wsparcie i codzienna praca	174
7. Wyniki badania seniorów w mieście Człuchów	180
7.1.1. Metodologia.....	180
7.1.2. Cel badania	180
7.1.3. Metoda i technika badawcza	180
7.1.4. Grupa badania.....	181
7.2 Sytuacja życiowa seniorów i opieka zdrowotna.....	183
7.3. Życie codzienne i czas wolny	188

8. Podsumowanie	196
8.1. Badanie seniorów.....	196
8.2. Badanie dorosłych mieszkańców	197
8.3. Badanie uczniów	198
8.4. Badanie pracowników MOPS	201
8.5 Badanie seniorów.....	202
9. Rekomendacje działań	203
9.1. Wobec dorosłych mieszkańców	203
9.2 Wobec kadry pracowników MOPS.....	204
9.3 Wobec uczniów	205
9.4 Wobec seniorów	205
10. Analiza SWOT	207
11. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej	211
11.1. Podstawy teoretyczne	211
11.2. Misja i wizja	211
12. Cele strategiczne i operacyjne	213
13. Zarządzanie realizacją strategii	236
13.1. Koordynacja	236
13.2. Programy i projekty	237
13.3. Źródła finansowania i ramy finansowe	237
14. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja	244
15. Podsumowanie i wnioski.....	249
Załączniki.....	251
Spis tabel	251
Spis wykresów	251
Spis rysunków.....	258

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej, na każdej gminie/ mieście w Polsce, spoczywa obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten stanowi podstawowe i jedno z najważniejszych narzędzi planistycznych, którego celem jest określenie działań ukierunkowanych na wspieranie integracji społecznej mieszkańców i rodzin zamieszkujących dany obszar ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Integracja społeczna, o której wspomniano wyżej oznacza dążenie do budowania spójności i harmonii we wspólnocie lokalnej, poprzez wzmacnianie więzi międzyludzkich, intensyfikację kontaktów oraz rozwijanie współpracy pomiędzy mieszkańcami. Szczególny nacisk w tym aspekcie kładzie się na wspieranie osób podejmujących działania na rzecz własnego rozwoju oraz poprawy jakości życia swojego otoczenia, a także na osoby zmagające się z różnego rodzaju dysfunkcjami i trudnościami życiowymi.

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Myersa problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków. Z kolei inna definicja według K. Frysztackiego mówi o tym, że warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru. W świetle przedstawionych dwóch definicji, muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

W ostatnich latach za najbardziej efektywną metodę rozwiązywania problemów społecznych uznaje się rozwijanie wśród mieszkańców umiejętności niezbędnych do radzenia sobie z trudnościami życiowymi. Podejście to stanowić będzie podstawę do opracowania i późniejszej realizacji celów strategicznych niniejszego dokumentu. W okresach przemian społeczno-gospodarczych obserwujemy spiętrzenie wielu różnych problemów skutkujących apatią, wycofaniem społecznym czy poczuciem alienacji. W konsekwencji szczególnego znaczenia nabiera tworzenie profesjonalnego systemu edukacji, aktywizacji obywatelskiej oraz integracji społecznej, obejmującego między innymi spotkania o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

Kolejnym kluczowym obszarem działań z punktu widzenia problematyki społecznej jest system pomocy społecznej, w tym przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Należy podkreślić, że pomimo wsparcia oferowanego w tym zakresie, część osób nadal doświadcza trudności wynikających przede wszystkim z nadużywania substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol czy narkotyki. W warunkach lokalnych do najczęściej występujących problemów społecznych należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię i nikotynizm, ubóstwo i bezrobocie, przemoc w rodzinie, bezradność w zakresie opieki i wychowania dzieci, wykluczenie społeczne.

Problemy te wymagają zróżnicowanych form wsparcia oraz indywidualnego podejścia. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne zjawiska społeczne często wzajemnie się nakładają i wzmacniają. Priorytetem pozostaje nie tylko przeciwdziałanie tym zagrożeniom, lecz również ograniczanie ich skutków w środowiskach, w których już występują. W związku z powyższym dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym, powinien koncentrować się na działaniach w następujących obszarach tj. m.in.:

- edukacja publiczna, kultura oraz wzmacnianie samoorganizacji społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- wsparcie rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów z nadużywaniem alkoholu i narkotyków.

Osoby i rodziny, które otrzymują jedną lub kilka form wsparcia w przedstawionych powyżej obszarach, zyskują większą motywację do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a także poczucie własnej wartości i współodpowiedzialności za przezwyciężanie problemów, które ich dotyczą.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, określa podstawowe kierunki działań jednostek samorządu terytorialnego oraz mieszkańców, mających na celu podniesienie efektywności funkcjonowania jednostki w wymiarze społecznym, co także ma się przełożyć na jej funkcjonalność w wymiarze ekonomicznym, gospodarczym oraz przestrzennofunkcyjnym. Wskazanie priorytetowych celów operacyjnych i strategicznych umożliwia minimalizowanie negatywnych skutków procesów zachodzących w obrębie społeczności lokalnej, a także sprzyja realizacji spójnej polityki społecznej. Najistotniejszymi działaniami przewidzianymi w ramach Strategii są m.in.: poprawa jakości życia mieszkańców, wzmacnianie spójności społecznej, wyrównywanie szans rozwojowych, tworzenie odpowiednich warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży, budowanie, rozwijanie i ochrona kapitału ludzkiego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

Kwestie związane z szeroko pojętym rozwiązywaniem problemów społecznych stanowią jedno z najważniejszych zadań każdej administracji publicznej na każdym jej szczeblu a skuteczność tych działań uzależniona jest także od zaangażowania partnerów społecznych, instytucji sektora życia publicznego, w tym organizacji pozarządowych oraz instytucji otoczenia społecznego i gospodarczego. Efektywna i rzeczowo przeprowadzona diagnoza potrzeb społeczności lokalnej oraz sporządzenie długofalowego planu działania są niezbędnymi warunkami dla skutecznej realizacji zamierzonych celów polityki społecznej. Jednocześnie zdefiniowanie misji i wizji rozwoju, odpowiadającej na bieżące wyzwania stojące przed jednostką samorządową, uwzględniające jej cechy charakterystyczne oraz opracowanie jasnych celów strategicznych i operacyjnych, istotnie wpływa na redukcję oraz łagodzenie skutków problemów uprzednio zdiagnozowanych w danej jednostce.

Przedmiotowy dokument stanowi podstawę wdrażania trwałych i systemowych rozwiązań w zakresie interwencji społecznych, ukierunkowanych na poprawę warunków życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych, którą są najbardziej narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 staje się tym samym podstawowym i jednym z najważniejszych narzędzi zarządzania w zakresie kształtowania lokalnych uwarunkowań społecznych. Zawierając długoterminowe cele i priorytetowe kierunki działań. Niniejszy dokument stanowi jeden z najważniejszych drogowskazów dla organów samorządowych, instytucji i mieszkańców, wyznaczając ramy i kierunki przyszłych przedsięwzięć realizowanych w sferze polityki społecznej.

1. Uwarunkowania tworzenia strategii

1.1 Metodologia opracowania strategii

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214). Ustawa wskazuje podstawowe elementy, jakie powinny znaleźć się w Strategii, nie precyzując jednak szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczne decyzje w tym zakresie pozostawione zostały jednostkom samorządu terytorialnego. Wsparciem dla procesu opracowywania dokumentu Strategii w tym zakresie jest podręcznik pn. „Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny” powstał w ramach projektu „STRATEGOR”. Zarówno jego część teoretyczna jak i praktyczna może okazać się drogowskazem dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030.

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, zostały opracowane na bazie struktury analogicznej do innych dokumentów wyznaczających kierunki lokalnej polityki społecznej. Cele główne i szczegółowe w Strategii mają na celu przybliżenie miasta Człuchów do realizacji pożądanego modelu rozwoju, zgodnego z oczekiwaniami władz samorządowych oraz mieszkańców. Strategia wyróżnia się na tle innych programów oraz aktów prawnych zarówno dłuższym okresem obowiązywania, jak i nadrzędnym charakterem w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych. Jej horyzont czasowy ustalono na okres czterech lat, co pozostaje w zgodzie z wytycznymi dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej opracowywanych na szczeblu ponadlokalnym, krajowym i unijnym. Ramy czasowe tak wyznaczone, wynikają z planistycznego charakteru dokumentu oraz umożliwiają dostosowanie zapisów Strategii do wymogów obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, zapewniając spójność działań i stabilność realizacji przyjętych celów.

Powszechnie w naukach o zarządzaniu i administracji publicznej przyjmuje się podział na trzy główne poziomy planowania tj.:

- poziom strategiczny – obejmuje długofalowe cele oraz kierunki rozwoju organizacji lub jednostki, a także sposoby ich realizacji. Na tym poziomie tworzy się strategię działania i określa wizję w perspektywie wieloletniej,
- poziom taktyczny – dotyczy planowania działań na średni okres, zazwyczaj wynoszący kilka lat, na podstawie wyznaczonych wcześniej celów strategicznych. Obejmuje

opracowanie programów, projektów i wyznaczanie niezbędnych zasobów do ich osiągnięcia,

- poziom operacyjny – skupia się na bieżącym, szczegółowym planowaniu działań oraz codziennej realizacji wyznaczonych zadań. Obejmuje zestawienie konkretnych czynności wykonywanych w krótkim czasie, najczęściej w okresach tygodnia lub miesiąca, zgodnie z założeniami poziomów wyższych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma charakter obligatoryjny oraz odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Tym samym na autorach opracowania spoczywa obowiązek przygotowania dokumentu zgodnie z postanowieniami obowiązujących dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Identyfikacja kluczowych problemów społecznych oraz określenie kierunku działań, które mają sprzyjać rozwojowi społeczno-gospodarczemu jednostki samorządu terytorialnego a także wspierać mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb i rozwiązywaniu problemów i to one stanowią fundament procesu opracowania i wdrażania Strategii.

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 prowadzone były z zastosowaniem metodologii opartej na założeniach modelu partycypacyjnego. Przyjęte podejście zakłada aktywne włączenie kluczowych interesariuszy w proces współtworzenia dokumentu, wzmacniając tym samym partnerską współpracę oraz umożliwiając dostęp do szerokiego zakresu informacji niezbędnych do prawidłowego i rzetelnego opracowania dokumentu.

Podstawowym etapem prac badawczych była analiza danych zastanych, obejmująca przegląd dokumentów strategicznych i sprawozdawczych, danych statystycznych oraz informacji udostępnionych przez instytucje lokalne.

Analizie poddano w szczególności:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych, Roczniki Statystyczne),
- sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie (MPiPS-03, MPiPS-05, MPiPS-07),
- dane Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, szkół i placówek oświatowych,
- lokalne programy i strategie sektorowe (m.in. strategię rozwoju gminy, programy profilaktyczne, polityki senioralne i zdrowotne).

Analiza objęła dane z ostatnich 3 lat (lata 2022–2024) co pozwoliło uchwycić zarówno stan aktualny, jak i dynamikę zmian społecznych. Dane zostały uporządkowane w układzie

tematycznym obejmującym m.in. demografię, edukację, zdrowie, pomoc społeczną, rynek pracy, przemoc, uzależnienia i bezpieczeństwo publiczne.

W IV kwartale 2025 r. na terenie miasta Człuchów zostało zorganizowane anonimowe badanie ankietowe, w którym uczestniczyli losowo dobrani przedstawiciele:

- pełnoletnich mieszkańców do 60 roku życia (100 osób),
- kadry Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (19 osób),
- uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z miasta Człuchów (468 uczniów),
- seniorów w wieku 60 lat i więcej (50 osób).

Wszyscy respondenci biorący udział w badaniu ankietowym przed rozpoczęciem byli informowani o anonimowym charakterze ankiety a także poinformowani o możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie bez podawania przyczyny rezygnacji.

Przeprowadzone badanie miało na celu oszacowanie skali występowania poszczególnych zagrożeń oraz cech charakterystycznych dla poszczególnych zjawisk i ich form w różnych grupach społecznych. Problematyka podjęta w badaniu skupiała się głównie wokół zagadnień związanych z:

- używaniem substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze,
- spożywaniem alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz zjawiska uzależnień,
- paleniem papierosów oraz e-papierosów,
- występowaniem uzależnienia od hazardu i gier,
- przemocą domową,
- uzależnieniem od używania nowych technologii,
- edukacja: niskie wyniki edukacyjne, brak ofert kształcenia, zanik autorytetu szkoły,
- demografia: starzejące się społeczeństwo, spadek liczby urodzeń,
- rynek pracy: brak miejsc pracy dla młodzieży, osoby w wieku 50+,
- zdrowie: długie kolejki do specjalistów, niska świadomość zdrowotna, stres i zaburzenia psychiczne
- bezpieczeństwo: przestępczość lokalna, zanik więzi społecznych.

Równolegle część diagnostyczna Strategii została opracowana w oparciu o analizę danych zastanych, pochodzących z wiarygodnych źródeł m.in.

- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Urzędu Miejskiego w Człuchowie,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie,

- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- oraz innych instytucji i podmiotów z sektora ekonomii społecznej, funkcjonujących w mieście m.in. spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe, organizacje partnerskie, stowarzyszenia czy fundacje.

Wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz analizy danych statystycznych zostały przedstawione i poddane szczegółowej analizie wraz z graficzną formą poszczególnych dziedzin, tematów, pytań w rozdziale zatytułowanym jako część diagnostyczno-analityczna. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy możliwe było późniejsze określenie obszarów problemowych, które jednocześnie uwzględniały kompetencje władz lokalnych. W ramach prac dokonano opracowania i wyznaczenia celów strategicznych oraz kierunków niezbędnych działań, a także określono odpowiednie wskaźniki ich realizacji. Dodatkowo przygotowano prognozę zmian, omówiono ramy finansowe Strategii oraz sposoby jej wdrażania i ewaluację. Z uwagi na okres opracowania i obowiązywania niniejszego dokumentu należy podkreślić, że Strategia ma charakter uniwersalny i koncentruje się na rozwiązywaniu najważniejszych problemów społecznych w mieście Człuchów, tworząc podstawy do skutecznej i odpowiedzialnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Etyka badań

Wszystkie badania przeprowadzono z zachowaniem zasad etyki badań społecznych, zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych (RODO). Udział respondentów był dobrowolny i anonimowy. W przypadku uczniów zapewniono zgodę dyrekcji szkół oraz informację o celu badania. Dane analizowano w ujęciu zbiorczym, bez możliwości identyfikacji osób udzielających odpowiedzi.

Podsumowanie

Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych – analizy danych zastanych, badań ilościowych PAPI i CAWI oraz badania eksperckiego – pozwoliło na uzyskanie pełnego, wielowymiarowego obrazu sytuacji społecznej miasta Człuchów. Przyjęte rozwiązania zapewniają rzetelność, trafność i porównywalność uzyskanych danych, a tym samym stanowią wiarygodną podstawę do formułowania celów strategicznych i kierunków działań w niniejszym dokumencie.

1.2. Podstawy prawne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 charakteryzująca się spójnością i wieloletnią koncepcją rozwiązywania problemów

społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne samorządów terytorialnych jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), która w połączeniu z art. 16 b ust. 1 i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1214), która nakłada na jednostki samorządowe takie jak np. gmina czy miasto, zadanie własne w postaci opracowania i realizacji gminnej/ miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia powinna składać się w szczególności z:

- diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
- określenia: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych i podstawowych części:

- diagnostycznej,
- analitycznej,
- programowej.

Część diagnostyczna, zawiera szczegółową diagnozę sytuacji społecznej w obszarze objętym strategią w tym przypadku dotyczącą miasta Człuchów. Obejmuje charakterystykę jednostki samorządu terytorialnego, analizę danych demograficznych, społecznych i ekonomicznych, identyfikację najważniejszych problemów społecznych oraz ocenę dostępnych zasobów i potencjału lokalnego. Część diagnostyczna stanowi podstawę do dalszych analiz i wyznaczenia kierunków działań.

Część analityczna, obejmuje pogłębioną analizę zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych, w tym również analizę przyczyn, skutków oraz wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi zjawiskami zachodzącymi w środowisku lokalnym jednostki terytorialnej. Część analityczna powinna zawierać analizę SWOT (mocnych i słabych

stron, szans i zagrożeń), prognozę zmian społecznych oraz identyfikację grup szczególnie narażonych na możliwość wykluczenia społecznego i marginalizacji.

Część programowa, zawiera cele strategiczne i operacyjne, priorytetowe kierunki działań oraz propozycje konkretnych i zdefiniowanych zadań i projektów służących rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów społecznych. Określa także wskaźniki realizacji działań, ramy finansowe, sposoby wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji strategii w sytuacji zaistnienia potrzeby. Taka konstrukcja strategii i właściwe przygotowanie oraz opracowanie wszystkich trzech elementów składowych umożliwia kompleksowe rozpoznanie i analizę problemów społecznych oraz wyznaczenie skutecznych działań naprawczych, dostosowanych do każdej grupy społecznej zamieszkującej teren miasta.

Zasady realizacji niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, oprócz postanowień ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, określane są również przez inne akty prawne obowiązujące w obszarze polityki społecznej. W szczególności należą do nich:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 897),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 619),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 438, 620),

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 jest zgodna z założeniami polityk odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym. Poniżej omówiono spójność Strategii z innymi dokumentami.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Światowe i europejskie:

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – jest to program przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych, określający globalny model zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z zasadami Agendy 2030, współcześnie podejmowane działania powinny mieć wspólny mianownik i koncentrować się na eliminacji ubóstwa we wszystkich jego wymiarach, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych, społecznych oraz środowiskowych.

Cele Agendy 2030 obejmują:

- eliminację ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie,
- eliminację głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego, poprawę odżywiania oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa,
- zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu,
- zapewnienie wszystkim wysokiej jakości edukacji oraz wspieranie uczenia się przez całe życie,
- osiągnięcie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt,

- zapewnienie wszystkim dostępu do wody pitnej i warunków sanitarnych poprzez zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi,
- zapewnienie powszechnego dostępu do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie,
- promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzyjnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich,
- budowę stabilnej infrastruktury, promowanie zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wspieranie innowacyjności,
- redukcję nierówności wewnątrz krajów oraz między krajami,
- uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, trwałymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu,
- zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji,
- podjęcie pilnych działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom,
- ochronę oceanów, mórz i zasobów morskich oraz ich zrównoważone wykorzystanie,
- ochronę, przywracanie i promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustoszczenia, powstrzymywanie i odwracanie degradacji gleby oraz utraty bioróżnorodności,
- promowanie pokojowych i inkluzyjnych społeczeństw, zapewnienie powszechnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz budowanie skutecznych, odpowiedzialnych instytucji sprzyjających włączeniu społecznemu na wszystkich szczeblach,
- wzmocnienie środków wdrażania oraz ożywienie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Strategia promuje nowy model rozwoju, określany jako „rozwój odpowiedzialny”, który zakłada budowanie konkurencyjności poprzez wykorzystanie nowych czynników wzrostu, przy równoległym zapewnieniu udziału i korzyści wszystkim grupom społecznym. Głównym celem strategicznym jest stworzenie warunków do zrównoważonego i długofalowego rozwoju mieszkańców, w tym Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez jednoczesne wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i terytorialnej. Realizacja niniejszych zadań ma prowadzić w dalszej kolejności do wzrostu zamożności społeczeństwa, ograniczenia ubóstwa oraz zmniejszenia liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i wzmacniania potencjału wspólnot lokalnych.

Krajowe:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – jest dokumentem strategicznym, który wyznacza główne trendy, wyzwania oraz możliwe scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także określa kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Głównymi celami w ramach realizacji dokumentu jest:

- wzmacnianie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacja),
- równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja),
- podnoszenie efektywności i sprawności funkcjonowania państwa.

W ramach celów rozwojowych Strategii wskazano następujące priorytety:

- wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, tworzenie warunków dla wzrostu oszczędności, podaży pracy oraz innowacyjności,
- redukcja długu publicznego oraz kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
- poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- zwiększenie wydajności i konkurencyjności gospodarki,
- budowa „Polski Cyfrowej” poprzez rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych,
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia oraz wdrożenie rozwiązań typu „workfare state”,
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego,
- wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju w celu pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
- zwiększenie dostępności terytorialnej kraju poprzez rozwój zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego,
- budowa sprawnego państwa jako modelu efektywnej administracji publicznej,
- wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia stanowi punkt wyjścia do formułowania założeń polityk publicznych oraz wdrażania działań ukierunkowanych na długofalowy, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy państwa, jednocześnie przyczyniając się w znacznym stopniu do wzrostu dobrobytu obywateli oraz wzmacniania spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa, wyznaczający kierunki rozwoju społeczno-

gospodarczego kraju w perspektywie do 2030 r. Dokument jest ściśle powiązany z Umową Partnerstwa na lata 2021–2027, która określa wspólne wartości, zasady współpracy rządu, samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju. Głównymi celami strategicznymi KSRR 2030 to:

- zrównoważony rozwój całego kraju, poprzez zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów,
- zapewnienie spójności rozwojowej kraju, poprzez wsparcie słabiej rozwiniętych regionów i obszarów, które nie mogą w pełni wykorzystać swojego potencjału rozwojowego,
- wzmacnianie konkurencyjności regionów, poprzez rozwój lokalnych przedsiębiorstw, innowacyjności oraz kapitału ludzkiego i społecznego,
- podniesienie jakości zarządzania rozwojem regionalnym, w tym zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych oraz rozwijanie kompetencji administracji publicznej.

KSRR 2030 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju regionalnego Polski, kładącym nacisk na zrównoważony rozwój, spójność terytorialną oraz wsparcie obszarów wymagających szczególnej interwencji.

Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027 – jest kluczowym dokumentem strategicznym określającym zasady i kierunki wykorzystania funduszy europejskich w Polsce w ramach polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Główne cele Umowy Partnerstwa to:

- wyznaczenie strategii inwestowania funduszy europejskich w Polsce, zgodnie z celami Unii Europejskiej oraz krajowymi priorytetami rozwojowymi,
- wsparcie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym zmniejszanie dysproporcji regionalnych i wzmacnianie spójności terytorialnej,
- realizacja celów polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa, w tym transformacji energetycznej, cyfryzacji, innowacyjności, rozwoju kapitału ludzkiego i ochrony środowiska.

Cele polityki spójności na lata 2021–2027. Umowa Partnerstwa realizuje sześć głównych celów polityki spójności:

- bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa – wsparcie innowacji, cyfryzacji, rozwoju przedsiębiorczości,
- bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa – działania na rzecz efektywności energetycznej, OZE, gospodarki o obiegu zamkniętym,

- lepiej połączona Europa – rozwój infrastruktury transportowej i cyfrowej,
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym – inwestycje w edukację, zatrudnienie, integrację społeczną,
- Europa bliżej obywateli – wsparcie rozwoju lokalnego i regionalnego,
- łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie i wsparcie regionów przechodzących transformację energetyczną.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 (FERS) – jest jednym z kluczowych programów krajowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, ukierunkowany na wsparcie rozwoju społecznego, poprawę sytuacji na rynku pracy, zwiększenie dostępności usług oraz podnoszenie jakości edukacji i integracji społecznej w Polsce. Główne cele programu to:

- poprawa sytuacji osób na rynku pracy, poprzez wsparcie aktywizacji zawodowej, rozwój kompetencji i kwalifikacji oraz mobilności zawodowej,
- zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, przez system rozwiązań ułatwiających dostęp do usług publicznych, edukacji, rynku pracy i infrastruktury,
- zapewnienie opieki nad dziećmi, rozwój miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, podnoszenie kompetencji kadry opiekuńczej, wsparcie godzenia życia zawodowego i rodzinnego,
- podnoszenie jakości edukacji i rozwój kompetencji poprzez wsparcie systemów kształcenia, rozwój edukacji włączającej, promowanie uczenia się przez całe życie, w tym rozwój kompetencji cyfrowych osób dorosłych,
- integracja społeczna, działania na rzecz włączenia społecznego osób zagrożonych wykluczeniem, wsparcie instytucji integracyjnych, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej,
- ochrona zdrowia, poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych, wsparcie profilaktyki i promocji zdrowia.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – jest programem krajowym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), którego głównym celem jest przeciwdziałanie deprywacji materialnej poprzez udzielanie pomocy żywnościowej osobom najbardziej potrzebującym oraz realizację działań towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne. Głównymi celami programu są:

- przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu poprzez zapewnienie podstawowej pomocy materialnej,

- wspieranie włączenia społecznego osób najbardziej potrzebujących, w tym dzieci,
- wzmacnianie samodzielności i kompetencji życiowych beneficjentów poprzez udział w działaniach edukacyjnych i aktywizujących.

Fundusze są kompleksowym programem wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących, łączące pomoc materialną z działaniami aktywizującymi i edukacyjnymi, mającymi na celu poprawę sytuacji życiowej i społeczną integrację beneficjentów.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027 – jest to dokument strategiczny polityki publicznej, wyznaczający ramy działań na rzecz ograniczenia ubóstwa, rozwoju usług społecznych oraz wspierania integracji społecznej w perspektywie do 2030 r. Celem głównym programu jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług społecznych, w odpowiedzi na wyzwania demograficzne i społeczne. Program stanowi kontynuację i rozwinięcie dotychczasowych działań w tym zakresie, uwzględniając zmieniające się potrzeby społeczne oraz nowe wyzwania rozwojowe. Do celów programu należą dodatkowo:

- przeciwdziałanie bezdomności, poprzez rozwój systemu wsparcia osób bezdomnych, w tym zapewnienie dostępu do usług mieszkaniowych i reintegracyjnych,
- rozwój usług społecznych, poszerzanie oferty usług dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz innych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspieranie osób i rodzin, poprzez wzmacnianie roli instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej w procesie integracji i aktywizacji społecznej,
- wspieranie integracji cudzoziemców na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób pochodzących z innych krajów, w tym zapewnienie dostępu do usług i wsparcia instytucjonalnego.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 – jest dokumentem strategicznym, którego celem jest realizacja założeń rozwoju ekonomii społecznej określonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Program porządkuje kierunki interwencji publicznej oraz działania wspierające wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej jako narzędzia aktywnej polityki społecznej oraz rozwoju społecznego i lokalnego. Głównymi celami interwencji i koncentracji w ramach programu są następujące cztery obszary:

- solidarna wspólnota lokalna, rozwój usług społecznych, włączanie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny oraz wzmacnianie współpracy z samorządami,

- solidarny rynek pracy, inicjatywy na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i starszych oraz tworzenie miejsc pracy dla osób wykluczonych i niesamodzielnych,
- konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna, której celem jest zwiększanie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej, profesjonalizacja, rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie innowacji społecznych,
- solidarne społeczeństwo, którego nadrzędnym celem jest kształtowanie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej wśród dzieci i młodzieży, budowanie marki ekonomii społecznej, promocja wartości solidarności społecznej.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030, jest kluczowym dokumentem kształtującym kierunki rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce. Program ma na celu integrację działań na rzecz solidarności społecznej, wzmacnianie rynku pracy i promocję wartości ekonomii społecznej.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 – jest jednym z najistotniejszych średniookresowych dokumentów planistycznych państwa, przyjęty przez Radę Ministrów w lutym 2017 r. Strategia została przygotowana pod kierunkiem Ministra Rozwoju i stanowiła rozwinięcie wcześniejszej Strategii Rozwoju Kraju 2020. Dokument pełni rolę nadrzędną wobec innych strategii sektorowych i regionalnych, wyznaczając kierunki działań państwa w perspektywie do 2020 r. z horyzontem długookresowym do 2030 r. Celem głównym sporządzenia dokumentu była poprawa jakości życia Polaków poprzez wzrost gospodarczy oparty na zasadach zrównoważonego rozwoju, solidarności społecznej i odpowiedzialności za środowisko. Strategia wskazywała, że rozwój gospodarczy powinien iść w parze z dbałością o spójność społeczną, równomierny rozwój regionów oraz zachowanie zasobów naturalnych.

Cele szczegółowe Strategii obejmowały m.in.:

- trwały wzrost gospodarczy oparty na wiedzy, innowacyjności i nowych technologiach,
- rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, zmniejszający różnice między regionami i grupami społecznymi,
- podnoszenie jakości życia poprzez zapewnienie dostępu do usług publicznych, poprawę bezpieczeństwa socjalnego, zdrowotnego i edukacyjnego,
- bezpieczeństwo energetyczne i środowiskowe, w tym działania na rzecz transformacji energetycznej i ochrony klimatu,
- silne państwo i instytucje, sprzyjające sprawnemu zarządzaniu oraz wzmocnieniu kapitału społecznego.

Strategia została opracowana wokół kilku kluczowych filarów, do których można zaliczyć: innowacyjność i konkurencyjność gospodarki, rozwój kapitału społecznego i zasobów ludzkich, zrównoważony rozwój regionalny, transport, energię, infrastrukturę cyfrową oraz środowisko i zasoby naturalne. Wydłużony horyzont czasowy obowiązywania dokumentu do 2030 r. był podyktowany uwzględnieniem długofalowych wyzwań jak m.in. zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwa), transformacja energetyczna i ochrona klimatu, zwiększenie innowacyjności polskiej gospodarki oraz rola Polski w Unii Europejskiej i na rynkach globalnych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju była dokumentem ramowym, koordynującym politykę rozwoju kraju i stanowiącym podstawę do tworzenia w dalszej perspektywie innych programów rządowych, w tym planów operacyjnych i inwestycyjnych. Wdrażanie Strategii miało zapewnić równowagę pomiędzy celami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 – jest jednym z najbardziej kluczowych dokumentów polityki państwa w sferze polityki społecznej. Celem głównym Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Dokument w swoim założeniu jest skierowany do wszystkich mieszkańców Polski, przy czym największy nacisk położono na kwestię związane ze wsparciem osób i grup społecznych stojących przed wyzwaniami związanymi z wejściem na rynek pracy, niskimi kwalifikacjami, trudną sytuacją zdrowotną i społeczną. Programy strategiczne i uzupełniające będą wdrażane na poziomie centralnym i samorządowym. Realizacja założeń Strategii ma na celu poprawę dostępności i jakości usług publicznych, podnieść kompetencje społeczeństwa, wspierać transformację cyfrową oraz sprzyjać inkluzji społecznej i demograficznej odporności kraju. Efekty podjętych działań mają być monitorowane przez jasno określone wskaźniki pozwalające ocenić skuteczność wdrożenia działań w każdym z głównych obszarów interwencji. Wspomniany wcześniej cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- cel szczegółowy nr 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
- cel szczegółowy nr 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw Obywatelskich,
- cel szczegółowy nr 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Dokument jest ściśle powiązany ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, stanowiąc narzędzie długofalowej polityki społecznej i gospodarczej państwa.

Wojewódzkie:

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 – jest najważniejszym dokumentem planistycznym regionu, przyjętym przez Sejmik Województwa Pomorskiego. Wyznacza długofalowe cele i kierunki rozwoju Pomorza do 2030 r., uwzględniając potrzeby społeczne, gospodarcze, środowiskowe oraz globalne trendy rozwojowe. Głównym celem Strategii jest zapewnienie trwałego, zrównoważonego rozwoju regionu, który łączy bezpieczeństwo, aktywną wspólnotę oraz konkurencyjną i odporną gospodarkę. Z kolei do celów strategicznych, będących uzupełnieniem celu głównego należą:

- cel strategiczny nr 1: Trwałe bezpieczeństwo,
- cel strategiczny nr 2: Otwarta wspólnota regionalna
- cel strategiczny nr 3: Odporna gospodarka.

Strategia odpowiada na wyzwania klimatyczne dotyczące przeciwdziałania skutkom ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, dążenie do neutralności klimatycznej i produkcja zielonej energii. Dokument uwzględnia także rozwój nowoczesnych usług publicznych i edukacyjnych, promocję profilaktyki zdrowotnej oraz cyfryzację usług administracyjnych i biznesu. Ponadto wskazuje na potrzebę rozwoju infrastruktury transportu zbiorowego i drogowego, poprawy jakości życia oraz aktywnego włączenia mieszkańców regionu do działań rozwojowych.

Strategia w kontekście rozwiązywania problemów społecznych stawia na budowę otwartej i integrującej wspólnoty regionalnej, która ma przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i wspierać aktywne uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym regionu. Do głównych działań społecznych uwzględnionych w dokumencie zaliczyć można m.in.

- promocję kapitału społecznego poprzez wspieranie współpracy lokalnych społeczności, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych,
- rozwój infrastruktury społecznej, w tym edukacji, zdrowia i usług publicznych, podnoszących jakość życia mieszkańców,
- wspieranie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie marginalizacji i nierównościom społecznym, zwłaszcza w obszarach wiejskich i słabiej rozwiniętych częściach województwa,
- realizacja programów profilaktycznych i zdrowotnych wraz z promocją zdrowego trybu życia.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 stanowi kompleksową odpowiedź na współczesne wyzwania regionu, kładąc nacisk na trwałość, wspólnotowość oraz gospodarkę

odporną na przyszłe zagrożenia i zmiany. Strategia ma podejmować zintegrowane działania na rzecz wzmocnienia więzi społecznych, poprawy jakości życia oraz eliminacji nierówności i wykluczenia społecznego w województwie pomorskim, w perspektywie do 2030 r.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego – jest dokumentem, który wpisuje się jako integralna część Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Dokument opracowany i realizowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej ma na celu kompleksowe przeciwdziałanie problemom społecznym w regionie, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wsparcie dla rodzin oraz osób niepełnosprawnych, pomoc społeczną oraz profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

Strategia oparta jest diagnozie społecznej województwa pomorskiego oraz przewiduje realizację szeregu programów i projektów regionalnych, które mają odpowiadać na lokalne potrzeby w zakresie polityki społecznej. Ponadto uwzględnia zasady wielopoziomowego zarządzania, partnerstwa i aktywnego udziału mieszkańców w planowaniu rozwoju społecznego. Dokument stanowi podstawę polityki społecznej województwa i wskazuje priorytety działania na najbliższe lata dla skutecznej poprawy jakości życia i przeciwdziałania problemom społecznym w regionie pomorze, w tym także w mieście Człuchów.

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2030 – jest kompleksowym dokumentem opracowanym przez Sejmik Województwa Pomorskiego, którego celem było przeciwdziałanie i ograniczanie problemów związanych z alkoholem i narkotykami na terenie województwa pomorskiego.

Głównym celem Programu jest – ograniczenie skali występowania problemów alkoholowych, problemów wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP na terenie województwa pomorskiego. Cel główny został wsparty pięcioma celami szczegółowymi, którą brzmią następująco:

- cel szczegółowy nr 1: Promocja zdrowia. Zadania na rzecz ograniczania stosowania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP,
- cel szczegółowy nr 2: Profilaktyka,
- cel szczegółowy nr 3: Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa,

- cel szczegółowy nr 4: Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w zakresie używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, substancji psychotropowych, środków odurzających i NSP oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych,
- cel szczegółowy nr 5: Monitorowanie rynku napojów alkoholowych.

Program w kontekście rozwiązywania problemów społecznych poprzez kompleksowe podejście do zapobiegania i ograniczania skutków uzależnień, które jednocześnie są jednym z istotnych czynników wykluczenia i marginalizacji społecznej, mocno promuje profilaktykę na różnych poziomach (uniwersalną, selektywną, wskazującą), która pozwala na skuteczne dotarcie do różnych grup społecznych, także tych najbardziej zagrożonych problemami uzależnień. Program stawia również na leczenie i rehabilitację osób uzależnionych, co pozwala na ich powrót do aktywnego życia społecznego i zawodowego. Istotną kwestią Programu w kontekście rozwiązywania problemów społecznych jest także podkreślanie w Programie współpracy między instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi i samorządami, a także stawia na realizację działań edukacyjnych i informacyjnych, które mają służyć zwiększeniu świadomości społecznej na temat zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków, co ma pomóc w przeciwdziałaniu problemom społecznym na poziomie profilaktycznym. Dzięki wszystkim zaplanowanym działaniom, Program poza zmniejszeniem skali uzależnień, poprawia także spójność społeczną, integrację osób zagrożonych wykluczeniem oraz wspomaga bezpieczniejsze i zdrowsze społeczności w województwie pomorskim, w tym miasto Człuchów, które jest jego integralną częścią.

Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030 – stanowi kompleksowy dokument polityki społecznej, którego celem jest systemowe wsparcie rodzin oraz funkcjonowanie pieczy zastępczej. Ukierunkowany jest na zapobieganie kryzysom rodzinnym, wzmacnianie kompetencji opiekuńczych, a także rozwijanie wsparcia instytucjonalnego dla dzieci potrzebujących opieki. Głównym celem Programu jest – powszechne usługi społeczne dla rodzin z dziećmi oraz wysokiej jakości system w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w województwie pomorskim. W ramach celu głównego, zostały opracowane trzy priorytety, które pełnią rolę uzupełniającą i rozwijającą myśl i działania jakie mają być podejmowane w ramach realizacji celu głównego, a należą do nich:

- priorytet nr 1: wsparcie rodzin w środowisku lokalnym,
- priorytet nr 2: wysoki poziom systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- priorytet nr 3: usługi specjalistyczne na rzecz dzieci i młodzieży objętych systemem pieczy zastępczej.

Program jest spójny z krajowymi dokumentami strategicznymi i realizowany jest w ramach polityki społecznej województwa pomorskiego, angażując samorządy, organizacje pozarządowe oraz instytucje opiekuńcze. Program realizuje znaczną część polityki społecznej w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, poprzez zapewnienie wsparcia rodzinom i dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz poprzez rozwój alternatywnych form opieki dla dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej.

Powiatowe:

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Człuchowskiego na lata 2021–2030 – jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym długofalowe cele i kierunki działań mających na celu przeciwdziałanie i minimalizowanie negatywnych skutków problemów społecznych na terenie powiatu człuchowskiego. Strategia zawiera szczegółową analizę i diagnozę sytuacji społecznej, opisującą kluczowe obszary problemowe takie jak ubóstwo, bezrobocie, bezdomność, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy związane z opieką nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej, starzenie się społeczeństwa oraz przestępczość. Wizja przyjęta w Strategii, została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej i brzmi - Powiat Człuchowski to miejsce, które zapewnia warunki sprzyjające godnemu życiu i rozwojowi swoich mieszkańców w oparciu o lokalne zasoby społeczno-kulturowe i instytucjonalne. Podejmuje on skuteczne działania w celu rozwiązywania problemów społecznych lokalnej społeczności i dąży do zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wszystkim grupom społecznym, a w szczególności tym zagrożonym wykluczeniem i marginalizacją. Natomiast ogólny cel, wskazujący kierunek w jakim ma zmierzać Powiat brzmi następująco - Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Człuchowskiego jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do kompleksowego wsparcia oraz stworzenie warunków do rozwoju społecznozawodowego i pełnej integracji społecznej. W oparciu o wnioski i analizy w Strategii wyodrębniono siedem celów strategicznych, które mają w pełni wypełniać rolę Powiatu w kwestiach związanych z polityką społeczną, a szczególnie z problematyką i kwestiami związanymi z rozwiązywaniem problemów społecznych. Wspomniane cele strategiczne przyjęte w dokumencie przedstawiają się w sposób następujący:

- cel strategiczny nr 1: przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób zagrożonych ubóstwem,

- cel strategiczny nr 2: aktywizacja zawodowa i reintegracja społeczna osób bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających bez pracy,
- cel strategiczny nr 3: włączenie społeczne i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami poprzez rozszerzenie form wsparcia,
- cel strategiczny nr 4: promocja zdrowego stylu życia poprzez prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień,
- cel strategiczny nr 5: zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc,
- cel strategiczny nr 6: przeciwdziałanie dysfunkcjom występującym w rodzinach oraz doskonalenie systemu ich wspierania,
- cel strategiczny nr 7: poprawa poziomu życia osób starszych oraz stwarzanie warunków do godnego starzenia się poprzez włączenie do życia społeczno-kulturalnego.

Strategia opiera się na systematycznym monitoringu zjawisk społecznych i bieżącej diagnozie problemów, co pozwala na dostosowanie działań do rzeczywistych potrzeb mieszkańców. Ponadto należy podkreślić, że dokument przewiduje integrację różnych środowisk lokalnych i współpracę pomiędzy samorządem, instytucjami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami społecznymi. Dokument pełni także funkcję do planowania i realizacji skoordynowanych działań o charakterze społecznym na szczeblu krajowym. W efekcie finalnym Strategia ma służyć usprawnieniu systemu pomocy społecznej i skutecznemu rozwiązywaniu problemów społecznych, jednocześnie wpływając na jakość życia mieszkańców powiatu człuchowskiego, w tym także mieszkańców miasta Człuchów w perspektywie do 2030 r.

Gminne:

Strategia Rozwoju Gminy Człuchów na lata 2021-2028 – jest jednym z najważniejszych dokumentów planistycznych i strategicznych zawierającym zespół działań, których celem jest poprawa jakości życia i wspomaganie rozwoju jej mieszkańców. Zrównoważony rozwój pozwala zarówno rozwiązywać problemy jak i tworzyć podstawy rozwoju w obszarach społecznym, gospodarczym, ekologicznym i przestrzennym. Dokument wskazuje cele strategiczne i operacyjne.

Strategia powstała na bazie wnikliwej diagnozy gminy Człuchów, uwzględniającej aspekty takie jak m.in. zmiany demograficzne, sytuację na rynku pracy, poziom infrastruktury, potrzeby edukacyjne i społeczne mieszkańców oraz analizę mocnych i słabych stron lokalnej społeczności. Dokument wskazuje na najbardziej istotne wyzwania w ciągu najbliższych lat,

takie jak zmniejszająca się liczba mieszkańców, oddalenie od większych ośrodków miejskich, konieczność podnoszenia standardów infrastrukturalnych oraz wspierania aktywności zawodowej i społecznej. Strategia precyzuje kierunki działań, system finansowania i wdrażania, mechanizmy monitoringu oraz ewaluacji efektów, a także zasady spójności z innymi dokumentami miejskimi, gminnymi, powiatowymi, regionalnymi oraz krajowymi. Dokument stanowi podstawę i drogowskaz dla podejmowanych działań przez władze gminy, które powinny być ukierunkowane na rozwój i dalsze podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy Człuchów w perspektywie do 2028 r.

Odzwierciedleniem przeprowadzonych analiz i konsultacji społecznych nad Strategią było określenie misji i wizji rozwoju gminy Człuchów. Wizja, czyli stan docelowy, który planuje się osiągnąć w najbliższym czasie przyjęta w dokumencie brzmi – Gmina otwarta, proekologiczna i zorientowana na dynamiczny, wszechstronny i zrównoważony rozwój. Wykorzystująca potencjał przestrzenny, turystyczny i społeczny oraz wspierająca przedsiębiorczych mieszkańców. Z kolei misja to odzwierciedlenie podstawowych wartości, jakie mają przyświecać władzom gminy oraz jej mieszkańcom, w związku z tym misja dla gminy Człuchów przyjęta w Strategii przedstawia się następująco – Gmina przyciągająca nowych mieszkańców i inwestorów. Gmina tworząca idealne warunki do życia, pracy i rozwoju społecznego oraz aktywnego wypoczynku mieszkańców i turystów. Celem głównym wyznaczonym w Strategii jest – Gmina Człuchów przyjazną przestrzenią do życia i inwestowania. Cele strategiczne, które są rozwinięciem celu głównego brzmią następująco:

- cel strategiczny nr 1: spójna przestrzeń i nowoczesna infrastruktura,
- cel strategiczny nr 2: konkurencyjność oparta na rozwoju gospodarczym,
- cel strategiczny nr 3: dynamiczna i aktywna społeczność lokalna.

Strategia Rozwoju Gminy Człuchów na lata 2021-2028 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmuje szereg regulacji i zapisów dotyczących wsparcia mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz podnoszenia jakości usług społecznych. Kwestie związane z szeroko rozumianą polityką społeczną i rozwiązywanie problemów społecznych, znajdują się w przyjętym w dokumencie celu strategicznym nr 3: dynamiczna i aktywna społeczność lokalna oraz w celach operacyjnych przypisanych do tego celu, które przedstawiają się następująco:

- cel operacyjny 3.1: Bogata oferta kulturalna i rekreacyjna,
- cel operacyjny 3.2: silna tożsamość i aktywność lokalna,
- cel operacyjny 3.3: nowoczesne usługi społeczne,
- cel operacyjny 3.4: rozbudowana sieć przedszkoli i żłobków,

- cel operacyjny 3.5: bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców,
- cel operacyjny 3.6: nowoczesne szkoły i wysoki poziom kształcenia.

Zapisy strategii wskazują na konieczność prowadzenia skoordynowanych, kompleksowych działań wzmacniających lokalny system wsparcia społecznego i integracji mieszkańców gminy Człuchów.

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2022-2030 – jest najważniejszym dokumentem planistycznym miasta, wyznaczający wizję rozwoju, misję oraz cele strategiczne i operacyjne mające na celu podniesienie jakości życia mieszkańców oraz zapewnieniu zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Strategia powstała w oparciu o szeroko zakrojoną diagnozę społeczno-gospodarczą wraz z uwzględnieniem wymiaru przestrzennego, analizę SWOT oraz proces konsultacji z mieszkańcami, władzami lokalnymi, ekspertami i organizacjami społecznymi. Dokument określa główne wyzwania, takie jak spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa, potrzeby wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej i poprawy jakości usług społecznych. Duży nacisk położone również na kwestię aktywizacji lokalnej społeczności i partnerski model władzy. Wizja jest elementem strategii wskazującym najważniejsze kierunki rozwoju miasta Człuchowa. W dokumencie wyznaczona wizja brzmiąco następująco – Człuchów w roku 2030, to miasto atrakcyjne dla turystów i inwestorów, które tworzy przestrzeń do wysokiej jakości życia dla mieszkańców, w której zaspokajane będą potrzeby związane z rozwojem osobistym i kulturalnym, przy zachowaniu równowagi pomiędzy rozwojem przedsiębiorczości a ochroną walorów środowiskowych. W dokumencie została również przygotowana misja miasta Człuchowa, która przedstawia się następująco – misją Człuchowa jest tworzenie idealnych warunków do zamieszkania i wypoczynku – zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz turystów odwiedzających miasto, oraz tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju lokalnej społeczności oraz budowania potencjału gospodarczego i społecznego. Wizja miasta oraz deklaracja dotycząca misji stanowiły podstawę do określenia celu głównego strategii, który przedstawia się następująco – Miasto Człuchów przestrzenią idealną do zamieszkania i wypoczynku, miejscem otwartym na innowacyjne przedsięwzięcia oraz miastem tworzącym warunki do zrównoważonego rozwoju. Cel główny jest wspierany poprzez wyznaczenie kilku celów strategicznych takich jak:

- cel strategiczny nr 1: rozwój atrakcyjnych warunków mieszkaniowych, przestrzeni publicznej oraz rozbudowanego systemu usług skierowanych do mieszkańców,
- cel strategiczny nr 2: tworzenie idealnych warunków do życia dla wszystkich grup społecznych zamieszkujących Człuchów,

- cel strategiczny nr 3: systematyczny rozwój infrastruktury miejskiej,
- cel strategiczny nr 4: wzrost potencjału turystycznego poprzez rozbudowę oferty pobytowej, wykorzystanie walorów przyrodniczych oraz lokalnego dziedzictwa kulturowego,
- cel strategiczny nr 5: systematyczny wzrost gospodarczy oparty na wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań, przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności inwestorów,
- cel strategiczny nr 6: kształtowanie zdrowej przestrzeni do życia dla mieszkańców i ochrona środowiska przyrodniczego.

Kwestię związane z szeroko rozumianą polityką społeczną i rozwiązywaniem problemów społecznych, znajdują swoje odzwierciedlenie w celu strategicznym nr 2: tworzenie idealnych warunków do życia dla wszystkich grup społecznych zamieszkujących Człuchów oraz w celach operacyjnych przyporządkowanych do tego celu, które brzmią następująco:

- cel operacyjny 2.1: ogólnodostępna opieka żłobkowa i przedszkolna,
- cel operacyjny 2.2: rozwój bazy oraz oferty wychowawczej i edukacyjnej,
- cel operacyjny 2.3: rozwój oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców i turystów,
- cel operacyjny 2.4: wspieranie rozwoju przestrzeni rekreacyjnej oraz form spędzania czasu wolnego,
- cel operacyjny 2.5: wspieranie rozwoju opieki medycznej na terenie miasta,
- cel operacyjny 2.6: zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej,
- cel operacyjny 2.7: nowoczesne usługi społeczne.

Dzięki wdrażaniu strategii na różnych polach, w tym dotyczących aspektów społecznych, wzrasta dostępność wsparcia i usług dla osób w trudnej sytuacji życiowej, zmniejsza się ryzyko wykluczenia społecznego, a miasto skuteczniej przeciwdziała problemom takim jak ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm czy przemoc domowa. Strategia sprzyja również budowaniu aktywnego i zintegrowanego społeczeństwa lokalnego. W kolejnych rozdziałach przedstawiono najważniejsze informacje o mieście Człuchów, jego główne cechy charakterystyczne, istotne dane na podstawie Głównego Urzędu Statystycznego z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej oraz analizę badań ankietowych wśród różnych grup społecznych a także przedstawienie wizji i misji miasta Człuchów i celów strategicznych.

2. Część diagnostyczno-analityczna

W tej części Strategii przedstawiono opracowanie o charakterze diagnostyczno-analitycznym, które stanowi kluczowy element Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Głównym celem jest rzetelne rozpoznanie i szczegółowa analiza najważniejszych zjawisk oraz wyzwań społecznych, które wpływają na wiele sfer życia mieszkańców i funkcjonowania jednostki samorządowej. Identyfikacja problemów społecznych została przeprowadzona w oparciu o aktualne dane statystyczne, informacje pozyskane z instytucji i jednostek organizacyjnych miasta, wyniki badań, ekspertyz oraz opinii społeczności lokalnej. Analiza obejmuje również ocenę przyczyn i skutków obserwowanych zjawisk, jak również wskazanie obszarów szczególnej potrzeby interwencji.

Poniższa część diagnostyczno-analityczna stanowi fundament oraz punkt wyjścia do wyznaczenia celów strategicznych i operacyjnych dokumentu Strategii oraz umożliwia podejmowanie kluczowych a zarazem skutecznych działań na rzecz poprawy sytuacji społecznej w mieście Człuchów.

2.1 Lokalizacja

Człuchów jest miastem leżącym w północnej Polsce, w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie człuchowskim, w gminie Człuchów, na Pojezierzu Krajeńskim pomiędzy jeziorami: Urzędowym, Miejskim Małym, Miejskim Dużym oraz największym – Rychnowskim, w północnej części Krajny w pasie Pojezierza Południowo-pomorskiego, w odległości ok. 135 km na południe od Gdańska, stolicy województwa, od Koszalina o około 100 km na południowy wschód, od Słupska 120 km na południe, od Szczecina 220 km na wschód, od Piły 80 km na północny wschód oraz od Chojnic 15 km na zachód. Miasto Człuchów graniczy bezpośrednio z gminą wiejską Człuchów. Bezpośrednie granice miasta wyznacza gmina wiejska Człuchów, która otacza Człuchów ze wszystkich stron, jest to typowa relacja miasta powiatowego i gminy wiejskiej. Natomiast gmina Człuchów i będącą siedzibą gminy miasto Człuchów sąsiaduje z gminami:

- od północy: z gminą Konarzyny (powiat chojnicki), z gminą Przechlewo (powiat człuchowski),
- od zachodu: z gminą Rzeczenica (powiat człuchowski), z gminą Czarne (powiat człuchowski),
- od południa: z gminą Debrzno (powiat chojnicki), z gminą Sępólno Krajeńskie (powiat sępoleński), z gminą Kamień Krajeński (powiat sępoleński),

- od wschodu: z gminą Chojnice (powiat chojnicki).

Miasto Człuchów ma powierzchnię około 12,8 km², czyli 1 278 ha, która stanowi około 0,79% całkowitej powierzchni powiatu człuchowskiego, która plasuje miasto na 476 miejscu wśród ówczesnych 1 013 miast. Granice miasta mają charakter częściowo sztuczny, częściowo naturalny (w miejscach, gdzie prowadzone są brzegami jezior i kompleksu leśnego). Podstawową wartością krajobrazową miasta jest Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Człuchowskich, położony na terenie gminy miejskiej Człuchów i gminy Człuchów. Obszar obejmuje przede wszystkim cztery jeziora i lasy. Zajmuje obszar około 670 ha, a w granicach administracyjnych miasta znajduje się około 437 ha jego powierzchni. Liczba mieszkańców miasta Człuchów to według różnych danych około 13 tys. mieszkańców, a gęstość zaludnienia to około 1 000 osób/ km². W 2024 r. jako gmina miejska Człuchów była jedną z 302 gmin miejskich funkcjonujących w Polsce, jedyną tego typu gminą w powiecie człuchowskim oraz jedną z 22 gmin miejskich i ze 123 wszystkich gmin w województwie pomorskim. Gmina Miejska Człuchów sąsiaduje wyłącznie z jedną gminą – okalającą ją gminą Człuchów, która ma charakter gminy wiejskiej. Od wielu lat Człuchów pełni istotną rolę lokalnego ośrodka administracyjnego, gdzie w mieście mają siedzibę władze trzech różnych jednostek samorządu terytorialnego dwóch różnych szczebli, oprócz gminy miejskiej, także powiatu człuchowskiego oraz gminy Człuchów. Pod względem fizycznogeograficznym miasto leży w północnej części mezoregionu Pojezierza Krajeńskiego stanowiącego część makroregionów Pojezierzy Południowo-pomorskich i pod prowincji Pojezierzy Południowo-bałtyckich. Teren jest obszarem ostatniego zlodowacenia, gdzie występuje krajobraz młodoglacjany.

Miasto Człuchów jest ważnym lokalnym węzłem komunikacyjnym w województwie pomorskim, położonym na skrzyżowaniu kilku istotnych szlaków drogowych. Najważniejsze szlaki drogowe stanowią dwie drogi krajowe:

- droga krajowa nr 22 – zwana „berlinką”, łączy zachód ze wschodem, biegnie od granicy polsko-niemieckiej w Kostrzynie do polsko-rosyjskiego przejścia granicznego w Grzechotkach,
- droga krajowa nr 25 – łączy Pomorze Środkowe z aglomeracją wrocławską, biegnie od Bobolic przez Bydgoszcz, Konin i Kalisz do Oleśnicy na Dolnym Śląsku.

Uzupełnieniem sieci komunikacyjnej w mieście Człuchów są drogi powiatowe i gminne, zapewniające łączność wewnątrz powiatu i ułatwiające dostęp do terenów wiejskich oraz sąsiadujących gmin. Położenie Człuchowa na przecięciu dwóch tras krajowych sprawia, że odgrywa ono istotne znaczenie dla transportu regionalnego a zarazem umożliwia

mieszkańcom i przedsiębiorcom dobry dostęp do głównych szlaków komunikacyjnych kraju i połączonych sieci transportowych.

Przez Miasto Człuchów przebiega czynna linia kolejowa Chojnice-Szczecinek, która funkcjonuje od 1876 r. oraz jest częścią linii kolejowej nr 210 Chojnice-Runowo Pomorskie. Stacja w Człuchowie jest jedną z pięciu stacji kolejowych na tej linii na terenie powiatu człuchowskiego. Linia kolejowa do Miastka została uruchomiona w 1903 r. obecnie jest nieczynna, a jej część funkcjonuje jedynie na trasie Człuchów-Przechlewo jako linia z ruchem towarowym o znaczeniu miejscowym. Linie kolejowe przebiegające przez Człuchów są liniami niezelektryfikowanymi.

2.2. Historia miasta Człuchów

Miasto Człuchów ma bogatą historię sięgającą początków XIX wieku, gdzie dokładnie w 1312 r. Krzyżacy zakupili Człuchów od synów Mikołaja z Ponieca i wzniesli tu zamek, który przez wieki stanowił silną twierdzę. U jego podnóża rozwijała się osada przyzamkowa – załazek późniejszego miasta. W XIV wieku rozpoczęła się kolonizacja tych terenów przez osadników niemieckich, co przyczyniło się do zmian etnicznych. W czasach I Rzeczypospolitej Człuchów pełnił funkcję ośrodka administracyjnego południowo-zachodniej części Prus Królewskich. W wyniku reformacji, wspieranej przez lokalne władze, spowodowało to przejście kościoła w 1550 r. Kolejne stulecia przyniosły upadek gospodarczy i liczne zniszczenia, w tym wielki pożar w 1598 r. i zniszczenia podczas wojen szwedzkich. W 1772 r. po I rozbiorze Polski, do miasta wkroczyły wojska pruskie. Kolejne pożary w XVIII wieku doprowadziły do gruntownej odbudowy, m.in. z wykorzystaniem cegieł z rozbieranego zamku. Po 1818 r. Człuchów odzyskał status miasta powiatowego, a w XIX wieku dynamicznie na jego terenie rozwijała się infrastruktura, gdzie wybudowano wówczas szosę Berlin-Królewiec, kolej, szpital oraz instytucje finansowe. Po I wojnie światowej Człuchów pozostał w granicach Niemiec a nowa granica z Polską ograniczyła jego kontakty gospodarcze. W okresie międzywojennym powstawały liczne obiekty kulturalne i rekreacyjne, m.in. stadion i muzeum. W czasach II wojny światowej miasto było miejscem przetrzymywania jeńców i robotników przymusowych. W lutym 1945 r. zostało zdobyte przez wojska radzieckie w wyniku, którego zniszczeniu uległo 60% zabudowy miasta. Po wojnie wysiedlono ludność niemiecką a na jej miejsce osiedlono Polaków, w tym repatriantów ze wschodu oraz Ukraińców przesiedlonych w ramach akcji „Wisła”. W efekcie licznych wojen, najazdów i powstałych zniszczeń, odbudowa zniszczonego miasta postępowała wolno. Dopiero w latach 60 ubiegłego wieku w miejscu ruin zaczęły powstawać nowe kondygnacje zabudowy.

Miasto Człuchów pełni ważną rolę lokalnego ośrodka kulturalnego i edukacyjnego, będąc centrum życia społecznego i kulturalnego dla mieszkańców powiatu człuchowskiego oraz okolicznych gmin. Człuchów oferuje bogatą ofertę wydarzeń kulturalnych, takich jak koncerty, festyny i imprezy plenerowe organizowane w muzeum, domu kultury i przestrzeniach miejskich. W mieście działalność prowadzi Miejski Dom Kultury, który oferuje mieszkańcom tematykę edukacyjną, artystyczną i rekreacyjną skierowaną do różnych grup wiekowych, wspierając rozwój lokalnego talentu i integrację społeczności. Usytuowany historyczny Zamek Krzyżacki jest nie tylko ogromną atrakcją turystyczną, ale także miejscem wystaw, rekonstrukcji historycznych i wydarzeń edukacyjnych, wzmacniającym lokalną tożsamość i historię regionu.

2.3 Dostępność usług na terenie miasta Człuchów

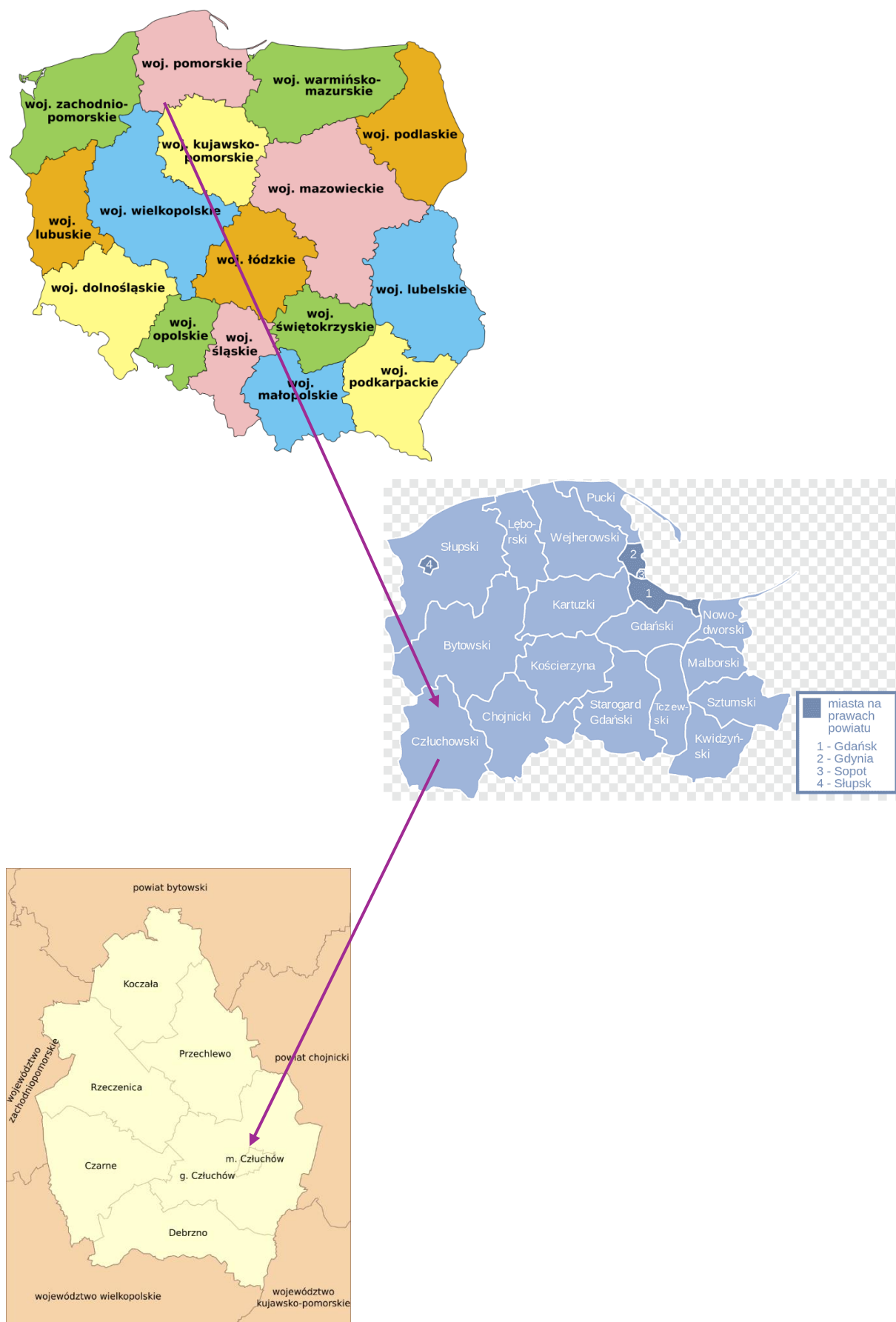
Miasto Człuchów oferuje szeroki wachlarz usług o charakterze komunalnym, społecznym, zdrowotnym oraz kulturalnym, których zakres dostosowany jest do lokalnych potrzeb mieszkańców. W kontekście usług społecznych wsparcie na terenie miasta realizowane jest przede wszystkim przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie, który zapewnia m.in. pomoc finansową, rzeczową oraz specjalistyczną, w tym zasiłki, pracę socjalną i poradnictwo. Miasto prowadzi szereg programów wsparcia skierowanych do rodzin, seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. poprzez działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku, jednego mieszkania wspomaganego oraz usług opiekuńczych. Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do opieki zdrowotnej dzięki funkcjonowaniu szpitala, poradni specjalistycznych oraz aptek. Ponadto na terenie miasta realizowane dla mieszkańców są również programy profilaktyczne, interwencje kryzysowe oraz wsparcie osób z uzależnieniami. Dostępność pod kątem usług zdrowotnych jest systematycznie monitorowana w zakresie jakości i dostępności dla grup zagrożonych. Mieszkańcy Człuchowa i będące pod ich opieką dzieci oraz młodzież mają dostęp do przedszkoli, szkół podstawowych, placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz programów wsparcia doradczego dla dzieci i młodzieży. Poziom realizowanych na terenie miasta programów edukacyjnych jest dostosowany do lokalnych wyzwań z uwzględnieniem wyrównywania szans społecznych oraz wsparcia uczniów z rodzin o niskich dochodach. Miasto dysponuje także odpowiednio dostępną i dostosowaną do zapotrzebowania mieszkańców infrastrukturą komunalną w postaci sieci wodociągowych, kanalizacji, wraz z ofertą transportu publicznego i licznymi terenami rekreacyjnymi. Poczynione w ostatnich latach inwestycje infrastrukturalne uwzględniają dostępność dla osób z niepełnosprawnością a także implementują szereg rozwiązań proekologicznych. Ważnym

ogniwem są funkcjonujące na terenie miasta instytucje Miejskiego Domu Kultury, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Biblioteki Pedagogicznej, Muzeum Regionalne oraz Ośrodka Sportu i Rekreacji, realizujące zadania aktywizujące, integrujące i prorozwojowe. Mieszkańcy do swojej dyspozycji posiadają bogatą i różnorodną ofertę zajęć, wydarzeń, imprez kulturalnych oraz różnorodnych programów lokalnych aktywności dostosowanych do różnych grup wiekowych mieszkańców.

W mieście Człuchów lokalni liderzy to osoby kluczowe dla rozwoju społeczności, reprezentujące samorząd, organizacje pozarządowe, środowisko gospodarcze oraz inicjatywy obywatelskie. Władze wykonawczą w mieście sprawuje burmistrz wraz ze wsparciem merytorycznym zastępcy oraz sekretarza. Ważną rolę odgrywa Rada Miejska oraz sami radni, którzy realizują zadania rozwojowe i reprezentują interesy poszczególnych grup mieszkańców. Liderzy społeczni w Człuchowie to także podmioty sektora społecznego i NGO, które prężnie funkcjonują na terenie miasta i przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego całego miasta. Do podmiotów można zaliczyć m.in. Klub Ludzi Przedsiębiorczych, który działa na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, wsparcia dla osób poszukujących pracy oraz rozwoju lokalnych inicjatyw gospodarczych. Innym przykładem może być Stowarzyszenie „Sabat Człuchowskich Szefowych”, które czynnie angażuje się w inicjatywy integrujące mieszkańców, działania charytatywne oraz wspieranie wykluczonych społecznie kobiet. Silną pozycję lokalnych liderów odgrywają także organizacje takie jak Klub Abstynenta „Krokus”, pomagające osobom uzależnionym, czy MKS Piast Człuchów odpowiedzialny za kwestie sportowe i aktywizację młodzieży. Lokalni liderzy w Człuchowie wywodzą się więc zarówno z władz samorządowych, jak i dynamicznie rozwijającego się środowiska organizacji pozarządowych oraz grup inicjatywnych, stanowiąc o sile rozwoju, integracji i społecznego potencjału całego miasta.

Sfera usług w Człuchowie jest dobrze rozwinięta, choć wyzwaniem pozostaje dostępność transportu publicznego, ograniczenia wynikające z demografii (starzenie się społeczeństwa) i nierówności społecznych w wybranych częściach miasta. Konsekwentnie na terenie miasta wprowadzane są nowe działania mające na celu wyrównywanie dysproporcji, podnoszenie jakości życia oraz aktywizację mieszkańców zagrożonych wykluczeniem. Współpraca samorządu, organizacji NGO i aktywnych obywateli stanowi siłę napędową dla innowacyjnych rozwiązań oraz budowania kapitału społecznego w mieście Człuchów. Na terenie miasta funkcjonuje ponadto 20 Klubów Seniora oraz równocześnie powołana Miejska Rada Seniorów.

Rysunek 1 Położenie administracyjne miasta Człuchów na tle Polski, województwa pomorskiego i powiatu człuchowskiego

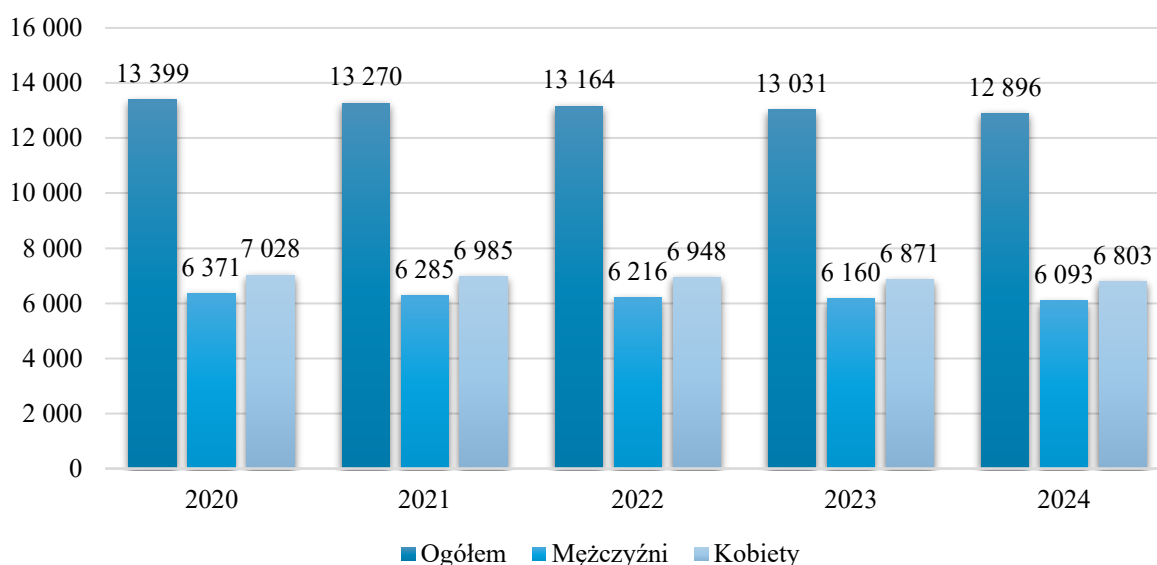
2.4. Demografia i zachodzące procesy

Analiza procesów demograficznych zachodzących w mieście Człuchów wskazuje na systematyczny spadek liczby mieszkańców w ostatnich latach. Tendencja wyludniania się miast takich jak Człuchów, jak i wielu innych w Polsce jest zjawiskiem powszechnie występującym, którego efektem jest ujemny przyrost naturalny i ujemny lub niski wskaźnik salda migracji. Jednocześnie na terenach wiejskich w wielu jednostkach terytorialnych w Polsce obserwuje się od kilku lat wzrostowy trend liczby mieszkańców, co związane jest z postępującym procesem eksurbanizacji oraz migracją części mieszkańców z miasta i terenów sąsiadujących z centrum gmin na tereny podmiejskie i wiejskie. Zmiany demograficzne mają istotne znaczenie i wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy danej jednostki terytorialnej, determinując potrzeby w zakresie infrastruktury, edukacji, opieki zdrowotnej oraz planowania przestrzennego. W niniejszym podrozdziale poświęconym demografii i jej procesom, przedstawiono szczegółową analizę aktualnej struktury demograficznej oraz kluczowych procesów kształtujących populację miasta Człuchów.

Demografia jest jedną z wielu istniejących dziedzin naukowych, której głównym celem jest opis i charakterystyka wszystkiego co wiąże się z ludźmi. Określa i opisuje zjawiska jak m.in. stan ludności, przyrost naturalny, migrację, strukturę płci itd. Podstawową i najważniejszą jednostką w dziedzinie demografii jest człowiek, rodzina i gospodarstwa domowe. Wokół tych zagadnień i jednostek skupiają się formy badawcze w omawianej dziedzinie. Poniżej przedstawiona analiza sytuacji demograficznej miasta Człuchów została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane zgromadzone w systemie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Dane mogą nieznacznie odbiegać od danych zawartych w ewidencjach prowadzonych przez Urząd Miejski w Człuchowie ze względu na inny dobór metodyki opracowania danych. Dane w GUS opracowywane są w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, uwzględniającego ruch naturalny (liczba urodzeń i zgonów), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) i przemieszczeniami ludności związanymi ze zmianami administracyjnymi. Informacja o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, natomiast dane o zameldowaniach na pobyt stały w gminie/ mieście pochodzą z rejestru PESEL (dane gromadzone od 2006 r.). Pomimo niewielkich różnic w statystyce pomiędzy gminną/ miejską ewidencją, a danymi gromadzonymi przez GUS, poniższa analiza pozwala na dość precyzyjne przedstawienie liczby ludności, zbadanie trendów i przedstawienie zachodzących zmian w okresie lat 2022–2024.

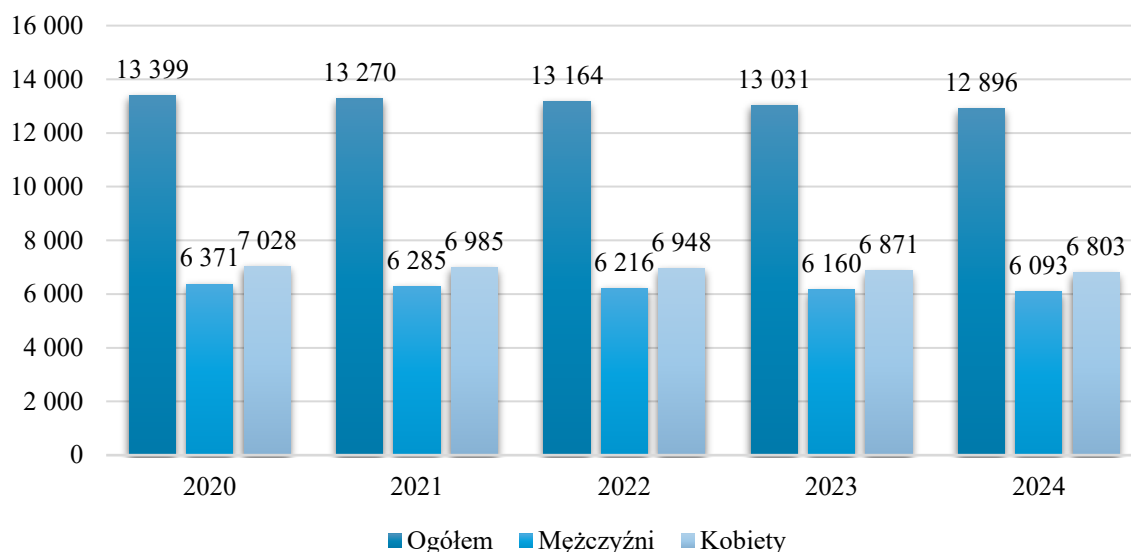
Na poniższym wykresie nr 1 przedstawiono dane demograficzne miasta Człuchów w układzie dynamicznym z pięciu lat (lata 2020–2024) pod względem całkowitej populacji jednostki samorządowej oraz podziale mieszkańców ze względu na płeć. W mieście Człuchów na podstawie danych opublikowanych w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, liczba mieszkańców miasta Człuchów w latach 2020–2024 ulegała wahaniom i jednocześnie zauważalny był jej spadek. W 2020 r. liczba mieszkańców miasta według danych BDL GUS wyniosła 13 399 z czego kobiety stanowiły 7 028 a mężczyźni 6 371. Kilka lat później w 2024 r. liczba wyniosła 12 896 (spadek o 503 mieszkańców) z czego kobiety stanowiły 6 803 (spadek o 225 mieszkańców) a mężczyźni 6 093 (spadek o 273 mieszkańców).

Wykres 1 Liczba ludności - ogółem i w podziale na płeć w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dane Urzędu Stanu Cywilnego w Człuchowie w zakresie liczby ludności różnią się od danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, co wynika z odmiennych metodologii stosowanych przy ustalaniu liczebności jednostki terytorialnej. Zgodnie z ewidencją ludności prowadzoną przez USC w Człuchowie, w 2024 r. liczba mieszkańców miasta wyniosła 12 097, w tym 6 404 stanowiły kobiety, a 5 693 mężczyźni. Dodatkowo należy zauważyć, że w niektórych jednostkach samorządowych faktyczna liczba mieszkańców może być wyższa od danych urzędowych z uwagi na znaczną liczbę osób nierejestrowanych, wynajmujących miejsca noclegowe lub kwatery prywatne, które nie są ujęte w ewidencjach ludności. Pozostałe dane odnośnie liczby ludności w Człuchowie przedstawia poniższy wykres nr 2.

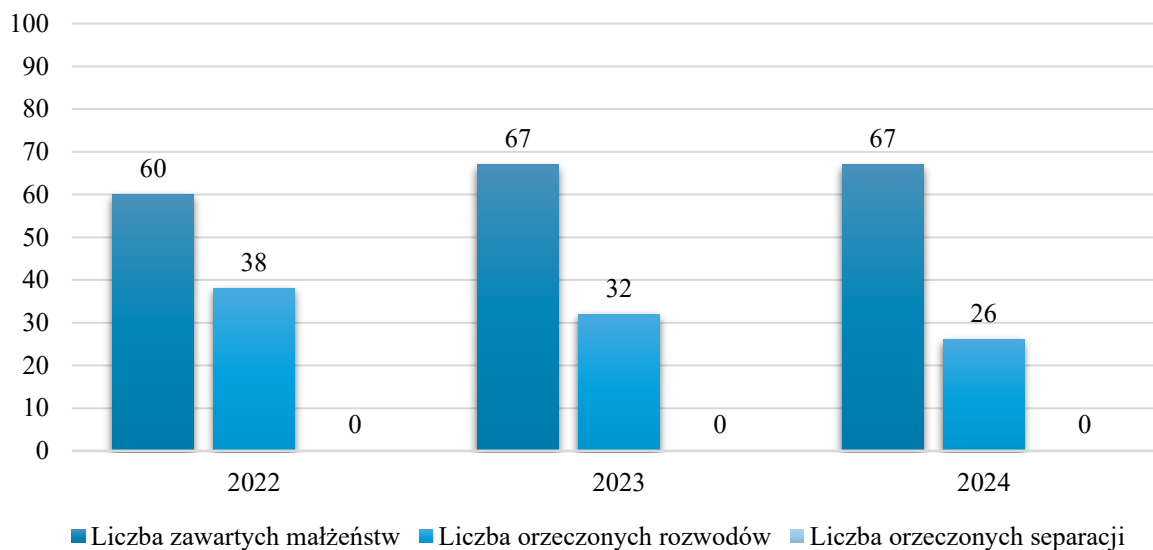
Wykres 2 Liczba mieszkańców miasta Człuchów w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z USC w Człuchowie

Wartym odnotowania jest również statystyka udostępniona przez Urząd Stanu Cywilnego w Człuchowie, dotycząca podziału mieszkańców ze względu na stan cywilny mieszkańców w 2024 r.:

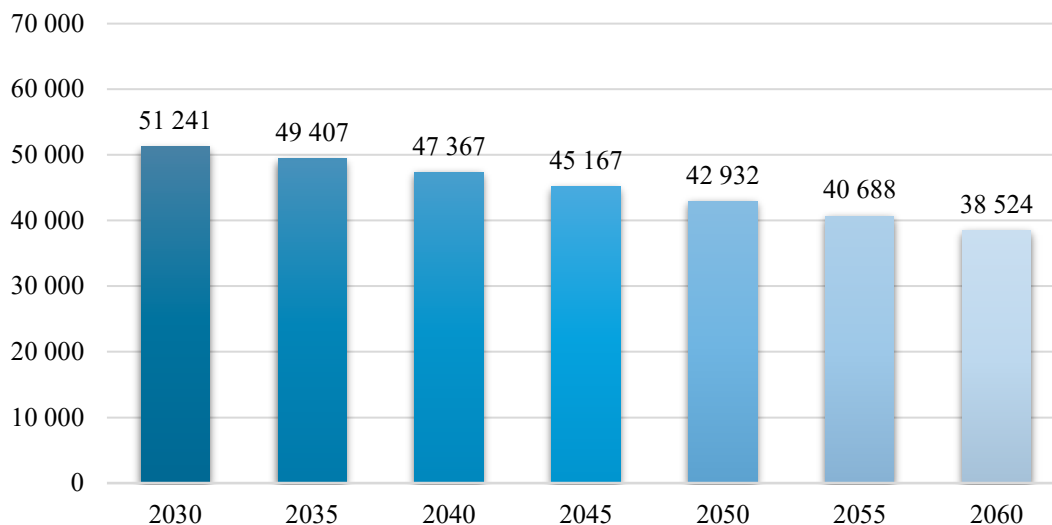
- stanu wolnego (kawaler/ panna): 4 553 osób,
- stanu wolnego (wdowiec/ wdowa): 1 042 osób,
- stanu wolnego (po rozwodzie): 871 osób,
- w związku małżeńskim: 5 626.

Dane USC w Człuchowie dostarczają także informacji na temat relacji małżeńskich i ich umocowania w strukturze rodziny. Dane udostępnione przez USC podobnie jak poprzednie informacje mogą nieznacznie różnić się od metodologii badań prowadzonych przez GUS. Według danych uzyskanych z Urzędu w 2024 r., doszło do zawarcia 67 małżeństw oraz do 26 orzeczonych rozwodów. Najniższa liczba zawartych małżeństw przez mieszkańców Człuchowa w latach 2022–2024 przypadła na 2022 r., wówczas zawarto 60 małżeństw. Ponadto w tym samym roku jednocześnie odnotowano najwyższą liczbę orzeczonych rozwodów, która wyniosła 38. Pozostałe informacje i dane przedstawiono na poniższym wykresie nr 3.

Wykres 3 Zmiany w strukturze rodziny w mieście Człuchów w latach 2022–2024

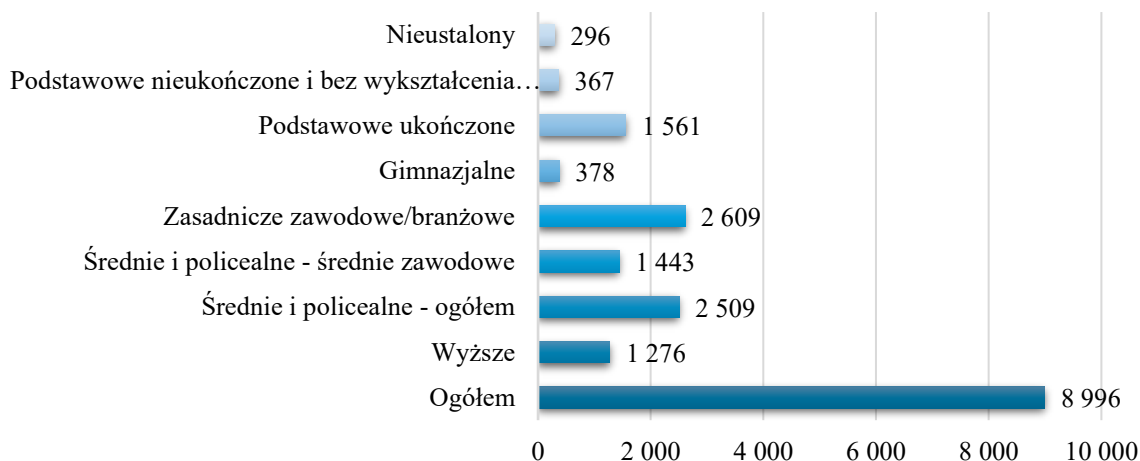
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z USC w Człuchowie

Analizując prognozę demograficzną oraz postępujące procesy w Polsce i państwach Unii Europejskiej, wskazuje na wyraźny spadek liczby urodzeń, przesunięcie wieku podejmowania decydowania się na potomstwo, popularyzację modelu rodziny 2+1, wzrost liczby rozwodów, przesunięciem akcentów z życia prywatnego na życie zawodowe oraz postępującym procesem starzenia się społeczeństw. Wymienione tendencje obok innych czynników, przekładają się na systematyczny spadek populacji ludności w poszczególnych krajach i regionach. W rejestrze danych statystycznych GUS brak jest opracowanej prognozy tendencji zmiany liczby ludności dla miasta Człuchów, w związku z tym na poniższym wykresie nr 2 przedstawiono prognozowaną zmianę liczby ludności dla powiatu człuchowskiego, którego miasto Człuchów jest siedzibą. Należy zakładać, że dane opracowane przez GUS dla powiatu człuchowskiego będą mocno zbliżone i w dużej mierze będą odzwierciedlać sytuację, nie tylko jaka będzie panować w powiecie ale również w mieście Człuchów. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu człuchowskiego w 2030 r. według prognoz ma oscylować wokół liczby 51 241 ludności. W każdym kolejnym pięcioletnim okresie czasu, prognozowana liczba mieszkańców powiatu ma ulegać zmniejszeniu o około 2 000. W 2060 r. liczba mieszkańców powiatu ma wynosić według prognoz 38 524 ludności. Oznacza to spadek liczby mieszkańców pomiędzy 2030 r., a 2060 r. o 12 717 osób, co przekłada się na spadek o około 24,8% mieszkańców powiatu. Warto wspomnieć, że jest to tylko prognozowana liczba ludności przygotowana w 2022 r. na zlecenie GUS a ostateczna liczba mieszkańców poszczególnych jednostek terytorialnych w docelowym momencie nieco różnić od szacunków jakie są dziś dostępne.

Wykres 4 Prognozowana tendencja zmiany liczby ludności na lata 2030-2060 dla powiatu człuchowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2021 r. na terenie kraju przeprowadzono Narodowy Spis Powszechny, który jest największym badaniem statystycznym realizowanym przez państwo, obejmujące całą populację kraju. Celem badania jest zebranie szczegółowych danych na temat liczby ludności, struktury demograficznej, warunków życia, wykształcenia, aktywności zawodowej, migracji itp. Według zrealizowanego spisu liczba mieszkańców w wieku 13 lat i więcej dla miasta Człuchów wyniosła 8 996. Najwięcej mieszkańców zadeklarowało posiadanie wykształcenia zasadniczego zawodowego/ branżowego – 2 609 osób. Drugą najliczniejszą grupą pod względem zadeklarowanego wykształcenia były osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne – 2 509 osób. Trzecią najliczniejszą grupą pod względem zadeklarowanego wykształcenia były osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1 561. Dane dotyczące analizowanego zagadnienia przedstawiono na wykresie nr 5.

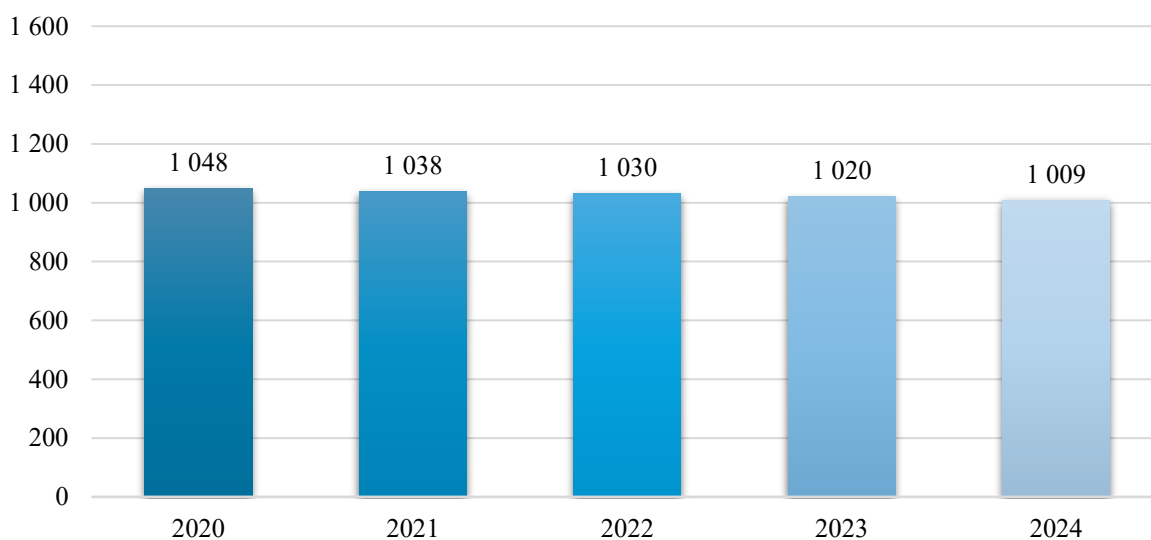
Wykres 5 Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w mieście Człuchów w 2021 r.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021

Kolejnym wskaźnikiem opisującym sytuację demograficzną miasta Człuchów jest wskaźnik dotyczący gęstości zaludnienia. Wskaźnik przedstawia liczbę osób przypadającą na 1 km² powierzchni na określonym terytorium. Z poniższego wykresu nr 6 wynika, że gęstość zaludnienia w mieście Człuchów w przeliczeniu na 1 km² w latach 2020–2024, ulegała niewielkim wahaniom i co rocznemu zmniejszeniu. Najwyższą gęstość zaludnienia w Człuchowie odnotowano w 2020 r., wówczas wartość wyniosła 1 048 osób/ 1 km². W najnowszym dostępnym okresie czasu czyli 2024 r. gęstość zaludnienia wyniosła 1 009 osób/ 1 km², co przełożyło się na niewielki spadek na przestrzeni kilku analizowanych lat o 39 osób/ 1 km². Wysoka gęstość zaludnienia Człuchowa świadczy o tym, że na stosunkowo niedużej powierzchni miasta przypada duża liczba mieszkańców.

Wysoka gęstość zaludnienia wynika także z charakteru Człuchowa, gdzie miasto pełni wiele różnych funkcji, będąc jednocześnie centrum osadniczym, usługowym oraz administracyjnym. Wysoko rozwinięta funkcja mieszkalna i przemysłowa oraz dobrze rozwinięta infrastruktura w postaci szkół, szpitali, transportu publicznego itd. są jednymi z wielu aspektów, które wpływają na tak wysoką gęstość zaludnienia Człuchowa.

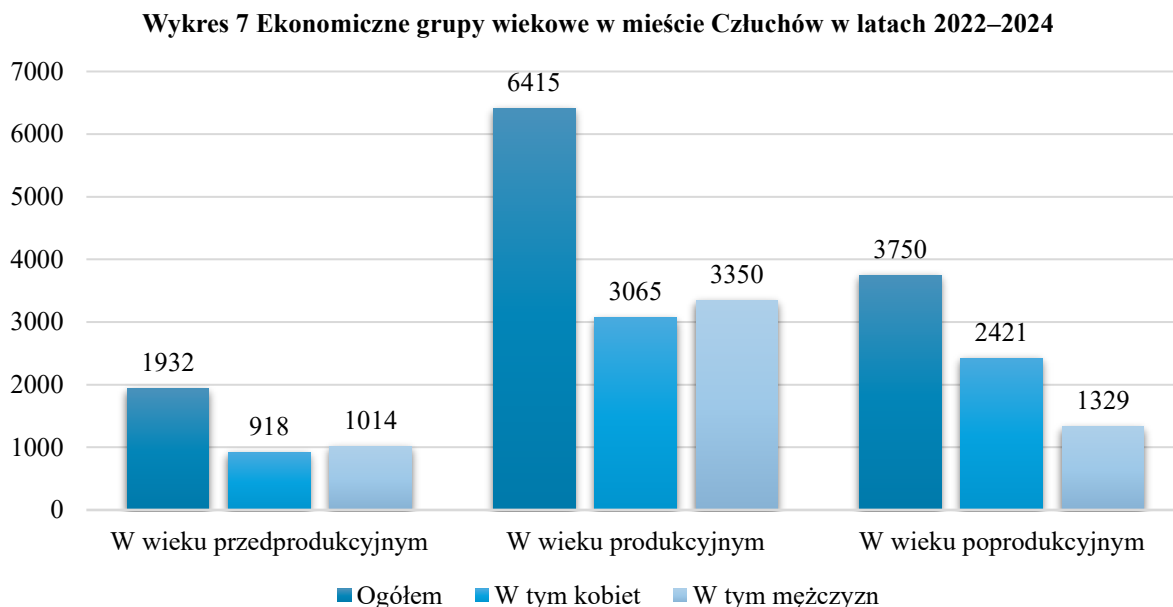
Wykres 6 Gęstość zaludnienia w przeliczeniu na 1 km² w mieście Człuchów w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższym wykresie nr 7 przedstawiono analizę, która przedstawia podział na trzy ekonomiczne grupy wiekowe tj. osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny wyznaczony został jako zakres od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny określono jako zakres od 18 do 59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny zawiera się w przedziale powyżej 60 lub 65 roku życia w zależności od płci. Dane zostały udostępnione przez USC w Człuchowie. Dane udostępnione przez USC w Człuchowie nieco różniące się

z racji na inną metodologię opracowania od danych zawartych w GUS (stan na dzień 31.12.2024 r.). Liczbę mieszkańców w 2024 r. w mieście Człuchów w wieku przedprodukcyjnym szacuje się na 1 932, w tym 918 stanowią kobiety, a 1 014 mężczyźni. Liczbę mieszkańców w wieku produkcyjnym określono na 6 415, w tym 3 065 stanowią kobiety, a 3 350 mężczyźni, natomiast liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym szacuje się w Człuchowie na 3 750, w tym 2 421 kobiet i 1 329 mężczyzn. Analizowane dane zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 7.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z USC w Człuchowie

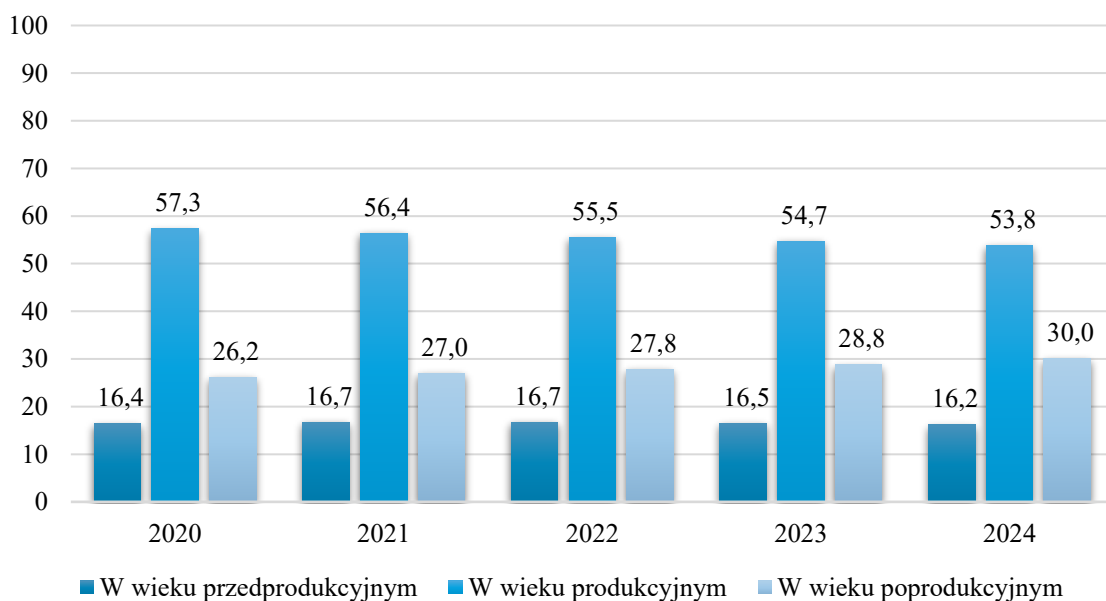
Następnym miernikiem opisującym sytuację demograficzną miasta Człuchów jest wskaźnik udziału mieszkańców według ekonomicznych grup wieku wyrażony w procencie ludności w mieście Człuchów w latach 2022–2024. Wskaźnik jest miarą statystyczną określającą, jaki procent ogółu mieszkańców miasta stanowią osoby należące do poszczególnych ekonomicznych grup wieku. Pozwala to na ocenę struktury demograficznej lokalnej społeczności i jej potencjału rozwojowego. W poniższej tabeli nr 5 przedstawiono niniejszy wskaźnik, który obrazuje podział na trzy ekonomiczne grupy wiekowe tj. osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym. Wiek przedprodukcyjny wyznaczony został jako zakres od 0 do 17 lat, wiek produkcyjny określono jako zakres od 18 do 59 lat, natomiast wiek poprodukcyjny zawiera się w zakresie powyżej 60 lub 65 roku życia w zależności od płci.

Analizując wskaźnik ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2020–2024 w mieście Człuchów na początku badanego okresu czyli w 2020 r. odsetek ludności w tej

grupie wynosił 16,4% a w 2024 r. było to 16,2%, co przełożyło się na zmniejszenie wartości o 0,2% pp. Odsetek liczby ludności w wieku produkcyjnym w Człuchowie w 2020 r. wyniósł 57,3% a kilka lat później w 2024 r. wartość wyniosła 53,8% co przełożyło się na zmniejszenie wartości o 3,5% pp. Ludność w wieku poprodukcyjnym w 2020 r. wyniosła 26,2% populacji Człuchowa, z kolei w 2024 r. odsetek w tej grupie mieszkańców wynosił 30,0% co przekłada się na zwiększenie wartości o 3,8% pp.

Uwzględniając niniejszą analizę sytuacji demograficznej miasta Człuchów, biorąc pod uwagę zmniejszający się odsetek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz zwiększający się udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym należy spodziewać się w kolejnych latach nasilania się tendencji związanych ze wzrostem liczb mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie pogłębiający się proces starzenia społeczeństwa wraz z wszelkimi negatywnymi konsekwencjami tego stanu rzeczy takich jak m.in. wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i społeczną, niedobór pracowników w niektórych branżach, wzrost wydatków publicznych, wpływ na rozwój lokalny oraz zmiany w strukturze społecznej.

Wykres 8 Udział według ekonomicznych grup wieku wyrażony w procentach ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

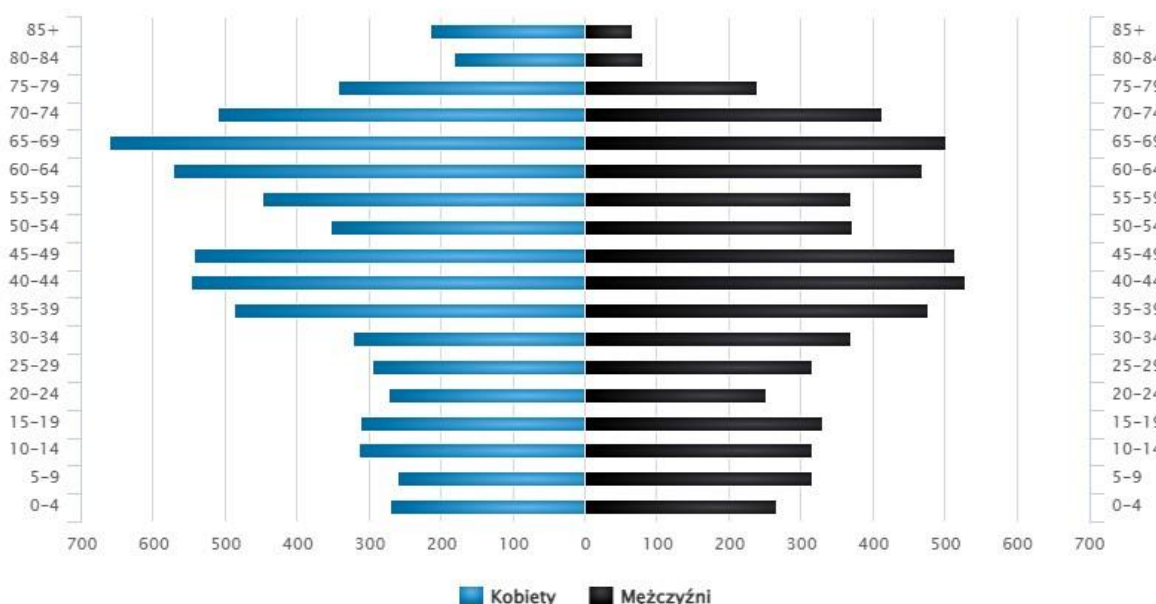

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przedstawiony poniżej wykres nr 9 obrazuje piramidę wieku mieszkańców miasta Człuchów na podstawie danych za 2023 r. wraz z wyszczególnieniem podziału na płeć mieszkańców. Piramida wieku mieszkańców miasta to graficzne przedstawienie struktury wiekowej i płciowej ludności zamieszkującej dany obszar w tym przypadku miasto,

w określonym momencie. Jest to wykres słupkowy, przedstawiający na: osi pionowej (Y) grupy wiekowe, najczęściej pięcioletnie przedziały, na osi poziomej (X) liczba lub procent mieszkańców w danej grupie wiekowej. Poddając analizie poniższy rysunek piramidy wieku należy stwierdzić, że miasto Człuchów charakteryzuje się tendencją starzejącego się społeczeństwa. Duże wybrzuszenie na zaprezentowanej poniżej piramidzie wieku widoczne jest wśród mieszkańców Człuchowa w średnim wieku oraz wieku emerytalnym, a znacznie mniejsze wśród najmłodszych mieszkańców. Największa grupa mieszkańców Człuchowa plasuje się w przedziale wiekowym 65–69 lat. Drugą pod względem liczebności grupą mieszkańców są osoby w wieku 45–49 lat. Trzecią najbardziej liczną grupą mieszkańców są osoby w przedziale wiekowym 40–44 lata. Wysoki udział liczby mieszkańców w grupach wieku średniego i emerytalnego w połączeniu ze znacznie mniejszą liczbą mieszkańców w najmłodszych grupach wiekowych, świadczy to o niskim przyroście naturalnym oraz zwiększającej się liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Postępujące procesy demograficzne zachodzące w mieście Człuchów wpisują się w problematykę związaną ze starzejącym się społeczeństwem, co ma swoje negatywne konsekwencje w wielu aspektach funkcjonowania jednostki oraz wpływa na jej rozwój i może w przyszłości prowadzić do pogłębiania zjawiska obciążenia demograficznego.

Wykres 9 Piramida wieku mieszkańców miasta Człuchów w 2023 r.

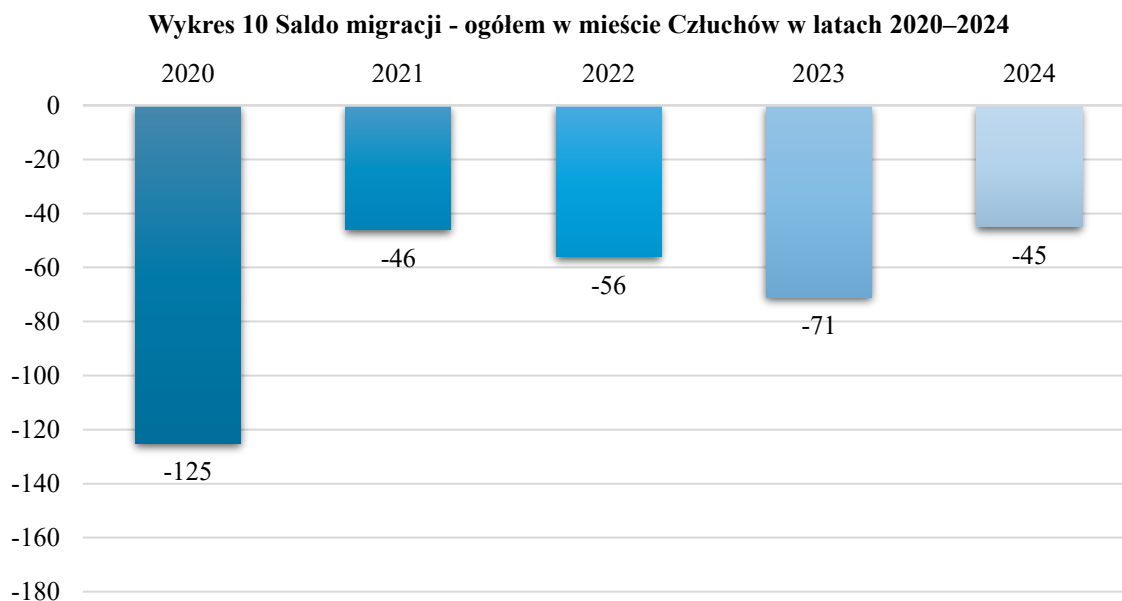

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/Czluchow>

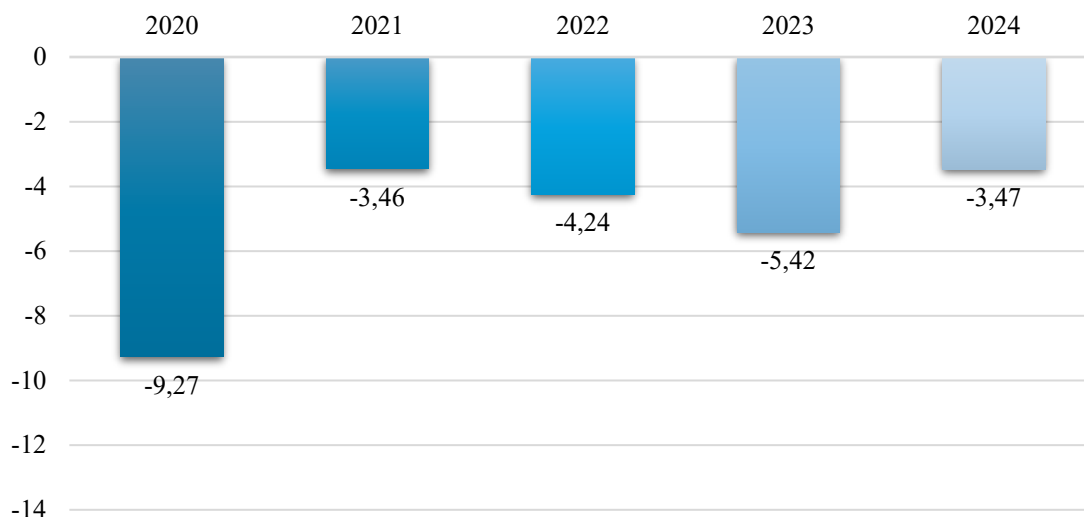
Na sytuację demograficzną i jej stan istotny wpływ mają zachodzące w społeczeństwie różnego rodzaju procesy migracyjne, które determinują natężenie zjawiska wśród danej jednostki terytorialnej. Migracja rozumiana jest jako zmiana miejsca zamieszkania lub

czasowego pobytu, czasem rozumiana również jako zmiana społeczności, w której funkcjonuje dana osoba. Zjawisko dotyczy głównie młodych mieszkańców, posiadających wysoki poziom wykształcenia lub/ i z określonymi kwalifikacjami zawodowymi oraz najczęściej związana jest z rynkiem pracy. Na poniższym wykresie nr 10 i 11 przedstawiono dwa wskaźniki charakteryzujące zjawisko migracji w mieście Człuchów tj. saldo migracji – ogółem oraz w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2022–2024.

Na poniższych wykresach dotyczącym salda migracji w Człuchowie w analizowanym okresie czasu, wartości w każdym roku były ujemne (poniżej 0). Najmniej korzystna sytuacja miała miejsce w 2020 r. wówczas saldo migracji wynosiło (-125) a w przeliczeniu na 1 000 ludności wartość wyniosła (-9,27). Najkorzystniejsza sytuacja salda migracji w liczba ogółem w Człuchowie miała miejsce w 2024 r., gdzie saldo wynosiło wówczas (-45). Natomiast najkorzystniejszej sytuacji w przeliczeniu na 1 000 ludności odnotowano w 2021 r., gdzie wartość wynosiła (-3,46). Pozostałe dane dotyczące tej tematyki przedstawiają poniższe wykresy nr 10-11.

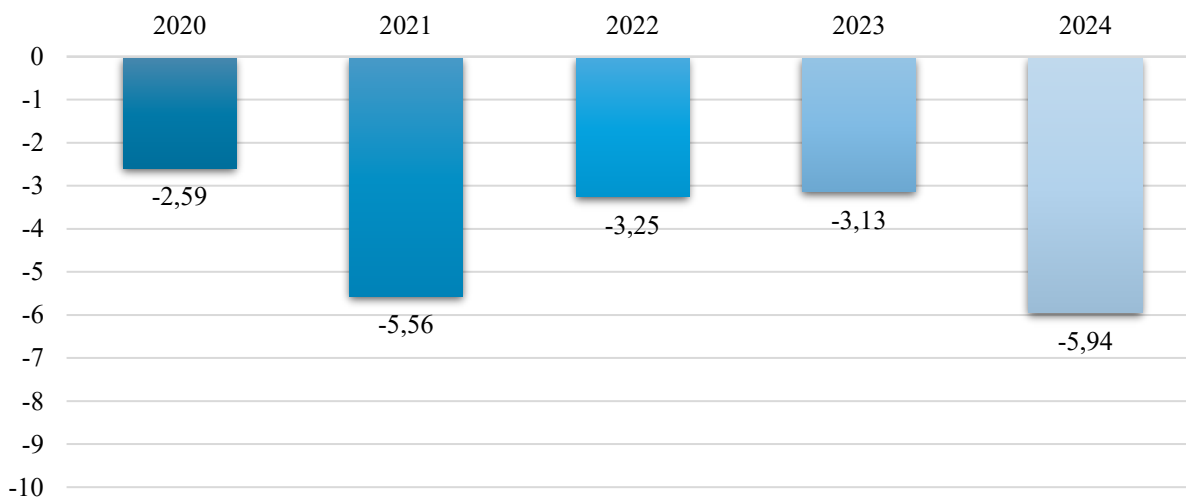
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 11 Saldo migracji - ogółem na 1 000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie w tematyce związanej z demografią jest wskaźnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1 000 ludności. Przyrost naturalny a zatem różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w określonym czasie, w tym przypadku w okresie lat 2020–2024. Wartość dodatnia (powyżej 0) oznacza, że liczba urodzeń przewyższa liczbę zgonów, wartość ujemna (poniżej 0) oznacza sytuację odwrotną.

Na podstawie analizy poniższego wykresu nr 12 należy przyjąć, że przyrost naturalny w mieście Człuchów w latach 2020–2024 był ujemny (poniżej 0). Najkorzystniejsza sytuacja (najwyższa wartość wskaźnika) miała miejsce w 2020 r., wówczas wartość dla Człuchowa wyniosła (-2,59). Z kolei najmniej korzystna sytuacja w tym aspekcie miała miejsce w 2024 r., gdzie wartość wskaźnika wyniosła (-5,94). Pozostałe informacje można odnaleźć na poniższym wykresie nr 12.

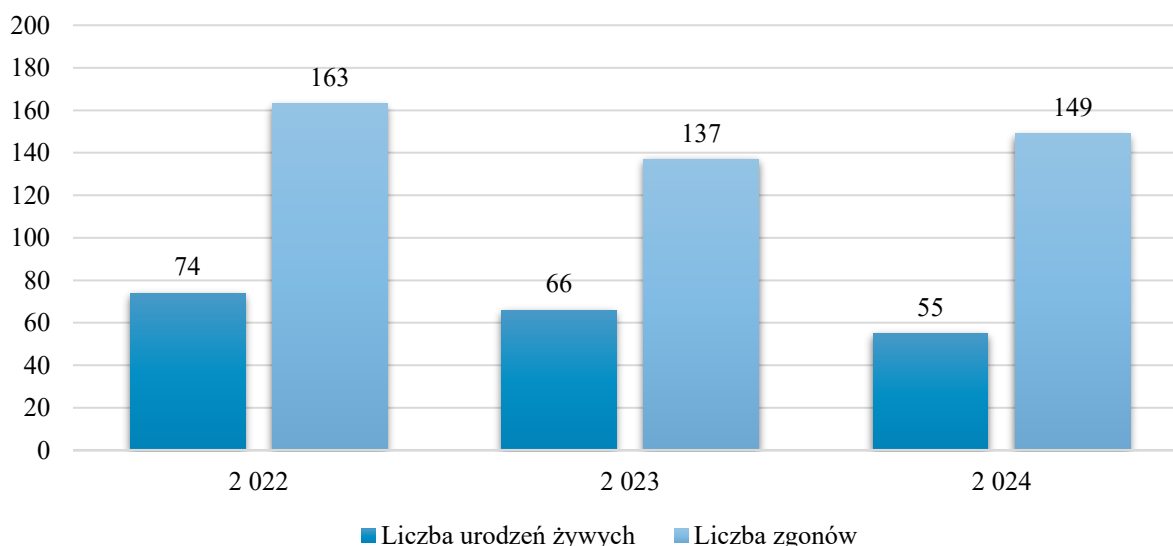
Wykres 12 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższym wykresie nr 13 przedstawiono liczby dotyczące urodzeń żywych i zgonów w latach 2022–2024 opracowane przez USC w Człuchowie, dzięki czemu możliwa jest ocena sytuacji demograficznej miasta Człuchów oraz możliwość wskazania potencjalnych kierunków zmian w strukturze ludności, istotnych z punktu widzenia planowania lokalnych działań społecznych i rozwojowych.

W analizowanym okresie czasu liczba urodzeń żywych z każdym kolejnym rokiem zmniejszała się, wynosząc w 2022 r. 74 urodzeń żywych, a w 2024 r. było ich 55. Najwyższa liczba zgonów w badanym okresie czasu przypadła na 2022 r. i wynosiła 163 oraz w 2024 r. było to 149. Wyniki przedstawia wykres nr 13.

Wykres 13 Liczba urodzeń i zgonów w mieście Człuchów w latach 2022–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z USC w Człuchowie

Narodzenia nowego potomstwa są dla rodziców dużym szczęściem i wyzwaniem. Istotnym czynnikiem dla decydowania się na dziecko są kwestie związane z bezpieczeństwem, w tym bezpieczeństwem socjalnym. Rodziny wielodzietne w mieście Człuchów stanowią ważną grupę społeczną, która korzysta z szerokiego wachlarza świadczeń i wsparcia, zarówno na poziomie ogólnokrajowym jak i lokalnym. Rodziny wielodzietne zamieszkałe na terenie Człuchowa mogą liczyć na szereg świadczeń jak m.in.:

- świadczenia wychowawcze 800+,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- Kartę Dużej Rodziny, która uprawnia do licznych zniżek,
- ulgę prorodzinną w rozliczeniu podatkowym,
- dodatkowe ulgi dla rodzin z co najmniej czworgiem dzieci.

Rodziny wielodzietne z terenu miasta Człuchów mogą korzystać z pomocy funkcjonującego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie. Ponadto do dyspozycji mieszkańców należy Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie, które realizuje szereg programów wsparcia. Szeroki wachlarz usług oferowany zarówno przez miejskie, gminne oraz powiatowe instytucje wspierające rodziny wielodzietne, pomimo ciągłej i aktywnej pomocy ze strony podmiotów odpowiedzialnych za kwestie pomocowe, rodziny wielodzietne w Człuchowie mogą napotykać w codziennym funkcjonowaniu wiele wyzwań i problemów związanych m.in. ze zwiększonymi kosztami utrzymania, trudnościami w łączeniu pracy zawodowej z opieką nad dziećmi, zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, edukacyjne i zdrowotne oraz koniecznością większego wsparcia w sytuacjach kryzysowych, szczególnie w przypadku rodzin wielodzietnych, których dzieci dotknięte są niepełnosprawnością.

2.5. Lokalna gospodarka

O poziomie rozwoju gospodarczego oraz kondycji sektora przedsiębiorczości w danej jednostce samorządu terytorialnego wpływ na stan rzeczy ma wiele elementów jak m.in. liczba zarejestrowanych i aktywnie funkcjonujących podmiotów gospodarczych, struktura zatrudnienia mieszkańców czy poziom bezrobocia. Lokalna gospodarka w mieście Człuchów stanowi nieodłączny filar rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu. Jej charakter i potencjał kształtują różnorodne podmioty gospodarcze oraz szeroki zakres działalności w różnych sektorach gospodarki. Położenie Człuchowa, dostępność infrastruktury oraz aktywność mieszkańców sprzyjają rozwojowi przedsiębiorczości i inwestycji prowadzonych na terenie miasta. Władze miasta Człuchów podejmują szereg aktywnych działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki, poprawę warunków życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej w mieście. Samorząd miejski aktywnie stara się wspierać lokalne środowisko przedsiębiorców, oferując im zróżnicowane formy wsparcia, obejmujące m.in. doradztwo gospodarcze, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, a także organizację szkoleń i warsztatów z zakresu przedsiębiorczości. Inicjatywy podejmowane przez władze lokalne przyczyniają się w znacznym stopniu do poszerzania wiedzy oraz kompetencji zarówno obecnie funkcjonujących przedsiębiorców jak i potencjalnych nowych przedsiębiorców mieszkających na co dzień na terenie Człuchowa, a chcących w przyszłości rozpocząć działalność gospodarczą.

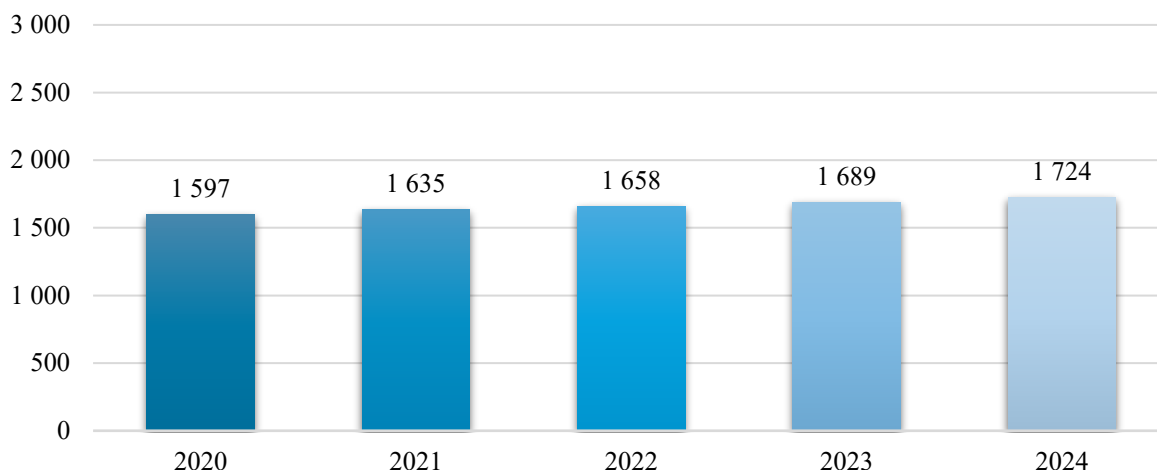
Znacznym wpływ na rozwój gospodarczy miasta Człuchów mają także realizowane na jego terenie inwestycje infrastrukturalne, w tym budowa i modernizacja dróg lokalnych,

poprawa dostępności komunikacyjnej a także modernizacja i budowa nowych systemów wodociągowych i kanalizacyjnych. Władze lokalne od wielu lat skutecznie podejmują szereg działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym środków unijnych na nowe inwestycje. Z powodzeniem w ostatnich latach samorząd lokalny wdraża projekty, które jeszcze mocniej zwiększają konkurencyjność gospodarczą Człuchowa na tle całego regionu oraz podejmują działania wspierające rozwój lokalnych inicjatyw. Analiza struktury i potencjału lokalnej gospodarki pozwala na identyfikację kluczowych wyzwań oraz szans, które będą miały wpływ na dalszy rozwój całej społeczności Człuchowa.

Pierwszym wskaźnikiem poddanym analizie w tej części diagnozy będą podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2020–2024, który przedstawiono na poniższym wykresie nr 14. Przeliczenie liczby podmiotów w tym przypadku na 10 000 ludności pozwala na bardziej obiektywny i rzetelny wynik. Podmioty wpisane do rejestru REGON są to wszystkie jednostki, które zostały zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) prowadzonym przez GUS. Rejestr jest podstawową bazą danych podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Polsce.

W analizowanym okresie lat 2020–2024 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności dla miasta Człuchów z każdym kolejnym rokiem ulegała zwiększeniu się. W 2020 r. wartość dla analizowanego wskaźnika statystycznego dla miasta wynosiła 1 597. W 2024 r. wartość wyniosła 1 724, co przełożyło się na wzrost wartości wskaźnika na przestrzeni kilku lat o 127 podmiotów w przeliczeniu na 10 000 ludności.

Sytuacja gospodarcza miasta Człuchów i stan przedsiębiorczości mieszkańców w ostatnich latach biorąc pod uwagę liczbę podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON przeliczając na 10 000 ludności jest pozytywna i świadczy o dużym potencjale gospodarczym jakim dysponuje jednostka. Prognozy wynikające z przeprowadzonych analiz pozwalają zakładać dalszy, systematyczny i dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy miasta Człuchów, sprzyjający zarówno mieszkańcom jak i przedsiębiorcom prowadzącym działalność gospodarczą. Tworzenie optymalnych i sprzyjających warunków otoczenia, korzystnych dla lokalnych przedsiębiorców oraz potencjalnych nowych inwestorów pozwala myśleć w dłuższej perspektywie o jeszcze większym wzmocnieniu tempa rozwoju całej jednostki samorządowej. Wyniki dotyczące zagadnienia przedstawiono na poniższym wykresie nr 14.

Wykres 14 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

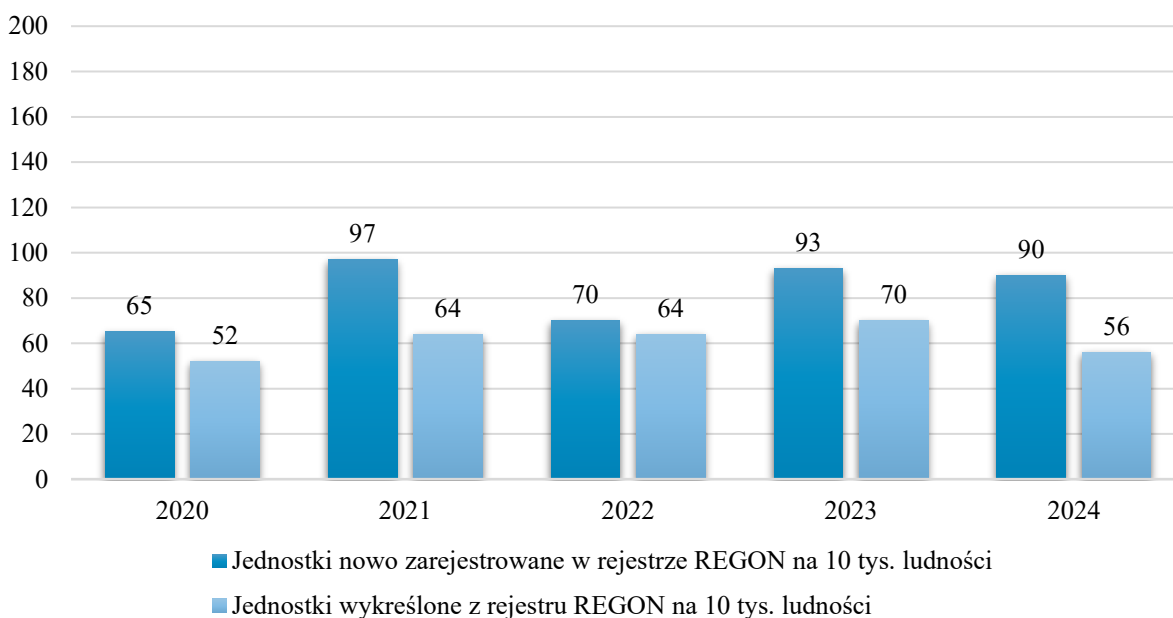
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejnym wskaźnikiem analizującym stan lokalnej gospodarki miasta Człuchów i poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w przeliczeniu na 10 000 ludności i jednostek wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności w latach 2020–2024, który przedstawiono na wykresie nr 15. Wskaźnik jest miarą statystyczną określającą liczbę nowych jednostek gospodarczych, które zostały zarejestrowane w określonym czasie (najczęściej w ciągu roku) na danym obszarze, np. gminie, mieście, powiecie czy województwie a także jednostek które zakończyły działalność gospodarczą i zostały wykreślone z rejestru REGON.

W analizowanym okresie czasu biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 000 ludności dla miasta Człuchów na przestrzeni analizowanych lat ulegał wahaniom. W 2020 r. odnotowano dla miasta Człuchów wartość 65 jednostek nowo zarejestrowanych, natomiast w 2024 r. wartość wyniosła 90, co przekłada się na wzrost na przestrzeni kilku lat o wartość 35 jednostek. Wzrost wartości wskaźnika można odczytać jako poprawę sytuacji ekonomicznej, co ma swoje przełożenie na aspekty takie jak m.in. wzrost atrakcyjności gospodarczej miasta Człuchów w ostatnich latach. Podobnie zachowywał się wskaźnik jednostek wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 10 000 ludności, którego wartość w analizowanym okresie czasu ulegała zmianom. W 2020 r. odnotowano dla miasta Człuchów wartość 52 jednostek wykreślonych, a w 2024 r. wartość wskaźnika wyniosła 56. Oznacza to, że na przestrzeni kilku lat wartość wskaźnika wzrosła, co można odczytać jako nieznaczne ale pogorszenie sytuacji lokalnej gospodarki z racji większej liczby jednostek kończących działalność gospodarczą. Wyniki przedstawiono poniżej na wykresie nr 15.

Przeprowadzona analiza wskaźnika dotyczącego liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz jego tendencji w ujęciu ostatnich lat w mieście Człuchów, wskazuje na korzystną kondycję lokalnej gospodarki. Istotnym wyzwaniem dla władz lokalnych oraz całej społeczności pozostaje systematyczne zwiększanie liczby rejestrowanych podmiotów gospodarczych. Działania w tym obszarze powinny obejmować wdrażanie instrumentów sprzyjających rozwojowi postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz tworzenie warunków umożliwiających inicjowanie nowych inwestycji przez podmioty zewnętrzne. Realizacja powyższych działań przyczyni się do dalszego wzmacniania potencjału gospodarczego Człuchowa oraz do wzrostu dobrobytu jej mieszkańców.

Wykres 15 Wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 000 ludności i jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

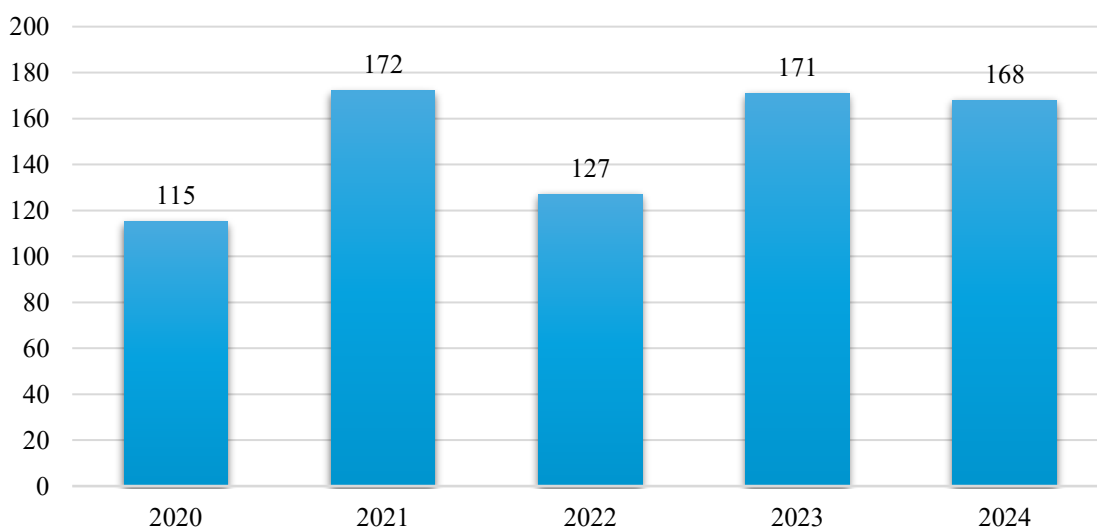
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejnym wskaźnikiem analizującym stan lokalnej gospodarki miasta Człuchów i poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest wskaźnik podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym w latach 2020–2024, który przedstawiono na wykresie nr 16. Wskaźnik jest miarą statystyczną określającą liczbę nowych podmiotów gospodarczych, które zostały zarejestrowane w określonym czasie (najczęściej w ciągu roku) na danym obszarze, np. mieście, gminie, powiecie czy województwie.

W analizowanym okresie czasu wartość omawianego wskaźnika dla Człuchowa ulegała zmianom. W 2020 r. wartość dla wskaźnika wyniosła 115 podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym. W 2024 r. wartość wzrosła i wyniosła 168, co przełożyło się na wzrost względem 2020 r. o wartość 51.

Analiza wskaźnika dotyczącego liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz jego tendencji w ostatnich latach a także porównanie sytuacji z jednostkami wyższego szczebla, wskazuje na relatywnie korzystną kondycję lokalnej gospodarki w tym zakresie. Kluczowym wyzwaniem dla władz lokalnych oraz społeczności pozostaje jednak systematyczne zwiększanie liczby rejestrowanych podmiotów gospodarczych. Działania w tym zakresie powinny obejmować m.in. wdrażanie rozwiązań i narzędzi sprzyjających kształtowaniu postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, jak również tworzenie sprzyjających warunków i przestrzeni dla inicjowania nowych inwestycji przez inwestorów zewnętrznych. Realizacja celów może przyczynić się do dalszego rozwoju gospodarczego Człuchowa oraz wzrostu poziomu zamożności jej mieszkańców. Wyniki przedstawia wykres nr 16.

Wykres 16 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym w mieście Człuchów w latach 2020–2024

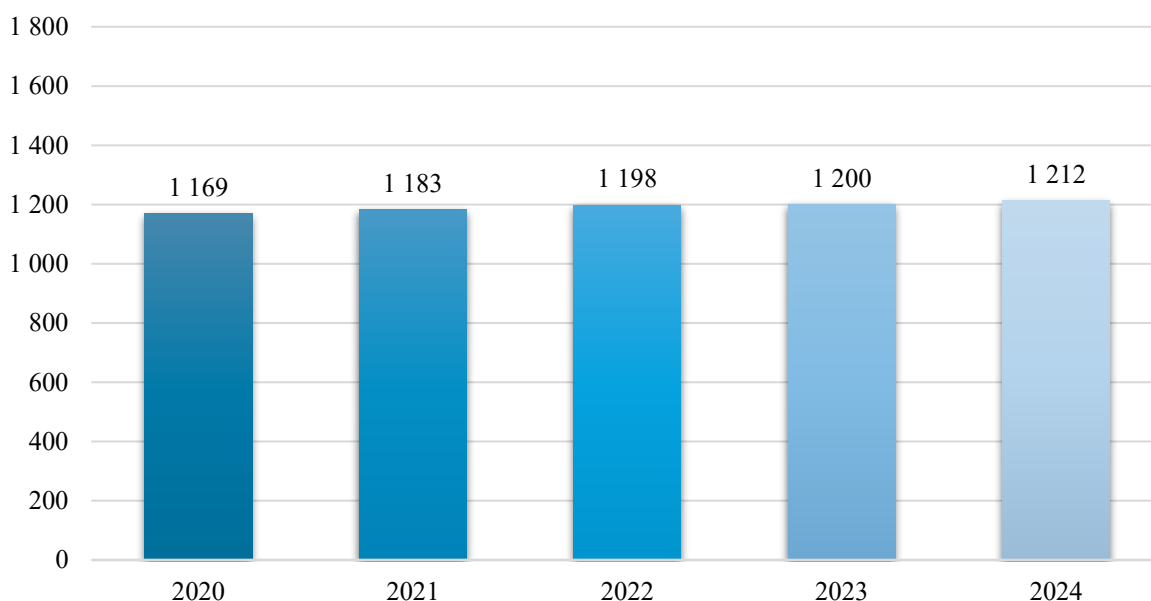
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na wykresie nr 17 przedstawiono wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców w latach 2020–2024 w mieście Człuchów. Wskaźnik jest miarą statystyczną określającą liczbę osób fizycznych zarejestrowanych jako przedsiębiorcy, prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek w przeliczeniu na określoną liczbę mieszkańców np. na 1 000 lub 10 000 osób, często w wieku produkcyjnym.

W analizowanym okresie lat 2020–2024 w mieście Człuchów w każdym kolejnym roku, wartość wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców systematycznie zwiększała się. W 2020 r. wartość dla wskaźnika wyniosła 1 169 a w 2024 r. wyniosła z kolei 1 212. Na przestrzeni kilku analizowanych lat należy stwierdzić, że wartość zwiększyła się o 43 jednostki, co jest pozytywnym zjawiskiem,

świadczącym o dobrej kondycji lokalnej gospodarki i zwiększającej się liczby osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą. Miasto Człuchów charakteryzuje się dużą i wzrastającą z roku na rok liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, co świadczy o dużym potencjale gospodarczym i poziomie przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Jednocześnie liczba przekłada się w pewien sposób na fakt dużego rozdrobnienia podmiotów gospodarczych w Człuchowie oraz deficyt dużych zakładów pracy, oferujących atrakcyjne i dobrze płatne miejsca pracy. Wyniki przedstawia wykres nr 17.

Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 000 mieszkańców w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

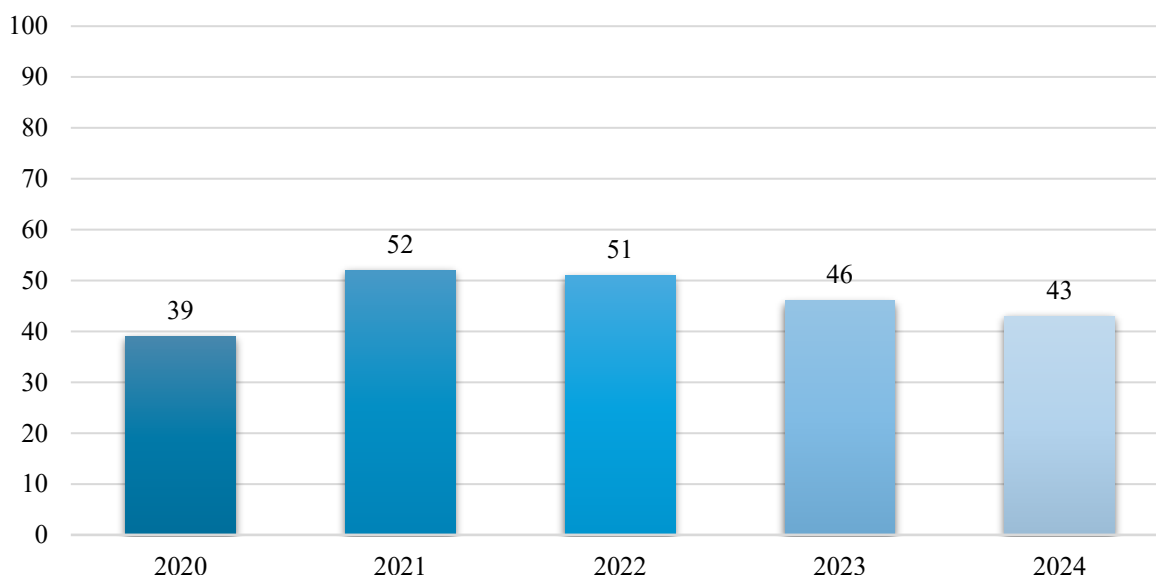
Kolejnym wskaźnikiem opisującym stan lokalnej przedsiębiorczości jest wskaźnik przedstawiający jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 000 ludności, który został przeanalizowany na wykresie nr 18. Wskaźnik jest miarą statystyczną, która pokazuje ile podmiotów gospodarki narodowej czyli firm, instytucji i innych jednostek, zostało w określonym czasie wykreślonych z rejestru REGON w stosunku do ogólnej liczby podmiotów.

Z poniższego wykresu wynika, że wartość wskaźnika ulegała nieznacznym wahaniom. Najniższą wartość wskaźnik osiągnął na początku analizowanego okresu czasu tj. w 2020 r. i wyniósł wówczas 39. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął rok później w 2021 r., gdzie wyniósł 52. W najnowszym analizowanym okresie czasu, czyli 2024 r. wartość wskaźnika wyniosła 43.

Wykreślenie jednostek z rejestru REGON oznaczające zakończenie prowadzenia działalności gospodarczej, wywołuje skutki o charakterze wielowymiarowym dla społeczności

lokalnej. W pierwszej kolejności należy wskazać na zmniejszenie wpływów do budżetu miasta oraz ograniczenie możliwości realizacji inwestycji lokalnych, co przekłada się na spadek aktywności gospodarczej, obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz ograniczenie środków przeznaczonych na rozwój infrastruktury, w tym m.in. dróg i sieci wodociągowej. Dodatkowo, redukcja liczby miejsc pracy skutkuje wzrostem stopy bezrobocia i osłabieniem potencjału lokalnego rynku pracy. Poza konsekwencjami natury ekonomicznej, zjawisko to może prowadzić również do odpływu wykwalifikowanych pracowników poza obszar miasta, obniżenia standardu życia mieszkańców oraz zubożenia lokalnej oferty kulturalnej, społecznej i rekreacyjnej. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 18.

Wykres 18 Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

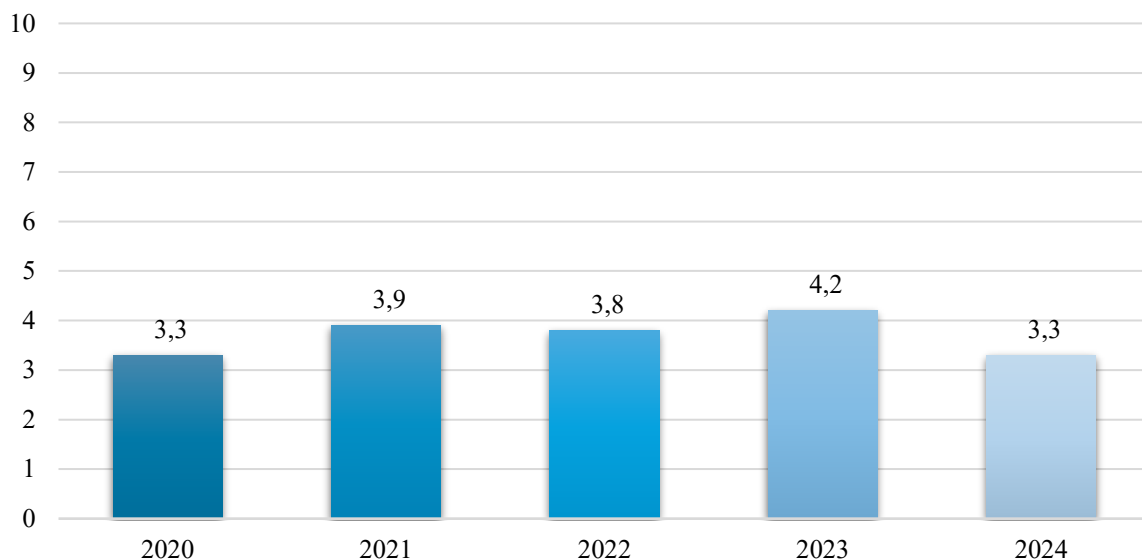
Kolejnym wskaźnikiem poddanym analizie dotyczącym stanu lokalnej gospodarki w mieście Człuchów jest udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON wyrażony w procentach. Wskaźnik ten jest miarą statystyczną określającą jaki procent wszystkich podmiotów wpisanych do rejestru REGON w danym okresie czasu stanowią te, które zostały z niego wyrejestrowane.

Wartość wskaźnika udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w latach 2020–2024 dla miasta Człuchów ulegała wahaniom. W 2020 r. i 2024 r. wartości dla analizowanego wskaźnika miały najniższe wartości w analizowanym okresie czasu i wynosiły wówczas 3,3, co jednocześnie było sytuacją najkorzystniejszą dla miasta Człuchów w latach 2020–2024. Najwyższa wartość dla wskaźnika

a zarazem przekładająca się na najmniej korzystną sytuację w mieście Człuchów, przypadła na 2023 r. gdzie wartość wynosiła 4,2 i była o 0,9% pp. większa od najkorzystniejszej wartości.

Biorąc pod uwagę analizowany okres czasu, sytuacja w mieście Człuchów wskazuje na stabilność lokalnej gospodarki. Obecny poziom likwidacji działalności jest niemal na niezmiennym pułapie z niewielkimi odchyleniami, co przekłada się na brak obecności w lokalnej gospodarce negatywnych zjawisk, równowagę między wejściami i wyjściami z rynku, co oznacza, że rynek ma zdolność do odtwarzania liczby firm. Stagnacja i brak dużych wahań wskaźnika może wskazywać w mieście Człuchów na możliwą stagnację i może świadczyć o braku silnych impulsów rozwojowych i funkcjonowaniu gospodarki w trybie „utrzymania stanu”. Wyniki przedstawia wykres nr 19.

Wykres 19 Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w procentach w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych to wszystkie jednostki prowadzące działalność gospodarczą lub inną działalność społeczną, które zostały formalnie zarejestrowane w krajowym rejestrze REGON prowadzonym przez GUS. Do podmiotów w tym zakresie zaliczamy:

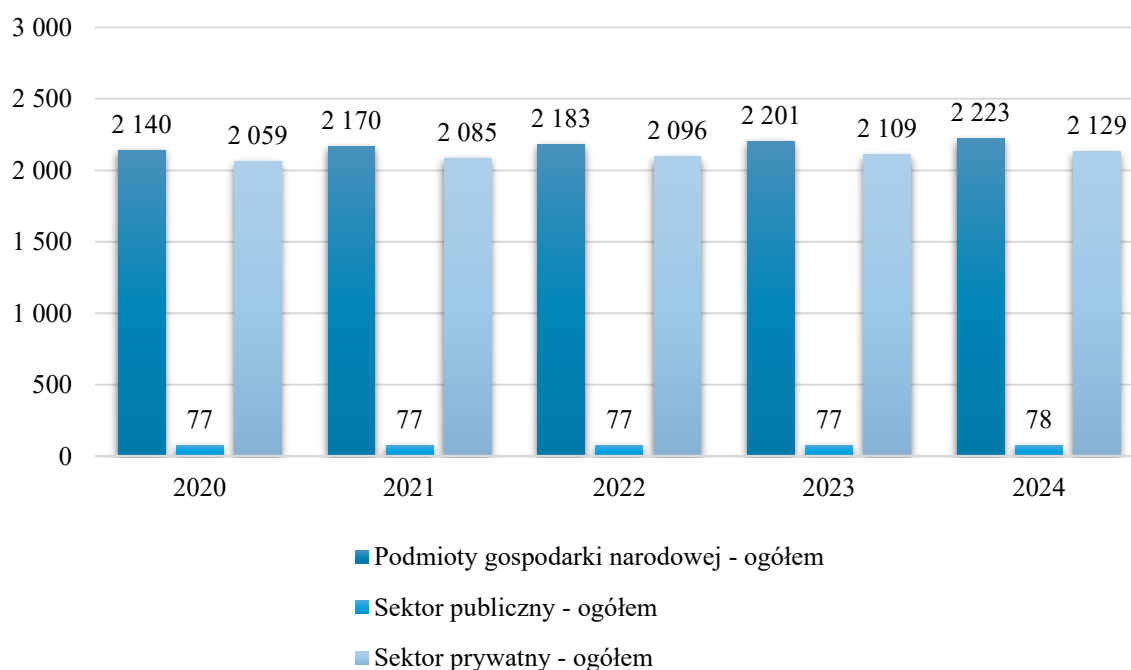
- osoby prawne (np. spółki, fundacje), osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz zgłoszone przez nie jednostki lokalne,
- rejestr REGON pozwala jednoznacznie na identyfikację każdego podmiotu poprzez nadanie mu unikatowego numeru REGON,

- do rejestru REGON nie zalicza się indywidualnych gospodarstw rolnych, które nie prowadzą działalności gospodarczej.

Dane w rejestrze REGON klasyfikuje się według dwóch sektorów własnościowych tj. sektora publicznego i prywatnego.

W analizowany okresie lat 2020–2024 w mieście Człuchów zauważalna jest tendencja wzrostu liczby podmiotów gospodarki – ogółem, gdzie w każdym kolejnym roku liczba była większa. W 2020 r. łączna liczba podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujących w mieście Człuchów wyniosła 2 140. W 2024 r. liczba podmiotów wynosiła już 2 223, co oznacza wzrost względem 2020 r. o 83 podmioty. Największa liczba podmiotów w Człuchowie należy w zdecydowanej większości do sektora prywatnego i w 2020 r. liczba podmiotów zaklasyfikowana do tego sektora wyniosła 2 059 a tylko 77 zaliczono do sektora publicznego. W 2024 r. liczba podmiotów zaliczana do sektora prywatnego wyniosła 2 223, co jednocześnie przełożyło się na zwiększenie liczby podmiotów w tym sektorze o 164 podmioty. Natomiast liczba podmiotów zaliczana do sektora publicznego w tym samym roku wyniosła 78, co oznacza wzrost względem 2020 r. o jeden podmiot w tym sektorze. Pozostałe informacje przedstawiono na poniższym wykresie nr 20.

Wykres 20 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych w mieście Człuchów w latach 2020–2024

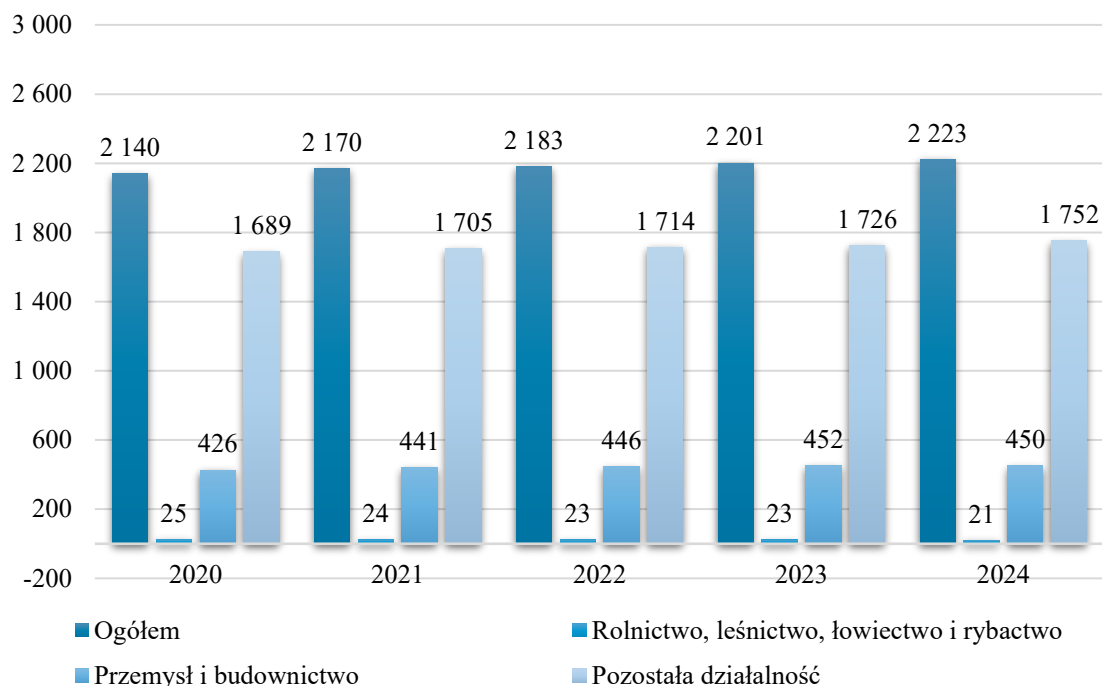
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) wyróżniamy podział na kilka sektorów tj. rolnictwo, łowiectwo i rybactwo, przemysł i budownictwo oraz na pozostałą działalność.

Definicję sektorów:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – obejmuje działalność związaną z uprawą roślin, hodowlą zwierząt, gospodarką leśną, łowiectwem i rybactwem. Jest to tzw. sektor pierwotny gospodarki, polegający na pozyskiwaniu i eksploatacji zasobów naturalnych,
- przemysł i budownictwo – obejmuje działalność przemysłową taką jak wydobywanie, przetwórstwo, produkcję, energetykę oraz budownictwo. Jest to sektor wtórny gospodarki, zajmujący się przetwarzaniem surowców oraz budową obiektów,
- pozostała działalność – obejmuje wszelkie inne rodzaje działalności gospodarczej, które nie mieszczą się w powyższych dwóch kategoriach, do których zaliczamy m.in. handel, naprawy, transport, gastronomie, opiekę zdrowotną, rozrywkę czy działalność finansową.

Na poniższym wykresie nr 21 przedstawiono wskaźnik sektorów gospodarki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Według danych w 2024 r. w mieście Człuchów funkcjonowało łącznie 2 223 podmiotów gospodarczych, z czego największy odsetek stanowił sektor związany z pozostałą działalnością, gdzie we wspomnianym sektorze liczba podmiotów wyniosła 1 752. W sektorze związanym z przemysłem i budownictwem w tym samym roku liczba podmiotów funkcjonujących w mieście Człuchów wyniosła 450. Najmniejszy udział podmiotów funkcjonujących w Człuchowie zaklasyfikowano do sektora związanego z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, takich podmiotów funkcjonowało 21. Pozostałe informacje przedstawiono na poniższym wykresie nr 21, gdzie zawarto podział sektorów gospodarki według klasyfikacji PKD dla miasta Człuchów.

Wykres 21 Sektory gospodarki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W poniższej tabeli nr 1 przedstawiono podmioty funkcjonujące w mieście Człuchów według klasyfikacji Sekcji PKD 2007. Jest to najwyższy poziom klasyfikacji działalności gospodarczej w ramach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w wersji obowiązującej od 1 stycznia 2008 r. Klasyfikacja została opracowana zgodnie z europejskim standardem NACE Rev. 2 i służy do porządkowania oraz identyfikowania rodzajów działalności gospodarczej w Polsce na potrzeby: statystyki publicznej (GUS), rejestracji firm (CEIDG, KRS), podatków koncesji, zezwoleń, planowania gospodarczego oraz analiz rynkowych.

W mieście Człuchów w 2024 r. zgodnie z danymi statystycznymi GUS według klasyfikacji Sekcji PKD 2007 zarejestrowane zostało ogółem 2 223 podmioty. Największa liczba podmiotów funkcjonująca w Człuchowie według klasyfikacji to Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (516 podmiotów). Drugim w kolejności pod względem liczebności podmiotów była Sekcja F – budownictwo (297 podmiotów). Trzecią sekcją pod względem liczby podmiotów w mieście Człuchów to Sekcja S i T – pozostała działalność usługowa (184 podmioty). Pozostałe informacje dotyczące Sekcji PKD 2007, jej rodzajów i liczby poszczególnych podmiotów funkcjonujących w mieście Człuchów w 2024 r. przedstawia poniższa tabela nr 1.

Tabela 1 Podmioty funkcjonujące według Sekcji PKD 2007 w mieście Człuchów w 2024 r.

Sekcje PKD 2007	Liczba podmiotów
Ogółem	2 223
Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21
Sekcja B – górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe	145
Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3
Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4
Sekcja F – budownictwo	297
Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	516
Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa	132
Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	68
Sekcja J – informacja i komunikacja	43
Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	76
Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	178
Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	166

Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	61
Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	12
Sekcja P – edukacja	102
Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	162
Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	42
Sekcja S i T – pozostała działalność usługowa	184
Sekcja U – organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

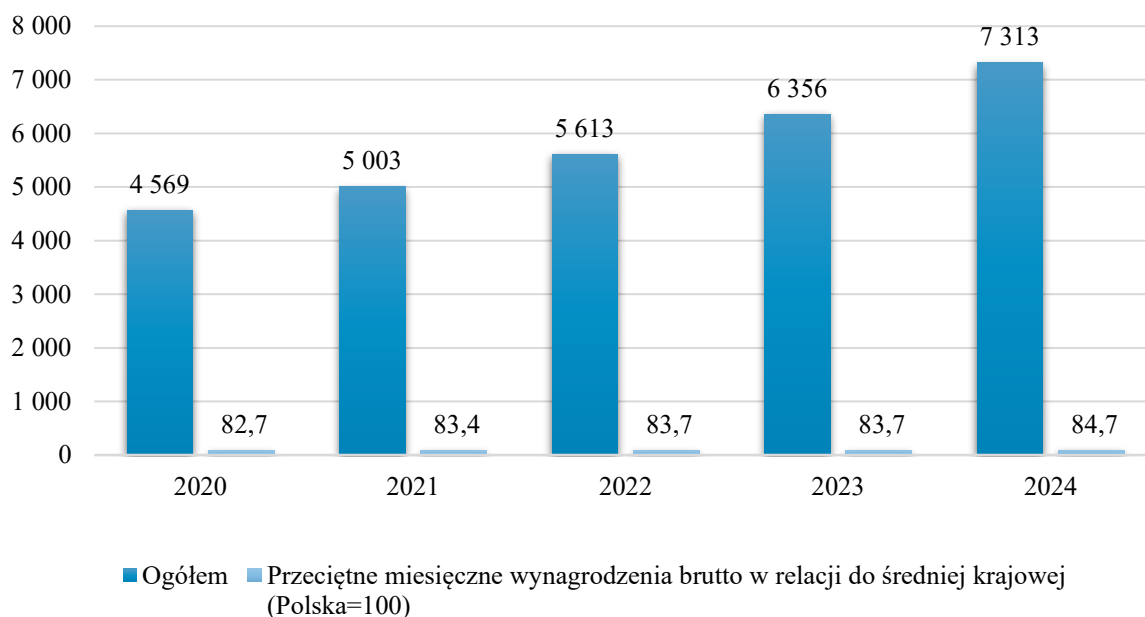
Na poniższym wykresie nr 22 przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zaokrągleniu do pełnych kwot wyrażonej w złotych oraz w relacji do średniej krajowej przyjmując dane Polska=100 w latach 2020–2024. Wskaźnik jest jednym z ekonomicznych narzędzi określających średnią wartość wynagrodzenia brutto wypłacanego pracownikom w danym okresie (najczęściej miesięcznie) w przeliczeniu na jednego zatrudnionego. Dla tej analizy wskaźnika w bazie GUS nie były dostępne dane dla miasta Człuchów, w związku z tym posłużono się danymi dla powiatu człuchowskiego, w którego skład wchodzi m.in. miasto Człuchów i można przyjąć dość zbliżone dane pomiędzy powiatem, a siedzibą powiatu czyli miastem Człuchów.

W analizowanym okresie lat 2020–2024 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dla powiatu człuchowskiego w każdym kolejnym analizowanym roku zwiększało się. Wartość na początku badanego okresu wynosiła 4 569 zł. W następnych analizowanych latach wartość systematycznie wzrastała i w 2024 r. zanotowano wartość 7 313 zł. co jednocześnie przełożyło się na wzrost w odstępie czterech lat o 2 744 zł. Analizując drugi ze wskaźników w tym zestawieniu wartość w 2020 r. dla powiatu człuchowskiego wyniosła 82,7 przyjmując, że Polska=100. Oznacza to, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto dla powiatu człuchowskiego było w 2020 r. niższe od średniej krajowej o wartość 17,3. W 2024 r. wartość dla powiatu uległa zwiększeniu się i wyniosła 84,7. Oznacza to, wzrost względem 2020 r.

o wartość 2. Niemniej w dalszym ciągu była to mniejsza wartość od średniej krajowej, ale zauważyć należy zmniejszenie dysproporcji w tym zakresie. Różnica wartości w tym zakresie wyniosła 15,3.

Wnioski z przeprowadzonej analizy wskazują, iż istotne różnice w poziomie przeciętnego wynagrodzenia wynikają m.in. z nierównomiernego rozwoju gospodarczego, koncentracji dobrobytu w określonych obszarach, migracji zarobkowych, depopulacji terenów peryferyjnych a także z uwarunkowań związanych ze strukturą zatrudnienia i dominującymi branżami. Stanowi to duże wyzwanie zarówno dla polityki spójności jak i planowania rozwoju. Zadaniem dla władz lokalnych miasta Człuchów celem poprawy wskaźnika powinno być m.in. wspieranie nowych i rozwój konkurencyjnych miejsc pracy, wzmacnianie lokalnego szkolnictwa zawodowego i odpowiednie dopasowanie profili edukacyjnych do potrzeb rynku, pozyskiwanie inwestorów i rozwój infrastruktury oraz aktywna polityka wspierania mobilności zawodowej i zatrudnienia w ramach funduszy unijnych. Wyniki dotyczącego zagadnienia przedstawiono na wykresie nr 22.

Wykres 22 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto - ogółem oraz w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie człuchowskim w latach 2020–2024

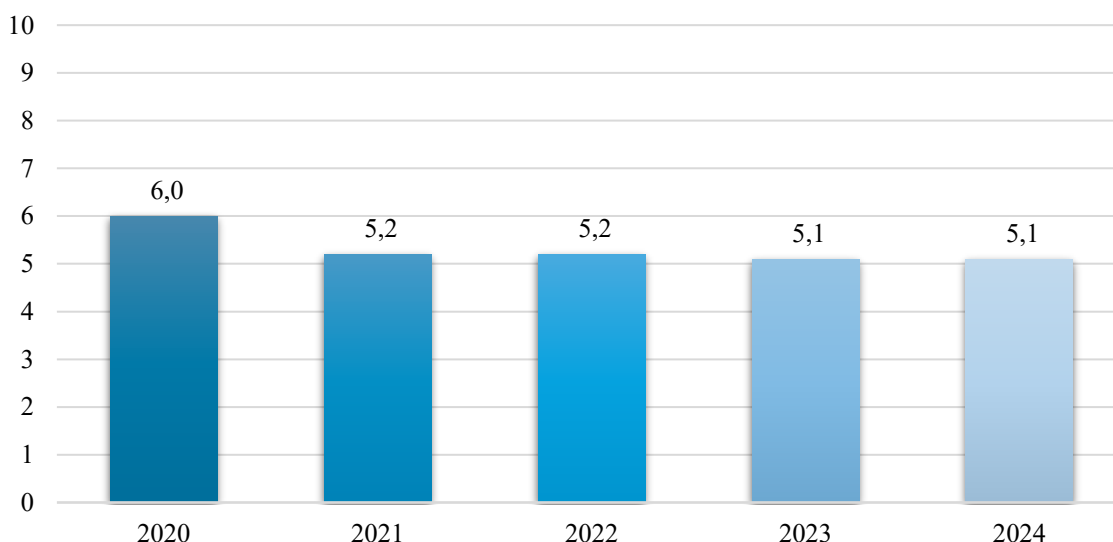
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pozostając w temacie rynku pracy, na poniższym wykresie nr 23 przedstawiono wskaźnik udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, czyli osób zdolnych i gotowych do podjęcia pracy zarobkowej. Wskaźnik ten obrazuje jaki procent osób w wieku produkcyjnym stanowią osoby zarejestrowane jako osoby bezrobotne w powiatowych i miejskich urzędach pracy.

W analizowanym okresie lat 2020–2024 udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście Człuchów ulegał niewielkim wahaniom wartości. Na początku badanego okresu w 2020 r. wartość wskaźnika plasowała się na poziomie 6,0. W latach 2021–2022 wartość wskaźnika była niższa niż w 2020 r. i utrzymywała się na poziomie 5,2. W latach 2023–2024, po raz kolejny nastąpiło zmniejszenie wartości do poziomu 5,1, co jednocześnie było najniższą wartością w całym analizowanym okresie czasu.

Odsetek osób pozostających bez stałego zatrudnienia w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Człuchowie w analizowanym okresie czasu zmniejszał się, co należy uznać za poprawę sytuacji w tym aspekcie. Jednocześnie w dalszym ciągu część mieszkańców z tego terenu posiadających odpowiedni potencjał do pracy i zdolność, pozostaje bez stałego zatrudnienia pomimo chęci jej podjęcia. Opisywane zjawisko ma wiele przyczyn i może wynikać m.in. z niedostosowania lokalnego rynku pracy do aktualnych potrzeb oraz profilu kompetencyjnego mieszkańców, obejmującego ich umiejętności, kwalifikacje i poziom wykształcenia. W efekcie prowadzi to do trudności w znalezieniu zatrudnienia przez osoby aktywnie poszukujące pracy. W związku z powyższym niezbędne wydaje się być podjęcie przez władze lokalne działań zmierzających do pogłębionej analizy lokalnej sytuacji rynkowej oraz wdrożenia inicjatyw na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców i pobudzenia wzrostu gospodarczego. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 23.

Wykres 23 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powiatowy Urząd Pracy w skrócie PUP jest jednostką organizacyjną samorządu lokalnego, której głównym zadaniem jest realizacja polityki rynku pracy na poziomie lokalnym.

Do podstawowych zadań instytucji należą m.in.

- rejestrowanie osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- pośrednictwo pracy i pomoc w znalezieniu zatrudnienia,
- organizowanie szkoleń, staży i programów aktywizujących,
- przyznawanie świadczeń dla osób bezrobotnych,
- wspieranie pracodawców w rekrutacji oraz dofinansowaniu tworzenia nowych miejsc pracy.

Według zgromadzonych danych przez Powiatowy Urząd Pracy w Człuchowie, liczba osób bezrobotnych w mieście Człuchów w poszczególnych latach wyniosła:

- 2022 r. – ogółem 382 osoby, w tym 221 kobiet i 161 mężczyzn,
- 2023 r. – ogółem 364 osoby, w tym 191 kobiet i 173 mężczyzn,
- 2024 r. – ogółem 354, w tym 191 kobiet i 163 mężczyzn.

Liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym (18-64 lata) w 2024 r.:

- ogółem: 354 osoby,
- w tym kobiet: 191,
- w tym mężczyzn: 163.

Liczba ofert pracy zgłoszonych do urzędu pracy w 2024 r.:

- pracodawcy z terenu miasta Człuchów zgłosili 537 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (w tym oferty stażu, prac interwencyjnych, robót publiczne oraz oferty na miejsca pracy utworzone w ramach refundacji kosztów doposażenia stanowiska pracy),
- w tym skierowanych do młodzieży (do 24 roku życia): nie zgłaszano ofert skierowanych wyłącznie do osób do 24 roku życia.

Programy aktywizacji zawodowej skierowane do młodzieży w 2024 r.:

- pracodawcy z terenu miasta Człuchów zgłosili 537 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (w tym oferty stażu, prac interwencyjnych, robót publiczne oraz oferty na miejsca pracy utworzone w ramach refundacji kosztów doposażenia stanowiska pracy).

2.6. Mieszkalnictwo

Jednym z kluczowych obszarów determinujących rozwój jednostki terytorialnej jest poziom rozwoju mieszkalnictwa na jej terenie. Posiadanie odpowiednio rozwiniętych zasobów mieszkaniowych stanowi istotny czynnik sprzyjający zarówno utrzymaniu, jak i potencjalnemu zwiększeniu liczby mieszkańców danej jednostki terytorialnej. Racjonalne i długofalowe kształtowanie zasobów mieszkaniowych realizowane jest w oparciu o dokumenty planistyczne,

w szczególności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy/miasta, sporządzane i uchwalane zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Na podstawie nowelizacji przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, obowiązujące dotychczas dokumenty studia uwarunkowań zostaną zastąpione nowym dokumentem tj. Planem Ogólnym. Dokument ten będzie miał charakter obligatoryjny i stanie się podstawą oceny zgodności planów miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy. Wprowadzenie Planu Ogólnego ma na celu przede wszystkim uporządkowanie oraz uszczelnienie procedur administracyjnych związanych z kształtowaniem ładu przestrzennego.

Mieszkalnictwo w Człuchowie rozwija się w sposób dynamiczny i obejmuje zróżnicowane zasoby w postaci m.in. mieszkań komunalnych, socjalnych, inwestycji deweloperskich oraz nowych lokali budowanych w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej (SIM). Zabudowa Człuchowa charakteryzuje się różnorodnością pod kątem urbanistycznym, obejmując bloki wielorodzinne, osiedla domów jednorodzinnych oraz budynki socjalne. Zasoby mieszkaniowe Człuchowa z każdym kolejnym rokiem stale się powiększają i ulegają modernizacji. Miasto zapewnia lokale o szerokim standardzie i w różnych formach własności, odpowiadając na potrzeby całej lokalnej społeczności.

Według raportu o stanie miasta Człuchów za 2024 r. Gmina Miejska Człuchów na dzień 31 grudnia 2024 r. była właścicielem 19 budynków mieszkalnych, w których ogółem usytuowanych jest 139 lokali, w tym: 71 lokali mieszkalnych i 68 lokali socjalnych. Jest również właścicielem jednego mieszkania wspomaganego przy ul. Batorego 7, którego dysponentem jest MOPS. Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu w budynkach stanowiących własność miasta wynosi 42,21 m² a w przeliczeniu na 1 mieszkańca – 22,22 m² powierzchni użytkowej lokalu. Miasto Człuchów jest także właścicielem ogółem 191 lokali mieszkalnych i 5 lokali socjalnych w budynkach stanowiących wspólnoty mieszkaniowe. We wspólnotach będących w zarządzie Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o., w których jako gmina Człuchów posiada udziały jest 174 lokali mieszkalnych i 5 lokali socjalnych. W zarządzie innych podmiotów pozostaje 9 wspólnot mieszkaniowych, w których gmina posiada łącznie 19 lokali mieszkalnych. W 2024 r. wykonane zostało przez miasto Człuchów prace remontowe w 10 mieszkaniach, którego przedmiotem remontów były: wymiana instalacji centralnego ogrzewania, wymiana elementów instalacji wodno-kanalizacyjnych, wymiana okien, remont podłóg, remont mieszkań przed ponownym zasiedleniem, w tym: wymianę instalacji w budynkach – 4 mieszkania, wymianę stolarki budowlanej w budynkach – 5 mieszkań.

Według informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Człuchowie, kwestie mieszkalnictwa przedstawiają się w sposób następujący:

liczba mieszkań:

- 2024 r. – 337,
- 2023 r. – 348,
- 2022 r. – 367,

w tym mieszkań komunalnych:

- 2024 r. – 264,
- 2023 r. – 276,
- 2022 r. – 289.

w tym mieszkań socjalnych:

- 2024 r. – 73,
- 2023 r. – 72,
- 2022 r. – 78,

liczba oczekujących na mieszkanie komunalne:

- 2024 r. – 0,
- 2023 r. – 0,
- 2022 r. – 2,

liczba oczekujących na mieszkanie socjalne:

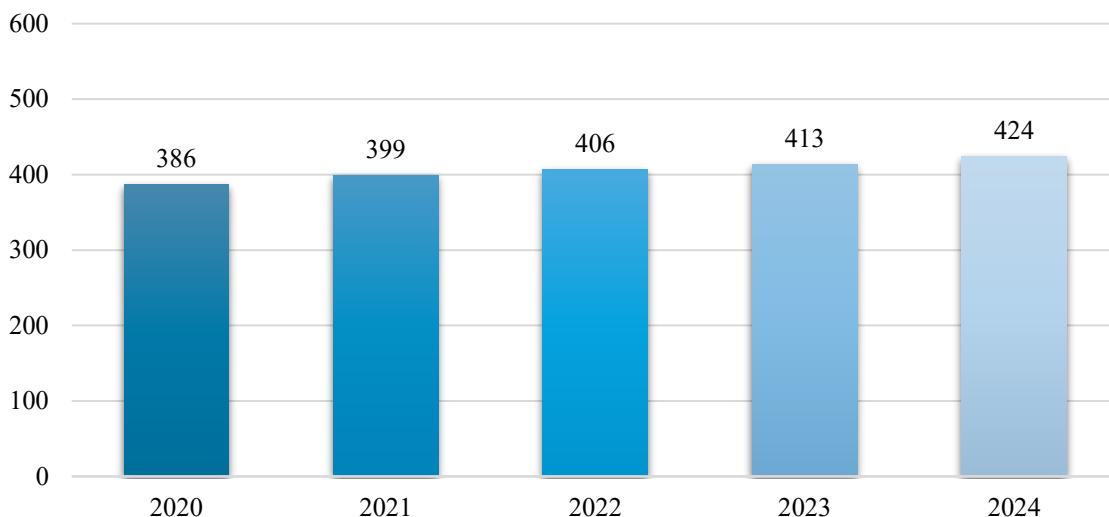
- 2024 r. – 17,
- 2023 r. – 14,
- 2022 r. – 19.

Kwestie związane z polityką mieszkaniową Gminy Miejskiej Człuchów w tym samego miasta Człuchów regulowane są przez obowiązujący program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Człuchów na lata 2021–2027, podjęty uchwałą nr XXV.210.2020 Rady Miejskiej w Człuchowie z dnia 14 grudnia 2020 r. Celem programu jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców, zwłaszcza osób i rodzin o najniższych dochodach, zagrożonych wykluczeniem społecznym i mieszkających w trudnych warunkach, utrzymanie zasobu mieszkaniowego w stanie niepogorszonym, sukcesywna modernizacja, remonty oraz podnoszenie standardu technicznego lokali i budynków, racjonalne gospodarowanie zasobem, który obejmuje zasady najmu, podejmowanie decyzji w zakresie przeznaczenia lokali a także działania administracyjne związane z zarządzaniem majątkiem gminy miejskiej Człuchów oraz optymalizacja wielkości zasobu, poprzez m.in. wyburzenia najbardziej zdegradowanych budynków oraz pozyskiwanie nowych lokali w efekcie inwestycji

i zmian. Program stanowi podstawę do wydawania decyzji przez władze miasta w kwestiach związanych z zarządzaniem lokalami komunalnymi i polityką społeczną, wspierając równowagę dostępności mieszkań i efektywności finansowej gminy miejskiej Człuchów. Podsumowując wstęp do podrozdziału dotyczącego mieszkalnictwa należy stwierdzić, że dostępność do zasobów mieszkaniowych na terenie miasta Człuchowa jest zróżnicowana a jego liczba umiarkowana. Miasto stara się prowadzić aktywną politykę mieszkaniową, podejmując działania inwestycyjne i modernizacyjne, jednak w dalszym ciągu zapotrzebowanie na mieszkania komunalne i socjalne przewyższa podaż mieszkań.

W tej części podrozdziału przedstawiono kilka wskaźników związanych z szeroko rozumianym budownictwem mieszkalnym i sytuacją w dostępności do zasobów mieszkaniowych w mieście Człuchów.

Pierwszym analizowanym wskaźnikiem w podrozdziale dotyczącym mieszkalnictwa jest analiza liczby mieszkań w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w mieście Człuchów w latach 2020–2024. Wskaźnik ten jest podstawowym miernikiem statystycznym obrazującym, ile mieszkań przypada na 1 000 mieszkańców zamieszkujących dany obszar np. gminę, miasto, powiat czy województwo. W analizowanym okresie czasu w mieście Człuchów wartość wskaźnika w każdym kolejnym roku zwiększała się. W 2020 r. wartość wskaźnika dla Człuchowa wynosiła 386 mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców. W 2024 r. wartość wskaźnika plasowała się na poziomie 424 mieszkań przypadających na 1 000 mieszkańców. Oznacza to, że w okresie czterech lat nastąpiła znaczna poprawa sytuacji i nastąpił wzrost wartości wskaźnika o wartość 38. Analiza dotycząca tego wskaźnika na przestrzeni ostatnich lat pozwala stwierdzić, że nastąpiła poprawa sytuacji pod kątem dostępności mieszkań dla mieszkańców. Jednakże sytuacja nie jest na tyle korzystna, co w przyszłości może przekładać się na m.in. niedobór mieszkań, trudności z usamodzielnieniem się młodych osób, a także występowaniem różnego rodzaju problemów społecznych i wzrostem napięć społecznych. Wyniki analizy przedstawiono na wykresie nr 24.

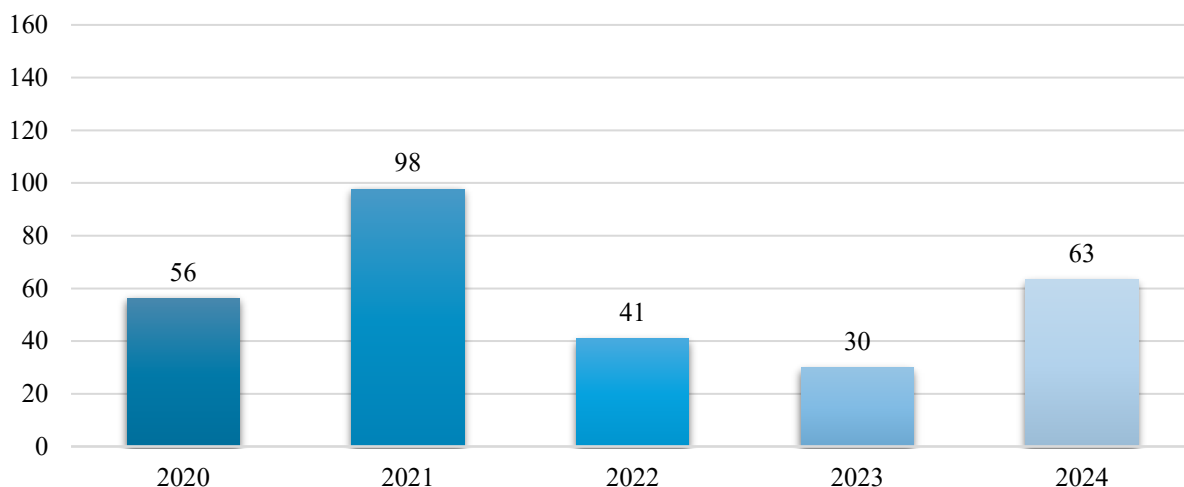
Wykres 24 Mieszkania na 1 000 mieszkańców w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższym wykresie nr 25 przedstawiono wskaźnik mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024. Wskaźnik mieszkań oddanych do użytkowania na 10 000 ludności obrazuje, ile nowych mieszkań zostało oddanych do użytkowania w danym roku w przeliczeniu na 10 000 ludności na danym obszarze. Jest to inaczej miara intensywności budownictwa mieszkaniowego i tempa powiększania się zasobów mieszkaniowych.

Wartość analizowanego wskaźnika dla miasta Człuchów w badanym okresie czasu ulegała wahaniom. W 2020 r. wartość wskaźnika mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 10 000 ludności w mieście Człuchów wyniosła 56. Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w 2021 r. wówczas wyniosła ona 98. W najnowszym analizowanym okresie czasu tj. 2024 r. wartość wyniosła 63, co z kolei było najwyższą wartością od dwóch analizowanych lat. W analizowanym okresie mimo, że wartość wskaźnika ulegała zmianom, należy zaznaczyć, że całościowo sytuacja w tym aspekcie w Człuchowie wygląda pozytywnie i wskazuje na stabilną sytuację. Informacje w tym zakresie przedstawiono na poniższym wykresie nr 25.

Wykres 25 Mieszkania oddane do użytkowania na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

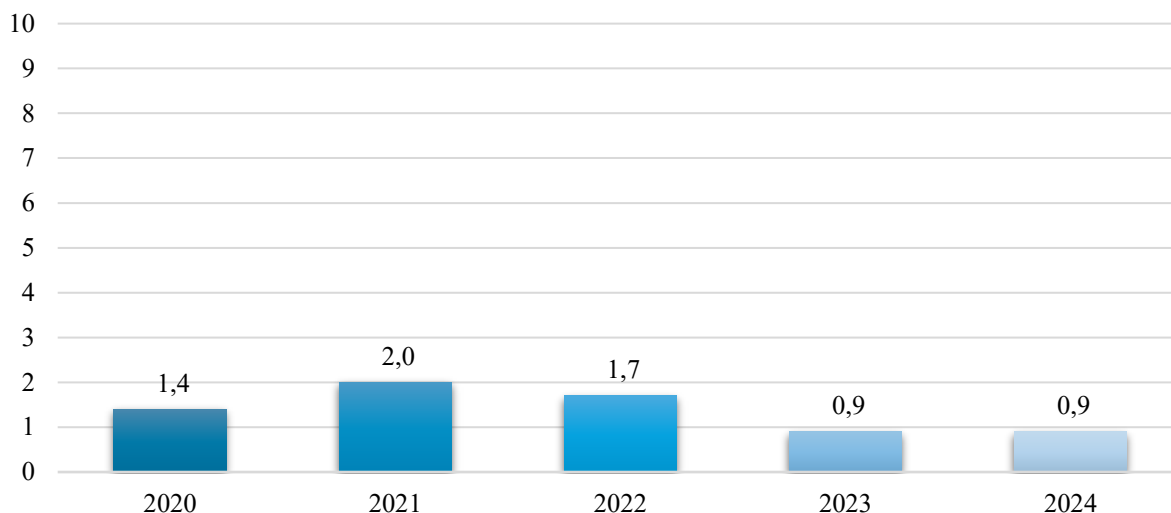

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na poniższym wykresie nr 26 przedstawiono wskaźnik nowych budynków mieszkalnych w przeliczeniu na 1 000 ludności w latach 2020–2024. Wskaźnik dotyczy budynków mieszkalnych jako całości tj. domów jednorodzinnych, bloków itp. a nie liczby mieszkań i przedstawia liczbę nowo oddanych do użytkowania budynków mieszkalnych w określonym roku i na danym obszarze jaka przypada w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców jednostki terytorialnej.

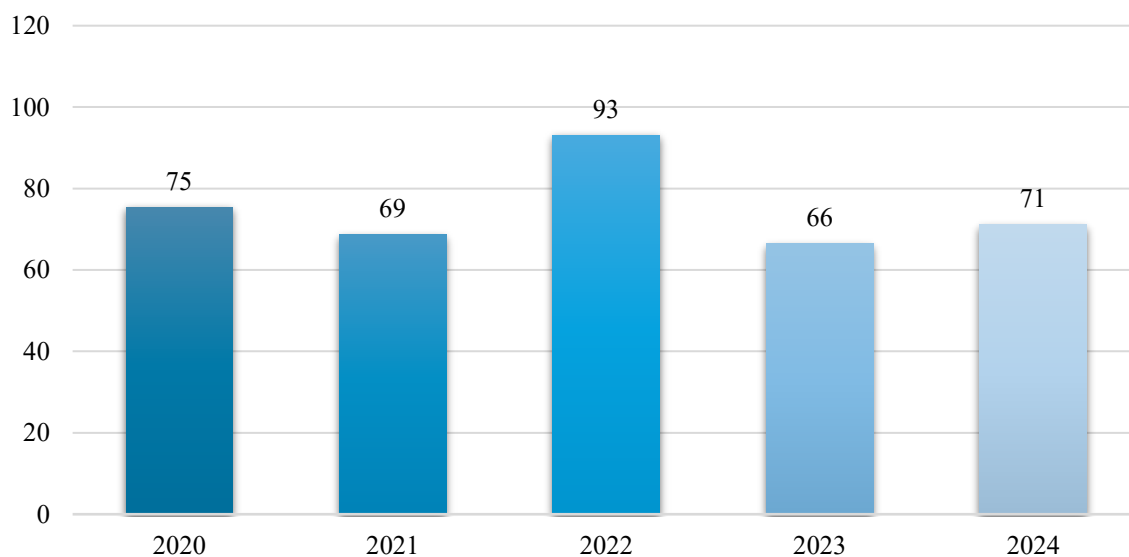
W analizowanym okresie czasu na jego początku czyli 2020 r. wartość dla wskaźnika dla miasta Człuchów wyniosła 1,4. Kilka lat później w 2024 r. wartość wynosiła 0,9. Oznacza to, że na przestrzeni kilku lat wartość wskaźnika zmniejszyła się o 0,5, co przekłada się na mniejszą liczbę nowych budynków mieszkalnych jaka statystycznie przypada na każde 1 000 ludności.

Analizując sytuację wskaźnika należy stwierdzić, że sytuacja w mieście Człuchów w tym aspekcie jest stabilna i świadczy o dobrej kondycji rynku mieszkaniowego. Pomimo niewielkich spadków w ostatnich dwóch latach, Człuchów cieszy się dość dużym zainteresowaniem przez inwestorów z branży nieruchomości oraz osób zamieszkujących gminy i miasta ościennie, dla których Człuchów jest odpowiednim miejscem do osiedlania się. Wyniki dotyczące tego zapytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 26.

Wykres 26 Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na kolejnym wykresie nr 27 przedstawiono wskaźnik dotyczący przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oddanego do użytkowania w mieście Człuchów w latach 2020–2024. Wskaźnik jest miarą statystyczną przedstawiającą, ile metrów kwadratowych powierzchni użytkowej nowych mieszkań oddanych do użytkowania w danym roku przypada na jedno mieszkanie oddane do użytku. W 2020 r. wartość wskaźnika wyniosła 75, natomiast cztery lata później wartość zmniejszyła się do 71. Oznacza to, że powierzchnia przeciętnego mieszkania oddanego do użytkowania zmniejszyła się pomiędzy 2024 r. a 2020 r. o wartość 4. Przeciętna powierzchnia użytkowa w mieście Człuchów jest zadowalająca i przekłada się ona na korzystną sytuację i odpowiedni komfort mieszkania.

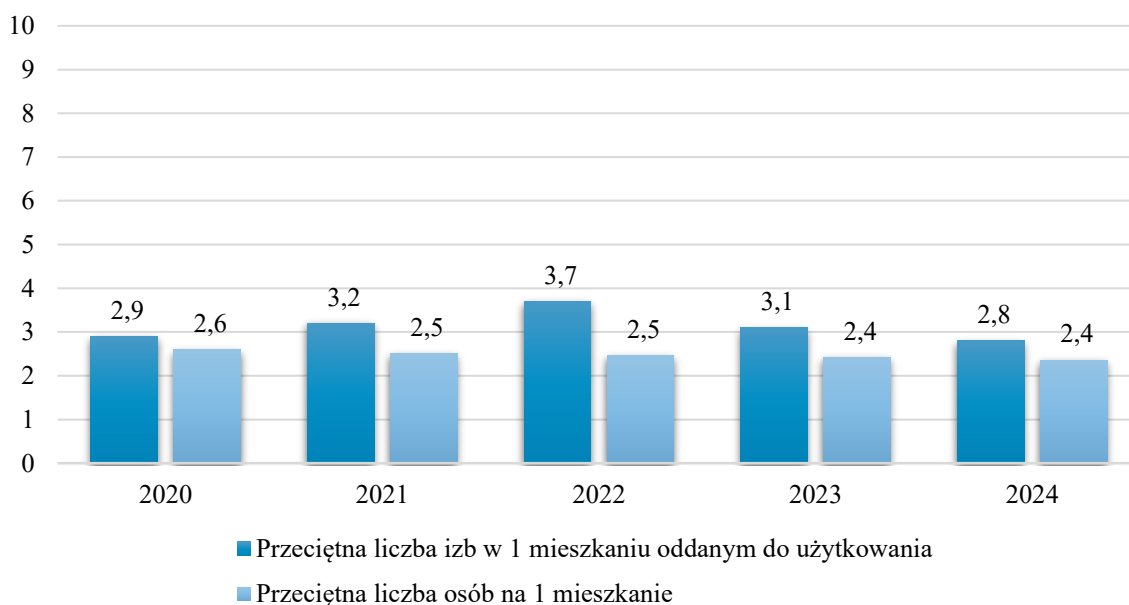
Wykres 27 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejnymi wskaźnikami poddanymi analizie w kwestii mieszkalnictwa są wskaźniki dotyczące przeciętnej liczby izb w jednym mieszkaniu oddanym do użytkowania i przeciętnej liczby osób przypadających na 1 mieszkanie. Pierwszy wskaźnik oznacza średnią liczbę izb (pokoi, w tym kuchni spełniających funkcje mieszkalne), która przypada na jedno nowe mieszkanie oddane do użytkowania. Drugi z analizowanych wskaźników przedstawia ilu mieszkańców średnio przypada na jedno mieszkanie zamieszkane na danym terenie.

Z poniższego wykresu nr 28 wynika, że na początku badanego okresu czasu, czyli w 2020 r. wskaźnik przeciętnej liczby izb w jednym mieszkaniu oddanym do użytkowania w mieście Człuchów wyniósł 2,9. W tym samym roku wartość wskaźnika przeciętnej liczby osób na jedno mieszkanie wynosiła 2,6. Cztery lata później w 2024 r. wartości dla obu wskaźników zmniejszyły się odpowiednio o 0,1 i 0,2. Pozostałe informacje dotyczące tego zagadnienia przedstawiono na poniższym wykresie nr 28.

Wykres 28 Przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu oddanym do użytkowania i przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w mieście Człuchów w latach 2020–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Mieszkalnictwo stanowi jeden z kluczowych obszarów rozwoju miasta Człuchów, będąc jednym z fundamentalnych elementów polityki prowadzonej przez władze lokalne miasta. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się korzystne zmiany tendencji w zakresie liczby mieszkań oddawanych do użytkowania, przy czym dynamika budownictwa mieszkaniowego pozostaje wciąż na dość wysokim poziomie. Miasto Człuchów dysponuje istotnym potencjałem rozwojowym, który powinien zostać wykorzystany poprzez dalszy rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, szczególnie w kontekście rynku pracy, edukacji, ochrony zdrowia czy

warunków mieszkaniowych. Kluczowymi atutami miasta są dobrze rozwinięta infrastruktura, dostęp do wykwalifikowanej kadry pracowniczej, niższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz aktywna postawa samorządu. Wszystkie wymienione elementy wraz z podejmowanymi działaniami ukierunkowane są na stworzenie jak najdogodniejszych warunków osiedleńczych oraz wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego całej lokalnej wspólnoty.

2.7. Infrastruktura techniczna i transport

Infrastruktura techniczna miasta Człuchów charakteryzuje się nowoczesnością oraz systematycznym rozwojem, zapewniając mieszkańcom oraz osobom spoza miasta szeroki dostęp do usług administracyjnych, kulturalnych, rozrywkowych i turystycznych. Mieszkańcy mają zagwarantowany powszechny dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej jakości dostarczanych mediów do gospodarstw domowych oraz obiektów użyteczności publicznej. Infrastruktura drogowa obejmująca zarówno centrum miasta jak i obrzeża, podlega systematycznej modernizacji i rozbudowie. Realizowane inwestycje obejmują m.in. rozbudowę nowych dróg i oświetlenia ulicznego a także wdrażanie rozwiązań przyjaznych środowisku. Prowadzone działania przyczyniają się do stałej poprawy komfortu życia mieszkańców oraz podniesienia poziomu bezpieczeństwa co w konsekwencji wzmacnia atrakcyjność miasta Człuchów jako miejsca sprzyjającego osiedlaniu się oraz oferującego bogaty wachlarz różnego rodzaju usług społecznych. Wysoka jakość infrastruktury technicznej stanowi istotny element realizacji celów strategicznych w obszarze poprawy warunków życia oraz rozwoju społeczno-gospodarczego całej wspólnoty lokalnej.

W poniższym podrozdziale przeanalizowano, niektóre kwestie związane z infrastrukturą techniczną w postaci sieci wodociągów, kanalizacji, gazu oraz dróg. Zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zadania własne gminy/ miasta obejmują między innymi wspomniane kwestie związane z infrastrukturą w postaci wodociągów, kanalizacji, usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych oraz zaopatrzeniem w gaz.

Infrastruktura techniczna miasta Człuchów w zakresie wodociągów, kanalizacji i gazu jest systematycznie rozbudowana. W ciągu ostatnich lat na terenie miasta poczynione zostały w tym zakresie liczne inwestycje modernizacyjne.

Właścicielem sieci wodociągowej jest Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Człuchowie, które odpowiada za całościowe zaopatrzenie miasta w wodę pitną. Jest to

jednostka odpowiedzialna za dostarczanie wody pitnej, utrzymanie, konserwację oraz rozbudowę wodociągów miejskich, a także monitoring jakości wody i obsługę klientów. Sieć obejmuje ujęcia wód podziemnych oraz powierzchniowych, przepompownie oraz główne i rozdzielcze przewody wodociągowe, dzięki czemu niemal wszystkie budynki mieszkalne w mieście są podłączone do wodociągu. Jakość dostarczanej wody do gospodarstw domowych i mieszkańców Człuchowa jest regularnie monitorowana przez lokalny inspektorat sanitarny a informacje o przydatności do spożycia są publikowane przez Przedsiębiorstwo Komunalne. Odczyty wodomierzy i zgłoszenia usterek można składać zarówno stacjonarnie jak i online, a dostępność sieci pozwala na szybkie podłączenie nowych inwestycji mieszkaniowych i komercyjnych.

Miasto Człuchów prowadzi intensywną rozbudowę oraz modernizację sieci kanalizacyjnej. Na terenie miasta funkcjonuje kanalizacja sanitarna i deszczowa, regularnie powiększana w odpowiedzi na nowe potrzeby zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Obecne przepompownie ścieków oraz nowoczesna oczyszczalnia zapewniają sprawny odbiór i uzdatnianie ścieków komunalnych, co prowadzi do minimalizacji ryzyka sanitarnego oraz środowiskowego. Podłączenie nowych budynków do kanalizacji odbywa się na podstawie warunków technicznych wydanych przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji, który jest częścią Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o. w Człuchowie. Zakład ściśle współpracuje z władzami miasta oraz służbami technicznymi nad rozwojem i unowocześnieniem kanalizacji miejskiej zgodnie z planami przestrzennymi i inwestycyjnymi. Proporcje budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji są bardzo wysokie (bliskie pełnemu pokryciu miasta) co przekłada się na korzystnie na jakość życia mieszkańców i stan lokalnego środowiska.

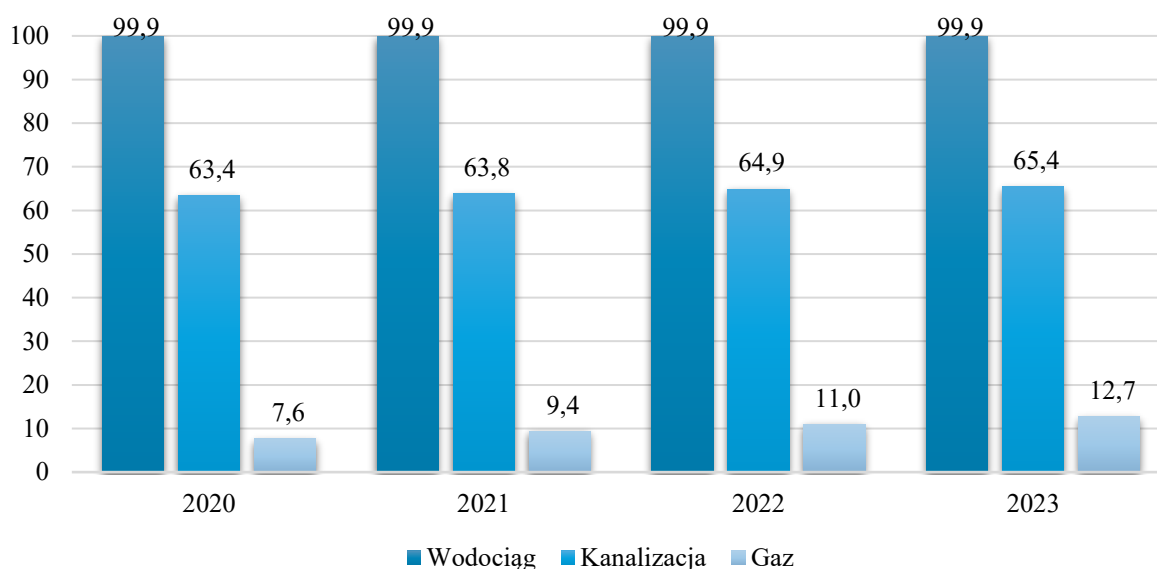
Sieć gazowa w Człuchowie jest zarządzana przez wyspecjalizowaną spółkę gazowniczą i obejmuje zarówno gazociągi o średnim jak i wysokim ciśnieniu. Instytucja zajmuje się eksploatacją gazociągów średniego i wysokiego ciśnienia, przyłączaniem nowych odbiorców oraz modernizacją infrastruktury, zapewniając bieżącą dostępność dla całej społeczności. Sieć gazowa nie jest tak dobrze rozwinięta jak pozostałe dwa rodzaje infrastruktury technicznej, pomimo tego ciągły jej rozwój pozwala na przyłączanie nowych budynków i przedsiębiorstw oraz poprawę efektywności energetycznej w mieście. Dostarczany gaz wykorzystywany jest zarówno do ogrzewania w gospodarstwach domowych oraz zakładach produkcyjnych co podnosi standard i atrakcyjność lokalnej infrastruktury.

Podsumowując, infrastruktura techniczna miasta Człuchów w zakresie wodociągów, kanalizacji i gazu jest nowoczesna, systematycznie rozwijana i dobrze zarządzana. Sieć

wodociągowa zapewnia mieszkańcom stały dostęp do bezpiecznej i monitorowanej jakościowo wody pitnej. Sieć kanalizacyjna, obejmująca kanalizację sanitarną i deszczową, jest sukcesywnie rozbudowywana i modernizowana, co przekłada się na jakość życia mieszkańców i ochronę środowiska. Sieć gazowa na terenie miasta jest ciągle rozwijana w celu zwiększenia dostępności infrastruktury gazowej do celów mieszkaniowych i gospodarczych, zapewniając z roku na rok dla większej liczby mieszkańców dostęp do efektywnego i ekologicznego źródła energii. Zarządzanie infrastrukturą techniczną przez wyspecjalizowane jednostki i spółki komunalne pozwala na sprawne utrzymanie i rozwój infrastruktury, co stanowi solidną podstawę do dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Człuchowa.

Na poniższym wykresie nr 29 przedstawiono wskaźniki korzystających z poszczególnych rodzajów instalacji wyrażone w procencie (%) ogółu ludności. Według przedstawionych poniżej danych praktycznie wszyscy mieszkańcy, bo 99,9% ma dostęp do sieci wodociągowej. Mniej korzystnie wygląda sytuacja sieci kanalizacyjnej, do której dostęp w 2020 r. posiadało 63,4%, a w 2023 r. udział ten wzrósł do wartości 65,4%. Najmniej korzystnie przedstawia się sytuację w dostępie do sieci gazowej przez mieszkańców miasta Człuchów. W 2020 r. udział mieszkańców mających dostęp do tego rodzaju infrastruktury wyniósł 7,6%. W 2023 r. nastąpiła poprawa sytuacji mieszkańców w tym zakresie, gdzie nastąpił wzrost udziału mieszkańców w dostępie do sieci gazowej i wynosił on 12,7%. Poniższy wykres przedstawia informacje dotyczące tego zagadnienia.

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że sytuacja z roku na rok pod względem dostępności mieszkańców do infrastruktury kanalizacyjnej i gazowej ulega poprawie. Na uwagę zasługuje niemal pełne pokrycie w dostępie do sieci wodociągowej. Celem poprawy dostępności do sieci kanalizacyjnej i gazowej w najbliższych latach władze lokalne powinny skupiać na tym aspekcie jeszcze większą uwagę. Za pomocą realizowanych inwestycji i rozwoju infrastruktury, z każdym rokiem jakość życia mieszkańców będzie ulegać poprawie, co przełoży się także na wzrost zainteresowania osiedlaniem się nowych mieszkańców na terenie miasta oraz zwiększeniem nowych inwestycji w gospodarce lokalnej. Pełne dane dotyczące zagadnienia przedstawia poniższy wykres nr 29.

Wykres 29 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w % ogółu ludności w mieście Człuchów w 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kolejnym poddanym analizie rodzajem infrastruktury jest sieć dróg na terenie miasta Człuchów. Infrastruktura drogowa miasta podlega systematycznej modernizacji oraz ciągłej rozbudowie, obejmującej zarówno drogi miejskie, powiatowe, wojewódzkie jak i krajowe. Realizowane przedsięwzięcia w ciągu ostatnich kilkunastu lat mają charakter kompleksowy i obejmują przebudowę oraz remont kluczowych ciągów komunikacyjnych, jak również budowę nowych odcinków dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak chodniki, pobocza, energooszczędne oświetlenie uliczne oraz kanalizację deszczową. Wdrożone rozwiązania odpowiadają na rosnące z każdym rokiem potrzeby lokalnej społeczności oraz są ukierunkowane na podniesienie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, komfortu użytkowania dróg oraz dostępności infrastruktury komunikacyjnej na całym obszarze miasta. Infrastruktura drogowa Człuchowa obejmuje rozbudowaną i systematycznie modernizowaną sieć dróg, dostosowaną do potrzeb mieszkańców oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Sieć dróg zapewnia sprawny transport lokalny i ponadlokalny, umożliwiając dostęp do usług publicznych, miejsc pracy i obiektów rekreacyjnych. Sieć dróg w mieście charakteryzuje się stosunkowo dużym stopniem rozbudowy oraz strategicznym znaczeniem dla komunikacji w regionie. Do głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez miasto Człuchów należą:

- Droga Krajowa nr 22 (DK 22) – jest jedną z najdłuższych dróg w Polsce o długości około 450 km. Łączy przejście graniczne z Niemcami w Kostrzynie nad Odrą z przejściem granicznym z Rosją w Grzechotkach (woj. warmińsko-mazurskie).

- Droga Krajowa nr 25 (DK 25) – całkowita długość to około 412 km. Łączy Koszalin (woj. zachodniopomorskie) z Oleśnicą (woj. dolnośląskie).

DK 22 prowadzi przez północno-wschodnią część Człuchowa i przecina centrum, stanowiąc główną oś komunikacyjną wschód-zachód. Droga jest istotna dla mieszkańców Człuchowa ze względu na połączenie z Chojnicami (na wschodzie) i Wałczem (na zachodzie). Obsługuje ruch tranzytowy, regionalny i lokalny. Do problemów lokalnych w kontekście drogi należą głównie: wysoki udział ruchu ciężarowego i tranzytowego przez centrum, obciążenie komunikacyjne, hałas i stosunkowo wysokie zagrożenie dla bezpieczeństwa pieszych, ograniczona przepustowość i brak obwodnicy wymuszają prowadzenie ruchu przez obszary w dużej części zabudowane.

DK 25 krzyżuje się z DK 22 w granicach miasta, tworząc ważny węzeł komunikacyjny północ-południe. Droga odgrywa kluczową rolę dla mieszkańców Człuchowa łącząc miasto z Koszalinem (na północy) i Bydgoszczą oraz centralną Polską (na południu). Droga ma także duże znaczenie dla powiązań gospodarczych i mobilności mieszkańców. Swój przebieg podobnie jak DK 22 droga ma przez centrum miasta, generując stosunkowo duże natężenie ruchu. Na niektórych fragmentach drogi występuje ograniczona nośność i brak odpowiedniej infrastruktury towarzyszącej (pieszo-rowerowej).

Obie drogi DK 22 i 25 odgrywają kluczowe znaczenie komunikacyjne dla miasta Człuchów, zapewniając mieszkańcom i przedsiębiorcom dobrą dostępność do regionu i innych większych ośrodków miejskich. Jednocześnie ich przebieg przez centrum miasta generuje spore problemy związane z wysokim udziałem ruchu tranzytowego, powodując hałas i obniżenie bezpieczeństwa. Z tego powodu kluczową inwestycją dla Człuchowa jest planowana budowa obwodnicy w ciągu DK 22 i DK 25, która ma przenieść tranzyt poza obszar zabudowy, poprawiając tym samym komfort życia mieszkańców oraz warunki rozwoju miasta.

Uzupełnieniem i istotną częścią sieci komunikacyjnej w mieście Człuchów stanowią pozostałe niższe rangą drogi takie jak wojewódzkie, powiatowe czy gminne. Przez teren miasta przebiega droga wojewódzka nr 188, która łączy miasto z innymi ważnymi ośrodkami regionu. Droga była intensywnie modernizowana i rozbudowywana, co znacznie poprawiło jej standard i bezpieczeństwo użytkowania w ostatnich latach. Droga przebiega m.in. od ronda przy skrzyżowaniu z drogą krajową nr 26 poprzez Aleję Jana Pawła II i ulice Zamkową i Dworcową, co ułatwia dostęp do centrum miasta. Sieć dróg w mieście Człuchów pełnią także drogi powiatowe, obejmujące m.in. ulice Sienkiewicza, Traugutta, Sobieskiego, Średnią i inne, które łączą różne części miasta oraz są ważnymi trasami dojazdowymi do terenów przyległych. Drogi powiatowe są ciągle modernizowane i remontowane, inwestycje w tym zakresie

obejmują m.in. poprawę nawierzchni, przebudowę przejść dla pieszych czy rozbudowę infrastruktury towarzyszącej. Ostatnim elementem sieci komunikacyjnej w Człuchowie są drogi gminne, do których należą przede wszystkim lokalne ulice i ciągi komunikacyjne łączące osiedla i kluczowe punkty miasta. Zarządzaniem i utrzymaniem tych dróg zajmuje się Urząd Miejski w Człuchowie. Przykładem dróg gminnych przebiegających przez teren miasta są np. drogi łączące z drogami powiatowymi i wojewódzkimi jak ciągi 236039G.

Inwestycje w infrastrukturę drogową w Człuchowie obejmujące m.in. przebudowę i remonty istniejących ciągów komunikacyjnych oraz budowę nowych odcinków dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak chodniki, energooszczędne oświetlenie uliczne czy kanalizacja deszczowa. Dzięki realizacji inwestycji w tym zakresie z roku na rok zauważalna jest poprawa bezpieczeństwa ruchu, komfort użytkowania dróg oraz dostępność usług publicznych i miejsc pracy. W ostatnich latach samorząd miasta Człuchów wyraźnie zwiększył nakłady na inwestycje drogowe, co wpływa na wzrost atrakcyjności miasta zarówno dla mieszkańców, jak i nowych inwestorów. Do najważniejszych realizacji w ostatnich latach w zakresie poprawy dostępności sieci dróg na terenie miasta Człuchów należą m.in.

- oddanie do użytku ul. Kościuszki, Wyszyńskiego, Raławickiej i Alei Lawendowej w grudniu 2021 r. W zakres inwestycji wchodziło m.in. przekształcenie dróg gruntowych/ częściowo utwardzonych w pełne miejskie ulice. Koszt inwestycji to około 7 mln zł., z czego około 5,5 mln zł. stanowiło dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych,
- przebudowa ul. Bema w II kwartale 2022 r., w której zakres prac wchodziła kompleksowa przebudowa i uzbrojenie sieci podziemnych, budowa kanalizacji deszczowej i wodociągów, budowa kanału technologicznego. Koszt inwestycji to około 2 mln zł. z czego około 1,2 mln. zł. stanowiło dofinansowanie z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych,
- remonty ul. Skrzetuskiego, Towarowej i Mickiewicza, której prace zakończono w III kwartale 2022 r. a w zakres inwestycji wchodził m.in. remont dróg lokalnych, w tym infrastruktury towarzyszącej. Koszt inwestycji to około 13 mln zł.

Do najnowszych inwestycji w zakresie sieci komunikacyjnej należą m.in.

- budowa drogi do bloku Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych, rozpoczęta wiosną 2025 r. Do zakresu inwestycji należy m.in. budowa ulicy dojazdowej o długości około 100 m., wraz z infrastrukturą towarzyszącą w postaci chodników, ścieżek rowerowych i przejść dla pieszych. Koszt inwestycji to około 700 tys. zł,

- inwestycje z zakresu utrzymania dróg miejskich w postaci oznakowania i remontów, które zatwierdzono na początku 2025 r. a w zakres, którego wchodzić ma m.in. oznakowanie poziome i pionowe, remonty ulic i chodników, roboty konserwacyjne, prace na drogach miejskich. Koszt inwestycji około 370 tys. zł,
- obwodnica Człuchowa, ma być jedną z najbardziej kluczowych inwestycji infrastrukturalnych mających na celu poprawę płynności i bezpieczeństwa ruchu drogowego w mieście oraz odciążenie centrum tranzytowego ruchu pojazdów. Projekt obwodnicy zakłada wytyczenie trasy omijającej centrum miasta, dzięki czemu centrum miasta ma pozostać mniej zatłoczone, mniej narażone na hałas i zanieczyszczenia powietrza i wpływać na komfort mieszkańców. Budowa ma obejmować wykonanie nowej nawierzchni jezdni, skrzyżowań dostosowanych do natężenia ruchu i infrastruktury towarzyszącej. Projekt realizowany jest z udziałem środków krajowych i unijnych, a nadzór inwestycji prowadzi Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad. Realizacja inwestycji jest przewidziana etapami, z uwzględnieniem utrudnień dla kierowców i mieszkańców podczas prac budowlanych. Koszt budowy obwodnicy Człuchowa, realizowanej w ciągu dróg krajowych nr 22 i 25 szacowany jest w chwili obecnej na około 500 mln złotych. Kwota została uwzględniona w rządowym Programie Budowy Dróg Krajowych, które finansuje tę inwestycję.

Dla mieszkańców miasta Człuchowa dostępna jest komunikacja publiczna oparta na sieci autobusowej zarządzanej przez Powiatowy Zakład Transportu Publicznego w Człuchowie. PZTP w Człuchowie obsługuje zarówno linie miejskie, jak i międzygminne oraz powiatowe, zapewniając dojazd do wielu części miasta, dworca kolejowego oraz okolicznych miejscowości. Powiatowy Zakład Transportu Publicznego w Człuchowie powołano uchwałą Rady Powiatu Człuchowskiego nr XI/58/2015 z dnia 31.07.2015 r. Celem powołania Zakładu było zapewnienie komunikacji publicznej na terenie Powiatu Człuchowskiego zgodnie z ustawą o publicznym transporcie zbiorowym z dnia 16.12.2010 r. Od 2022 r. w Człuchowie obowiązują bezpłatne przejazdy komunikacją miejską, co przełożyło się na znaczny wzrost popularności tego rodzaju transportu wśród mieszkańców. Rozkłady jazdy dostosowywane są do aktualnych potrzeb, a kursy linii autobusowych odbywają się przez większość dnia, a przejazdy dla mieszkańców jak i turystów są bezpłatne. Jedynym wyjątkiem są przewozy powiatowe (dalej poza miasto) gdzie obowiązuje opłata według stref/ odległości. Autobusy komunikacji miejskiej kursują po najistotniejszych ulicach i osiedlach miasta, zapewniając pasażerom odpowiednią dostępność do szkół, urzędów, placówek, zdrowotnych i usługowych. PZTP w Człuchowie obsługuje także przewozy międzynarodowe i umożliwia zakup biletów

miesięcznych, w tym ulgowych, dla osób korzystających z dojazdów do pracy lub szkoły. System jest regularnie modernizowany i rozbudowywany we współpracy z miastem Człuchów oraz powiatem a władze miasta planują dalsze rozszerzenie oferty transportowej dla mieszkańców z uwzględnieniem pobliskich wsi i osiedli. Dzięki podejmowanym staraniom wielu środowisk w mieście Człuchów, komunikacja miejska charakteryzuje się nowoczesnością, elastycznością i łatwością w dostępie dla mieszkańców i odwiedzających miasto turystów. Perspektywy na rozwój komunikacji miejskiej w Człuchowie są obiecujące, ale wymagają zaangażowania wielu środowisk celem zwiększenia efektywności realizacji tej misji. W kolejnych latach możliwe jest podjęcie dalszego rozwoju tras i częstotliwości kursów, głównie w porach szczytu i dla osiedli, które mogą być słabiej obsługiwane. Zwiększenie komfortu poprzez zakup nowych autobusów, lepszych warunków poczekalni i przystanków. Wzmocnienie integracji z transportem regionalnym, zapewnienie lepszych połączeń autobus-kolej, połączone z większą synchronizacją odjazdów.

Transport kolejowy oparty jest na funkcjonowaniu stacji kolejowej Człuchów, usytuowanej na linii kolejowej nr 210 (Chojnice-Runowo Pomorskie) oraz linii nr 413 (Człuchów-Przechlewo). Stacja kolejowa w Człuchowie została w ostatnich latach zmodernizowana i przeszła gruntowny remont. W ramach prac zrealizowano remont budynku dworca i peronu pierwszego, zapewniając tym samym dogodniejsze warunki podróżnym, w tym dostęp do poczekalni, toalety przystosowanej dla osób niepełnosprawnych oraz informacji pasażerskiej. Obecnie dla mieszkańców Człuchowa do dyspozycji znajduje się pięć par pociągów dziennie, w tym bezpośrednie połączenia z Gdańskiem, Gdynią, Chojnicami i Szczecinkiem. W sezonie letnim i wybrane weekendy odbywają się także kursy do innych miejscowości turystycznych. Na przełomie 2026–2027 r. planowane jest wzmocnienie oferty komunikacyjnej w kierunku Wierchowa i Piły. Na stacji w Człuchowie obsługiwane są przewozy pasażerskie Polregio i Intercity oraz towarowe, co umożliwia transport zarówno osób jak i ładunków do oraz z regionu. Infrastruktura kolejowa dostępna dla mieszkańców Człuchowa składa się z dwóch peronów z trzema krawędziami oraz czynne tory do rozładunku i obsługi składów towarowych. Kolej w Człuchowie stanowi istotny element systemu transportowego regionu a zaplanowane inwestycje mają jeszcze bardziej zwiększyć jej dostępność i znaczenie dla mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorstw. W najbliższej przyszłości w związku z rozwojem społeczno-gospodarczym mieszkańcy Człuchowa coraz bardziej będą zabiegać o zwiększenie częstotliwości przejazdów pasażerskich co związane będzie ze wzrostem zamożności i potrzebą zaspokojenia pewnych potrzeb wśród mieszkańców. Możliwości rozwoju transportu kolejowego w Człuchowie wydają się być duże, poprzez

rozbudowę oferty pasażerskiej, zwiększenie częstotliwości kursów, przywrócenie linii, które były poprzednio zawieszone, rozważenie elektryfikacji linii kolejowych w regionie Borów Tucholskich, co poprawiło by efektywność i ekologiczność transportu a skończywszy na wykorzystaniu połączeń kolejowych do rozwoju turystyki, lokalnego rozwoju gospodarczego i poprawy mobilności mieszkańców Człuchowa.

W kwestii transportu lotniczego w samym Człuchowie nie funkcjonuje lotnisko pasażerskie ani regionalny port lotniczy. Miasto nie posiada także własnej infrastruktury lotniczej do obsługi ruchu cywilnego czy regularnych połączeń krajowych lub międzynarodowych. Najbliższe międzynarodowe lotniska, z których mogą korzystać m.in. mieszkańcy Człuchowa to Port Lotniczy Gdańsk im. Lecha Wałęsy oddalony około 130 km oraz Port Lotniczy Bydgoszcz-Szwederowo oddalony o około 110 km. Dojazd do wymienionych lotnisk możliwy jest własnym autem, pociągiem przez Chojnice lub Bydgoszcz, autobusami krajowymi lub usługami przewozów osobowych. W przyszłości należy zwrócić uwagę na rozwój przewozów prywatnych, biznesowych i czarterowych, zwłaszcza w dobie rozwoju regionu w kontekście turystycznym. Wyzwaniem wydaje się być także integracja transportowa zapewniająca lepsze połączenia drogowe, kolejowe do lotnisk, które mogą przełożyć się na zwiększenie dostępności lotów dla mieszkańców. Podsumowując, pomimo braku infrastruktury lotniczej w samym Człuchowie, dostęp mieszkańców do transportu lotniczego zapewniają funkcjonujące połączenia kolejowe, autobusowe oraz indywidualne przewozy do największych portów lotniczych regionu, co umożliwia wygodną komunikację z krajowymi z zagranicznymi destynacjami dla mieszkańców Człuchowa, a także otwiera potencjalnie możliwość rozwoju ruchu turystycznego także w regionie Człuchowa i okolicach. W najbliższych latach perspektywy rozwoju transportu w Człuchowie koncentrować się będą na budowie obwodnicy miasta, modernizacji dróg lokalnych oraz dalszym usprawnianiu komunikacji autobusowej, w tym utrzymaniu bezpłatnych przejazdów i kontynuacji rozszerzania oferty i dostępności przejazdów dla mieszkańców. Istotnym kierunkiem będzie także rozwój transportu kolejowego poprzez poprawę oferty połączeń pasażerskich i wykorzystanie potencjału przewozów towarowych. Uzupełnieniem systemu komunikacji będzie usprawnienie dostępności dla mieszkańców do portów lotniczych poprzez rozszerzenie oferty transportowej do lotnisk i skrócenia czasu dojazdu. Planowane działania będą mieć na celu poprawę dostępności komunikacyjnej, bezpieczeństwa oraz integrację różnych środków transportu w duchu zrównoważonego i ekologicznego transportu.

3. Instytucje pomocy społecznej oraz charakterystyka podejmowanych działań

3.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) nakłada na każdą jednostkę samorządową w tym gminy/ miasta, obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc może być świadczona w formie pieniężnej i niepieniężnej, a podstawą jej udzielenia, jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i wydanie na tej podstawie stosownej decyzji. Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie, poprzez wykonywanie obowiązków służbowych w ramach pracy socjalnej mogą wzmacniać zdolności swoich podopiecznych, motywując ich do samodzielnego rozwiązywania problemów, jak również włączając ich czynnie w życie zawodowe i społeczne.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,

- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Poniżej przedstawione wskaźniki obrazują liczbę rodzin korzystających w danym okresie czasu z pomocy społecznej udzielanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie.

W tabeli nr 2 przedstawiono wskaźniki dotyczące rodzin, w tym rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień, pomocy oferowanej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024. W 2022 r. MOPS objął wsparciem 263 rodziny z terenu miasta Człuchów, w tym 24 rodziny, w których występował problem uzależnień. W 2024 r. liczba rodzin otrzymująca pomoc zmniejszyła się i wyniosła 224 rodziny i nastąpił niewielki wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemów uzależnień, takich rodzin było 26. W analizowanym okresie czasu zauważalna jest tendencja spadkowa liczby rodzin korzystających z pomocy oferowanej przez MOPS, co pozwala jednocześnie zakładać o poprawie sytuacji bytowej rodzin w Człuchowie oraz zmniejszeniu obciążeń finansów publicznych.

Tabela 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024

Rodziny korzystające z pomocy społecznej oferowanej przez MOPS					
Liczba rodzin – ogółem			W tym rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień		
2022	2023	2024	2022	2023	2024
263	246	224	24	29	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

W kolejnej tabeli nr 3 dokonano analizy rodzajów oferowanej pomocy przez MOPS w Człuchowie z podziałem na świadczenia rzeczowe, pieniężne oraz porady dla potrzebujących wsparcia osób w latach 2022–2024. W analizowanym okresie czasu liczba udzielonej pomocy osobom potrzebującym przez MOPS była w każdym analizowanym roku na zbliżonym do siebie poziomie. W 2022 r. udzielono wsparcia 290 osobom, rok później liczba zwiększyła się i wynosiła 295 a w 2024 r. wyniosła 282 osoby. W kwestii świadczeń rzeczowych MOPS w analizowanym okresie czasu nie udzielił ani jednego tego typu świadczenia. Świadczenia pieniężne dla osób z każdym kolejnym rokiem ulegały zmniejszeniu się pod względem liczby ich udzielen dla potrzebujących osób. W 2022 r. zanotowano ich 179, rok później było to 172, a w 2024 r. liczba wyniosła 136. Świadczenia porady dla osób w 2022 r. udzielone przez MOPS wyniosły łącznie 46, w 2023 r. było ich 70 a w 2024 r. liczba wyniosła 69. W analizowanym okresie czasu zauważalna jest stała tendencja osób korzystających z pomocy MOPS co pozwala zakładać, że sytuacja w tym aspekcie jest stabilna. Liczba osób korzystających z pomocy jest na zbliżonym poziomie co przekłada się także na stabilność finansową miasta w kontekście wydatków socjalnych.

Tabela 3 Rodzaje oferowanej pomocy przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024

Rodzaje pomocy społecznej oferowanej przez MOPS											
Liczba osób – ogółem			Świadczenia rzeczowe dla osób			Świadczenia pieniężne dla osób			Świadczenie porady dla osób		
2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
290	295	282	0	0	0	179	172	136	46	70	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

W tabeli nr 4 przedstawiono powody, dla których przyznawana jest pomoc społeczna oferowana przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024. Wyszczególniono podział na dziewięć głównych przyczyn. W latach 2022–2024 w Człuchowie łączna liczba przyznawanej pomocy dla osób z każdym kolejnym rokiem zmniejszała się. W 2022 r. łączna liczba udzielonej pomocy mieszkańcom wyniosła 716, w kolejnym roku było to 648, a w 2024 r. wyniosła ona 634. Do najczęstszych przyczyn przyznawania pomocy społecznej oferowanej mieszkańcom miasta Człuchów w analizowanym okresie czasu należała: niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. W 2024 r. najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej przez MOPS w Człuchowie była niepełnosprawność, z tego tytułu wsparcie

otrzymało 220 osób. Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wsparcie otrzymało 165 osób, natomiast 109 osób z powodu ubóstwa. Pozostałe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4 Powody przyznawania pomocy społecznej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024

Powody przyznawania pomocy społecznej przez MOPS			
	2022	2023	2024
Ogółem	716	648	634
Niepełnosprawność	213	169	220
Bezrobocie	103	94	77
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	153	133	109
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	26	34	25
Długotrwała lub ciężka choroba	175	171	165
Alkoholizm	24	29	26
Bezdomność	22	18	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

W kolejnej przeprowadzonej analizie przedstawionej w poniższej tabeli nr 5 przedstawiono strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez MOPS w Człuchowie. Stanowi ono narzędzie klasyfikacji beneficjentów pomocy społecznej według ich statusu na rynku pracy z podziałem na osoby aktywne zawodowo, bezrobotne, bierne zawodowo i inne. Informacja dostarcza niezbędnych informacji do planowania odpowiednich form wsparcia, monitorowania zapotrzebowania i oceny skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście. W latach 2022–2024 największą grupę odbiorców pomocy społecznej stanowiły osoby niepracujące (nieposiadające stałego zatrudnienia). W 2024 r. osoby nie pracujące i otrzymujące pomoc społeczną od MOPS było ich łącznie 183. Drugą najliczniejszą grupą odbiorców korzystającą z pomocy społecznej były osoby zaklasyfikowane jako bezrobotne, bez prawa do zasiłku, których w tym samym roku, których było 55. Trzecią najliczniejszą grupą odbiorców pomocy społecznej były osoby korzystające z renty, takich osób było 34. Analiza danych struktury odbiorców pozwala stwierdzić stabilną sytuację miasta w tym aspekcie. Pozostałe informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową			
	2022	2023	2024
Pracuje	18	22	25
Pracuje dorywczo	14	12	22
Nie pracuje	221	224	183
Studiuje	0	1	0
Na rencie	23	28	34
Na emeryturze	23	30	28
Na zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	91	80	55
Inne	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zgromadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie

3.2. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna/ Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/ burmistrza/ prezydenta miasta, którego głównym zadaniem jest realizacja zadań samorządu terytorialnego w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

W skład gminnych/ miejskich komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych/ miejskich komisji określa rada gminy/ miasta w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy/ miasta związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);

- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W mieście Człuchów istnieje specjalna oddelegowana do tego jednostka Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRPA). Komisja została powołana w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz lokalnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. MKRPA w Człuchowie jest organem działającym przy Urzędzie Miejskim, której głównym celem jest przeciwdziałanie problemom alkoholowym oraz wspieranie osób dotkniętych uzależnieniem i ich rodzin. Do głównych zadań instytucji należy m.in.

- wszczynanie procedury „Niebieskie Karty” w przypadkach podejrzenia przemocy domowej w tym także diagnozowanie sytuacji rodzinnej i inicjowanie działań pomocowych,
- motywowanie i kierowanie osób mających problem z alkoholem do leczenia odwykowego, w tym przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach nadużywania alkoholu, prowadzenie rozmów z osobami zgłaszanymi oraz w razie zaistnienia potrzeby, kierowanie na badania przez biegłych sądowych oraz przygotowanie dokumentacji do sądu w sprawach o zobowiązanie do leczenia odwykowego,
- współpraca z lokalnymi instytucjami i organizacjami działającymi na terenie miasta w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, placówkami oświatowymi i służbą zdrowia,
- opiniowanie i monitorowanie realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Komisja pełni także funkcję oskarżyciela publicznego w sytuacjach naruszeń prawa alkoholowego i działa aktywnie na rzecz poprawy bezpieczeństwa i zdrowia mieszkańców Człuchowa. Posiedzenia Komisji odbywają się regularnie, gwarantując tym samym efektywność działań i reagowanie na bieżące potrzeby społeczności lokalnej.

Aktualnie obowiązującym aktem prawnym regulującym kwestie rozwiązywania i przeciwdziałania problemom alkoholowym i narkomani w mieście Człuchów jest przyjęty program uchwałą nr X.101.2024 Rady Gminy Człuchów z dnia 20 grudnia 2024 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Człuchów na 2025 r., który obowiązuje na terenie całej gminy Człuchów w tym także samego miasta Człuchów. Do głównych celów Programu należą:

- profilaktyka społeczna oraz zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień i zjawisk przemocy domowej,
- pomoc osobom uzależnionym, redukcja szkód spowodowanych nadużywaniem alkoholu lub substancji psychoaktywnych,
- wspieranie działań na rzecz przeciwdziałania nałogom i ich skutkom,
- zwiększanie świadomości społecznej oraz promowanie zdrowego stylu życia bez alkoholu, narkotyków, dopalaczy i innych używek oraz bez zjawisk przemocy.

Zakres działań jakie przewiduje wspomniany Program to m.in.

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i specjalistycznej dla osób i rodzin dotkniętych uzależnieniem,
- działania informacyjne, edukacyjne i wychowawcze, w tym kampanie społeczne, warsztaty, szkolenia, programy profilaktyczne w szkołach, zajęcia sportowe i rekreacyjne,
- kontrola i ograniczanie dostępności alkoholu poprzez regulowanie liczby zezwoleń oraz kontrolowanie punktów sprzedaży,
- współpraca z Policją, oświatą, MOPS, klubami abstynenckimi i organizacjami pozarządowymi oraz wsparcie inicjatyw lokalnych,
- motywowanie osób uzależnionych do leczenia, wsparcie prawne, psychologiczne i socjalne, obsługa punktu konsultacyjno-informacyjnego oraz zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie.

Program jest finansowany głównie z wpływów z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. Na realizację zaplanowanych działań w 2025 r. zaplanowano łącznie 110 000 zł. Program cechuje się coroczną aktualizacją i uwzględnia lokalną diagnozę problemów, obejmuje zarówno działania prewencyjne, jak i interwencyjne oraz szeroki zakres współpracy instytucjonalnej i społecznej.

W poniższej tabeli nr 6 przedstawiono szczegółowo zakres działalności MKRPA w Człuchowie w latach 2022–2024. W analizowanych latach warto podkreślić, że z roku na

rok liczba ogólnych posiedzeń Komisji zwiększała się co świadczy o dużym wkładzie pracowników i zaangażowaniu w sprawy społeczne w Człuchowie. W 2024 r. zorganizowano 24 ogólne posiedzenia Komisji, w tym przeprowadzono 22 rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia. Pozostałe informacje z poprzednich lat przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Działalność MKRPA w Człuchowie w latach 2022–2024

Działalność MKRPA			
Zadanie	2022	2023	2024
Ogólne posiedzenia Komisji	18	20	24
Posiedzenie podkomisji interwencyjno-motywującej	0	0	0
Przeprowadzone rozmowy z osobami uzależnionymi w celu motywowania do leczenia	18	20	22
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Postanowienia opiniujące lokalizacje punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Szkolenia dla pracowników GKRPA	1	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Człuchowie

3.3. Punkty sprzedaży napojów alkoholowych

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych to miejsca, w których prowadzona jest detaliczna sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie stosownego zezwolenia wydanego przez właściwy organ miejski. Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, punkty sprzedaży napojów alkoholowych obejmują:

- sklepy branżowe ze sprzedażą napojów alkoholowych,
- wydzielone stoiska w samoobsługowych placówkach handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 200 m²,
- pozostałe placówki samoobsługowe oraz inne placówki handlowe, w których sprzedawca prowadzi bezpośrednią sprzedaż napojów alkoholowych.

Punkty sprzedaży o jakich mowa w podrozdziale mogą służyć zarówno do sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia na miejscu (np. restauracja, bar) oraz poza miejscem sprzedaży (np. sklepy spożywcze). Sprzedaż alkoholu w tego typu punktach jest możliwa po uprzednim uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia oraz wyłącznie w miejscu określonym w tym

zezwoleniu. Kwestie dotyczące lokalizacji oraz liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie danej gminy/ miasta ustalana jest poprzez podjęcie odpowiedniej uchwały przez radę gminy/ miasta, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie miasta Człuchów według miejsca spożycia i według zawartości alkoholu przedstawia się następująco:

liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w tym:

2022 r. (stan na dzień 31.12.2022 r.):

a) do spożycia poza miejscem sprzedaży (według zawartości alkoholu):

- do 4,5% – 35,
- od 4,5% do 18% – 34,
- powyżej 18% – 35.

b) do spożycia w miejscu sprzedaży (według zawartości alkoholu):

- do 4,5% – 14,
- od 4,5% do 18% – 7,
- powyżej 18% – 7.

2023 r. (stan na dzień 31.12.2023 r.):

a) do spożycia poza miejscem sprzedaży (według zawartości alkoholu):

- do 4,5% – 38,
- od 4,5% do 18% – 37,
- powyżej 18% – 38.

b) do spożycia w miejscu sprzedaży (według zawartości alkoholu):

- do 4,5% – 16,
- od 4,5% do 18% – 8,
- powyżej 18% – 8.

2024 r. (stan na dzień 31.12.2024 r.):

a) do spożycia poza miejscem sprzedaży (według zawartości alkoholu):

- do 4,5% – 37,
- od 4,5% do 18% – 38,
- powyżej 18% – 37.

b) do spożycia w miejscu sprzedaży (według zawartości alkoholu) – ogółem 32:

- do 4,5% – 16,
- od 4,5% do 18% – 10,
- powyżej 18% – 10.

Kontrole punktów sprzedaży alkoholu w mieście Człuchów realizowane są w oparciu o przyjęty Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz lokalne uchwały rady miejskiej m.in. w sprawie zezwoleń i lokalizacji punktów sprzedaży.

Zasady prowadzenia kontroli co do zasady powinny być oparte na kilku głównych elementach, do których należą m.in.

- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych należy do MKRPA w Człuchowie,
- komisja na podstawie upoważnienia Burmistrza jest uprawniona do przeprowadzenia kontroli wszystkich punktów sprzedaży alkoholu w miejscu spożycia, jak i poza nim,
- kontrole obejmować mogą np. sprawdzenie zgodności działania punktu z warunkami określonymi w uchwałach rady miejskiej np. odległość od szkół, kościołów, obiektów sportowych, przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym,
- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości komisja występuje z wnioskiem do organów ścigania, jak również może działać jako oskarżyciel publiczny.

Podsumowując, kontrola punktów sprzedaży alkoholu w mieście Człuchów jest prowadzona w oparciu o uchwalone programy i lokalne uchwały, które jasno określają liczbę zezwoleń, lokalizacje oraz zasady ich funkcjonowania. Zadania kontrolne realizuje w tym przypadku MKRPA w Człuchowie, gdzie w wyniku kontroli punktów sprzedaży alkoholu sprawdzana jest zgodność z ustawą, uchwałami rady miejskiej oraz zasadami odpowiedzialnej sprzedaży. Kontrole obejmują m.in. sprawdzenie spełnienia kryteriów lokalizacyjnych, przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym, jak również weryfikację warunków korzystania z zezwolenia. W przypadku naruszenia przepisów podejmowane są działania prawne. Całość nadzoru nad punktami sprzedaży alkoholu w Człuchowie jest integralną częścią systemu profilaktyki i wsparcia społecznego realizowane przez władze lokalne.

3.4. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży to zorganizowane działania mające na celu zapobieganie powstawaniu lub rozwojowi niekorzystnych zjawisk społecznych, zdrowotnych i wychowawczych w tej grupie wiekowej. Istotą działań profilaktycznych w tym wymiarze jest wzmacnianie czynników chroniących oraz ograniczanie czynników ryzyka, które mogą prowadzić lub powodować różnego rodzaju problemy jak

np. uzależnienia, przemoc, zaburzenia psychiczne, otyłość oraz inne zagrożenia dla zdrowia i prawidłowego rozwoju człowieka. Działania profilaktyczne obejmują m.in.

- edukację zdrowotną przez promowanie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej czy prawidłowego odżywiania,
- programy przeciwdziałania uzależnieniom takich substancji i środków jak np. alkohol, narkotyki czy dopalacze,
- profilaktykę zdrowia psychicznego, skupiającą się wokół rozwoju umiejętności radzenia sobie ze stresem, wsparciem emocjonalnym oraz zapobieganiu depresji,
- działania na rzecz bezpieczeństwa poprzez profilaktykę przemocy, przekazywanie wiedzy o cyberprzemocy, edukację dotyczącą zagrożeń XXI wieku.

Celem oddziaływań profilaktycznych jest nie tylko zapobieganie problemom, ale również wspieranie prawidłowego rozwoju, kształtowanie pozytywnych postaw i kompetencji, budowanie odporności psychicznej oraz zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i życia dzieciom oraz młodzieży.

Oddziaływania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży w mieście Człuchów realizowane są w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Mają one charakter systemowy, corocznie ewaluowany o obejmują różnorodne działania profilaktyczne, edukacyjne oraz wsparcia.

Głównymi formami oddziaływań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży w ramach Programu można zaliczyć m.in.

- szkolne programy wychowawczo-profilaktyczne – realizowane poprzez inicjatywy we współpracy z placówkami oświatowymi, które obejmują lekcje profilaktyki, warsztaty psychologiczne, programy kształtujące umiejętności społeczne, a także prelekcje dla rodziców o występujących zagrożeniach uzależnieniami i przemocą,
- zajęcia pozalekcyjne i sportowo-rekreacyjne – obejmują dofinansowanie zajęć sportowych, rekreacyjnych oraz organizację wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin narażonych na czynniki ryzyka,
- kampanie społeczne i konkursy – organizowane przy pomocy lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych, konkursów, imprez dla dzieci oraz wydarzeń wolnych od alkoholu, które promują zdrowy styl życia,
- warsztaty i szkolenia – prowadzone są specjalistyczne warsztaty dla młodzieży eksperymentującej z substancjami psychoaktywnymi oraz szkolenia dla nauczycieli,

pedagogów i opiekunów na temat udzielania wsparcia i budowania czynników chroniących,

- międzysektorowa współpraca – zakłada ścisłą współpracę z Policją, klubami sportowymi, organizacjami pozarządowymi, klubami abstynenckimi oraz instytucjami wspierającymi rodzinę i dzieci,
- materiały edukacyjne – zakup i dystrybucja broszur, ulotek, gadżetów oraz materiałów specjalistycznych dostosowanych do różnych grup wiekowych dzieci i młodzieży.

Wszystkie podejmowane działania mają na celu zapobieganie inicjacji alkoholowej i narkotykowej, wzmacnianie czynników chroniących takich jak pewność siebie, odporność na presję grupy, a także umożliwienie wczesnej interwencji w przypadku pojawienia się ryzykownych zachowań. Szczególny nacisk kładziony jest na efektywną i aktywną współpracę szkół, rodzin i lokalnych instytucji w budowaniu środowiska wspierającego zdrowy rozwój dzieci i młodzieży z terenu miasta Człuchowa.

MKRPA w Człuchowie zorganizowała szereg działalności skierowanych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin z występującym problemem alkoholowym, poniżej przedstawiono krótkie zestawienie opracowane przez wspomnianą instytucję:

- 2022 r. nazwy przedsięwzięć – Spójrz inaczej, Teatr Stop – IV-VI). Liczba osób uczestniczących: uczniów – 240, nauczycieli – 12, rodziców – 60.
- 2023 r. nazwy przedsięwzięć – Spójrz inaczej, Teatr Stop – IV-VI). Liczba osób uczestniczących: uczniów – 200, nauczycieli – 8, rodziców – 60.
- 2024 r. nazwy przedsięwzięć – Spójrz inaczej, Teatr Stop, Skarbonka – IV-VI). Liczba osób uczestniczących: uczniów – 400, nauczycieli – 15, rodziców – 200.

Wszystkie programy prowadzone są w oparciu o współpracę z lokalnymi placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, policją i organizacjami pozarządowymi, z uwzględnieniem realiów i potrzeb społeczności lokalnej. Człuchów posiada dobrze uregulowane oraz cyklicznie aktualizowane dokumenty prawne i programowe, które władze lokalne systematycznie wdrażają w życie, przeciwdziałającym tym samym negatywnym zjawiskom społecznym oraz wspierając zdrowy rozwój młodego pokolenia mieszkańców Człuchowa.

3.5. Współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi

Współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi to partnerstwo i kooperacja pomiędzy samorządami, a podmiotami działającymi na rzecz społeczności lokalnej, które realizują różnorodne zadania publiczne. Władze jednostek samorządowych zachęcają organizacje pozarządowe do współpracy i składania propozycji realizacji zadań

publicznych, które są następnie finansowane z budżetu lokalnego w ramach corocznie uchwalanych programów współpracy. Programy te określają priorytetowe obszary działań, wysokość środków na dotacje oraz tryb współpracy i oceny ofert. Konieczne są też konsultacje społeczne z udziałem NGO, a w przypadku istnienia Rady Pożytku Publicznego, jej opinia jest brana pod uwagę przy uchwalaniu programu. Organizacje pozarządowe pełnią rolę równorzędnych partnerów dla administracji samorządowej a ich działania korzystają z mechanizmów zlecania realizacji zadań publicznych oraz wspólnych inicjatyw konsultacyjnych i doradczych. W Człuchowie współpraca ta opiera się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności oraz jawności i uczciwej konkurencji. Współpraca władz lokalnych w tym zakresie sprawia, że poprzez szereg podejmowanych działań kulturalnych, sportowych, edukacyjnych, zdrowotnych czy profilaktycznych, dochodzi do wzmacniania kapitału społecznego i zaspokajania potrzeb mieszkańców na różnych płaszczyznach.

Aktualnie obowiązującym aktem prawnym regulującym kwestie współpracy z organizacjami pozarządowymi na terenie miasta Człuchowa jest podjęta uchwała nr XI.50.2024 Rady Miejskiej w Człuchowie z dnia 13 listopada 2024 r. w sprawie przyjęcia „Programu Współpracy Gminy Miejskiej Człuchów z organizacjami pozarządowymi na 2025 rok”. Dokument ten jest uchwalany corocznie przez Radę Miejską, który wyznacza ramy współdziałania samorządu z sektorem społecznym na terenie miasta. Celem głównym Programu jak czytamy jest – kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym poprzez budowanie partnerstwa między Gminą Miejską Człuchów i organizacjami pozarządowymi, służącego do lepszego rozpoznawania i zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców w sposób skuteczny i efektywny. Celami szczegółowymi są:

- aktywizacja lokalnej społeczności,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego, poprzez umacnianie w świadomości człuchowian odpowiedzialności za wspólnotę lokalną, swoje otoczenie oraz tradycję,
- zwiększanie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- poprawa jakości i efektywności świadczenia usług publicznych,
- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- wzmacnianie różnorodności ofert sportowych i kulturalnych w mieście,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

W 2025 r. współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi obejmuje zadania w zakresie:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,

- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej,
- ochrony i promocji zdrowia,
- nauki, edukacji i wychowania,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- ekologii, ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- rewitalizacji,
- działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym.

Formy współpracy obejmują wsparcie finansowe poprzez dotację w postaci otwartych konkursów ofert i trybie pozakonkursowym oraz wsparcie pozafinansowe np. udostępnianie lokali, pomoc organizacyjna, promocja działań NGO czy współrealizacja projektów. Realizacja programu odbywa się na podstawie corocznie ogłaszanych konkursów ofert i współpracy z komisją konkursową powoływaną przez Burmistrza Miasta Człuchowa. Program podlega ocenie efektywności i jest konsultowany z organizacjami pozarządowymi. Budżet programu na 2025 r. wynosi 455 000 zł i finansowany jest ze środków publicznych. Program sprzyja rozwojowi społecznej aktywności i współpracy na rzecz mieszkańców Człuchowa, wzmacniając potencjał organizacji pozarządowych i ich rolę w życiu lokalnej społeczności. Aktualnie trwają prace nad projektem Programu na 2026 r., którego dowodem jest zarządzenie nr 0050.100.2025 Burmistrza Miasta Człuchów z dnia 5 września 2025 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji nad projektem „Programu współpracy Gminy Miejskiej Człuchów z organizacjami pozarządowymi na 2026 rok”.

W opublikowanym raporcie o stanie Gminy Miejskiej Człuchów za 2024 r. przedstawiono osiągnięte wskaźniki programu współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W 2024 r. osiągnięto następujące wskaźniki:

- 1) liczba ogłoszonych otwartych konkursów: 3,
- 2) liczba ofert złożona w otwartych konkursach: 63,
- 3) liczba zawartych umów na realizację zadania publicznego: 51,
- 4) liczba umów, które nie zostały zrealizowane (rozwiązane, zerwane lub unieważnione): 0,
- 5) liczba organizacji, które zrezygnowały z dotacji przed podpisaniem umowy: 0,
- 6) liczba umów zawarta w formie wsparcia: 51,
- 7) liczba umów zawarta w formie powierzenia: 0,
- 8) liczba umów zawarta na okres dłuższy niż rok: 0,
- 9) liczba organizacji korzystających z dotacji ogółem: 39,

- 10) liczba ofert złożona w trybie małych dotacji: 7,
- 11) liczba zawartych umów w trybie pozakonkursowym: 5,
- 12) liczba organizacji korzystających z małych dotacji: 5,
- 13) liczba organizacji korzystających z dotacji w Człuchowie po raz pierwszy: 2,
- 14) liczba obszarów priorytetowych: 9.

Suma środków finansowych przekazanych w poszczególnych obszarach priorytetowych wyniosła odpowiednio:

- Kultura fizyczna – 288 000,00 zł,
- Kultura – 39 670,00 zł,
- Zdrowie – 4 000,00 zł,
- Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom – 50 000 zł, w tym 30 000 na zagospodarowanie czasu wolnego dzieci podczas wakacji,
- Bezpieczeństwo – 30 000,00 zł,
- Ekologia – 4 000,00 zł,
- Rewitalizacja – 0 zł,
- Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym – 0 zł,
- Nauka, edukacja i wychowanie – 20 000,00 zł,
- Wysokość budżetowych środków finansowych zaplanowanych na realizację programu współpracy – 436 000,00 zł,
- Wysokość budżetowych środków finansowych przekazanych na realizację programu 435 670, 00 zł,
- Wysokość środków finansowych przekazanych na małe dotacje – 18 000,00 zł,
- Liczba zrealizowanych umów w ciągu roku, na które udzielono dotacji (suma 51):
 - Do 1 000 zł: 7,
 - Od 1 001 do 5 000 zł: 30,
 - Powyżej 5 001 zł: 14,
- Zasięg działań organizacji w ramach realizacji zadania:
 - Lokalny: 42,
 - Ogólnopolski: 7: (Mistrzostwa Polski w Motocrossie, Pomorski Przegląd Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej, Regaty żeglarskie, Memoriał Kajakowy, Lawendowy Jarmark Świętego Jakuba, Pomorski Konkurs Piosenki Żeglarskiej, I Ogólnopolskie zawody w Fit Kid),
 - Międzynarodowy – 2 (Polish Boogie Festival, Konkurs Piosenki Francuskiej).

Współpraca Gminy Miejskiej Człuchów z organizacjami pozarządowymi opiera się na systematycznym partnerstwie, które pozwala na skuteczne realizowanie zadań publicznych w obszarach kultury, sportu, edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej oraz ochrony środowiska. Miasto Człuchów aktywnie wspiera NGO zarówno finansowo, poprzez dotacje, jak i pozafinansowo, udostępniając zasoby i promując inicjatywy społeczne. Dzięki temu współpraca ta wzmacnia aktywność obywatelską, rozwija lokalne inicjatywy i przyczynia się do podnoszenia jakości życia mieszkańców lokalnej społeczności.

3.6. Procedura „Niebieskie Karty” i przemoc domowa

Procedura „Niebieskie Karty” jest jednym z narzędzi służących przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa osobom jej doświadczającym. Procedura obejmuje szereg działań podejmowanych przez przedstawicieli różnych instytucji w tym m.in. Policję, Ośrodki Pomocy Społecznej, Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe czy służbę zdrowia, których jednym z zadań i obowiązków jest reagowanie na podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Procedura została wprowadzona na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 1998 r. Procedura rozpoczyna się w chwili złożenia wniosku. Kolejnym krokiem jest uzupełnienie specjalnego formularza „Niebieska Karta – A”, który jednocześnie jest formalnym początkiem wszczęcia procedury. Następnie powoływana jest grupa diagnostyczno-pomocowa, składająca się ze specjalistów z różnych dziedzin, która opracowuje indywidualny plan pomocy dla osoby dotkniętej przemocą oraz podejmuje działania wobec osoby stosującej przemoc. Podejmowane działania mają na celu także monitorowanie sytuacji przez okres 9 miesięcy po zakończeniu działań interwencyjnych. W ramach prowadzonej procedury możliwe jest zastosowanie specjalnych środków prawnych takich jak np. zakaz zbliżania się do ofiary czy nakaz opuszczenia wspólnego mieszkania. Procedura oparta jest na przepisach ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Podsumowując, generalnym celem procedury jest kompleksowa i skoordynowana pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej, zapewnienie im bezpieczeństwa, a także wsparcie w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej.

W poniższej tabeli nr 7 przedstawiono liczbę założonych „Niebieskich Kart” w mieście Człuchów w latach 2022–2024 według poszczególnych instytucji, oznaczenie b.d. – określono brak danych. Instytucje wymienione poniżej mają obowiązek uruchomienia procedury „Niebieskie Karty” w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie.

Administratorem danych osobowych w procedurze Niebieskie Karty jest Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Człuchowie. Punkt jest miejscem, gdzie oferowane jest wsparcie osobom borykającym się z problemami uzależnień oraz doświadczającym przemocy domowej. Punkt zapewnia dostęp do różnych specjalistów, takich jak radca prawny, terapeuta ds. uzależnień oraz specjalista ds. przemocy.

W analizowanym okresie czasu liczba zakładanych „Niebieskich Kart” była niemal identyczna. W 2022 r. liczba założonych „Niebieskich Kart” wyniosła 23, natomiast w latach 2023–2024. Zespół Interdyscyplinarny w mieście Człuchów przedstawił dane dotyczące procedury tylko dla 2023 r. dla 2022 i 2024 r. instytucja nie dysponowała informacjami w zakresie liczby zgłoszeń przez poszczególne instytucje, w związku z tym podczas analizy można bazować wyłącznie na danych za rok 2023. W 2023 r. łączna liczba założonych „Niebieskich Kart” wyniosła 24, z czego 23 wszczęto przez Policję a 1 przez instytucje ochrony zdrowia. W poniższej tabeli przedstawiono informacje dotyczące zagadnienia.

Tabela 7 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w mieście Człuchów w latach 2022–2024

Podmioty wszczynające procedurę			
Instytucje/ całkowita ilość	2022	2023	2024
Liczba założonych „Niebieskich Kart” - Ogółem	23	24	24
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	b.d.	0	b.d.
Policja	b.d.	23	b.d.
Ochrona zdrowia	b.d.	1	b.d.
Placówki edukacyjne	b.d.	0	b.d.
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	b.d.	0	b.d.
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	b.d.	0	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie

W poniższej tabeli nr 8 zestawiono ze sobą w trzyletnim układzie dynamicznym dane przedstawiające liczbę osób doznających i stosujących przemoc domową na terenie miasta Człuchów w latach 2022–2024. Liczba osób doznających przemocy w analizowanym okresie czasu była różna. Łączna liczba osób doświadczających przemocy w mieście Człuchów w 2022 r. wyniosła 29, rok później było to 30 osób a w 2024 r. liczba wyniosła 19. W 2024 r. kobiet

doznających przemocy domowej było 12, mężczyzn 6 a małoletnich do 18 r.ż. było 1. Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania w 2024 r. w mieście Człuchów, nie było ani jednego odnotowanego przypadku. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowo informacje dotyczące omawianej kwestii.

Tabela 8 Osoby doznające i stosujące przemoc domową w mieście Człuchów w latach 2022–2024

Liczba osób doznających przemocy domowej, którym udzielono pomocy			
	2022	2023	2024
Ogółem	29	30	19
Kobiety	21	19	12
Mężczyźni	8	7	6
Małoletni do 18 r.ż.	0	4	1
Liczba osób stosujących przemoc domową, wobec których podjęto działania			
Ogółem	9	1	0
Kobiety	0	0	0
Mężczyźni	9	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie

W poniższej tabeli nr 9 przedstawiono rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w mieście Człuchów w 2024 r. Na podstawie danych w tabeli wynika z nich, że pomoc psychologiczną udzielono 13 razy, pomoc prawną 14, a pomoc materialną np. w postaci zakwaterowania lub żywności udzielona została 14 razy. Inne formy pomocy i wsparcia, ten rodzaj pomocy nie został odnotowany przez MOPS w Człuchowie w 2024 r. Dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9 Rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w mieście Człuchów w 2024 r.

Rodzaje pomocy	
Pomoc psychologiczna	13
Pomoc prawna	11
Pomoc materialna (np. zakwaterowanie, żywność)	14
Inne formy pomocy	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie

3.7. Zespół interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej jest to powoływana przez wójta, burmistrza, lub prezydenta miasta grupa specjalistów, której głównym celem jest koordynowanie i integrowanie działań na rzecz zapobiegania przemocy domowej oraz udzielania wsparcia osobom jej doświadczającym. Zespół stanowi jeden z kluczowych elementów lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, zapewniając jednocześnie skuteczne rozpoznawanie i rozwiązywanie przypadków przemocy na terenie gminy/ miasta.

Jest to zespół specjalistów powołany do walki z przemocą w rodzinie, integrujący różne instytucje lokalne. W jego skład wchodzi przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kuratorów sądowych oraz innych specjalistów. Do najważniejszych zadań zespołu należy diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie interwencji, opracowywanie indywidualnych planów pomocy, monitorowanie sytuacji rodzin oraz współpraca z innymi służbami i instytucjami. Zespół prowadzi także działania edukacyjne i profilaktyczne oraz obsługuje procedurę „Niebieskie Karty”, powołując do tego celu grupy robocze do pracy z konkretnymi rodzinami. Działalność Zespołu ma charakter interdyscyplinarny i skoordynowany, a wszystkie podejmowane działania są ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa i wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową w Człuchowie.

W tabeli nr 10 przedstawiono dane dotyczące funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z przeciwdziałaniem przemocy domowej w latach 2022–2024

w Człuchowie. Według zaprezentowanych danych w 2024 r. przeprowadzono 5 spotkań zespołu, objęto wsparciem Zespołu z tytułu przemocy domowej 24 rodziny oraz nie odnotowano żadnej interwencji Zespołu w związku z przemocą, jak również nie odnotowano osób, które stosowały przemoc domową i, które zostały skierowane na programy korekcyjno-edukacyjne. Pozostałe informacje przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w mieście Człuchów w latach 2022–2024

Funkcjonowanie Zespołu			
	2022	2023	2024
Liczba spotkań Zespołu	4	4	5
Liczba rodzin objętych wsparciem Zespołu z powodu przemocy domowej	23	24	24
Liczba interwencji Zespołu w związku z przemocą domową	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową skierowanych na programy korekcyjno-edukacyjne	9	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie

3.8. Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Człuchowie, to specjalistyczna placówka, której celem jest udzielanie wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej oraz ich rodzinom. W punkcie można uzyskać bezpłatną pomoc i wsparcie psychologiczne, pomoc prawną oraz informacje o możliwościach i formach wsparcia i procedurach postępowania w sytuacjach przemocy. Do głównych zadań Punktu należy m.in. udzielanie indywidualnych porad i konsultacji psychologicznych oraz prawnych, diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie, wsparcie emocjonalne i motywowanie do podjęcia działań chroniących przed przemocą, informowanie o dostępnych formach pomocy czy współpraca z innymi instytucjami pomocowymi. Najczęściej tego typu Punkty zlokalizowane są przy ośrodkach pomocy społecznej, urzędach miast lub gmin, których działalność jest finansowana ze środków samorządowych lub w ramach programów profilaktycznych. Pomoc udzielana w Punkcie jest nieodpłatna, bez względu na sytuację materialną osoby wymagającej wsparcia lub pomocy.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Człuchowie jest miejską placówką oferującą wsparcie osobom zmagającym się z uzależnieniami oraz doświadczającym przemocy w rodzinie. Punkt funkcjonuje w oparciu o lokalny program profilaktyki oraz rozwiązywania problemów społecznych.

Do zadań Punktu należy w szczególności:

- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej,
- udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej,
- wspomaganie osób pijących ryzykownie i szkodliwie w podjęciu decyzji o zmianie szkodliwego wzoru picia,
- motywowanie osób uzależnionych od alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych do podjęcia leczenia odwykowego oraz psychoterapii w placówkach leczenia odwykowego,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez udział w grupach wsparcia,
- gromadzenie aktualnych informacji o miejscach pomocy oraz kompetencjach służb i instytucji z terenu miasta zajmujących się systemową pomocą dla rodziny,
- współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy domowej.

W poniższej tabeli nr 11 przedstawiono dane dotyczące działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Człuchowie w latach 2022–2024. W analizowanym okresie czasu liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu w każdym roku różniła się od siebie. W 2024 r. liczba rodzin korzystających ze wsparcia z Punktu wyniosła 15 i w tym samym czasie z pomocy skorzystało 9 rodzin z występującym problemem alkoholowym. W poniższej tabeli przedstawiono pozostałe informacje dotyczące funkcjonowania Punktu.

Tabela 11 Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w mieście Człuchów w latach 2022–2024

Punkt Informacyjno-Konsultacyjny			
	2022	2023	2024
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	24	26	15
Rodziny z problemem alkoholowym	12	11	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie

3.9. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze są formą pomocy społecznej dla osób starszych, chorych, niepełnosprawnych lub samotnych, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i nie mogą uzyskać odpowiedniego wsparcia ze strony bliskich im osób. Świadczą ją zarówno m.in. gminne ośrodki pomocy społecznej (GOPS), miejskie ośrodki pomocy społecznej (MOPS) oraz domy pomocy społecznej.

Zakres usług opiekuńczych obejmuje m.in.

- pomoc w codziennych czynnościach życiowych (sprzątanie, pranie, zakupy, przygotowania posiłków),
- opiekę higieniczną i pielęgnację zaleconą przez lekarza,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem przez rozmowy i wsparcie emocjonalne,
- realizację indywidualnych potrzeb wynikających ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności.

Oferowane usługi mogą mieć charakter zwykły lub specjalistyczny np. dla osób z zaburzeniami psychicznymi i są świadczone w domach pomocy społecznej. Przyznawane są na wniosek osoby potrzebującej lub jej rodziny, a zakres oraz czas świadczenia określają lokalne przepisy. Podmioty realizujące te usługi, OPS, domy pomocy społecznej, mają za zadanie wspierać osoby niesamodzielne w codziennym życiu i umożliwiać im godne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Dla mieszkańców miasta Człuchów usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze to z kolei usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym

przygotowaniem zawodowym. Usługi opiekuńcze są organizowane przez MOPS w Człuchowie. Do dyspozycji mieszkańców oprócz podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, jest skierowany program opieki wytchnieniowej, którego adresatami są rodzice/opiekunowie sprawujący stałą opiekę nad dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności (2-16 lat) lub dorosłymi osobami z niepełnosprawnością znaczną lub równoważną. Usługa ma limit do 240 godzin w ciągu roku dla każdego uczestnika, dla usług w ramach pobytu dziennego. Inną z opcji w ramach usług opiekuńczych jest asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością. Usługa wspierająca osoby niepełnosprawne w codziennych czynnościach np. w dojazdach, w załatwianiu spraw urzędowych, w wychodzeniu z domu, w byciu aktywnym społecznie. Asystent może być osobą spoza rodziny, jeśli spełnia określone kwalifikacje lub ma odpowiednie doświadczenie. Z usług mogą skorzystać osoby samotne, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy, a nie mają osoby, która mogłaby tej pomocy udzielić. Osoby, które wymagają stosownej pomocy i pomimo posiadania rodziny nie mogą mieć jej zapewnionej. Rodziny z dziećmi, które przeżywają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i osoby z niepełnosprawnością. W kwestii odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne na terenie miasta Człuchowa są one odpłatne, wysokość należności zależy w dużej mierze od dochodu na osobę w rodzinie. Istnieje jednak możliwość zwolnienia całkowitego lub częściowego z odpłatności, w przypadku gdy dochód jest niski, lub w przypadku gdy występuje kilka osób wymagających opieki, gdy rodzina ponosi inne obciążenia. Aby móc ubiegać się o przyznanie jednej z usług, należy złożyć wniosek do MOPS w formie osobistej, telefonicznej lub pisemnej. Następnie przed przyznaniem usług przeprowadzany jest rodzinny wywiad środowiskowy, w którym pracownik socjalny odwiedza podopiecznego w jego miejscu zamieszkania i ocenia sytuację. W decyzji określany jest m.in. zakres, termin czy miejsce świadczenia usług.

3.10. Bezpieczeństwo i przestępczość

Bezpieczeństwo jest stanem, w którym jednostka, grupa społeczna, organizacja lub państwo nie są narażone na zagrożenia a ich podstawowe wartości, interesy i potrzeby są chronione przed potencjalnymi szkodliwymi czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Bezpieczeństwo oznacza także poczucie pewności, stabilności oraz ochrony przed ryzykiem wystąpienia sytuacji niepożądanych takich jak wypadki, przemoc, katastrofy, choroby i inne potencjalne zagrożenia. W ujęciu prawnym i administracyjnym bezpieczeństwo definiowane jest jako zespół działań oraz środków, które mają na celu zapobieganie potencjalnym zagrożeniom, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie warunków do prawidłowego

funkcjonowania społeczeństwa, instytucji i gospodarki. Bezpieczeństwo można rozpatrywać w różnych aspektach takich jak np. bezpieczeństwo publiczne, socjalne, zdrowotne, ekologiczne czy narodowe.

Przestępczość z kolei jest zjawiskiem społecznym polegającym na popełnianiu czynów zabronionych przez prawo karne, określanych jako przestępstwa. Obejmuje ogół przestępstw popełnionych w określonym miejscu i czasie oraz ich sprawców. W ujęciu prawnym przestępczość jest sumą czynów, które zostały uznane przez ustawodawcę za przestępstwa, czyli czyny społecznie szkodliwe, zabronione pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili ich popełnienia. Przestępczość mierzona jest m.in. liczbą przestępstw stwierdzonych przez odpowiednie organy ścigania, wskaźnikami wykrywalności oraz strukturą rodzajową (np. przestępczość przeciwko życiu i zdrowiu, mieniu, bezpieczeństwu publicznemu czy gospodarce).

Bezpieczeństwo publiczne w mieście Człuchów opiera się głównie na współpracy lokalnych służb takich jak Komenda Powiatowa Policji, Ochotnicza i Państwowa Straż Pożarna, jednostki ratownictwa medycznego, a także miejskie i powiatowe komisje ds. bezpieczeństwa i porządku.

Instytucje i działania:

- Policja realizuje zadania w zakresie prewencji, wykrywania przestępstw i wykroczeń, ścigania ich sprawców oraz profilaktyki społecznej, prowadząc programy edukacyjne, debaty społeczne i szkolenia dla mieszkańców, by zwiększać świadomość zagrożeń i budować poczucie bezpieczeństwa,
- Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna odpowiedzialna jest za akcje ratownicze, działania gaśnicze i prewencyjne, prowadzi ćwiczenia oraz działania edukacyjne dla mieszkańców i młodzieży, a nowa siedziba OSP położona blisko centrum sprzyja szybkiej oraz sprawnej reakcji na potencjalne zdarzenia,
- infrastruktura bezpieczeństwa obejmuje monitoring miejski, usprawnione oświetlenie uliczne, programy modernizacji przejść dla pieszych oraz działania podnoszące bezpieczeństwo w szkołach i instytucjach publicznych,
- Urząd Miejski organizuje regularne zebrania oraz przygotowuje poradniki i akcje informacyjne związane z zagrożeniami jak np. kradzieże, cyberprzestępczość, wypadki.

Współdziałanie służb z mieszkańcami jest systematycznie wzmacniane przez debaty społeczne, konsultacje, zbieranie sugestii oraz rozwój lokalnych inicjatyw poprawiających bezpieczeństwo, np. patrole społeczne, programy wolontariackie czy edukacje w zakresie pierwszej pomocy i bezpieczeństwa seniorów. Miasto czynnie angażuje się również w rozwój

bezpiecznej infrastruktury jak place zabaw, boiska, tereny rekreacyjne i włącza placówki oświatowe czy organizacje pozarządowe w działania edukacyjne i prewencyjne. System bezpieczeństwa publicznego w Człuchowie cechuje wysoki poziom zorganizowania, szeroką współpracę instytucjonalną i aktywnym zaangażowaniem społeczności lokalnej w działania zapobiegawcze oraz interwencyjne.

Dane udostępnione z lat 2022–2024 przez Komendę Powiatową Policji w Człuchowie na potrzeby opracowania niniejszej Strategii dotyczą najbardziej istotnych zagadnień z punktu widzenia odpowiedniego opracowania Strategii i przedstawiają się w sposób następujący:

- Liczba mandatów za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości:
 - 2022 r.: 212,
 - 2023 r.: 649,
 - 2024 r.: 111.
- Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości:
 - 2022 r.: 343,
 - 2023 r.: 649,
 - 2024 r.: 441.
- Liczba interwencji związanych z alkoholem i narkotykami – brak możliwości ustalenia.
- Przestępstwa pod wpływem alkoholu/ narkotyków:
 - 2022 r.: 37,
 - 2023 r.: 50,
 - 2024 r.: 47.
- Zakłócanie porządku publicznego – podjęte interwencje ogółem na terenie miasta:
 - 2022 r.: 284,
 - 2023 r.: 283,
 - 2024 r.: 265.
- Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem – brak zdarzeń.
- Klasyfikacja przestępstw (dane dla całego powiatu):
 - znęcanie się nad rodziną:
 - 2022 r. – spraw wszczętych: 21, stwierdzonych: 5, zakończonych: 14,
 - 2023 r.: - spraw wszczętych: 26, stwierdzonych: 16, zakończonych: 31,
 - 2024 r. - spraw wszczętych: 22, stwierdzonych: 7, zakończonych: 25.
 - groźby karalne:
 - 2022 r. – spraw wszczętych: 29, stwierdzonych: 17, zakończonych: 33,

- 2023 r. – spraw wszczętych: 34, stwierdzonych: 21, zakończonych: 29,
- 2024 r. – spraw wszczętych: 35, stwierdzonych: 23, zakończonych: 36,
- uchylanie się do alimentów:
 - 2022 r. – spraw wszczętych: 118, stwierdzonych: 51, zakończonych: 114,
 - 2023 r. – spraw wszczętych: 78, stwierdzonych: 37, zakończonych: 77,
 - 2024 r. – spraw wszczętych: 87, stwierdzonych: 62, zakończonych: 92.
- Ogólne statystyki przestępstw (z podziałem na rodzaje) – przestępstwa wszczęte dla całego powiatu:
 - Kradzieże: 2022 r.: 71, 2023 r.: 68, 2024 r.: 66,
 - Kradzieże z włamaniem: 2022 r.: 48, 2023 r.: 34, 2024 r.: 33,
 - Kradzieże pojazdów: 2022 r.: 4, 2023 r.: 4, 2024 r.: 2,
 - Bójki pobicia: 2022 r.: 5, 2023 r.: 8, 2024 r.: 6,
 - Rozboje: 2022 r.: 4, 2023 r.: 2, 2024 r.: 0,
 - Uszkodzenie mienia: 2022 r.: 43, 2023 r.: 35, 2024 r.: 35,
 - Przestępczość narkotykowa: 2022 r.: 57, 2023 r.: 70, 2024 r.: 57.

3.11. Działalność medyczna

Działalność medyczna w mieście Człuchów odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu mieszkańcom podstawowej opieki zdrowotnej oraz specjalistycznych usług medycznych. Dostępność i jakość świadczeń zdrowotnych wpływają bezpośrednio na komfort życia lokalnej społeczności, a także poczucie bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego. W podrozdziale szczególną uwagę poświęcono funkcjonowaniu szpitala, przychodni, aptek oraz podmiotom wykonującym działalność leczniczą.

Działalność medyczna w mieście Człuchów koncentruje się przede wszystkim wokół Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej zlokalizowanego przy ul. Szczecińskiej, który stanowi główną placówkę medyczną dla mieszkańców miasta i regionu. SPZOZ oferuje szeroki zakres usług medycznych, obejmujących podstawą opiekę zdrowotną (POZ), usługi specjalistyczne takie jak chirurgia, pediatria, ginekologia, urologia, endokrynologia, kardiologia, dermatologia, diagnostykę i rehabilitację. Placówka dysponuje nowoczesnym sprzętem i doświadczonym personelem medycznym. W SPZOZ działa też Zakład opiekuńczo-leczniczy, hospicjum stacjonarne, izba przyjęć z oddziałem dziennego pobytu, blok operacyjny i pracownie diagnostyczne. Ponadto należy odnotować funkcjonowanie na terenie Człuchowa wielu przychodni prywatnych i publicznych, które

świadczą konsultacje lekarskie, diagnostykę oraz opiekę stomatologiczną, rehabilitację i zabiegi medycyny pracy. Poza SPZON na terenie Człuchowa działają także prywatne przychodnie i gabinety lekarskie, takie jak NZOZ „Puchatek”, Sanus-Med., MEDISAN, Hipokrates czy Centrum Medyczne Orsmed, oferujące m.in. konsultację lekarskie, diagnostykę, rehabilitację oraz zabiegi stomatologiczne i medycyny estetycznej. Przychodnie na terenie Człuchowa stanowią dopełnienie podstawowej placówki zdrowotnej czyli SPZOZ, zapewniając kompleksową opiekę zdrowotną dla mieszkańców, realizując wizyty profilaktyczne, leczenie chorób przewlekłych, szczepienia oraz usługi specjalistyczne w różnych dziedzinach medycyny. Dzięki temu mieszkańcy Człuchowa mają odpowiedni dostęp do zróżnicowanej, dostępnej oraz profesjonalnej opieki medycznej dostosowanej do ich potrzeb zdrowotnych.

Podsumowując, system opieki zdrowotnej w mieście Człuchów jest głównie skoncentrowany wokół SPZOZ oraz gabinetów specjalistycznych, które zapewniają dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej, a funkcjonujące apteki zapewniają niezbędne leki dla mieszkańców.

4. Raport z badania ankietowego

Diagnoza oznacza rozpoznanie. Stanowi ona złożoną czynność poznawczą, jest kluczowym obszarem oraz niezbędnym elementem procesu wprowadzania zmian społecznych. Diagnoza problemów społecznych wymaga specyficznego podejścia, ponieważ:

- jej adresatem jest zawsze ogół społeczności lokalnej,
- jej zakres jest wyznaczony poprzez poszczególne obszary zintegrowanej polityki społecznej,
- jej znaczenie jest praktyczne, co oznacza, że wyniki mają służyć zaspokojeniu potrzeb społecznych oraz rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Z kolei badanie ankietowe jest metodą badań społecznych, polegające na zbieraniu danych za pomocą wystandaryzowanego kwestionariusza przekazywanego wybranej grupie respondentów. Ankietę można przeprowadzić w różnych formach, m.in. na papierze, telefonicznie, drogą elektroniczną lub bezpośrednio, w której respondenci udzielają odpowiedzi na pytania samodzielnie lub w obecności ankietera. Celem badania jest uzyskanie informacji na określony temat, który najczęściej związany jest z opiniami, postawami, preferencjami lub zachowaniem badanej grupy. Pytania w ankiecie przybierają różną formę, mogą być to pytania otwarte, zamknięte lub półotwarte, a uzyskane w jej wyniku odpowiedzi analizuje się pod kątem ilościowym i/ lub jakościowym w zależności od potrzeb i celów badawczych.

W dokumencie przedstawiono wyniki uzyskane w toku badania ankietowego, które przeprowadzono w IV kwartale 2025 r. na terenie miasta Człuchów. Badanie miało charakter anonimowy, a uczestniczyli w nim losowo wybrani przedstawiciele:

- pełnoletnich mieszkańców do 60 roku życia (100 osób),
- kadry Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (19 osób),
- uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z miasta Człuchów (468 uczniów),
- seniorów w wieku 60 lat i więcej (50 osób).

Respondenci, którzy uczestniczyli w badaniu byli uprzednio poinformowani o anonimowym charakterze ankiety jak również o możliwości rezygnacji z uczestnictwa w badaniu w dowolnym momencie.

Badanie wśród pełnoletnich mieszkańców miasta Człuchów odbyło się za pomocą tradycyjnych ankiet papierowych (metoda PAPI) przeprowadzoną w terenie przez ankietera oraz drugą metodą CAWI (ang. Computer Assisted Web Interview), w której ankiety

uzupełniane są w formie online, z reguły poprzez specjalną stronę internetową lub dedykowaną aplikację.

Do realizacji badania ankietowego wykorzystano internetowe narzędzie badawcze CORIGO, które uzyskało pozytywną opinię Ośrodka Rozwoju Edukacji. Aplikacja umożliwia efektywne i precyzyjne diagnozowanie postaw oraz zjawisk społecznych wśród uczniów. Forma ankiety internetowej jest z założenia prosta w odbiorze i wypełnianiu, co przekłada się na wysoki odsetek udzielonych odpowiedzi w poszczególnych badaniach. Głównym celem badania było oszacowanie skali występowania oraz identyfikacji postaw różnych grup społecznych wobec zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym ze szczególnym uwzględnieniem problematyki związanej z następującymi zagadnieniami:

- używania substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze,
- spożywania alkoholu, postaw wobec alkoholu oraz zjawiska uzależnienia,
- palenia papierosów oraz e-papierosów,
- występowania uzależnienia od hazardu,
- przemocy domowej,
- uzależnień od korzystania z nowych technologii.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy, uwzględniającej posiadane możliwości kompetencyjne samorządu, wyznaczono cele i kierunki niezbędnych działań w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030.

4.1. Wyniki badania dorosłych mieszkańców miasta Człuchów

4.1.1. Metodologia

Badanie dorosłych mieszkańców miasta Człuchów, w tym seniorów, zostało zrealizowane z zastosowaniem metod ilościowych. Celem przeprowadzenia badania było uzyskanie kompleksowej informacji na temat opinii, potrzeb oraz oczekiwań lokalnej społeczności w odniesieniu do wybranych zjawisk społecznych. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców.

4.1.2. Cel badania

Celem badania było uzyskanie opinii mieszkańców na temat:

- jakości życia w mieście,
- dostępności usług społecznych,

- najważniejszych problemów społecznych,
- postrzegania zjawisk ryzyka (ubóstwo, uzależnienia, przemoc, bezrobocie, izolacja społeczna).

Zastosowanie metody PAPI umożliwiło uzyskanie wysokiego wskaźnika zwrotu ankiet (response rate) oraz wiarygodnych danych również od osób mniej aktywnych cyfrowo (w tym seniorów).

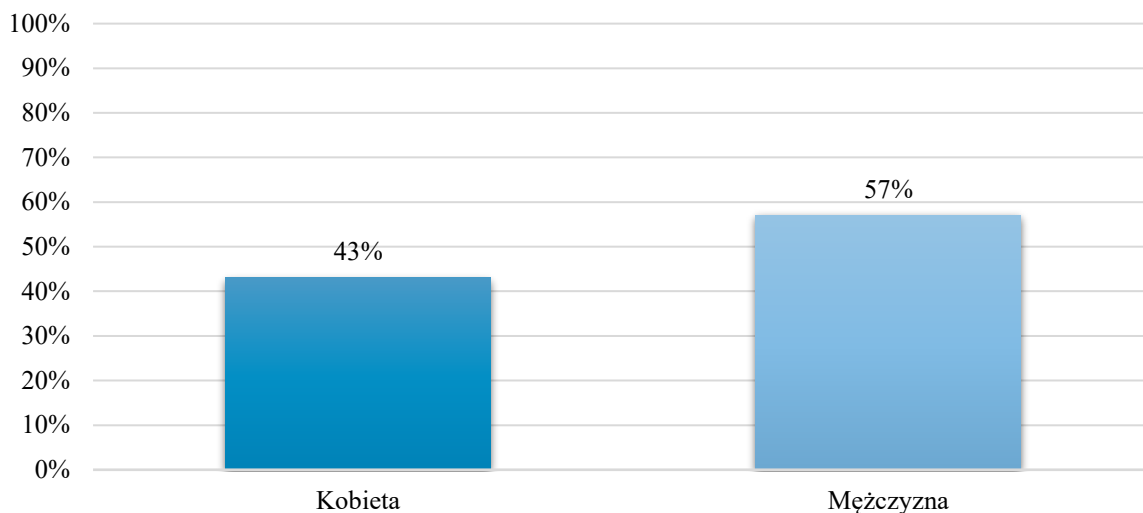
4.1.3. Metoda i technika badawcza

W celu rozpoznania opinii i postaw mieszkańców przeprowadzono badanie ilościowe metodą PAPI (Paper and Pencil Interview), polegającą na bezpośrednim wypełnianiu kwestionariuszy ankietowych przez respondentów przy udziale ankieterów terenowych. Wywiady zrealizowano w przestrzeni publicznej na terenie miasta Człuchów. Dobór próby miał charakter losowy. W badaniu uczestniczyło 100 mieszkańców. Zastosowanie metody PAPI umożliwiło uzyskanie wysokiego wskaźnika zwrotu ankiet (response rate) oraz wiarygodnych danych również od osób mniej aktywnych cyfrowo (w tym seniorów).

4.1.4. Grupa badania

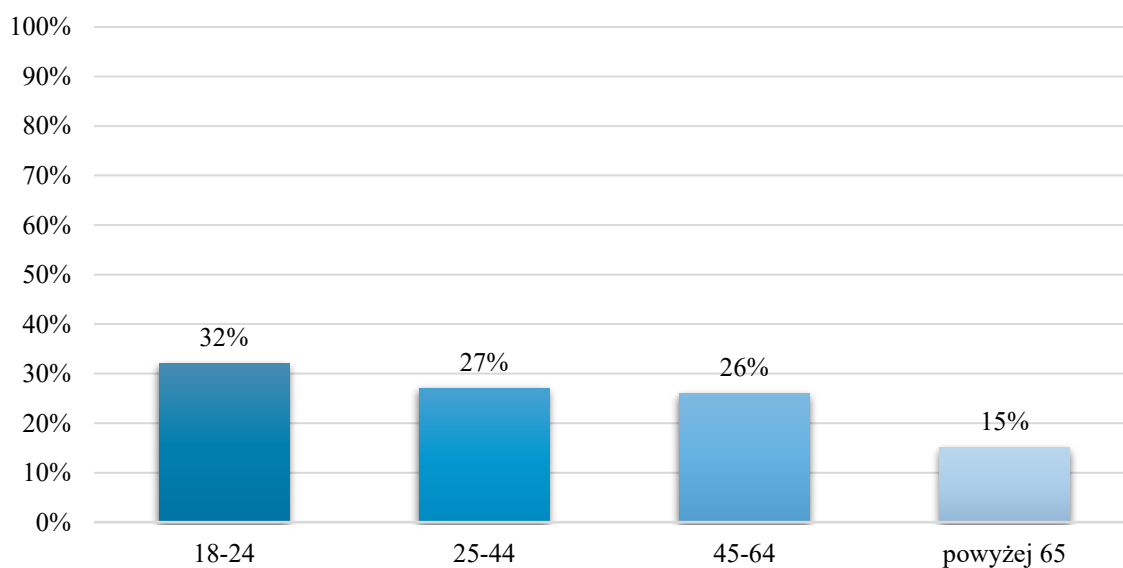
Badania dotyczyły mieszkańców Człuchowa, którzy w momencie realizacji badania mieli ukończony osiemnasty rok życia oraz wyrazili zgodę na uczestnictwo w ankiecie. Respondenci podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie.

W badaniu ankietowym wśród dorosłych pełnoletnich mieszkańców do 60 roku życia na rzecz opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, uczestniczyło 43 kobiet, co stanowiło 43% wszystkich badanych oraz 57 mężczyzn stanowiących 57% ankietowanych. Informacje w tym zakresie przedstawiono na poniższym wykresie nr 30.

Wykres 30 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

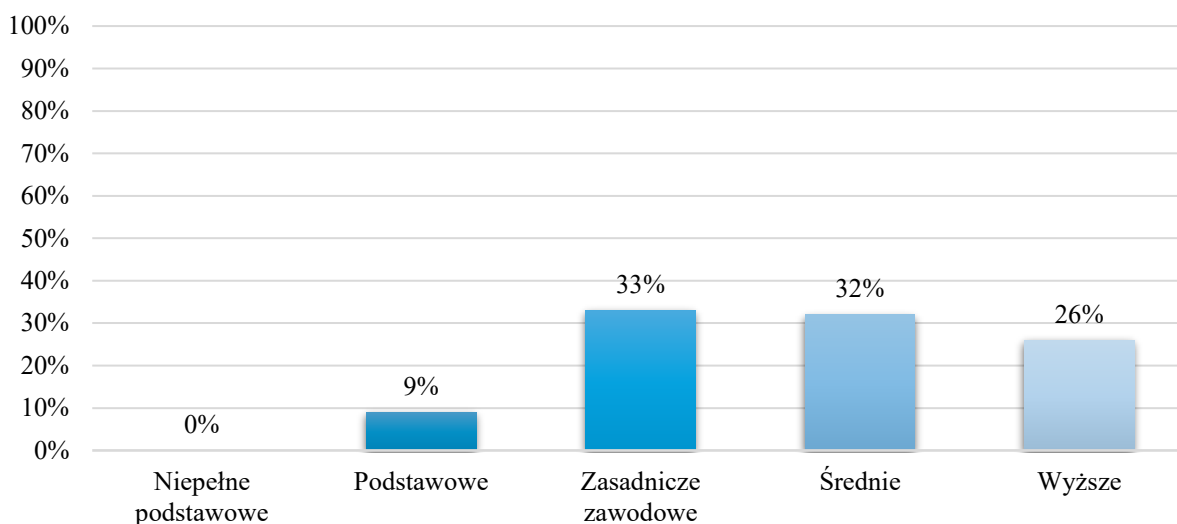
W kontekście wieku ankietowanych dorosłych mieszkańców miasta Człuchów najliczniejszą grupę stanowiły osoby z przedziału wiekowego 18–24 lata, którzy stanowili 32% badanych. Drugą najliczniejszą grupą pod względem liczebności byli ankietowani z przedziału wiekowego 25–44 lata, którzy stanowili 27% wszystkich badanych. Trzecią najliczniejszą grupą były osoby w wieku 45–64 lata, stanowiący 26% ankietowanych a najmniej liczną grupą ankietowanych były osoby w wieku 65 lat i więcej, którzy stanowili 15% badanych. Wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na wykresie nr 31.

Wykres 31 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Najwięcej ankietowanych uczestniczących w badaniu zadeklarowała, że posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 33% ankietowanych, kolejno były to osoby z wykształceniem średnim – 32%, następnie z wykształceniem wyższym – 26% oraz 9% ankietowanych posiadających wykształcenie podstawowe. Wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na wykresie nr 32.

Wykres 32 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym

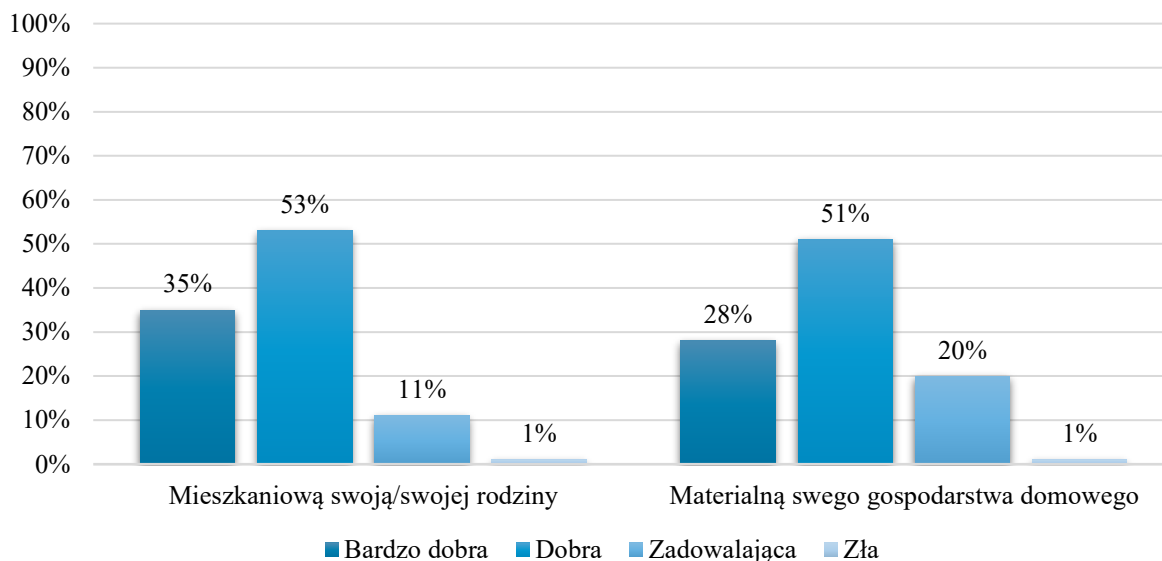

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.2. Sytuacja życiowa mieszkańców

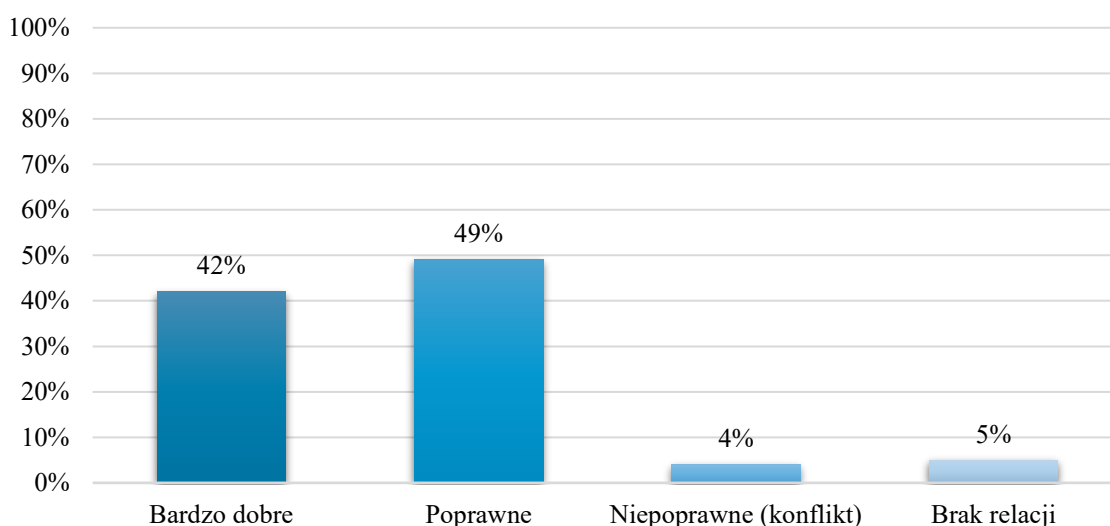
Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego warunków bytowych mieszkańców Człuchowa. Analiza obejmuje ocenę poziomu zaspokojenia podstawowych potrzeb materialnych, dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych oraz subiektywną ocenę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. W pytaniu dotyczącym sytuacji życiowej mieszkańców Człuchowa, respondenci mieli możliwość wyrażenia opinii na temat sytuacji materialnej własnego gospodarstwa domowego oraz sytuacji mieszkaniowej własnej oraz swojej najbliższej rodziny. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych wyzwań w zakresie warunków życia oraz określenie obszarów wymagających wsparcia i działań ze strony samorządu.

Ankietowani dorośli mieszkańcy Człuchowa mają pozytywne zdanie (bardzo dobre lub dobre) na temat sytuacji mieszkaniowej swojej/ swojej rodziny. Jako bardzo dobrze sytuację ocenia 35% ankietowanych a 53% jako dobrze. Nieco mniej optymistycznie ankietowani ocenili sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego, gdzie 28% ankietowanych uznało ją za bardzo dobrą, a 51% jako dobrą. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres nr 33.

Wykres 33 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/Pani swoją sytuację życiową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W kolejnym pytaniu skierowanym do ankietowanych mieszkańców zapytano ich o ocenę relacji z najbliższymi sąsiadami. Najwięcej ankietowanych deklaroowało wybór dwóch wariantów odpowiedzi. Bardzo dobrze swoje relacje ocenia 42% ankietowanych a jako poprawne 49%. Zdaniem 4% ankietowanych ich relacje z sąsiadami są niepoprawne, występuje konflikt, a 5% ankietowanych wskazuje na brak relacji. Wyniki dotyczącego tego zapytania przedstawia poniższy wykres nr 34.

Wykres 34 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?

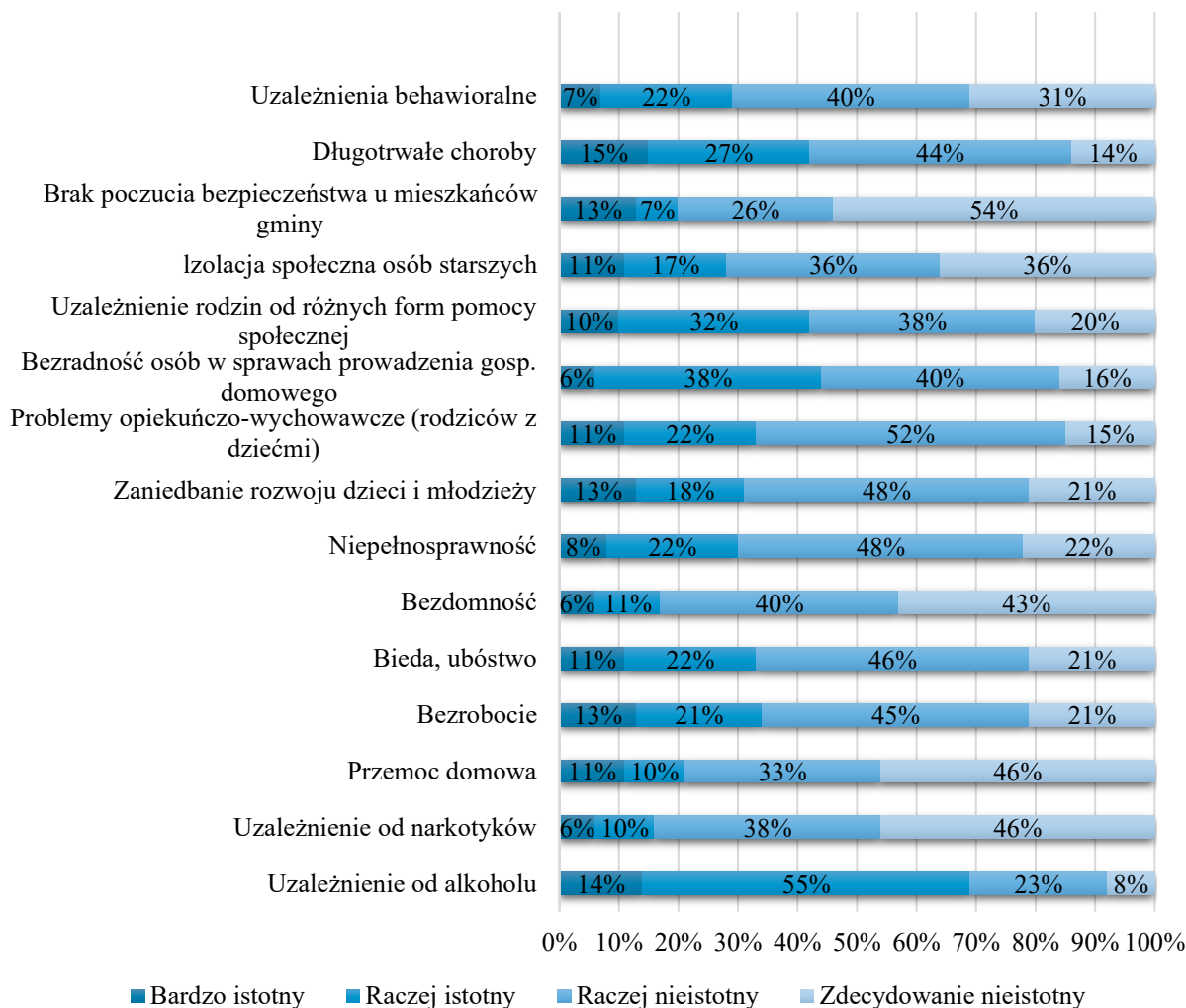
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.3. Problemy społeczne w mieście

W kolejnym pytaniu zapytano ankietowanych o ocenę skali istotności poszczególnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców miasta Człuchów. Badanie miało na celu identyfikację najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie Człuchowa oraz ocenę skali powszechności oraz ich wpływu na życie lokalnej społeczności. Przyjętą w tym pytaniu miarą skali była ważność poszczególnych problemów społecznych w skali od zdecydowanie nieistotny, raczej nieistotny, raczej istotny do bardzo istotny. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwala na wskazanie głównych obszarów wymagających wsparcia oraz określenie potrzeb i oczekiwań mieszkańców w tej kwestii.

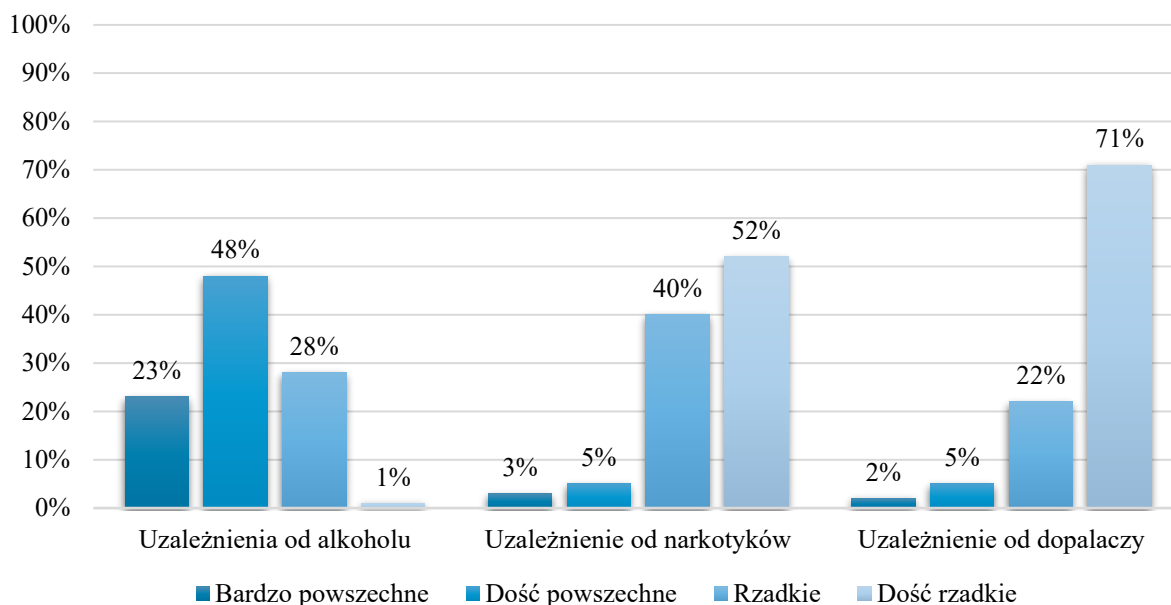
Uzyskane odpowiedzi od ankietowanych wskazały, że do najbardziej istotnych problemów występujących na terenie Człuchowa należą: uzależnienie od alkoholu (14% uważa za problem bardzo istotny i 55% jako raczej istotny), długotrwałe choroby (15% uważa za problem bardzo istotny i 27% jako raczej istotny) oraz bezradność osób w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego (6% uważa za problem bardzo istotny i 38% jako problem istotny). Do najmniej poważnych problemów jakie występują w lokalnym środowisku Człuchowa należą: uzależnienie od narkotyków (46% uważa za problem zdecydowanie nieistotny i 38% jako raczej nieistotny), brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców (54% uważa za problem zdecydowanie nieistotny i 26% jako raczej nieistotny) oraz bezdomność (43% uważa za problem zdecydowanie nieistotny i 40% jako raczej nieistotny). Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie nr 35.

Wykres 35 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Następnie ankietowani zostali poproszeni o ocenę poszczególnych zjawisk na terenie miasta Człuchów w kontekście uzależnień od alkoholu, narkotyków i dopalaczy. Uzależnienie od alkoholu ankietowani jako zjawisko bardzo powszechne uważa 23% ankietowanych a 48% jako problem dość powszechny. Uzależnienie od narkotyków jako zjawisko dość rzadkie uważa 52% badanych a jako zjawisko rzadkie oceniło je 40% ankietowanych. Uzależnienie od dopalaczy zdaniem 71% ankietowanych jest zjawiskiem w ich środowisku lokalnym dość rzadkim a 22% stwierdziło, że jest rzadkie. Wyniki dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 36.

Wykres 36 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie miasta w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?

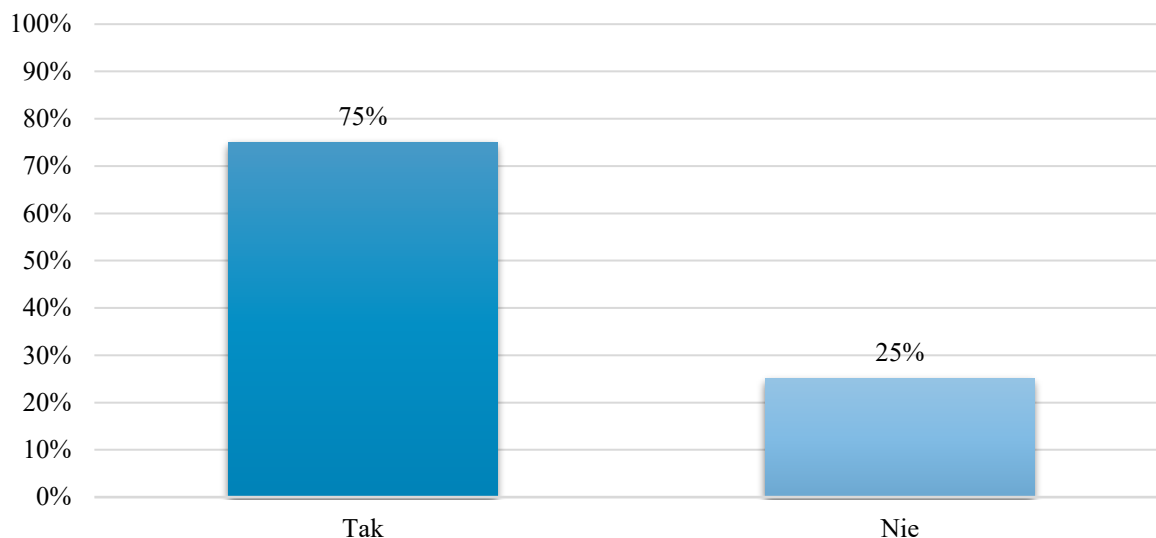
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.4. Zdrowie, kondycja psychiczna i uzależnienia

Poniższy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Człuchowa na temat zdrowia i uzależnień. Celem badania w tym obszarze było rozpoznanie opinii i postaw społeczności lokalnej wobec wybranych problemów zdrowotnych oraz zjawisk związanych z uzależnieniami. Analiza zgromadzonych danych pozwala na określenie skali występowania problemów, identyfikację głównych zagrożeń oraz ocenę świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia publicznego i profilaktyki uzależnień. Celem analizy jest również określenie poziomu świadomości społecznej, identyfikacji najczęściej występujących zagrożeń oraz rozpoznanie potrzeb w zakresie profilaktyki, a także leczenia uzależnień. Wyniki badań stanowią podstawę do planowania przyszłych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz rozwoju lokalnej oferty wsparcia terapeutycznego.

W pierwszym pytaniu dotyczącym omawianej tematyki w podrozdziale zapytano ankietowanych o ocenę potrzeb realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. W ocenie respondentów przeważają głosy świadczące o potrzebie istnienia realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, tak uważa 75% ankietowanych, z kolei 25% było zdania przeciwnego i uważa, że tego typu działania nie są konieczne. Poniższy wykres nr 37 przedstawia wyniki dotyczące pytania.

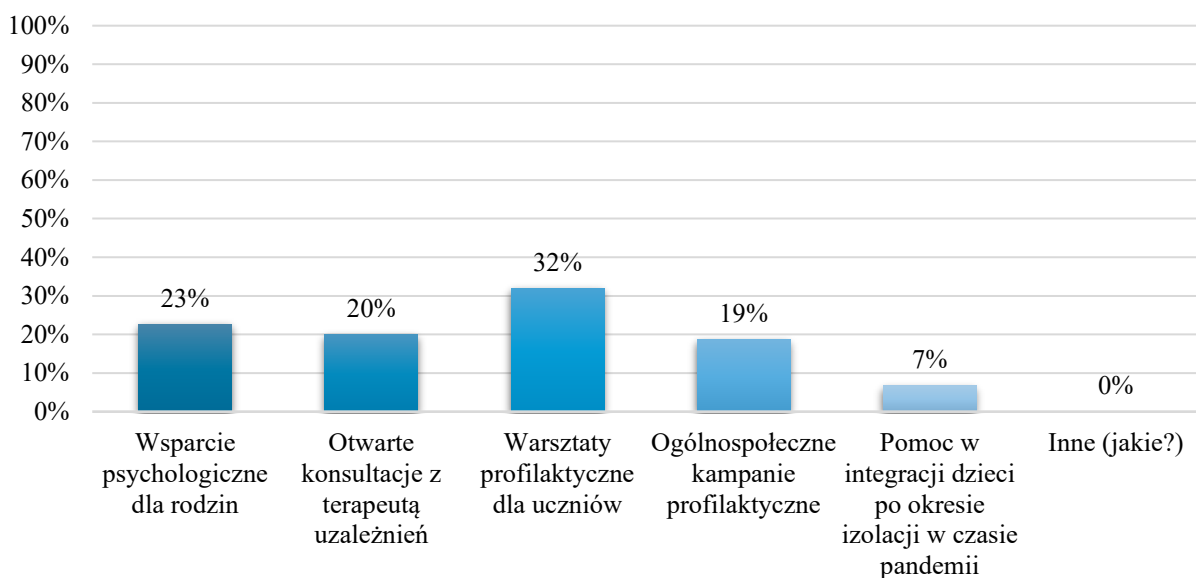
Wykres 37 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Zdaniem 32% ankietowanych najbardziej potrzebnymi działaniami profilaktycznymi wartymi uwagi na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, jakie powinny zostać wprowadzone na terenie miasta Człuchowa to warsztaty profilaktyczne dla uczniów. Z kolei 23% badanych uważa, że takimi działaniami powinno być wsparcie psychologiczne a 20% ankietowanych uważa, że odpowiednim działaniem byłoby wprowadzenie otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień. Poniższy wykres nr 38 przedstawia szczegółową analizę dotyczącą pytania.

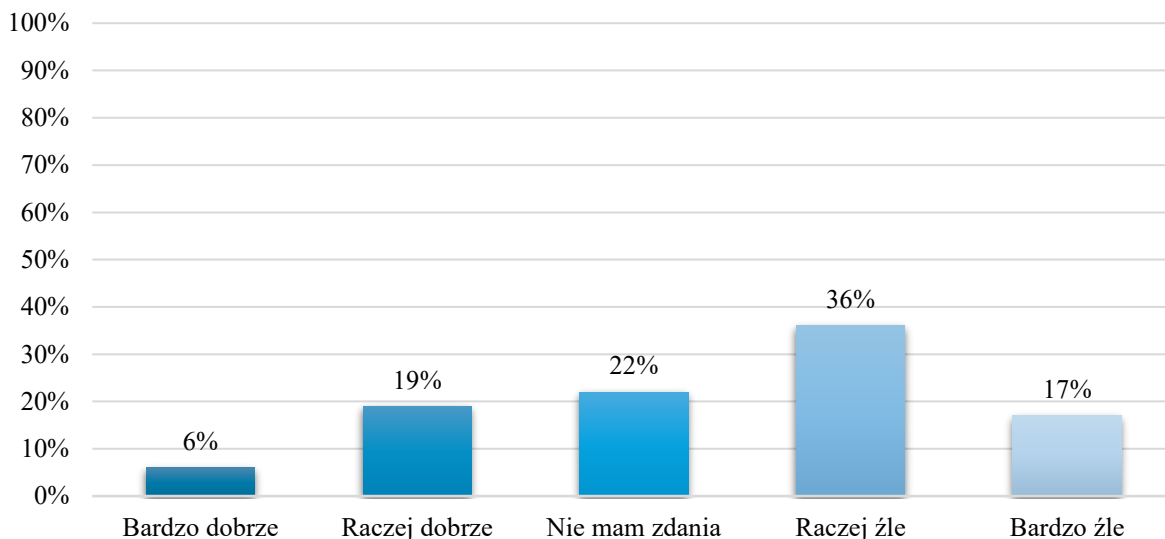
Wykres 38 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Najwięcej ankietowanych raczej źle ocenia stan opieki zdrowotnej na terenie Człuchowa, taką ocenę wystawiło 36% badanych. Nie ma zdania na ten temat 22% ankietowanych a z kolei 19% ocenia stan raczej dobrze. Pozostałe wyniki w przedstawionym pytaniu zostały zawarte na poniższym wykresie nr 39.

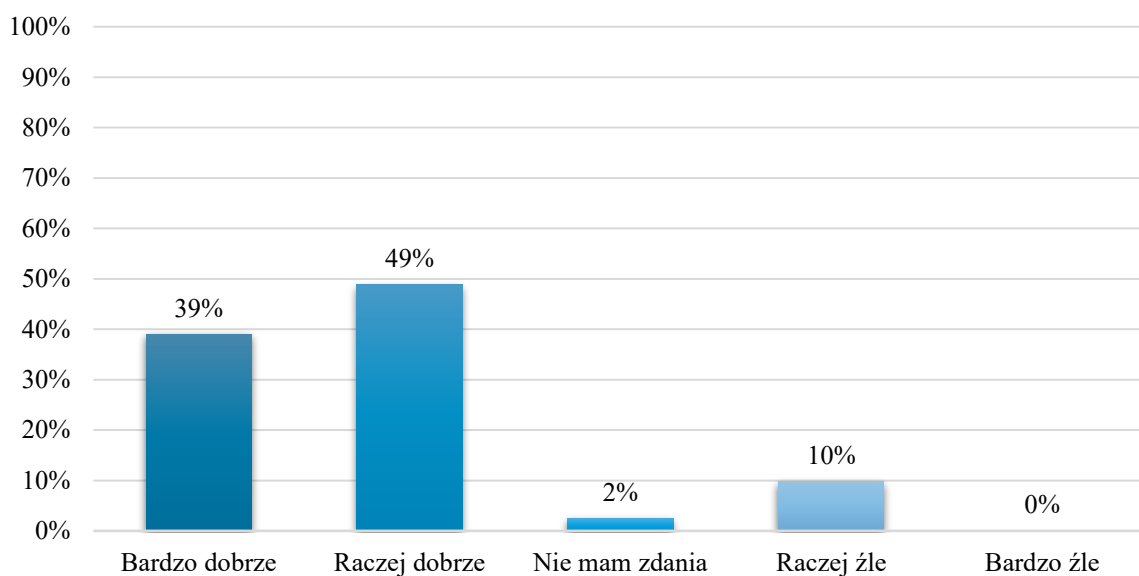
Wykres 39 Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie miasta?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Zdaniem 49% ankietowanych raczej dobrze ocenia swoją kondycję psychiczną. Bardzo dobrze oceniło ją 39% badanych. Raczej źle oceniło swoją kondycję psychiczną 10% ankietowanych a 2% nie miało w tej kwestii zdania. Wyniki przedstawia wykres nr 40.

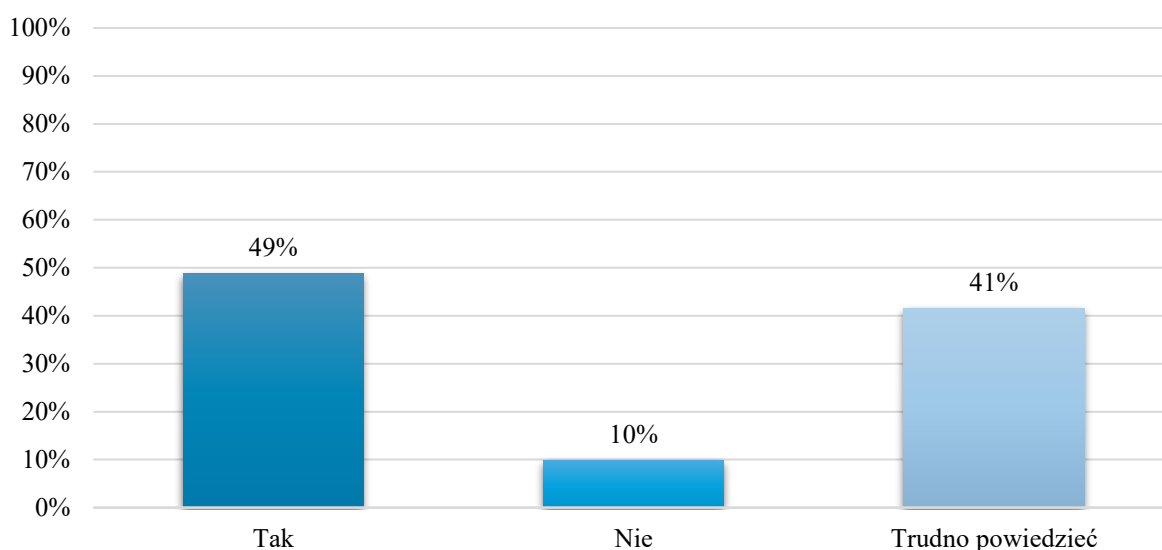
Wykres 40 Zdrowie psychiczne. Jak ocenia Pan/Pani swoją kondycję psychiczną?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Następnie poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi na kwestie dotyczące czy w ich najbliższym otoczeniu znajdują się osoby wymagające wsparcia psychicznego. Zdaniem 49% ankietowanych w ich otoczeniu są osoby wymagające pomocy i wsparcia psychologicznego. Przeciwnego zdania w tym temacie było 10% ankietowanych, twierdzących, że w ich otoczeniu nie występują osoby wymagające wsparcia psychicznego. Według 41% ankietowanych nie mają w tym temacie wiedzy i nie byli w stanie jednoznacznie określić czy tego typu osoby mogą znajdować się w ich otoczeniu. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 41.

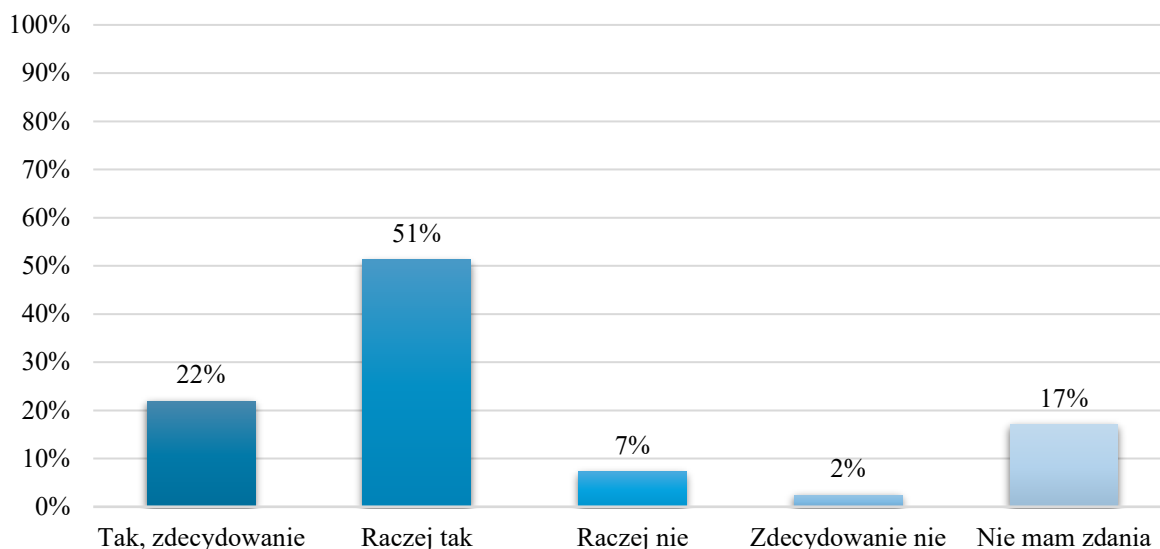
Wykres 41 Wsparcie psychiczne. Czy w Pani/ Pana najbliższym otoczeniu są osoby, które – Pani/ Pana zdaniem – mogą potrzebować wsparcia psychicznego?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Ostatnie pytanie skierowane do ankietowanych mieszkańców Człuchowa związane było ze zdrowiem psychicznym a odpowiedzialnością za tę kwestie ze strony władz lokalnych. Najwięcej ankietowanych wyraziło stwierdzenie raczej tak, potwierdzając potrzebę podnoszenia tematu zdrowia psychicznego i otrzymywania większego wsparcia i uwagi ze strony władz lokalnych. Zdecydowanie za zwiększeniem wsparcia ze strony władz lokalnych w kontekście zdrowia psychicznego opowiedziało się 22% ankietowanych. Zdania na ten temat nie miało 17% ankietowanych, raczej nie, w tej kwestii było 7% ankietowanych a zdania zdecydowanie nie opowiedziało się 2% badanych. Na poniższym wykresie nr 42 przedstawiono odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia.

Wykres 42 Zdrowie psychiczne a władze lokalne. Czy chciał(a)by Pani/ Pan, aby temat zdrowia psychicznego był poruszany w mieście częściej i z większym wsparciem władz lokalnych?

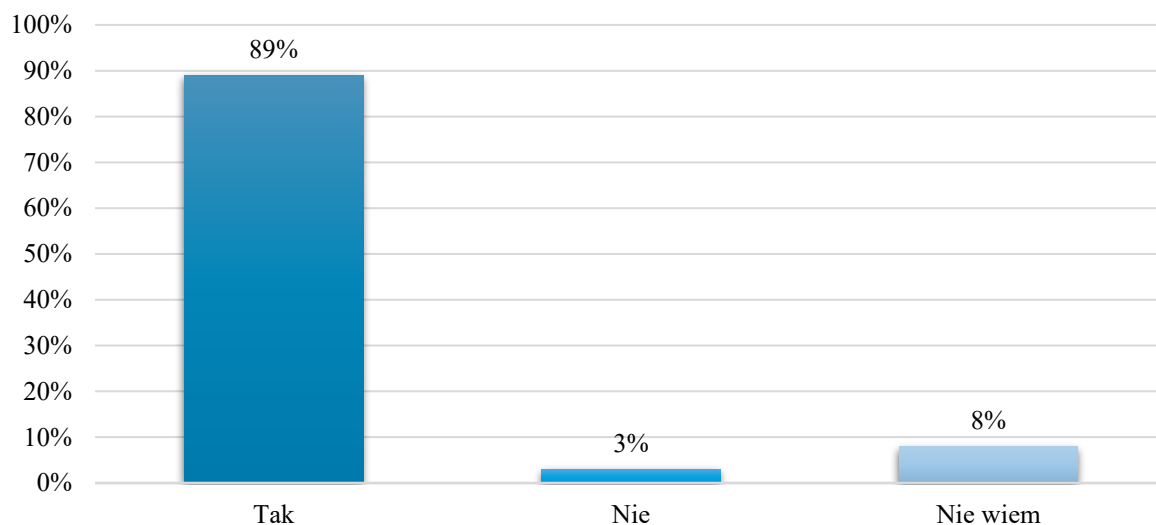

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.5. Bezpieczeństwo i przemoc domowa

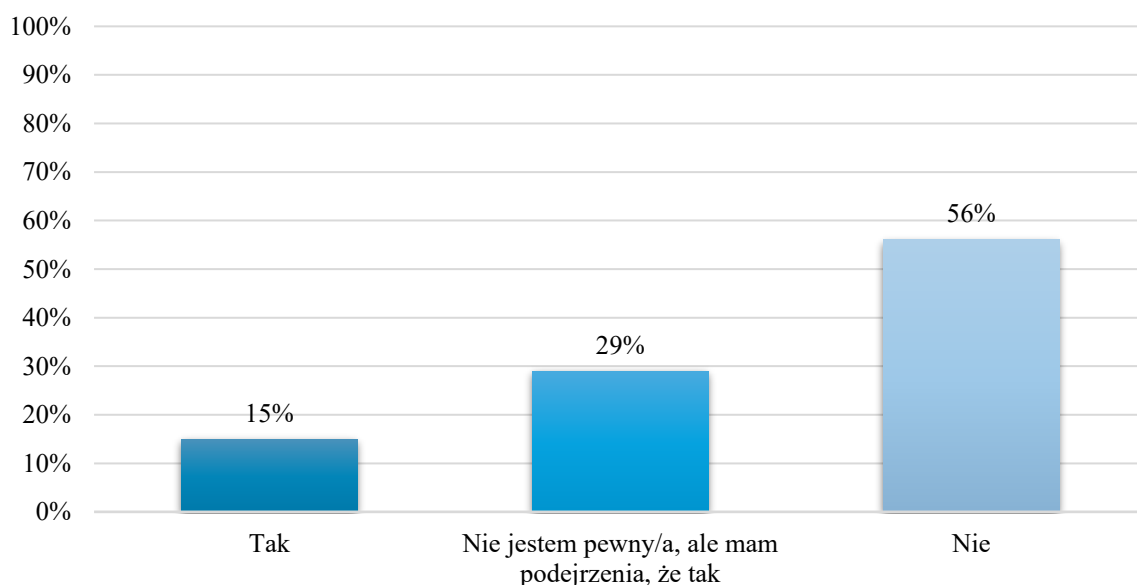
W tym podrozdziale przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Człuchowa, dotyczącego poczucia bezpieczeństwa oraz skali występowania przemocy domowej na terenie Człuchowa. Analiza obejmuje ocenę poziomu zagrożeń z jakimi spotykają się mieszkańcy, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz ocenę dostępności wsparcia instytucjonalnego. Zgromadzone dane pozwalają na określenie głównych problemów w zakresie bezpieczeństwa lokalnego oraz wskazanie obszarów wymagających intensyfikacji działań profilaktycznych i pomocowych. Wyniki badań stanowią jednocześnie podstawę do planowania skutecznych rozwiązań mających na celu poprawę bezpieczeństwa mieszkańców i ograniczenie zjawiska przemocy domowej w Człuchowie.

Ankietowani mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym w większości podzielają zdanie, że czują się bezpiecznie we własnym miejscu zamieszkania, tak zadeklarowało 89% badanych. Zdania przeciwnego, nie czując się bezpiecznie w swoim mieście zadeklarowało 3% ankietowanych a 8% ankietowanych stwierdziło, że nie ma w tej kwestii zdania. Wyniki przedstawia wykres nr 43.

Wykres 43 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców miasta. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie miasta?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

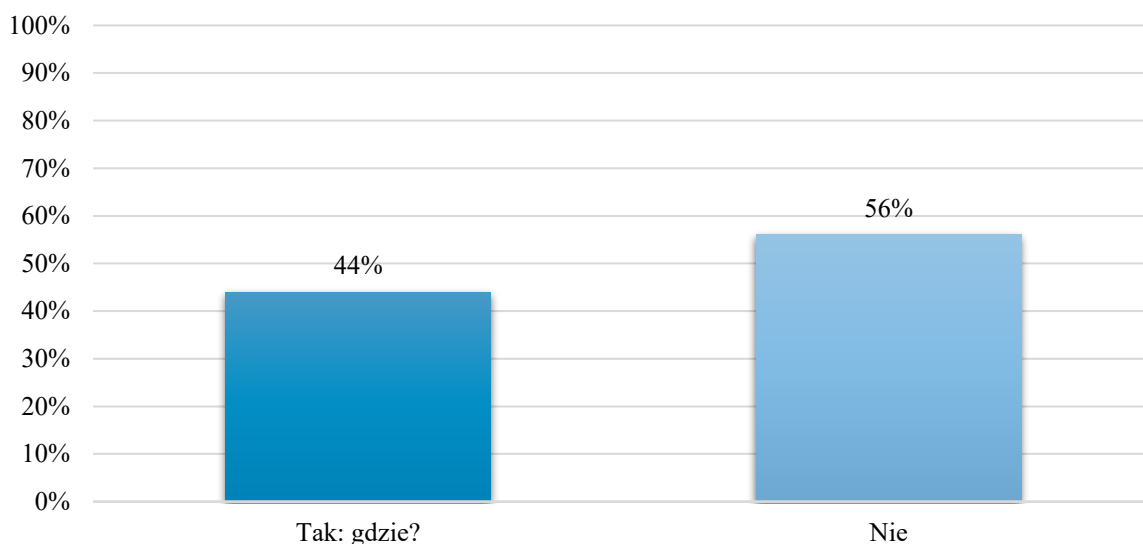
Większość respondentów zadeklarowała, że w ich otoczeniu nie ma osób, które doświadczają przemocy domowej, tak stwierdziło 56% badanych. Z kolei przeciwnego zdania było 15% badanych, którzy zadeklarowali, że znają osoby doświadczające przemocy domowej. Zdaniem 29% ankietowanych nie są pewni, ale mają pewne podejrzenia, że znają takie osoby. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 44.

Wykres 44 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Większość ankietowanych, bo 56% badanych stwierdziło, że nie zna miejsc, gdzie potencjalna ofiara przemocy może uzyskać stosowną pomoc. Spośród badanych 44% z nich zadeklarowała, że zna miejsca, w których ofiara przemocy mogłaby uzyskać wsparcie. Wyniki dotyczące pytania przedstawia wykres nr 45.

Wykres 45 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W następnym pytaniu spróbowano zdiagnozować przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej, pytając ankietowanych o ich ustosunkowanie do konkretnych stereotypów związanych z tym zjawiskiem.

Respondenci w większości nie podzielają opinii, że Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych, tak uważa 78% badanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe).

Ze stwierdzeniem, że przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej przemocy, zdecydowanie nie zgadza się 84% ankietowanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe).

Stwierdzenie przemoc domowa to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać, tego zapatrywania nie podziela zdecydowanie 79% badanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe).

Ze stwierdzeniem, że osobą doznającą przemocy domowej może być zarówno kobieta, jak i mężczyzna, zgadza się 73% ankietowanych (suma odpowiedzi zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe).

Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego, z tym zdaniem zdecydowanie nie zgadza się 71% ankietowanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe).

Ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol, zgadza się 84% badanych (suma odpowiedzi zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe). Pozostałe wyniki dotyczące tego pytania przedstawiona na wykresie nr 46.

Wykres 46 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

50% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem – bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców (suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się i raczej zgadzam się).

Ze zdaniem, łagodne kary fizyczne nie są przemocą domową, zdecydowanie nie zgadza się 64% badanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się).

Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości, z tym stwierdzeniem zdecydowanie nie zgadza się 78% ankietowanych (suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się).

63% ankietowanych uważa, że stosowanie kar fizycznych nie powinno być zakazane prawem (suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się).

88% badanych zdecydowanie nie zgadza się, że dziecko powinno bać się rodziców, ponieważ wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek (suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się).

56% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniem – aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa (suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się i raczej nie zgadzam się).

Szczegółowa analiza i rozkład poszczególnych odpowiedzi przedstawia poniższy wykres nr 42.

Wykres 47 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani z poniższymi twierdzeniami dotyczącymi wychowania dzieci?

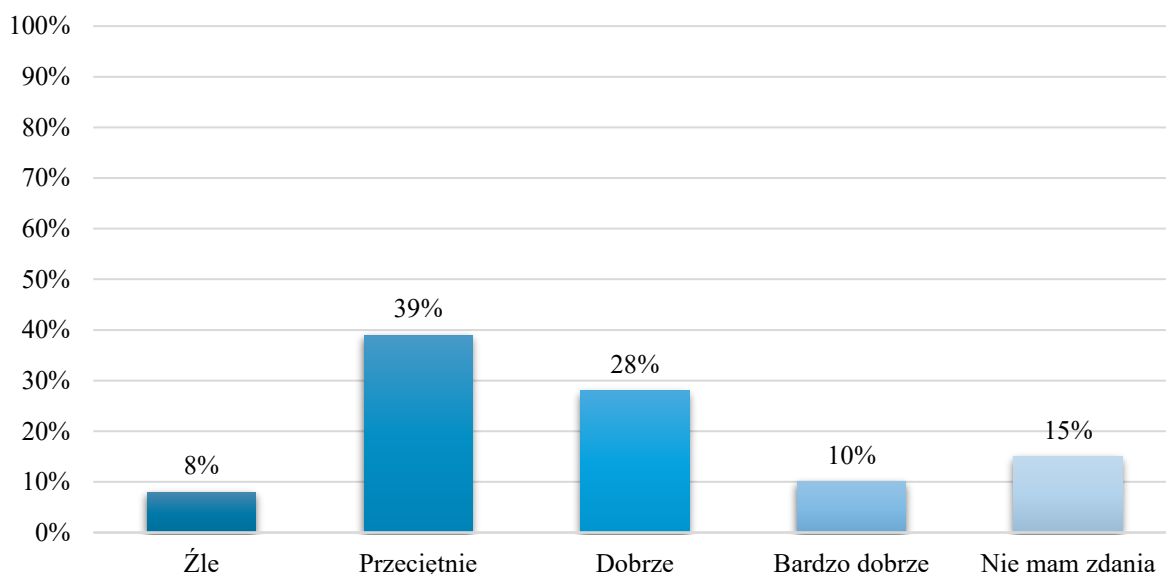
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.6. Kultura i działania społeczne

Niniejszy podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego dotyczącego uczestnictwa mieszkańców miasta Człuchów w życiu kulturalnym oraz ich zaangażowania w inicjatywy społeczne. Analiza obejmuje ocenę dostępności oferty kulturalnej, poziomu aktywności w wydarzeniach lokalnych oraz zainteresowania różnorodnymi formami działalności społecznej. Zgromadzone w tym zakresie dane pozwalają na późniejszą identyfikację potrzeb i oczekiwań mieszkańców w zakresie rozwoju kultury i integracji społecznej oraz wskazuje na obszary wymagające wsparcia oraz rozbudowy oferty kulturalnej i społecznej na terenie ich zamieszkania.

Współprace w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi, najczęściej badanych oceniło ją przeciętnie, taką opinie wystawiło 39% badanych. Dobrze kwestie współpracy oceniło 28% ankietowanych. Zdania w tej kwestii nie miało 15% badanych. Według 10% ankietowanych współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ocenia bardzo a 8% oceniło ją źle. Szczegółowe wyniki dotyczące pytania przedstawiono na wykresie nr 48.

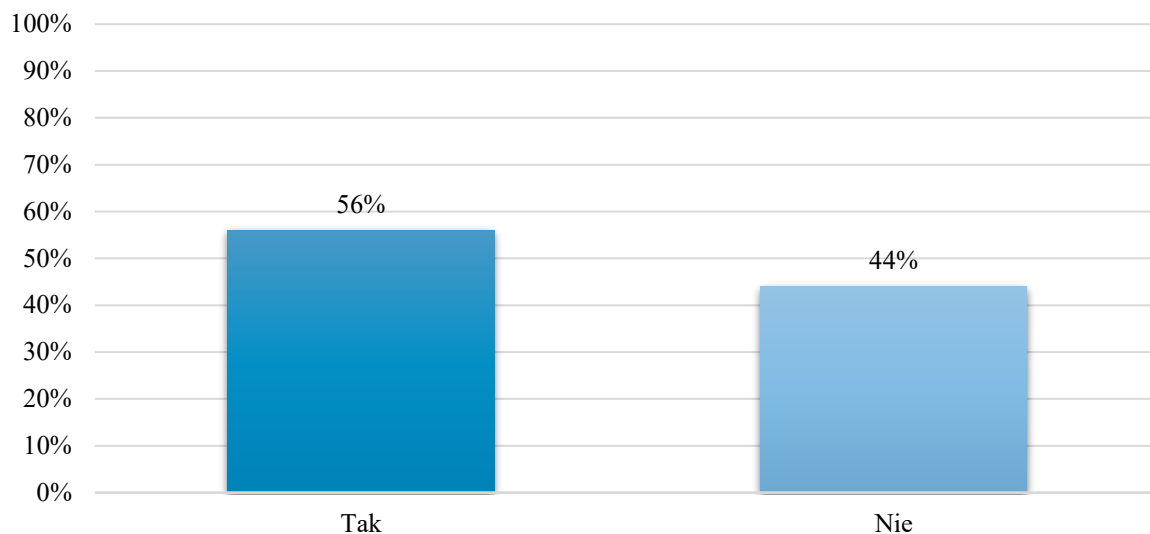
Wykres 48 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. Jak ocenia Pani/ Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowym i kościelnymi?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W kolejnym pytaniu skierowanym do respondentów zapytano ich o uczestnictwo w ostatnim roku w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych zorganizowanych na terenie miasta Człuchów. Wydarzenia tego typu bardzo mocno wpisują się w lokalną kulturę i zwyczaje w każdej społeczności lokalnej, przyciągając dużą liczbę odbiorców. Z uzyskanych odpowiedzi ponad połowa ankietowanych, 56% respondentów zadeklarowała, że w ostatnim roku uczestniczyła w tego typu wydarzeniach, z kolei 44% ankietowanych, stwierdziła, że nie była uczestnikiem jakiegokolwiek wydarzenia na przestrzeni ostatniego roku. Wynika przedstawia poniższy wykres nr 49.

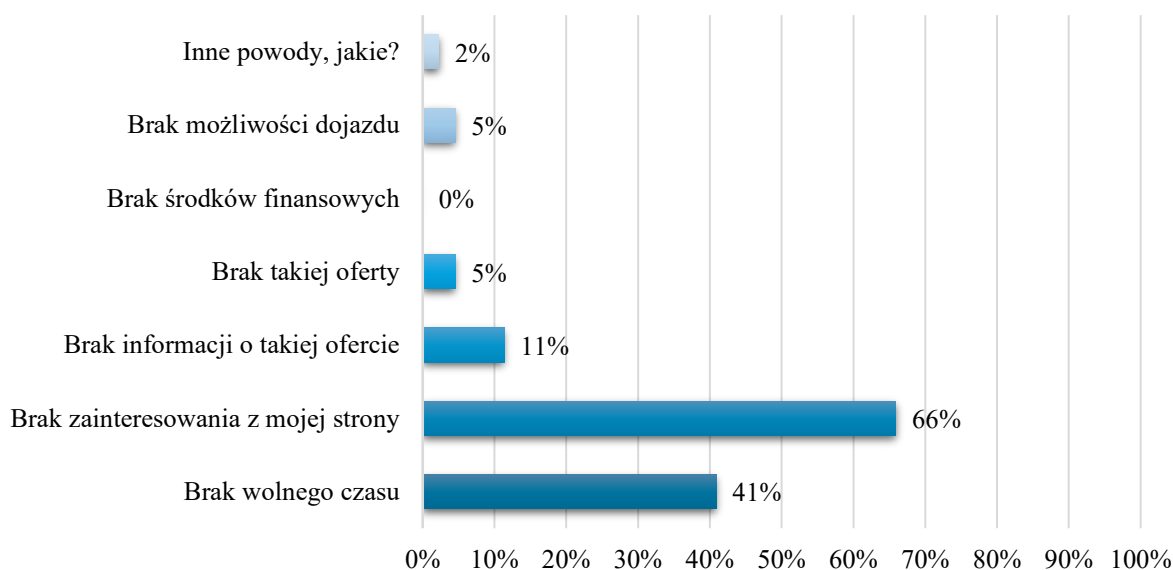
Wykres 49 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie miasta.
Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie miasta (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Następnie ankietowani mieszkańcy Człuchowa zostali zapytani o przyczyny braku uczestnictwa w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie ich miasta. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że ankietowani najczęściej wskazywali na brak zainteresowania z ich strony, tak odpowiedziało 66% ankietowanych. Z powodu braku wolnego czasu – 41% ankietowanych, z kolei 11% badanych jako powód wskazało brak informacji o takiej ofercie, którą byliby zainteresowani. Wyniki zaprezentowano na wykresie nr 50.

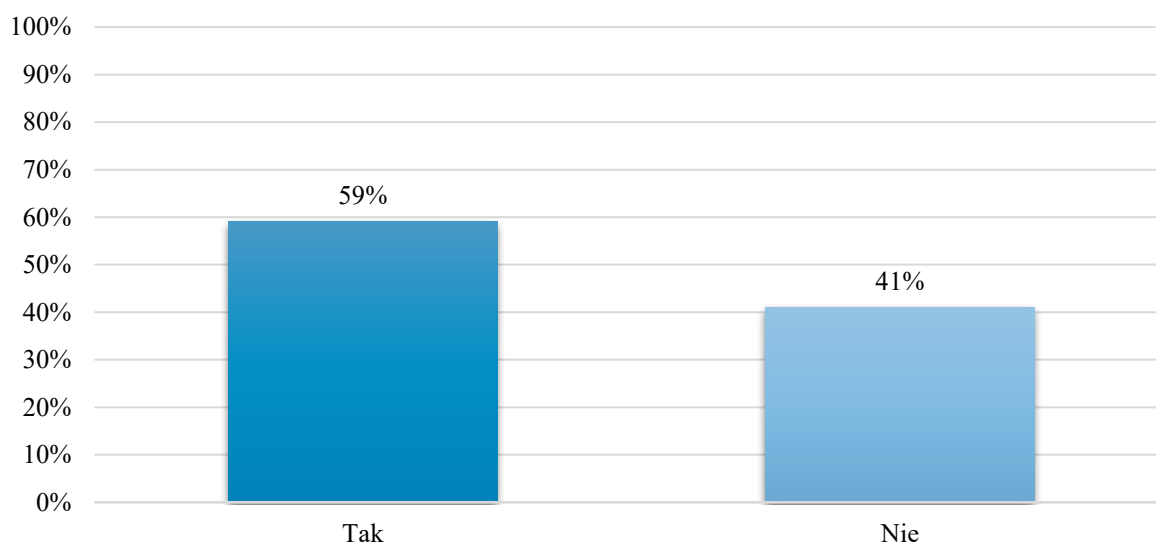
Wykres 50 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych mieszkańców Człuchowa, jakie mają zdanie na temat zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego. Zdania w tym temacie było podzielone niemal na równo. Według 41% badanych, uważają oni, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego nie jest w pełni zaspokajana w mieście, którą zamieszkują. Przeciwnego zdania było analogicznie 59% badanych, którzy są zadowoleni z obecnego stanu rzeczy i uważają, że potrzeby w sektorze życia społecznego są jak najbardziej zaspokajane i odpowiadają na potrzeby mieszkańców. Wyniki przedstawia wykres nr 51.

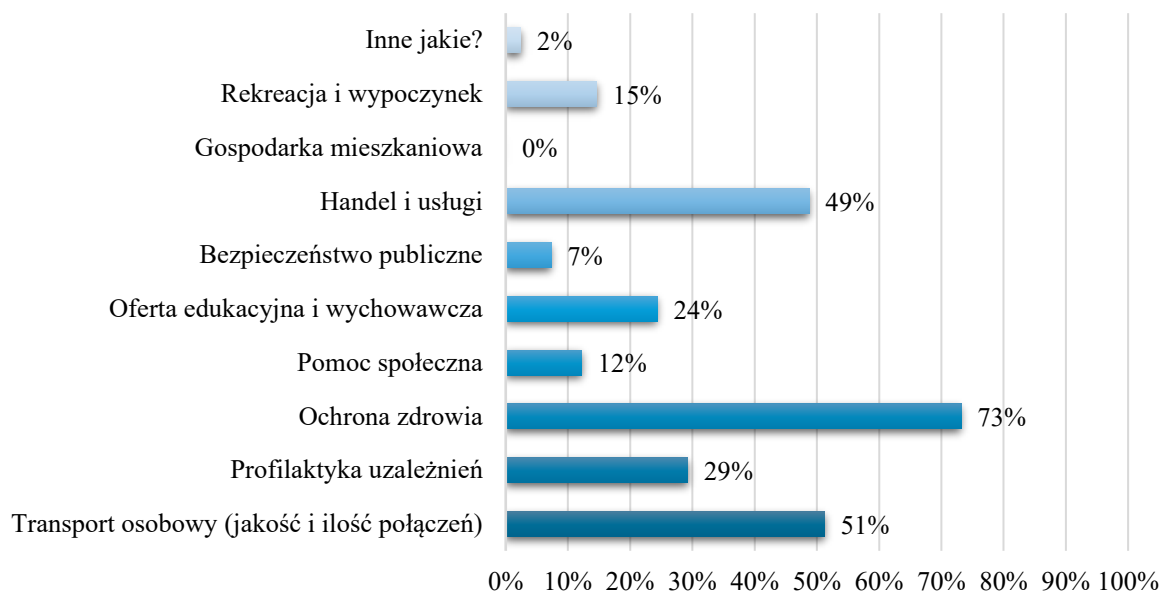
Wykres 51 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w mieście. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W ostatnim pytaniu w tej grupie zagadnień zapytano ankietowanych o wskazanie z zaproponowanych opcji, które usługi społeczne wymagają w najbliższej przyszłości większej uwagi ze strony władz miejskich, ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru. Największą popularność a zarazem dziedziną, która według ankietowanych wymaga większej uwagi i poprawy w najbliższych latach była ochrona zdrowia, którą wskazało 73% ankietowanych. Zdaniem 51% taką usługą jest transport osobowy (jakość i ilość połączeń). Według 49% ankietowanych większej uwagi od władz miejskich wymaga handel i usługi. Pozostałe odpowiedzi i ich poszczególna popularność wśród ankietowanych została przedstawiona na poniższym wykresie nr 52.

Wykres 52 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz miejskich. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi)

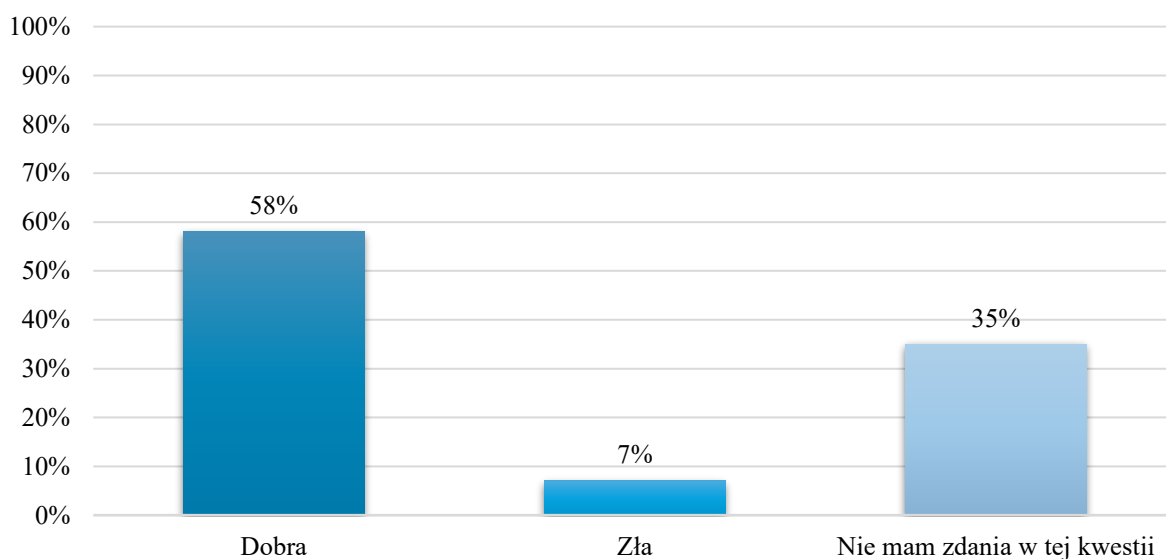

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.7. Osoby starsze i z niepełnosprawnością

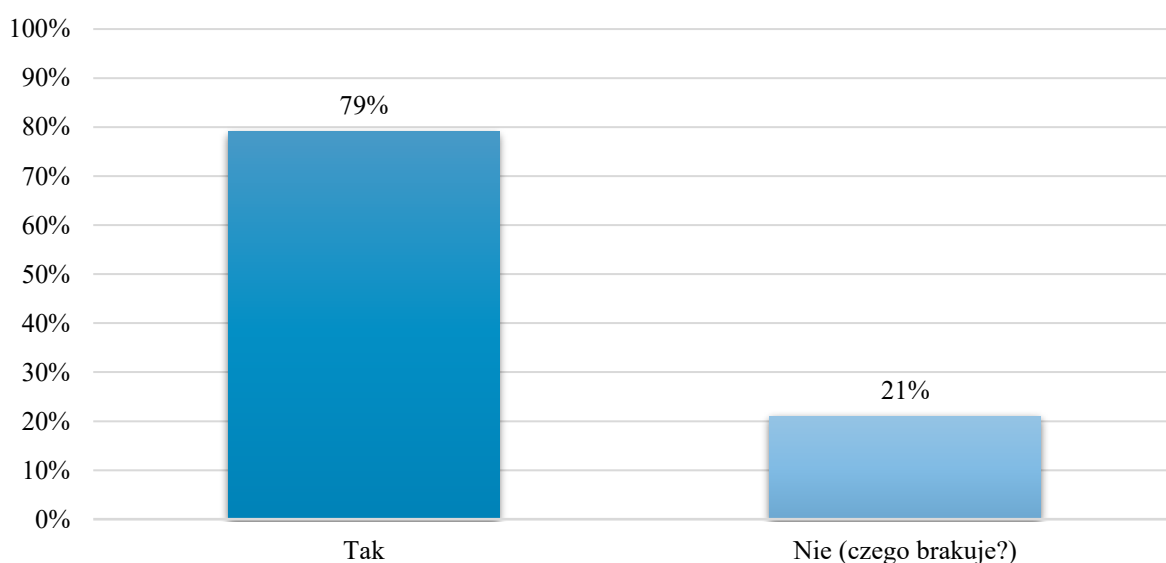
Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego sytuacji, potrzeb oraz jakości seniorów i osób z niepełnosprawnością w mieście Człuchów. Analiza obejmuje ocenę dostępności usług opiekuńczych, wsparcia społecznego, infrastruktury oraz barier utrudniających codzienne funkcjonowanie tych grup mieszkańców. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych problemów oraz wskazanie obszarów wymagających wsparcia ze strony samorządu i instytucji lokalnych, co stanowi podstawę do planowania działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i z niepełnosprawnością.

Ankietowani w tej serii pytań na początku zostali zapytani o ocenę sytuacji seniorów w mieście Człuchów pod kątem życia codziennego, życia zawodowego, możliwości spędzania czasu wolnego, dostępu do usług itp. Ponad połowa ankietowanych, 58% stwierdziła, że sytuacja seniorów w Człuchowie jest dobra. Zdaniem 7% ankietowanych sytuacja seniorów jest zła a 35% ankietowanych nie było w stanie określić sytuacji seniorów i nie miało na ten temat jednoznacznego zdania. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 53.

Wykres 53 Sytuacja seniorów w mieście. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w Człuchowie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

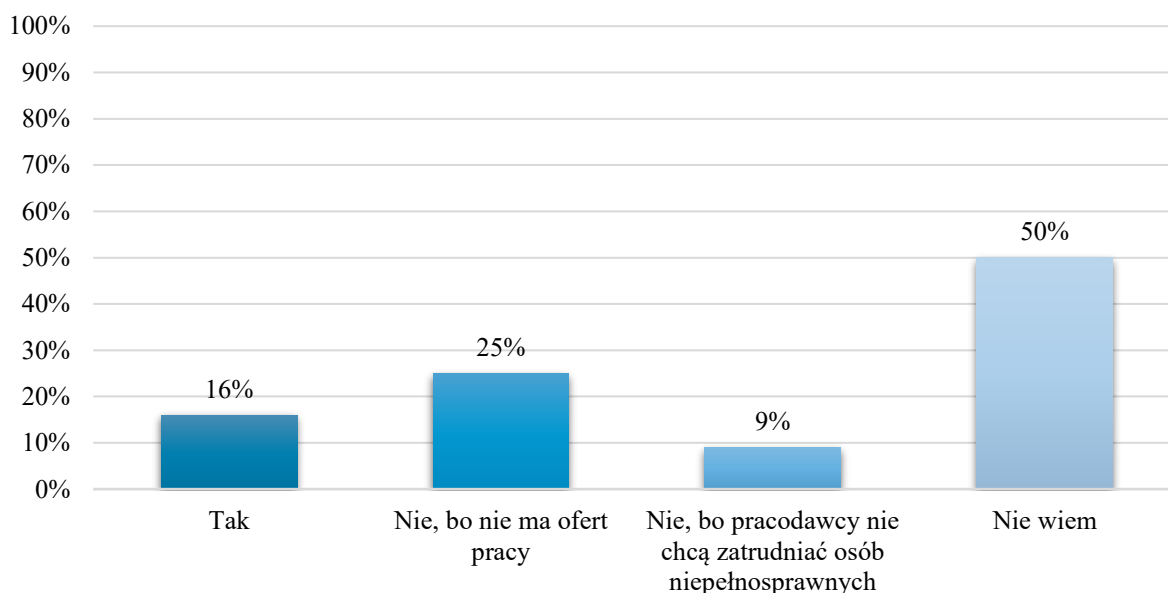
W kolejnym pytaniu rozszerzającym kwestie obecności i funkcjonowania seniorów na terenie miasta Człuchów, poproszono ankietowanych o ocenę czy aktualna oferta działań dla seniorów jest według nich wystarczająca i odpowiednia. Zdaniem 79% ankietowanych, uważają oni, że obecna oferta działań dla seniorów funkcjonująca w Człuchowie jest w pełni wystarczająca. Natomiast zdania przeciwnego w tej kwestii było 21% badanych. Wykres nr 54 przedstawia analizę wyników tego pytania.

Wykres 54 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie Człuchowa jest według Pani/ Pana wystarczająca?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

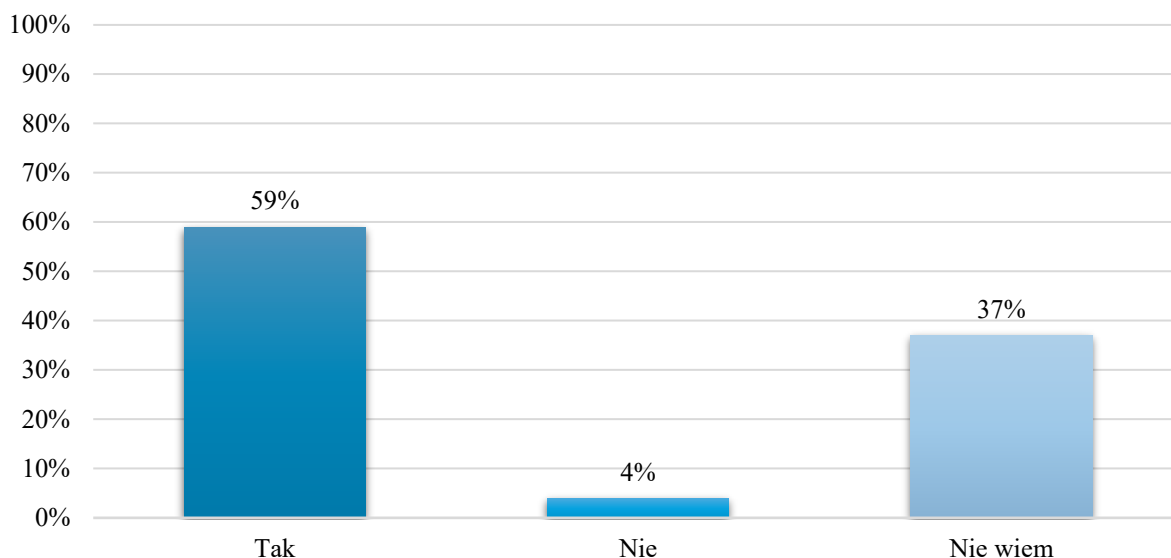
W pytaniu dotyczącym zatrudniania osób niepełnosprawnych przez miejscowych pracodawców 50% ankietowanych stwierdziła, że nie mają zdania na temat możliwości znalezienia pracy na terenie Człuchowa przez osobę niepełnosprawną. Przeciwnego zdania było 16% ankietowanych, którzy stwierdzili, że osoby z niepełnosprawnością mają szanse znalezienia pracy w Człuchowie. Zdaniem 25% ankietowanych osoba niepełnosprawna nie ma możliwości znalezienia pracy, ponieważ nie ma ofert pracy a 9% odpowiedziało, że osoby te nie mają możliwości znalezienia zatrudnienia z powodu braku zainteresowania przez pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Poniższy wykres nr 55 przedstawia wyniki dotyczące zapytania.

Wykres 55 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie miasta. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie Człuchowa?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Zdaniem 59% ankietowanych osoby niepełnosprawne na terenie Człuchowa są akceptowane. Przeciwnego zdania było 4% badanych, którzy uważają, że osoby niepełnosprawne nie są w ich mieście akceptowane przez resztę społeczeństwa, natomiast 37% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania. Poniższy wykres nr 56 przedstawia wyniki dotyczącego tego zapytania.

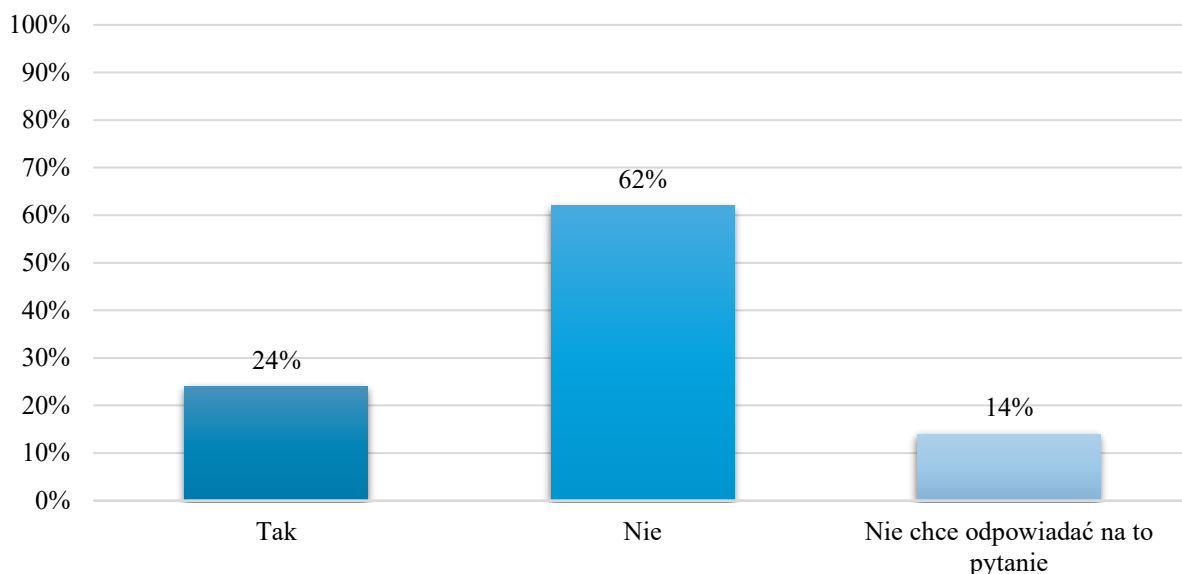
Wykres 56 Akceptowalność osób niepełnosprawnych w mieście. Czy osoby niepełnosprawne na terenie Człuchowa są akceptowane?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

4.8. Praca i źródło utrzymania

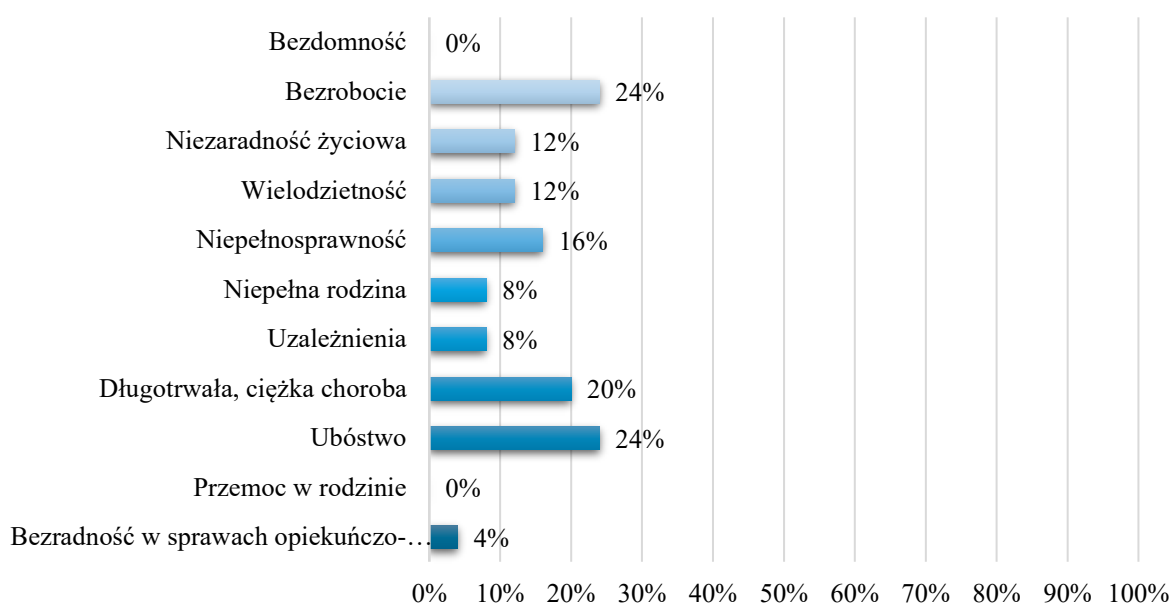
Niniejszy podrozdział zawiera prezentacje wyników badania ankietowego dotyczącego sytuacji zawodowej mieszkańców miasta Człuchów oraz struktury ich źródła utrzymania. Analiza obejmuje ocenę poziomu zatrudnienia, rodzajów wykonywanej pracy, skali bezrobocia oraz zróżnicowania źródeł utrzymania gospodarstw domowych. Na podstawie przeprowadzonego badania możliwa jest identyfikacja głównych wyzwań na lokalnym rynku pracy oraz określenie potrzeb w zakresie wsparcia aktywności zawodowej i poprawy warunków materialnych mieszkańców.

Ankietowani w pierwszym pytaniu, którego wyniki przedstawiono na wykresie nr 57 w tej serii zostali poproszeni o odpowiedź czy, któryś z członków ich rodziny korzystał ze świadczeń społecznych oferowanych przez tutejszy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie. Zdaniem 62% ankietowanych zadeklarowali, że nikt z członków ich rodziny nie korzystał ze świadczeń od MOPS. Według 24% badanych członkowie ich rodzin w ostatnim roku korzystali ze świadczeń społecznych, natomiast 14% ankietowanych nie chciało odpowiadać na to pytanie. Wyniki dotyczące pytania zaprezentowano na wykresie nr 57.

Wykres 57 Korzystanie ze świadczeń MOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń MOPS?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

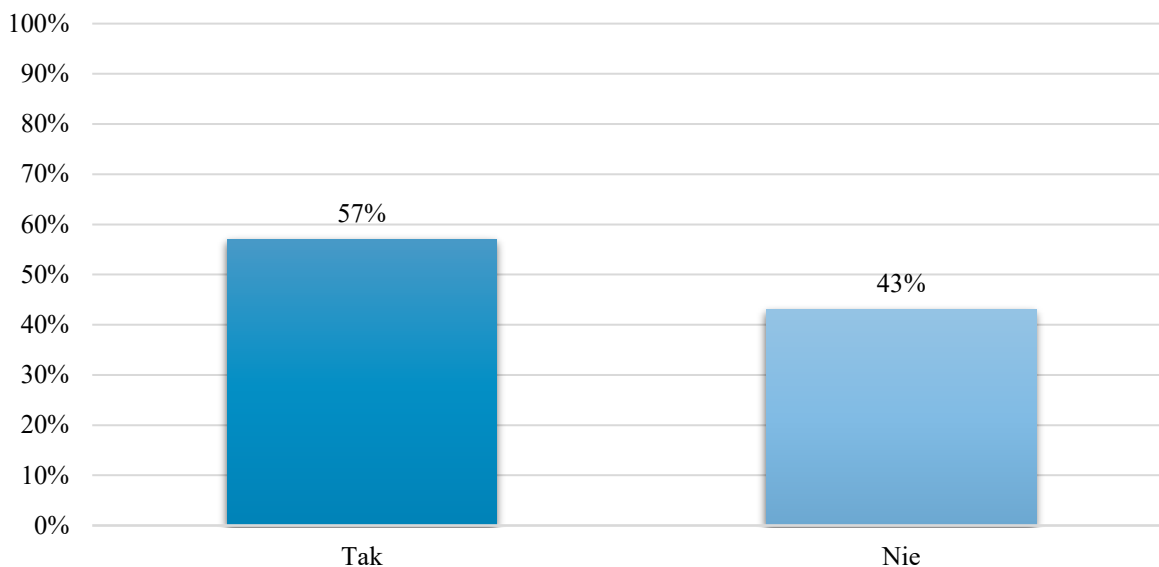
Następnie poproszono ankietowanych o wskazanie powodu, dla których członkowie ich rodzin korzystali z pomocy świadczonej przez MOPS. Największą popularnością wśród ankietowanych cieszyły się dwie odpowiedzi – bezrobocie i ubóstwo, które wskazały po 24% ankietowanych. Zdaniem 20% powodem korzystania z pomocy od MOPS była długotrwała lub ciężka choroba. Według 16% badanych powodem była niepełnosprawność. Pozostałe wyniki dotyczące zapytania przedstawia poniższy wykres nr 58.

Wykres 58 Jaki był powód?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W kolejnym pytaniu dotyczącym aktualnego zatrudnienia, większość ankietowanych, zdaniem 57% zadeklarowali, że są w chwili obecnej zatrudnieni. Według 43% ankietowanych na ten moment nie posiadają stałego zatrudnienia. Wyniki prezentuje wykres nr 59.

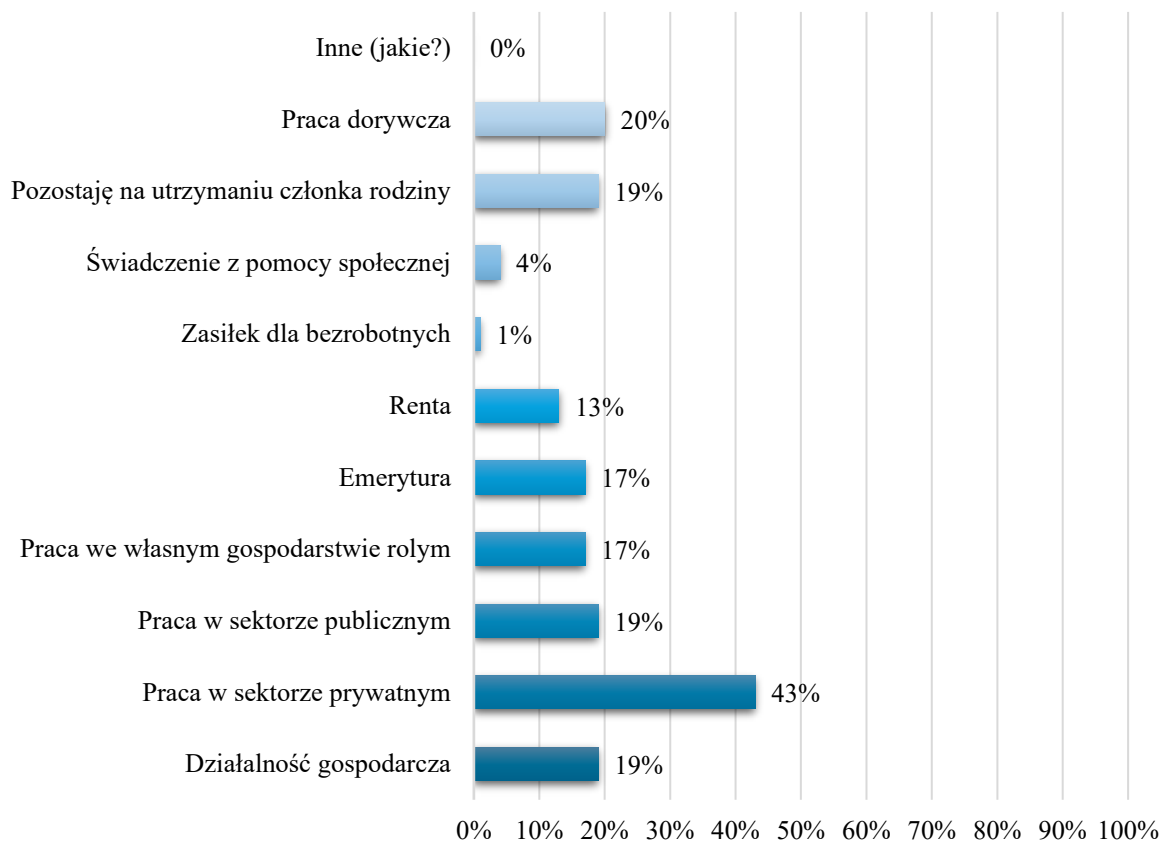
Wykres 59 Bezrobocie wśród mieszkańców miasta. Czy posiada Pani/ Pan pracę?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

W pytaniu dotyczącym aktualnego źródła utrzymania gospodarstwa domowego, ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi spośród zaproponowanych wariantów. Najwięcej ankietowanych zadeklarowało, że źródłem utrzymania ich gospodarstwa domowego jest w chwili obecnej praca w sektorze prywatnym, za tą opcją opowiedziało się 43% badanych. Jako źródło utrzymania z pracy dorywczej swoje gospodarstwo domowe utrzymuje 20% ankietowanych. Trzy warianty odpowiedzi uzyskały po 19% wskazań przez ankietowanych dotyczących źródła utrzymania gospodarstwa domowego a były to: pozostawanie na utrzymaniu członka rodziny, praca w sektorze publicznym oraz działalność gospodarcza. Wyniki dotyczące tego pytania i jego analizę przedstawiono na poniższym wykresie nr 60.

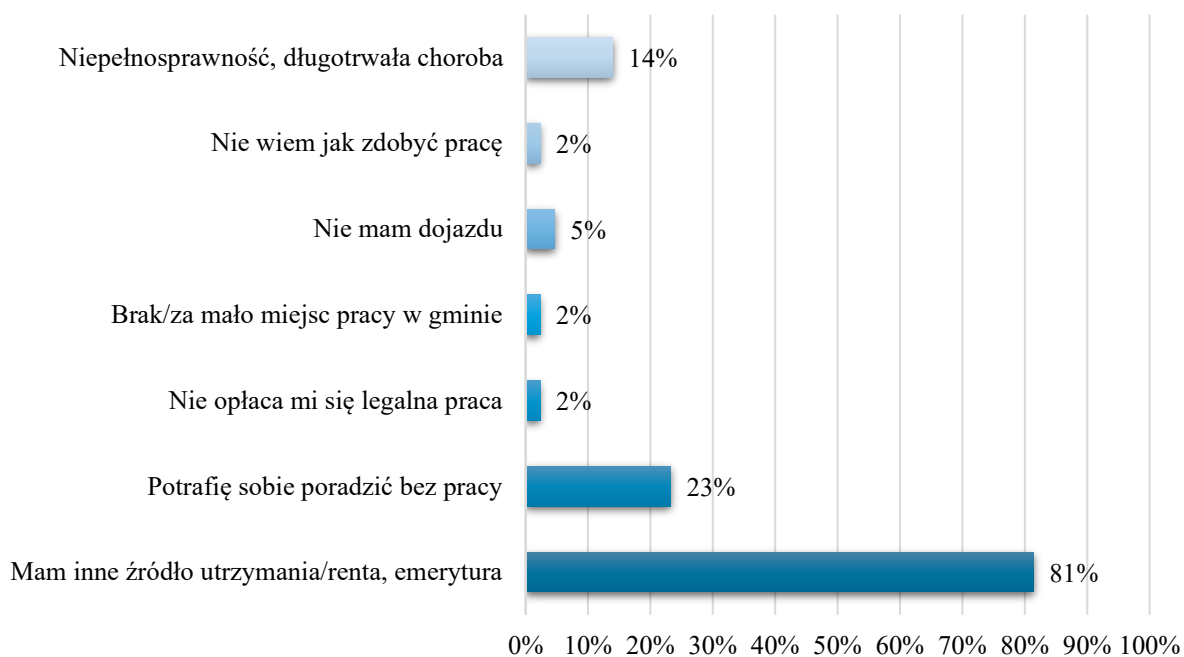
Wykres 60 Źródło utrzymania. Źródłem utrzymania Pani/ Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

Następne pytanie było rozwinięciem poprzedniego zagadnienia dotyczącego zatrudnienia. W tym przypadku zapytano ankietowanych z jakiego powodu nie posiadają obecnie pracy. Najczęstszą przyczyną braku posiadania pracy ankietowani wskazywani na posiadanie innego źródła utrzymania takiego jak renta czy emerytura, tak zadeklarowało 81% badanych. Zdaniem 23% ankietowanych są w stanie poradzić w codziennym życiu bez posiadania pracy. Dla 14% ankietowanych przyczyną braku zatrudnienia jest niepełnosprawność lub długotrwała choroba. Pozostałe udzielone odpowiedzi dotyczące tego pytania przedstawiono na wykresie nr 61.

Wykres 61 Przyczyny braku zatrudnienia. Z jakiego powodu nie posiada Pani/ Pan pracy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród dorosłych mieszkańców w mieście Człuchów

5. Badanie uczniów szkół

Niniejszy rozdział stanowi prezentację rezultatów badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów. Celem badania było poznanie opinii, postaw oraz doświadczeń młodzieży w zakresie najważniejszych problemów społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych. Badanie ankietowe umożliwiło uczniom wyrażenie zdania na tematy m.in. oceny relacji i więzi z poszczególnymi osobami, częstotliwości i rodzajów doświadczanej przemocy, spożywania alkoholu, palenia papierosów i e-papierosów, stosowania dopalaczy lub narkotyków oraz kwestie związane z Internetem i cyberprzemocą. Wyniki badań stanowią bardzo ważne źródło informacji i podstawę do planowania działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wsparcia psychologicznego dla uczniów z terenu Człuchowa a w razie potrzeby także ich rodziców lub opiekunów prawnych, uczniów borykających się z tymi problemami.

5.1. Metodologia

Badanie uczniów szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych przeprowadzono metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview) – za pomocą anonimowego kwestionariusza elektronicznego. Ankiety były wypełniane w środowisku szkolnym, w warunkach zapewniających poufność i swobodę wypowiedzi, pod nadzorem nauczycieli lub pedagogów.

Dobór próby miał charakter losowy warstwowy – obejmował uczniów z różnych szkół i poziomów nauczania, co pozwoliło porównać postawy młodzieży w kontekście wieku, środowiska edukacyjnego i sytuacji rodzinnej.

Metoda CAWI została zastosowana ze względu na:

- wysoki poziom kompetencji cyfrowych uczniów,
- potrzebę zapewnienia pełnej anonimowości odpowiedzi,
- możliwość automatycznego kodowania i analizy wyników,
- oszczędność czasu i zasobów w porównaniu z badaniem papierowym.

5.1.1. Cel badania

Zakres tematyczny ankiety obejmował:

- styl życia i zachowania zdrowotne,
- postawy wobec alkoholu, papierosów i substancji psychoaktywnych,
- doświadczenia związane z przemocą rówieśniczą i cyberprzemocą,
- samopoczucie, relacje rodzinne i potrzeby w zakresie wsparcia psychologicznego.

5.1.2. Metoda i technika badawcza

Niniejsze badanie ankietowe wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z miasta Człuchów odbyło się przy zastosowaniu metody CAWI.

Metoda CAWI została zastosowana ze względu na:

- wysoki poziom kompetencji cyfrowych uczniów,
- potrzebę zapewnienia pełnej anonimowości odpowiedzi,
- możliwość automatycznego kodowania i analizy wyników,
- oszczędność czasu i zasobów w porównaniu z badaniem papierowym.

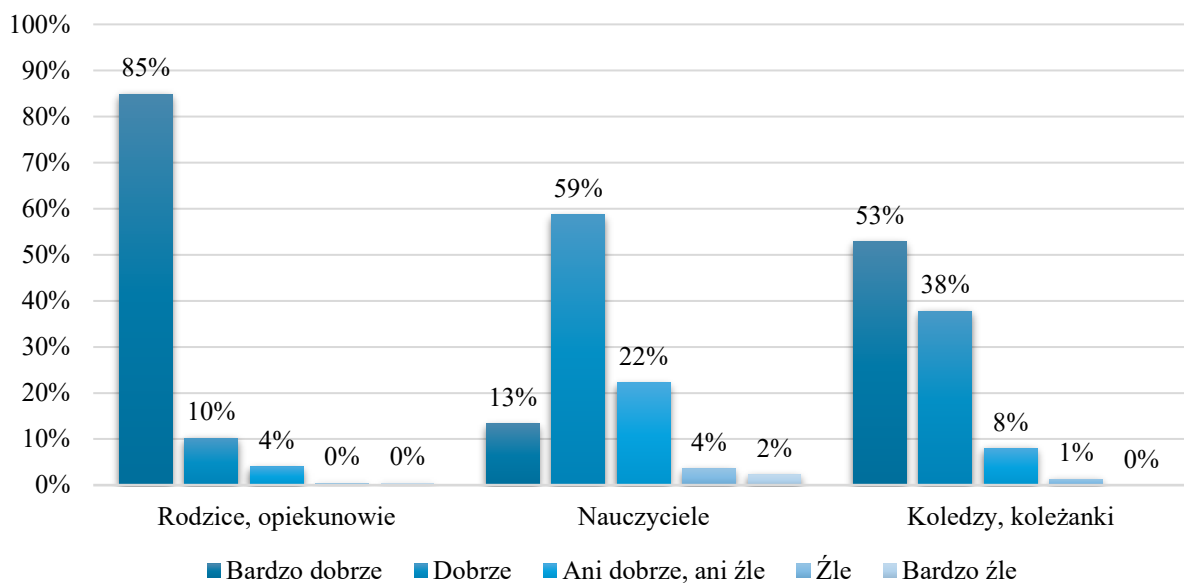
5.1.3. Grupa badania

W badaniu ankietowym na potrzeby opracowania niniejszej diagnozy udział wzięło 225 uczniów z klas 4–6, 185 uczniów z klas 7–8 i 58 uczniów ze szkół ponadpodstawowych z terenu miasta Człuchów.

5.2. Relacje a problem przemocy szkolnej i domowej

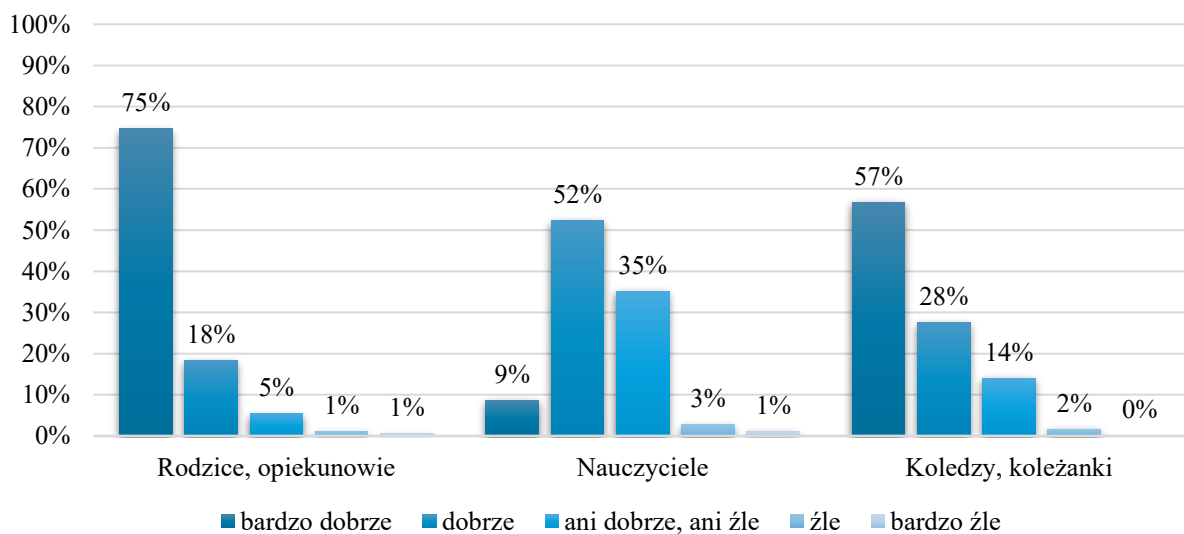
Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów. Celem analizy było rozpoznanie, w jaki sposób relacje rówieśnicze, rodzinne i środowiskowe wpływają na występowanie zjawiska przemocy zarówno na terenie szkoły jak i w miejscu ich zamieszkania. Uzyskane dane pozwalają na ocenę skali problemu, identyfikację najczęściej występujących form przemocy oraz określenie potrzeb uczniów w zakresie wsparcia i budowania bezpiecznych relacji. Wyniki badania stanowią istotną podstawę do możliwości przyszłego planowania działań profilaktycznych i interwencyjnych w środowisku szkolnym i rodzinnym. Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania stanowi jeden z kluczowych elementów warunkujących efektywność programów profilaktycznych.

W pierwszym pytaniu w badaniu ankietowym poproszono uczniów ze szkół podstawowych z klas 4–6 o ocenę ich relacji i więzi z wymienionymi osobami. Uczniowie swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre ocenia 85%, a 10% oceniło je jako dobre. Żaden z ankietowanych uczniów nie ocenił tej relacji jako złej lub bardzo złej. W mniejszym stopniu ankietowani pozytywnie oceniają relację z nauczycielami, tylko 13% badanych ocenia ją bardzo dobrze, a 59% jako dobrą. Bardzo dobrze relacje z kolegami i/ lub koleżankami ocenia 53% ankietowanych, 38% bardzo dobrze. Pozostałe wyniki przedstawiono na wykresie nr 62.

Wykres 62 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 4–6 w mieście Człuchów

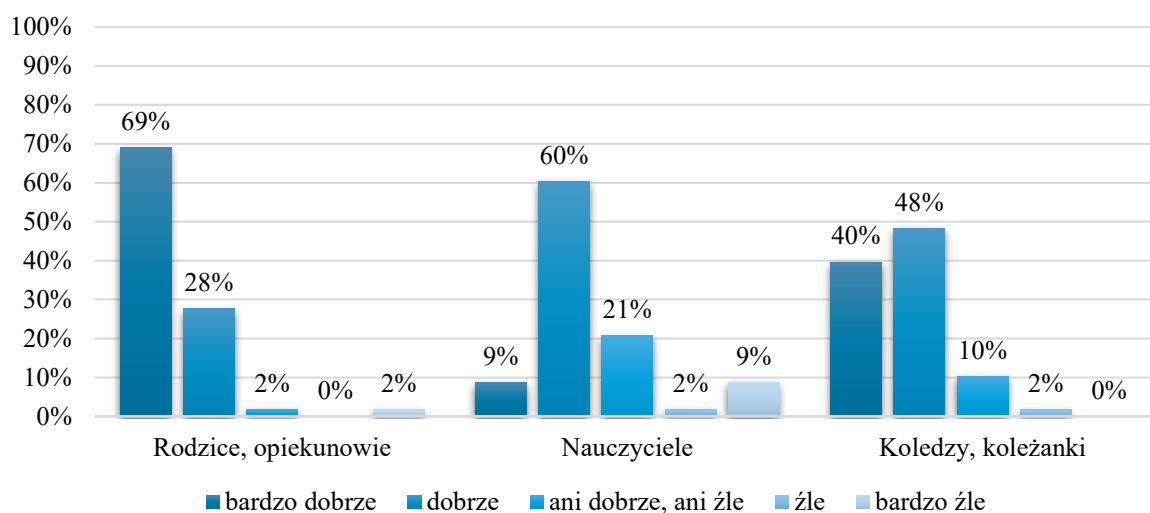
O tą samą kwestię zapytano uczniów ze szkół podstawowych z klas 7–8 z miasta Człuchów. Bardzo dobrze swoją relację z rodzicami i opiekunami ocenia 75% badanych, a tylko po 1% ankietowanych ocenia ją źle lub bardzo źle. Relacje z nauczycielami bardzo dobrze oceniło tylko 9% badanych, a 52% z nich oceniło ją dobrze. Relacja ankietowanych z kolegami i koleżankami bardzo dobrze ocenia 57% badanych, a 28% oceniło ją dobrze. Pozostałe wyniki dotyczące tego badania przedstawia poniższy wykres nr 63.

Wykres 63 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół podstawowych z klas 7–8 w mieście Człuchów

O to samą kwestię, o którą zapytano dwie poprzednie grupy, skierowano również do ankietowanych uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Uczniowie bardzo dobre relacje z rodzicami i opiekunami ocenia 69% a 28% ocenia je dobrze. Zaledwie 9% badanych uczniów w tej grupie ocenia relacje z nauczycielami jako bardzo dobre, a 60% jako dobre. Relacje ankietowanych uczniów z ich kolegami i koleżankami bardzo dobrze ocenia 40% z nich, a 48% uważa, że są one dobre. Wyniki dotyczące tego pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 64.

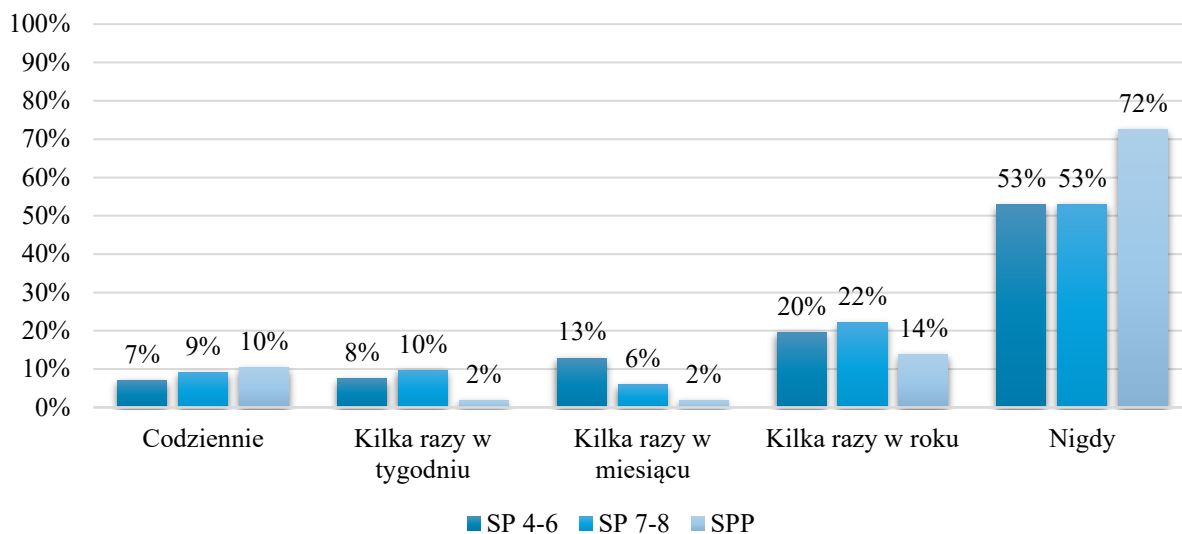
Wykres 64 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w mieście Człuchów

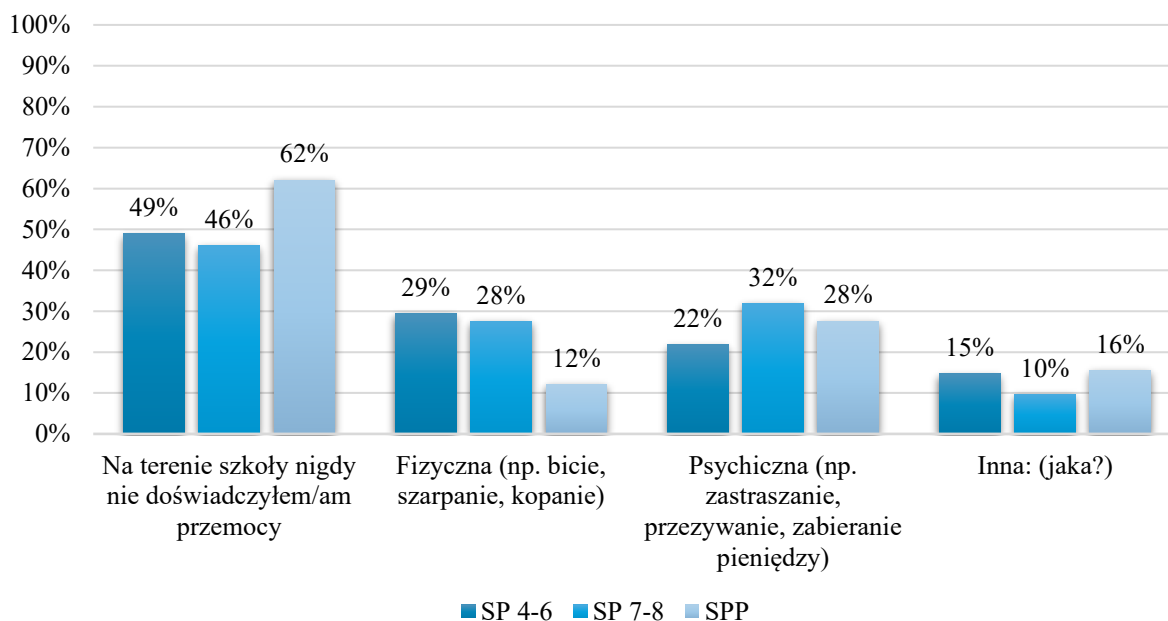
W kolejnym pytaniu poproszono uczniów z miasta Człuchów o wyrażenie opinii na temat doświadczeń związanych z przemocą i ich częstotliwością. Codzienne z przejawem przemocy fizycznej bądź psychicznej na terenie szkoły styczność zadeklarowało 7% uczniów klas 4–6, 9 % uczniów z klas 7–8 oraz 10% uczniów szkół ponadpodstawowych. Z przejawem przemocy kilka razy w miesiącu do czynienia ma 13% uczniów z klas 4–6, 6% uczniów z klas 7–8 oraz 2% uczniów szkół ponadpodstawowych. Nigdy z jakimkolwiek przejawem przemocy w szkole nie miało do czynienia po 53% uczniów z klas 4–6 i 7–8 oraz 72% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostały rozkład udzielonych odpowiedzi przez ankietowanych uczniów został przedstawiony na poniższym wykresie nr 65.

Wykres 65 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przerwie, uderzy itd.?

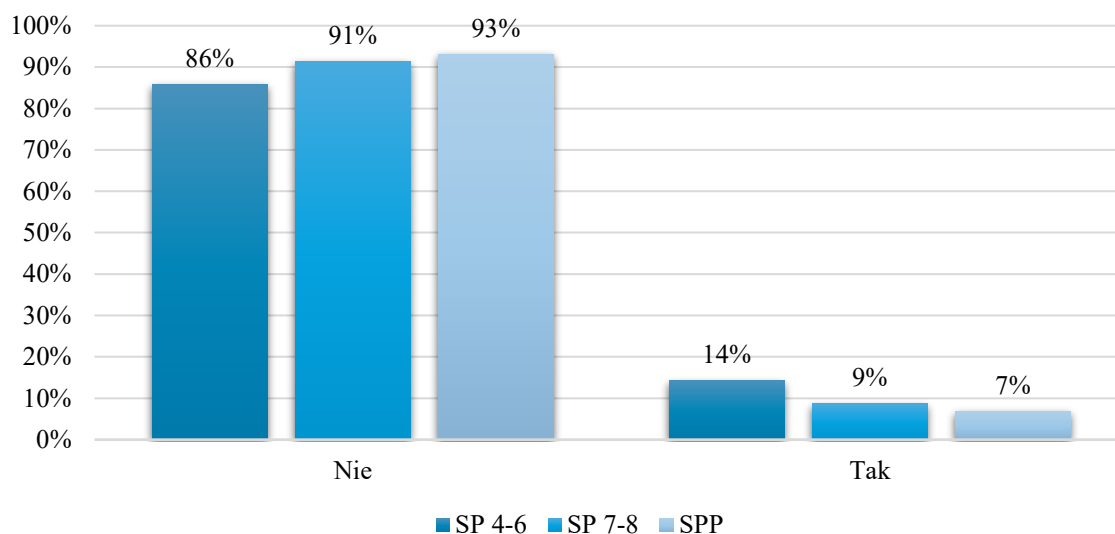
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

W następnym pytaniu skierowanym do uczniów rozszerzono kwestie przemocy w szkole i poproszono uczniów o zabranie zdania na temat ich doświadczania przemocy w szkole oraz jakiego rodzaju przemoc to była. Na terenie szkoły nigdy nie doświadczyło przemocy 49% uczniów z klas 4–6, 46% uczniów z klas 7–8 oraz 62% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Z przemocą fizyczną do czynienia miało 29% uczniów z klas 4–6, wśród uczniów z klas 7–8 styczność miało 28% a 12% wśród uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Z przemocą psychiczną do czynienia w szkole miało 22% uczniów z klas 4–6, 32% uczniów z klas 7–8 oraz 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczące tego pytania przedstawia wykres nr 66.

Wykres 66 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?

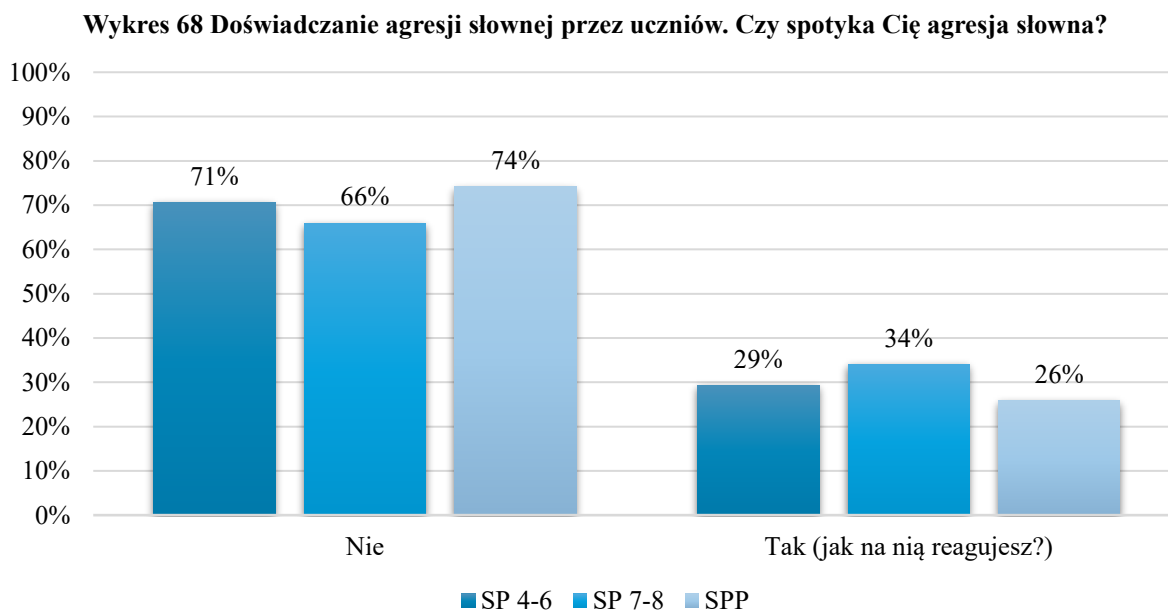
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Następnym pytaniem skierowanym do uczniów z miasta Człuchów była kwestia dotycząca przemocy w domu. Zdecydowana większość wszystkich uczniów z trzech ankietowanych grup zadeklarowała, że nie doświadcza przemocy w domu. Według deklaracji było to odpowiednio: 86% wśród uczniów z klas 4–6, następnie 91% uczniów z klas 7–8 i 93% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Poniżej na wykresie nr 67 przedstawiono wyniki dotyczące zapytania.

Wykres 67 Doświadczenie przemocy w domu. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Kolejnym i ostatnim pytaniem dotyczącym przemocy była kwestia agresji słownej doświadczanej przez uczniów. Wyniki dotyczące tego zapytania wśród trzech grup badanych uczniów były do siebie zbliżone. Zdaniem 71% uczniów z klas 4-5, 66% uczniów z klas 7–8 oraz 74% uczniów ze szkół ponadpodstawowych w ostatnim czasie nie doświadczyło przemocy w postaci agresji słownej. Przeciwnego zdania było analogicznie 29%, 34% i 26% uczniów danej grupy. Wyniki pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 68.

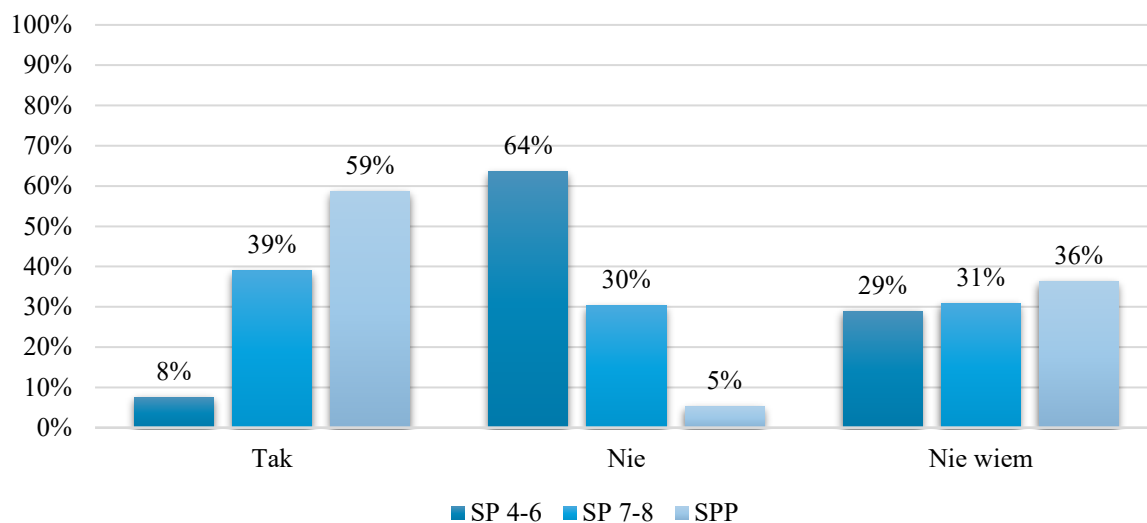

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

5.3. Spożywanie alkoholu

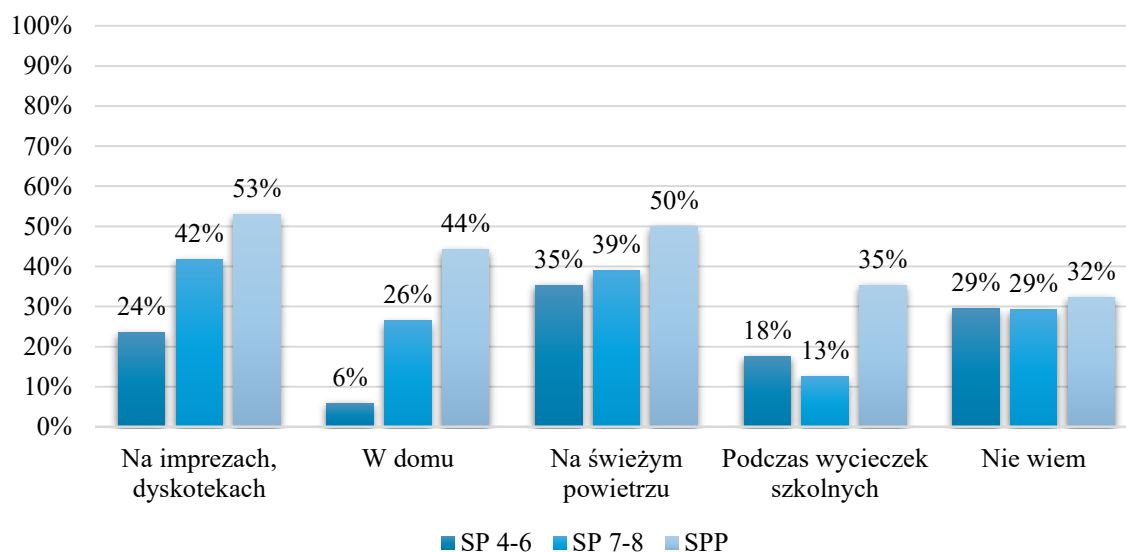
W tym podrozdziale przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów, którego celem było rozpoznanie skali zjawiska spożywania alkoholu wśród młodzieży, identyfikacja czynników wpływających na podejmowanie takich zachowań oraz ocena świadomości uczniów w zakresie konsekwencji zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem alkoholu.

Na pytanie dotyczące spożywania alkoholu przez rówieśników ankietowanych, 8% uczniów z klas 4–6, następnie 39% uczniów z klas 7–8 i 59% uczniów szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że osoby w ich wieku spożywają alkohol. Przeciwnego zdania było 64% uczniów z klas 4–6, 30% uczniów z klas 7–8 i 5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostali ankietowani nie zadeklarowali żadnej odpowiedzi. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 69.

Wykres 69 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

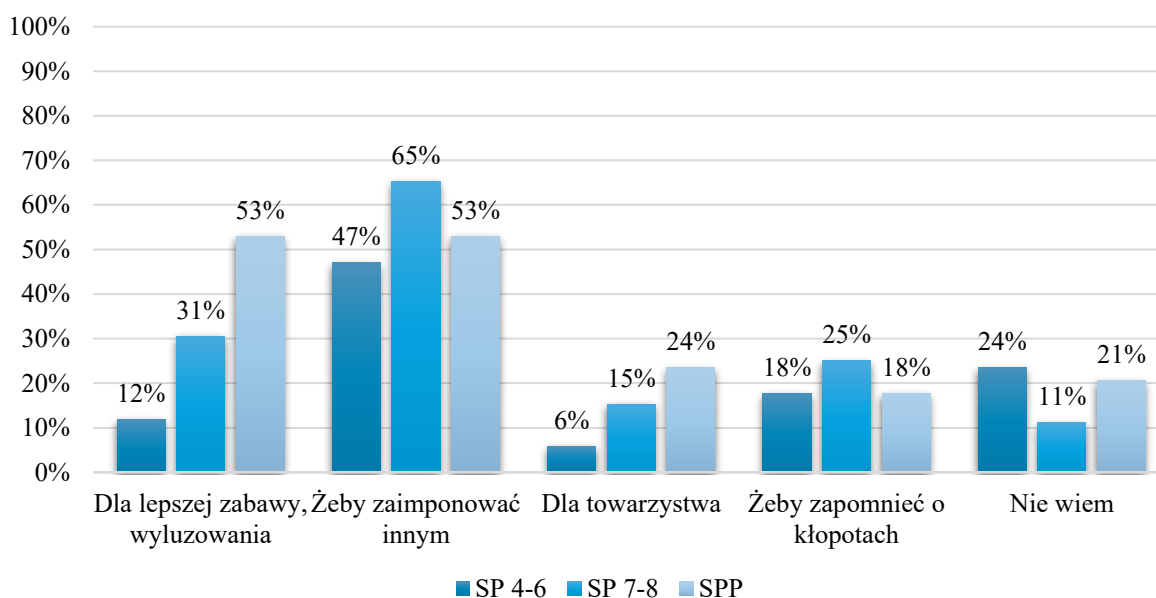
Uczniowie w kolejnym pytaniu dotyczącym kwestii spożywania alkoholu oraz okoliczności i miejsc, gdzie dochodzi do niej najczęściej, najpopularniejszą odpowiedzią był wariant na świeżym powietrzu, który uzyskał 35% wskazań wśród uczniów z klas 4–6, wśród uczniów z klas 7–8 odpowiedź uzyskała 39% poparcia, natomiast wśród uczniów ze szkół ponadpodstawowych ten wariant odpowiedzi zdecydowało się wybrać 50% badanych. Prezentacja pozostałych wyników dotycząca tego zagadnienia przedstawiona została na poniższym wykresie nr 70.

Wykres 70 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

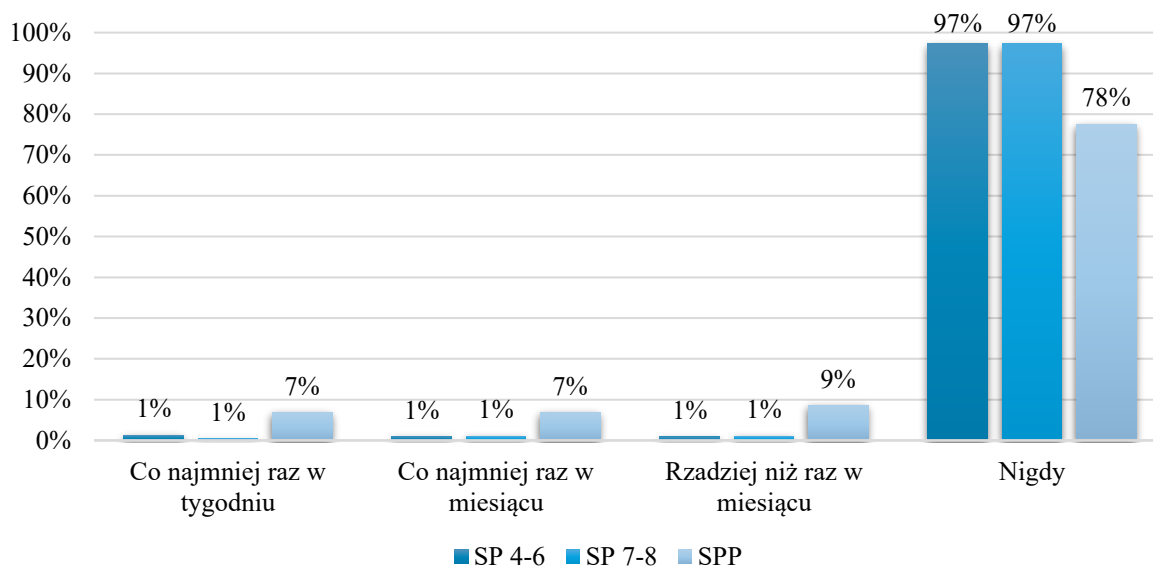
W pytaniu dotyczącym przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów, najczęściej wskazywaną odpowiedzią był powód – żeby zaimponować innym. Ten wariant odpowiedzi na pytanie wskazało 47% uczniów z najmłodszej grupy wiekowej. 65% uczniów ze starszej grupy wiekowej oraz 53% uczniów z najstarszej badanej grupy wiekowej. Drugą najchętniej wskazywaną odpowiedzią była przyczyna – dla lepszej zabawy, wyluzowania, którą zadeklarowało 12% uczniów z młodszej grupy wiekowej. 31% ze starszej oraz 53% z najstarszej grupy uczniów biorących udział w badaniu ankietowym. Trzecią odpowiedzią pod względem deklaracji okazała się być przyczyna – żeby zapomnieć o kłopotach, którą wskazało 18% uczniów z klas 4–6. 25% uczniów z klas 7–8 i 18% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Przyczyny sięgania po alkohol przez uczniów i wyniki odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 71.

Wykres 71 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi)

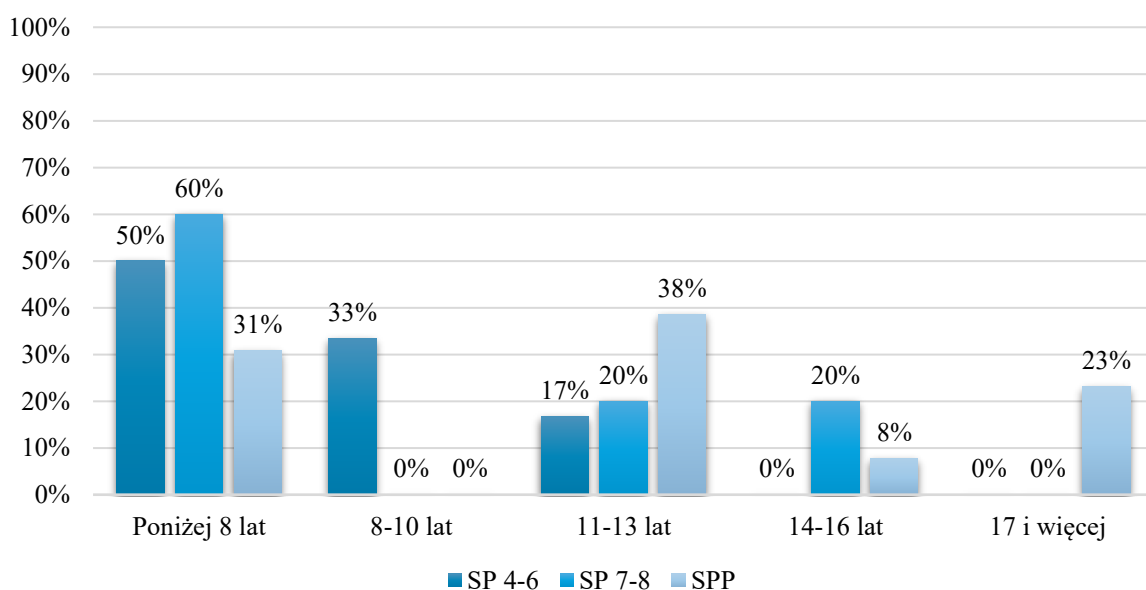
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Na kolejne pytanie dotyczące spożywania alkoholu przez uczniów szkół z miasta Człuchów, praktycznie wszyscy uczniowie trzech ankietowanych grup zadeklarowali, że nigdy nie spożywali w swoim życiu alkoholu. Taki pogląd na sytuację wyraziło po 97% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 7–8 oraz 78% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostałe warianty odpowiedzi nie przekroczyły 10% wskazań wśród badanych uczniów. Poszczególne rozkłady odpowiedzi dotyczące tego zapytania przedstawia poniższy wykres nr 72.

Wykres 72 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

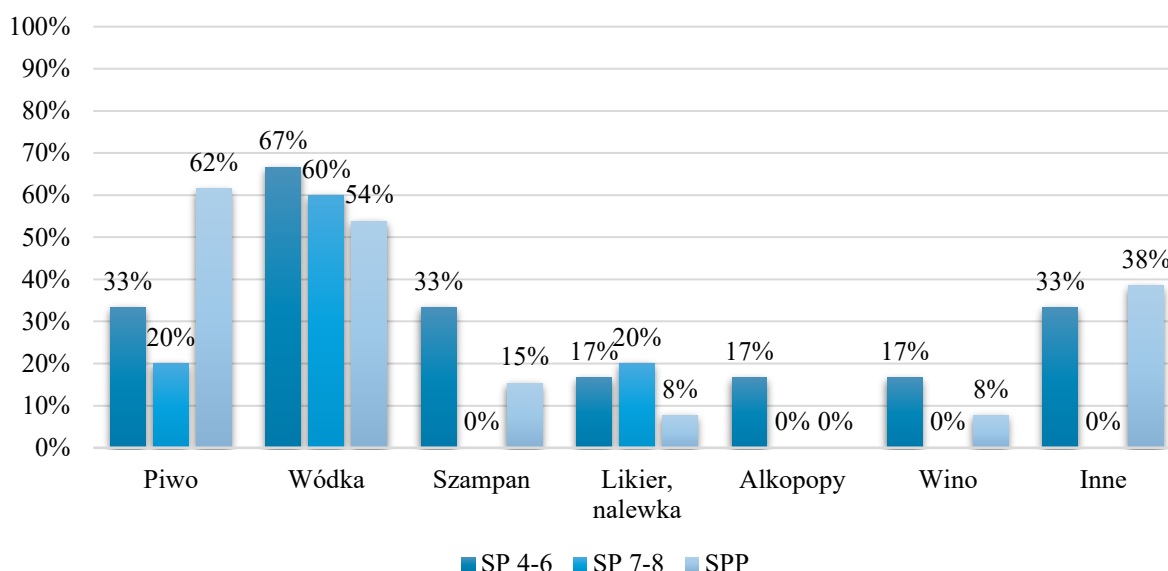
W pytaniu dotyczącym inicjacji alkoholowej wśród uczniów, zadeklarowane przedziały wiekowe pierwszego sięgnięcia po alkohol były wśród trzech grup uczniów zróżnicowane. Najczęściej wskazywanym przedziałem wiekowym, gdzie uczniowie po raz pierwszy zdecydowali się sięgnąć po alkohol był to przedział wiekowy poniżej 8 r.ż., ten wariant odpowiedzi zdecydowało się wybrać 50% uczniów z klas 4–6, następnie 60% uczniów z klas 7–8 oraz 31% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczące pytania przedstawiono na wykresie nr 73.

Wykres 73 Inicjacja alkoholowa wśród uczniów. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Ankietowani uczniowie z miasta Człuchów w kolejnym pytaniu zostali poproszeni o zadeklarowanie po jaki rodzaj alkoholu zdarza im się najczęściej sięgać, uczniowie mogli wskazać wielokrotne odpowiedzi. Najczęściej uczniowie wskazywali na wódkę, ten wariant odpowiedzi wybrało 67% uczniów z klas 4–6, następnie 60% uczniów z klas 7–8 i 54% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugim najpopularniejszym alkoholem wśród ankietowanych uczniów było piwo, które wskazało 33% uczniów z najmłodszej grupy, następnie 20% ze starszej grupy oraz 62% z najstarszej. Trzecim rodzajem alkoholu pod kątem popularności wśród badanych uczniów był szampan, który wskazało 33% uczniów z klas 4–6 oraz 15% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Tego wariantu odpowiedzi nie wskazał żaden ankietowany z klas 7–8. Pozostałe odpowiedzi dotyczące rodzaju spożywanego alkoholu przez uczniów przedstawiono na poniższym wykresie nr 74.

Wykres 74 Rodzaj spożywanego alkoholu. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej (wielokrotne odpowiedzi)

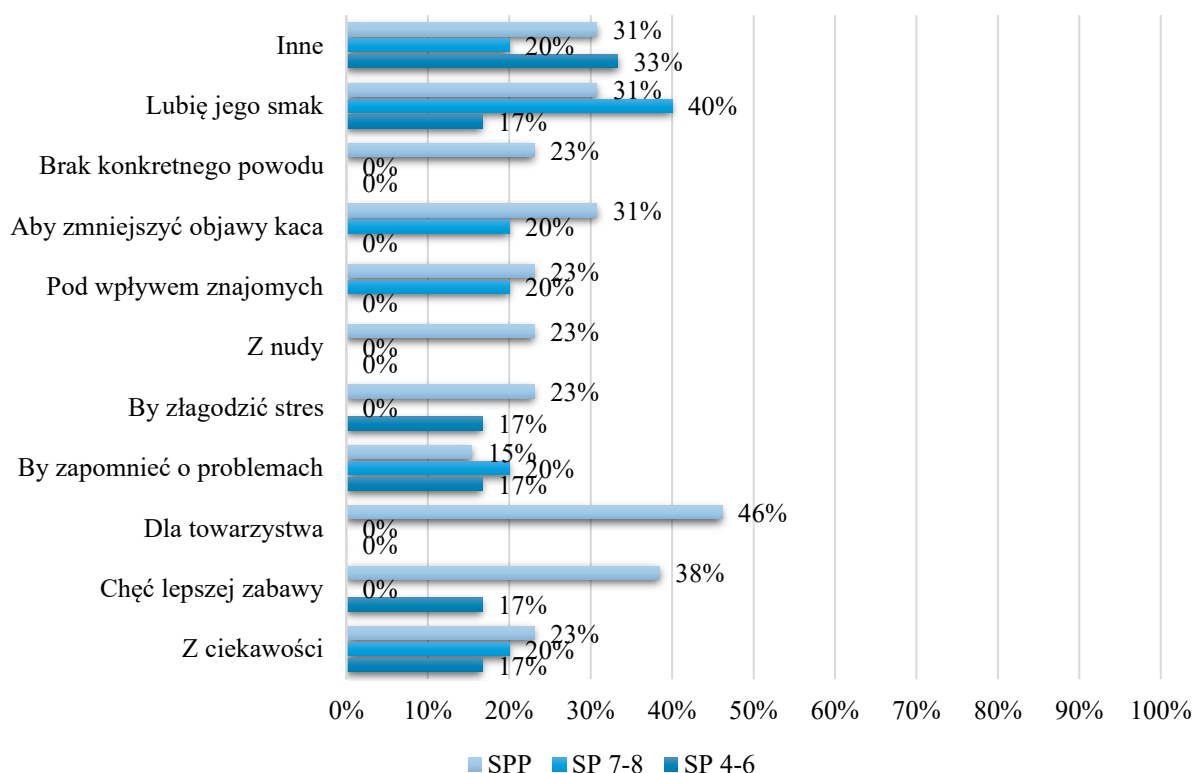

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

W następnym pytaniu poruszono kwestie dotyczącą powodów, dla których uczniowie sięgają po alkohol. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród ankietowanych uczniów był wariant – inne, gdzie ankietowani nie zdecydowali się na wybranie żadnej z zaproponowanych wariantów odpowiedzi. Tę odpowiedź wskazało 33% uczniów z klas 4–6, następnie 20% uczniów z klas 7–8 oraz 31% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugim najczęstszym powodem decydowania się na spożycie alkoholu wśród ankietowanych uczniów była odpowiedź – lubię jego smak, tę odpowiedź zdecydowało się wybrać 17% uczniów z klas 4–6, następnie 40% uczniów z klas 7–8 oraz 31% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Trzecim

najczęściej wskazywanym powodem sięgania po alkohol była odpowiedź – z ciekawości, ten wariant odpowiedzi wskazało 17% uczniów z najmłodszej grupy, 20% ze starszej grupy oraz 23% najstarszej grupy badanych uczniów. Przedstawienie poszczególnych odpowiedzi zostało zawarte na poniższym wykresie nr 75.

Wykres 75 Powody sięgania po alkohol przez uczniów. Z jakich powodów sięgasz po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

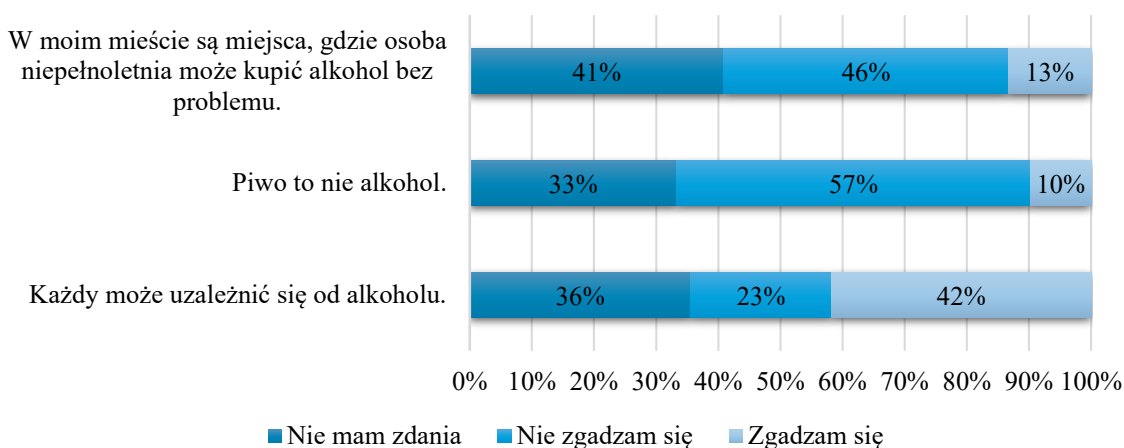
W następnym pytaniu zapytano uczniów o ich przekonanie dotyczące kwestii związanych z alkoholem. Ankietowani mieli za zadanie odnieść się do trzech przedstawionych kwestii, czy zgadzają się oni z zaproponowanym stwierdzeniem czy też nie lub nie mają zdania na ten temat. Zdaniem 46% ankietowanych uczniów z klas 4–6 nie zgadzają się oni ze stwierdzeniem – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Według 57% badanych nie zgadza się ze zdaniem – piwo to nie alkohol. Zdaniem 42% ankietowanych wśród tej grupy zgadza się ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu.

O wypowiedzenie się na powyższe kwestie skierowano także do ankietowanych uczniów z klas 7–8, gdzie poszczególne odpowiedzi nieco różniły się od udzielonych przez młodszą grupę uczniów. Według 51% uczniów z tej grupy nie mają oni zdania na temat

stwierdzenia – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Zdaniem 68% badanych nie zgadza się z określeniem – piwo to nie alkohol. Według 55% ankietowanych zgadzają się oni ze stwierdzeniem – każdy może uzależnić się od alkoholu.

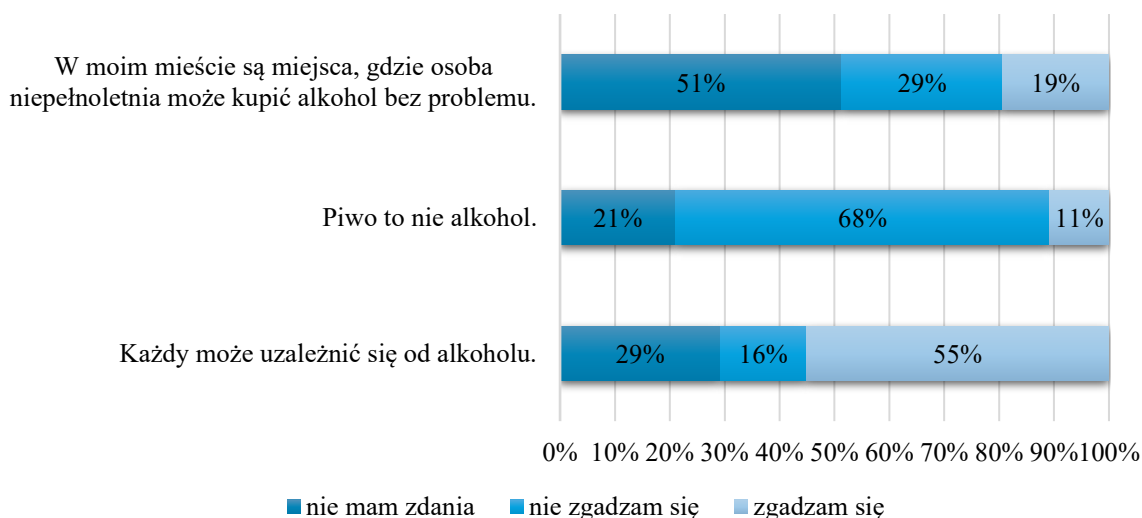
O wyrażenie opinii na temat przedstawionych stwierdzeń poproszono również najstarszą grupę ankietowanych, czyli uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Według 53% ankietowanych nie mają oni własnej opinii na temat stwierdzenia – w moim mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnosprawna może kupić alkohol bez problemu. Zdaniem 67% ankietowanych w tej grupie nie zgadza się z określeniem – piwo to nie alkohol. Według 45% ankietowanych wyrażają aprobatę dla stwierdzenia – każdy może uzależnić się od alkoholu. Przedstawienie wizualne omawianej kwestii zostało zawarte na poniższych wykresach nr 76–78.

Wykres 76 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

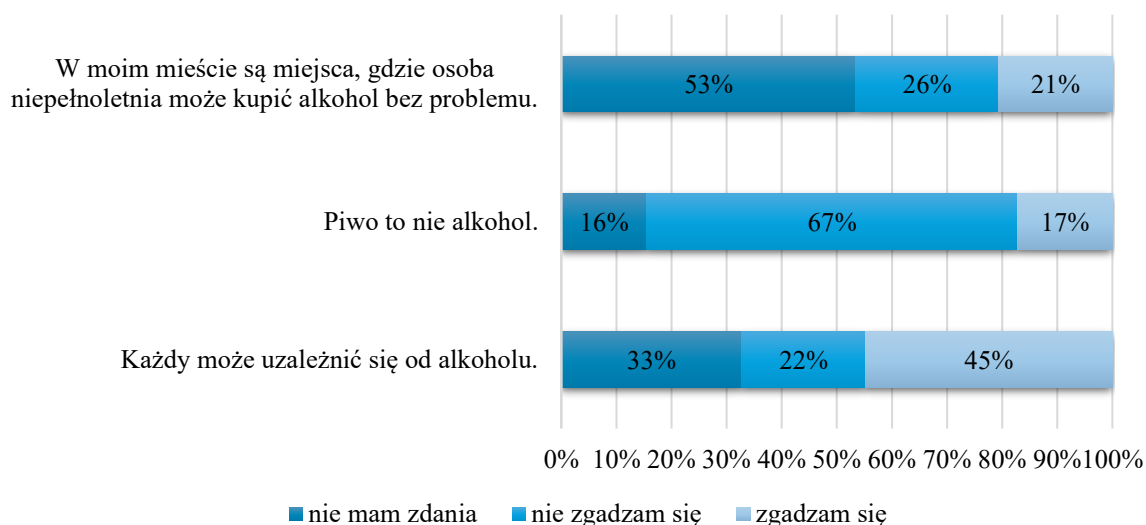

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z klas 4–6 w mieście Człuchów

Wykres 77 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z klas 7–8 w mieście Człuchów

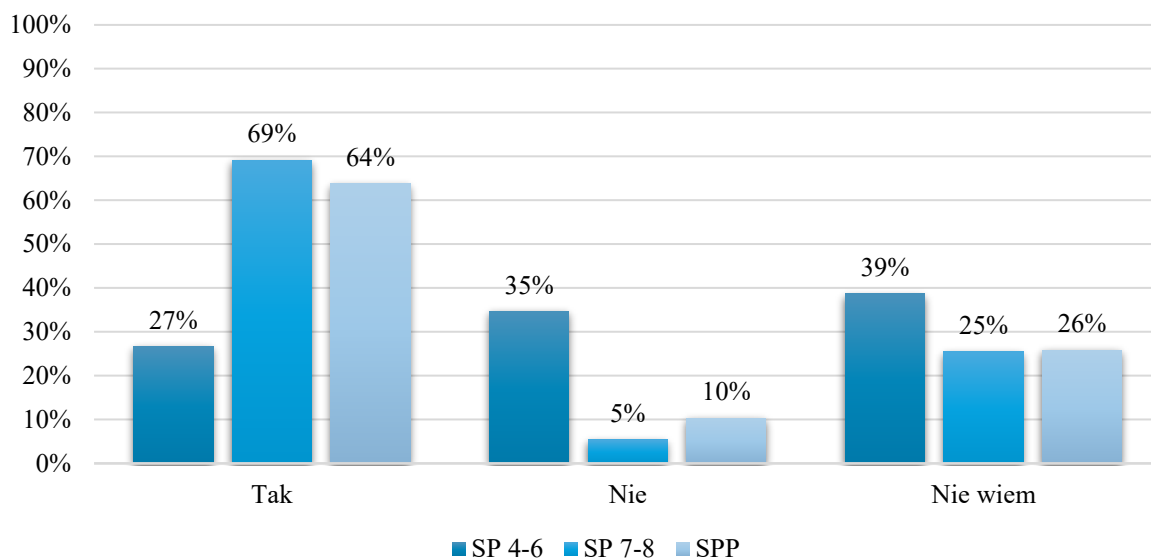
Wykres 78 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w mieście Człuchów

5.4. Uzależnienie od nikotyny

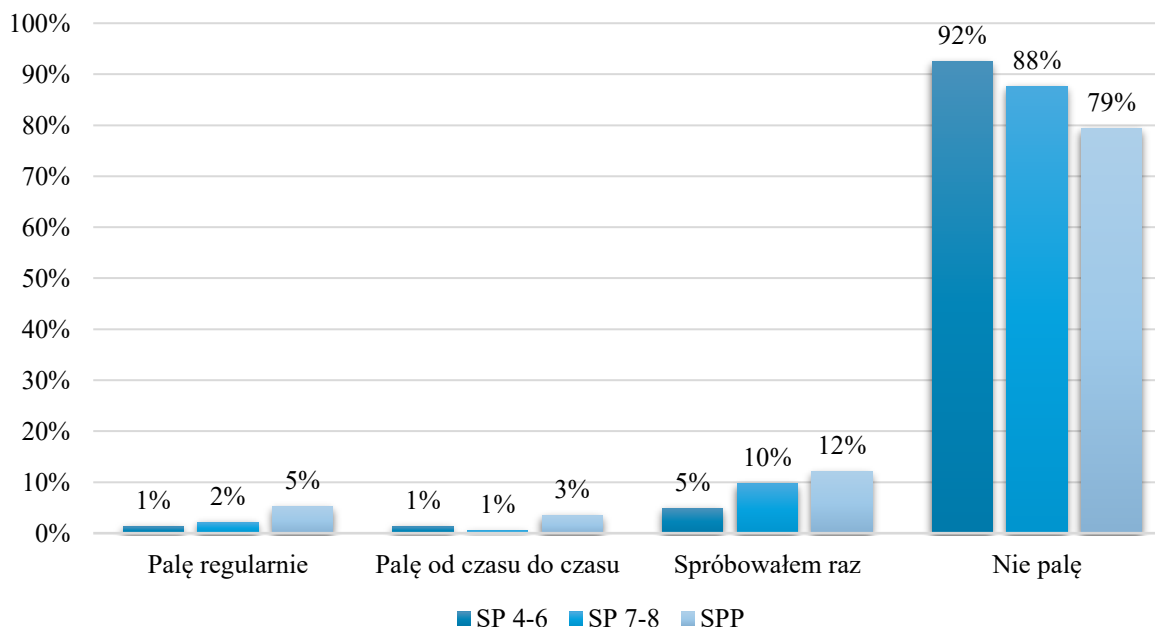
Poniżej przedstawiono wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów, gdzie analiza badania koncentrowała się głównie na skali występowania zjawiska palenia papierosów i używania innych wyrobów nikotynowych w tym e-papierosów przez młodzież a także na identyfikacji czynników sprzyjających sięganiu po nikotynę przez uczniów. Wyniki badania pozwoliły ocenić poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń zdrowotnych związanych z uzależnieniem od tego typu używek oraz zidentyfikować obszary wymagające szczególnej uwagi w zakresie profilaktyki i edukacji zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży z terenu miasta Człuchów.

W pierwszym pytaniu z tej serii zapytano ankietowanych uczniów o powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród ich rówieśników. Wśród badanych uczniów z klas 4–6 udzielone odpowiedzi na pytanie rozkładały się praktycznie po równo. 27% z nich odpowiedziało, że ich rówieśnicy palą wyroby nikotynowe. 35% stwierdziła, że nie pali a zdaniem 39% nie miało w tej kwestii opinii. Według większości ankietowanych uczniów z klas 7–8, zdaniem 69% badanych uważa, że ich rówieśnicy sięgają po wyroby nikotynowe, przeciwnego zdania było tylko 5% badanych a 25% zadeklarowało, że nie ma zdania na tą kwestię. O tą samą kwestię spytano najstarszych uczniów, czyli grupę ze szkół ponadpodstawowych, gdzie zdaniem 64% ich rówieśnicy palą papierosy i e-papierosy. Według 10% taka sytuacja nie występuje a 26% nie miało zdania na ten temat. Analiza niniejszego pytania została przedstawiona na poniższym wykresie nr 79.

Wykres 79 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e-papierosy lub papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

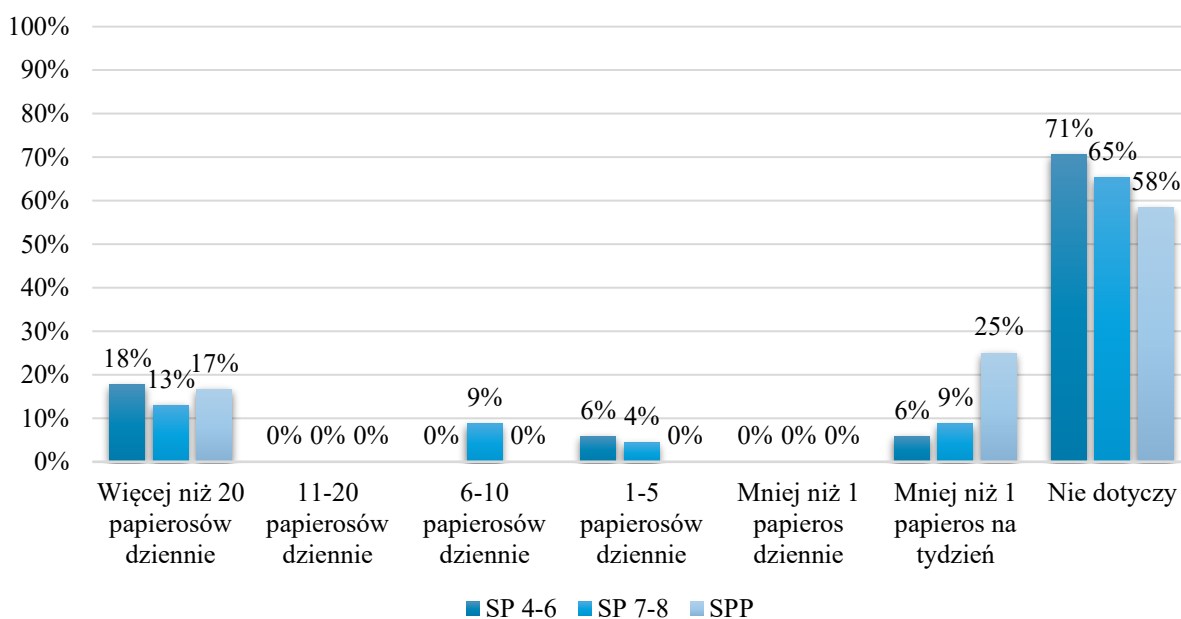
Zdecydowana większość uczniów na pytanie czy palą papierosy lub e-papierosy odpowiedziała, że nie. Taką odpowiedź zadeklarowało 92% uczniów z klas 4–6, następnie 88% uczniów z klas 7–8 oraz 79% uczniów szkół ponadpodstawowych. Pozostały rozkład udzielonych odpowiedzi przez uczniów został przedstawiony na poniższym wykresie nr 80.

Wykres 80 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Ankietowani uczniowie zapytani o to jak często palili papierosy lub e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni, zdecydowana większość wszystkich trzech grup zadeklarowała, że ta kwestia ich nie dotyczy. W ten sposób wyraziło swój pogląd 71% uczniów z klas 4–6, następnie 65% uczniów z klas 7–8 oraz 58% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą najczęściej wybieraną odpowiedzią był wariant – więcej niż 20 papierosów dziennie poparty przez 18% uczniów najmłodszej grupy, przez 13% uczniów ze starszej grupy oraz 17% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Trzecią najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez ankietowanych był wariant – mniej niż jeden papieros na tydzień. Tą odpowiedź wybrało 6% uczniów z klas 4–6, następnie 9% uczniów z klas 7–8 i 25% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostałe wyniki i udzielone odpowiedzi dotyczącego tego pytania przez ankietowanych przedstawiono na wykresie nr 81.

Wykres 81 Częstotliwość sięgania po wyroby nikotynowe wśród uczniów. Jak często pali(a)ś e-papierosy lub papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

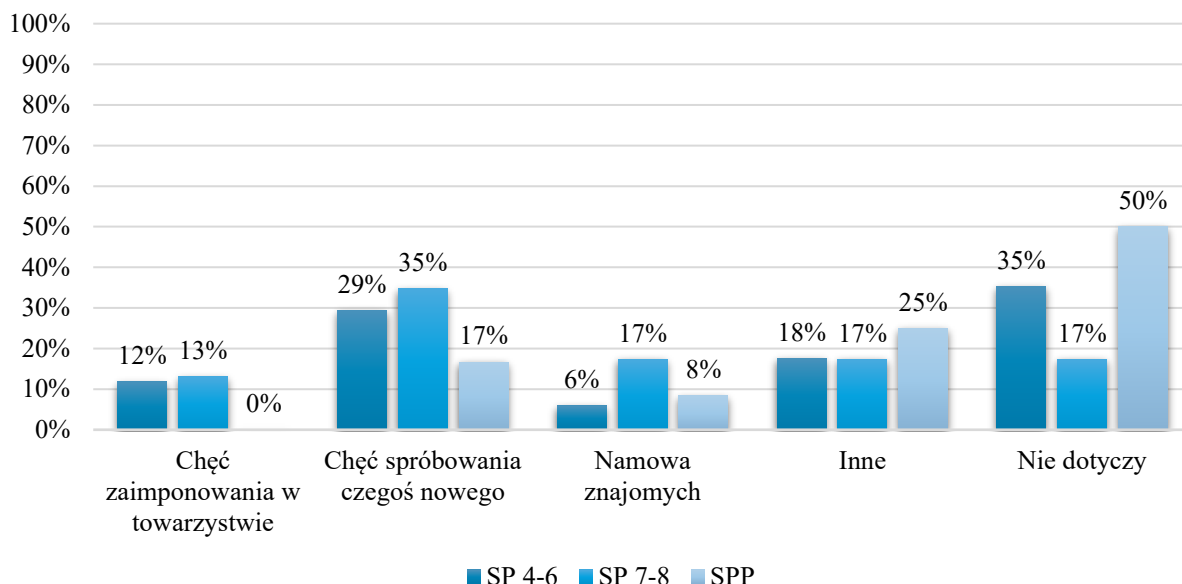

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Następnie zapytano ankietowanych uczniów co skłoniło ich do sięgnięcia po papierosa lub e-papierosa. Najwięcej wskazań uzyskał wariant – nie dotyczy, tak zadeklarowało 35% uczniów z klas 4–6, 17% uczniów z klas 7–8 i 50% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią wśród ankietowanych był wariant – chęć spróbowania czegoś nowego. Taką odpowiedź zdecydowało się wskazać 29% uczniów z klas 4–6, 35% uczniów z klas 7–8 i 17% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Trzecią najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez ankietowanych był wariant – inne, który wybrało 18%

uczniów najmłodszej grupy, 17% uczniów ze starszej grupy oraz 25% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostały rozkład odpowiedzi przedstawiono na wykresie nr 82.

Wykres 82 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia papierosów lub e-papierosów?

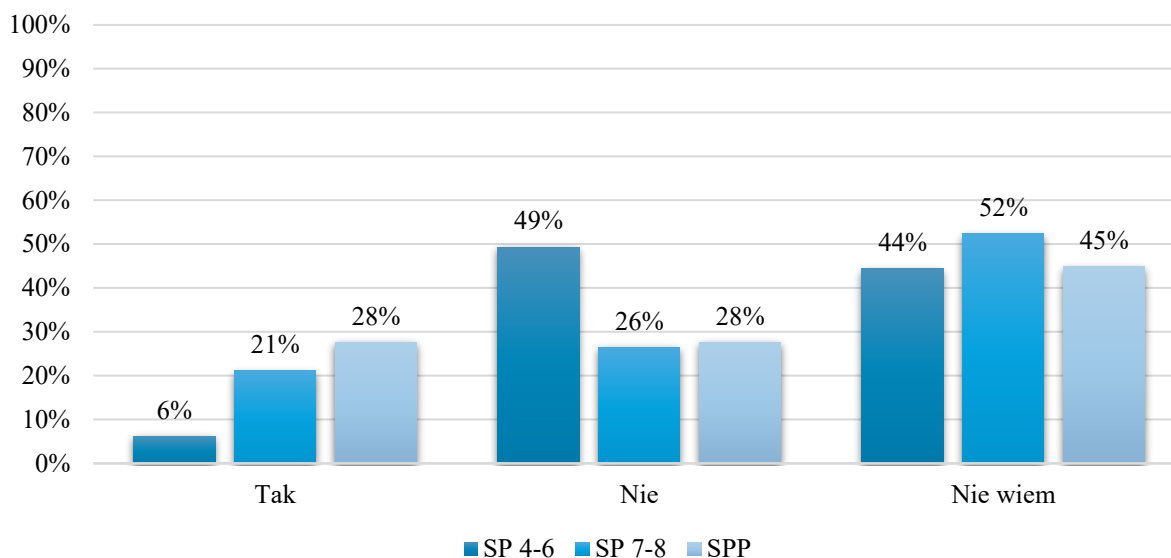

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

5.5. Narkotyki i dopalacze

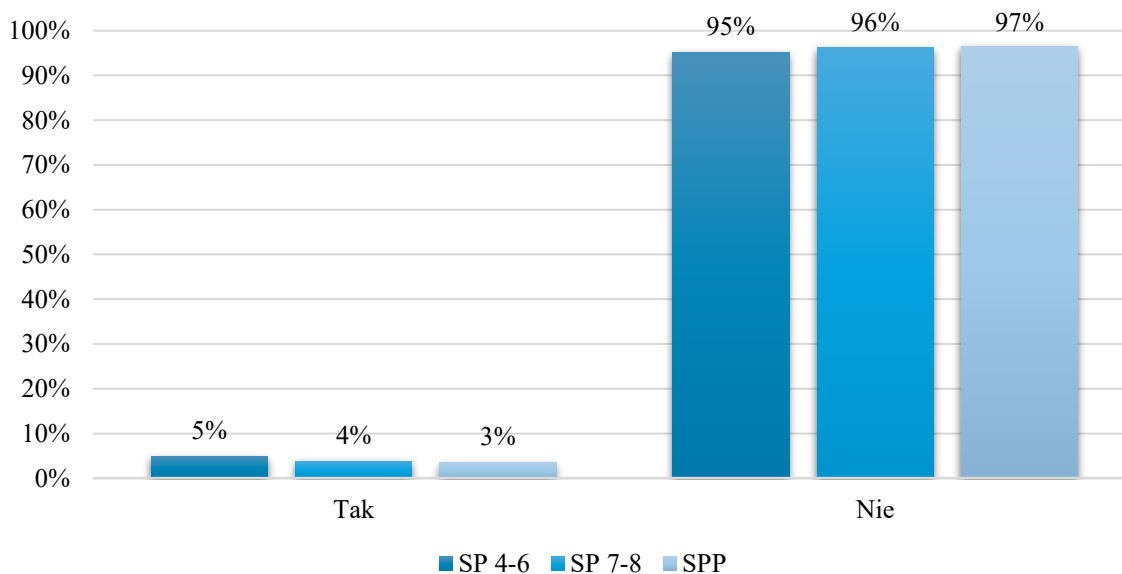
Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego, dotyczące skali używania substancji psychoaktywnych, takich jak narkotyki i dopalacze. Analiza obejmuje identyfikację najczęściej stosowanych środków, motywacji sięgania po tego typu substancje oraz poziomu świadomości młodzieży na temat zagrożeń zdrowotnych i społecznych związanych z ich używaniem. Dane pozwalają na planowanie skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych, mających na celu ograniczenie ryzyka uzależnień wśród uczniów.

Według przeprowadzonego badania ankietowego praktycznie połowa wszystkich trzech grup uczniów zadeklarowała, że nie wie czy osoby w ich wieku mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. Zdaniem 6% uczniów z klas 4–6 ich rówieśnicy mają kontakt z substancjami zakazanymi. Według 21% uczniów z klas 7–8 również są zdania, że ich koledzy/ koleżanki mają kontakt ze wspomnianymi substancjami i tego samego zdania było 28% uczniów ze szkół podstawowych. Najwięcej ankietowanych łącznie wskazywało na wariant – nie wiem. Wyniki dotyczące pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 83.

Wykres 83 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

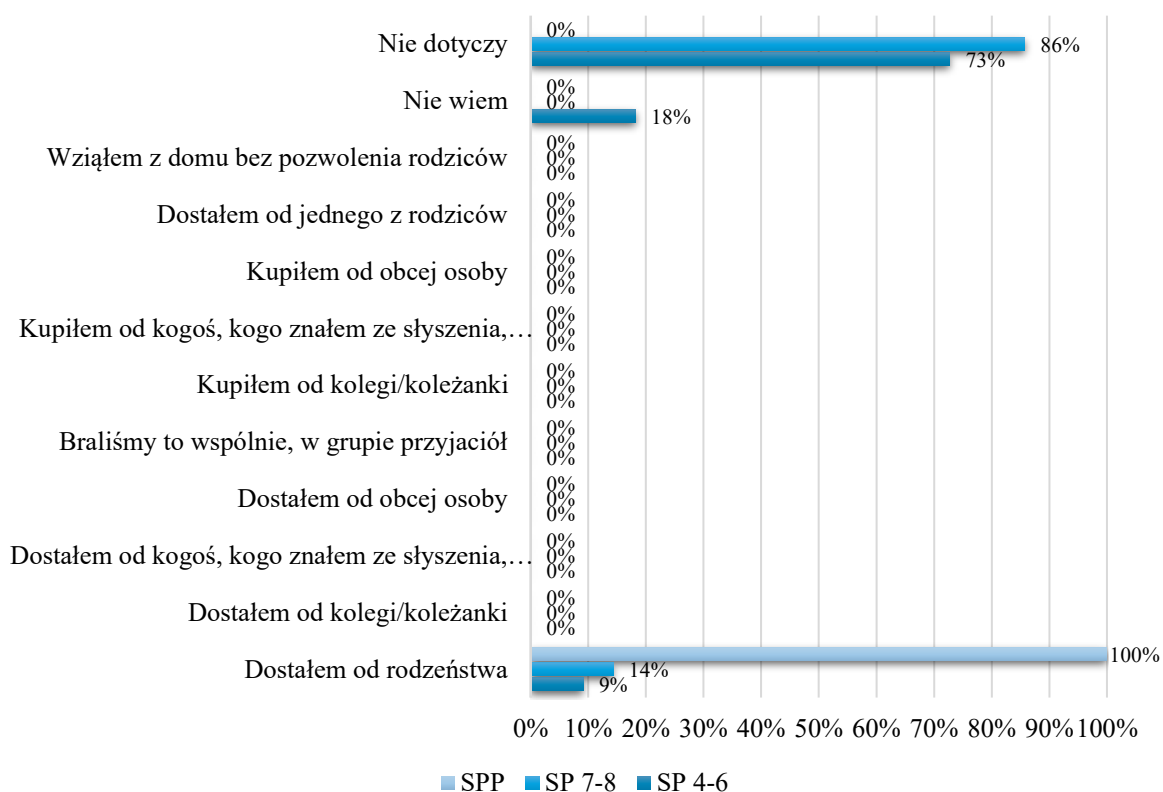
Kolejno zapytano uczniów czy zdarzyło im się w przeszłości zażywać narkotyki lub dopalacze. Zdecydowana większość ankietowanych zaprzeczyła, jakoby kiedykolwiek mieli w przeszłości kontakt z narkotykami lub dopalaczami, tak zadeklarowało 95% uczniów z klas 4–6, następnie 96% uczniów z klas 7–8 oraz 97% uczniów szkół podstawowych. Wyniki dotyczące pytania przedstawiono na wykresie nr 84.

Wykres 84 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

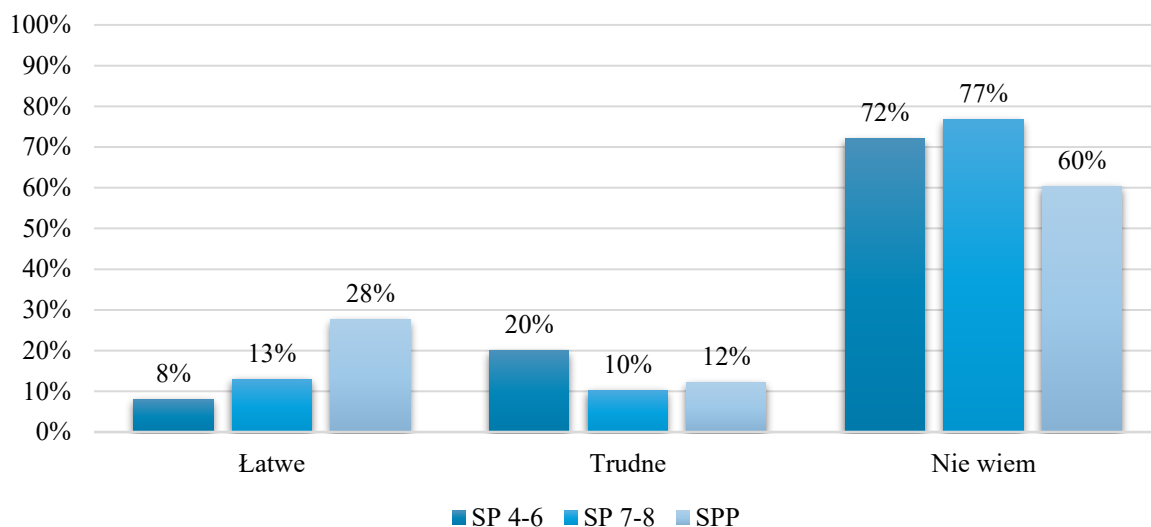
W kolejnym pytaniu poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi, gdzie zdarzyło się im zażywać narkotyki lub dopalacze. Ankietowani na to pytanie mieli możliwość dokonania wielokrotnych odpowiedzi. Spośród kilku wariantów odpowiedzi najczęściej wskazań wśród ankietowanych uzyskała odpowiedź – nie dotyczy, tę opcję wskazało 73% uczniów z klas 4–6 i 86% uczniów z klas 7–8. Drugą najchętniej wybieraną odpowiedzią była – dostałem od rodzeństwa, tak zadeklarowało 9% uczniów z klas 4–6 i 14% uczniów z klas 7–8 oraz 100% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostały rozkład odpowiedzi dotyczących pytania przedstawia poniższy wykres nr 85.

Wykres 85 Okoliczności inicjacji narkotykowej wśród uczniów. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy? (wielokrotne odpowiedzi)

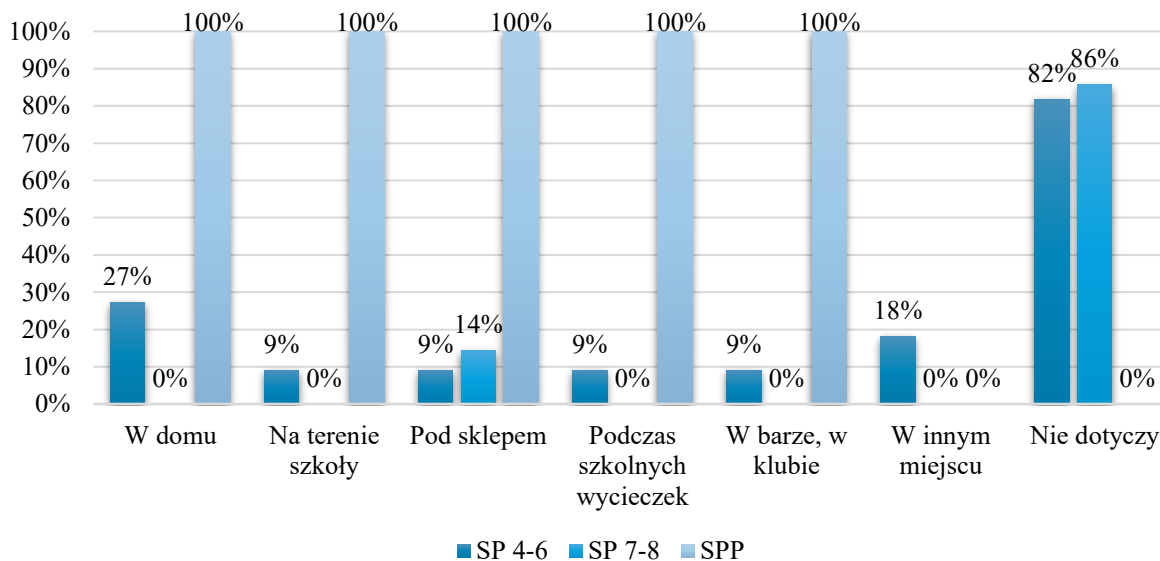
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Większość ankietowanych uczniów nie wie czy łatwo jest nabyć narkotyki lub dopalacze w ich lokalnym środowisku, takiego zdania było 72% uczniów z klas 4–6, następnie 77% uczniów z klas 7–8 oraz 60% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Jako łatwe do zdobycia uważa 8% uczniów z najmłodszej grupy badanych, 13% ze starszej oraz 28% z najstarszej. Z kolei jako trudne do zdobycia uważa 20% uczniów z klas 4–6 i 10% uczniów z klas 7–8 oraz 12% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki poszczególnych odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie nr 86.

Wykres 86 Łatwość nabycia narkotyków/ dopalaczy w lokalnym środowisku. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

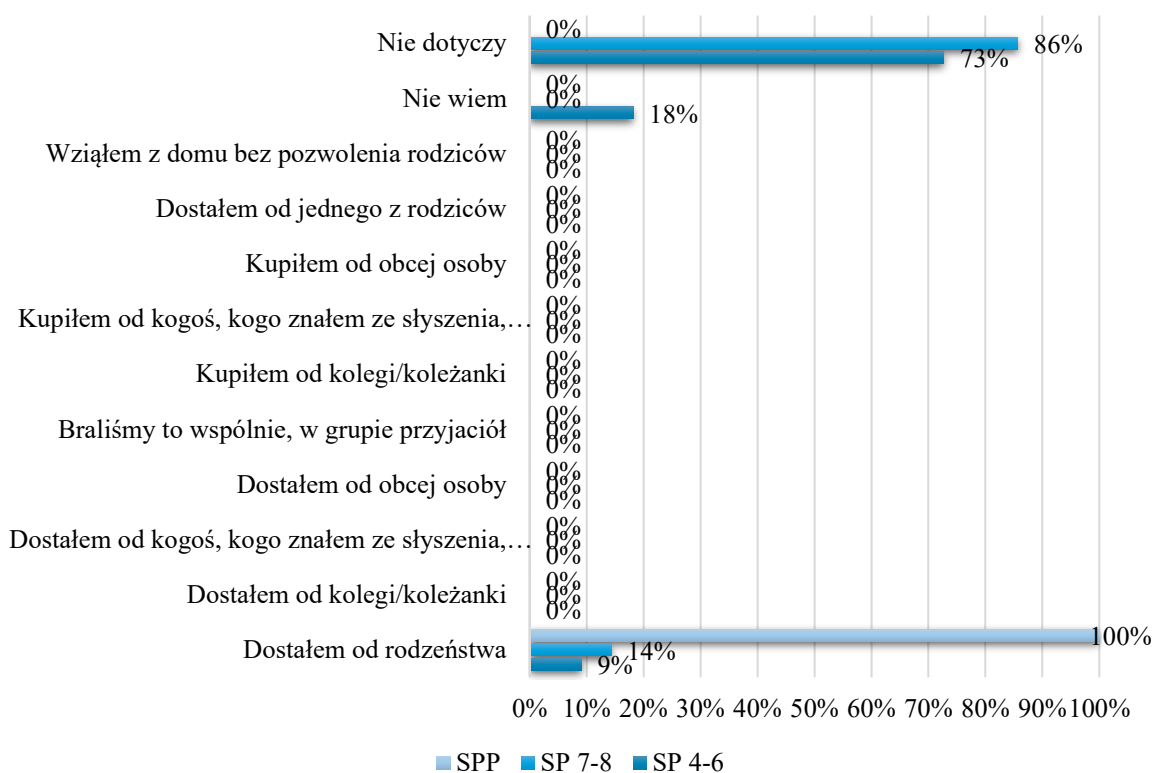
W kolejnym pytaniu zapytano uczniów o okoliczności w jakich doszło u nich do pierwszej inicjacji narkotykowej. Spośród kilku możliwości najczęściej wskazań wśród ankietowanych łącznie uzyskał wariant – nie dotyczy, tak zadeklarowało 82% uczniów z klas 4–6 i 86% z klas 7–8. Warianty odpowiedzi jakie uzyskały 100 % wskazań wśród uczniów ze szkół ponadpodstawowych to: w domu, na terenie szkoły, pod sklepem, podczas szkolnych wycieczek oraz w barze lub w klubie. Wszystkie pozostałe odpowiedzi dotyczącego tego zagadnienia przedstawiono na poniższym wykresie nr 87.

Wykres 87 Okoliczności inicjacji narkotykowej wśród uczniów. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

W pytaniu dotyczącym pochodzenia narkotyków lub dopalaczy najczęściej ankietowanych uczniów sumarycznie zadeklarowało odpowiedź – nie dotyczy, którą wskazało 73% uczniów z klas 4–6 i 86% uczniów z klas 7–8. Drugą najchętniej wybieraną odpowiedzią przez badanych był wariant – dostałem od rodzeństwa, który wskazało 9% uczniów z klas 4–6, następnie 14% uczniów z klas 7–8 oraz 100% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wariant – nie wiem, zadeklarowało 18% uczniów z klas 4–6. Pozostałe możliwe warianty odpowiedzi nie uzyskały poparcia wśród ankietowanych i tym samym nie zostały wskazane przez któregośkolwiek ankietowanego. Przedstawienie wyników tego zapytania zaprezentowano na poniższym wykresie nr 88.

Wykres 88 Pochodzenie środków psychotropowych spożywanych przez uczniów. Skąd wzięłeś/ aś narkotyki lub dopalacze?

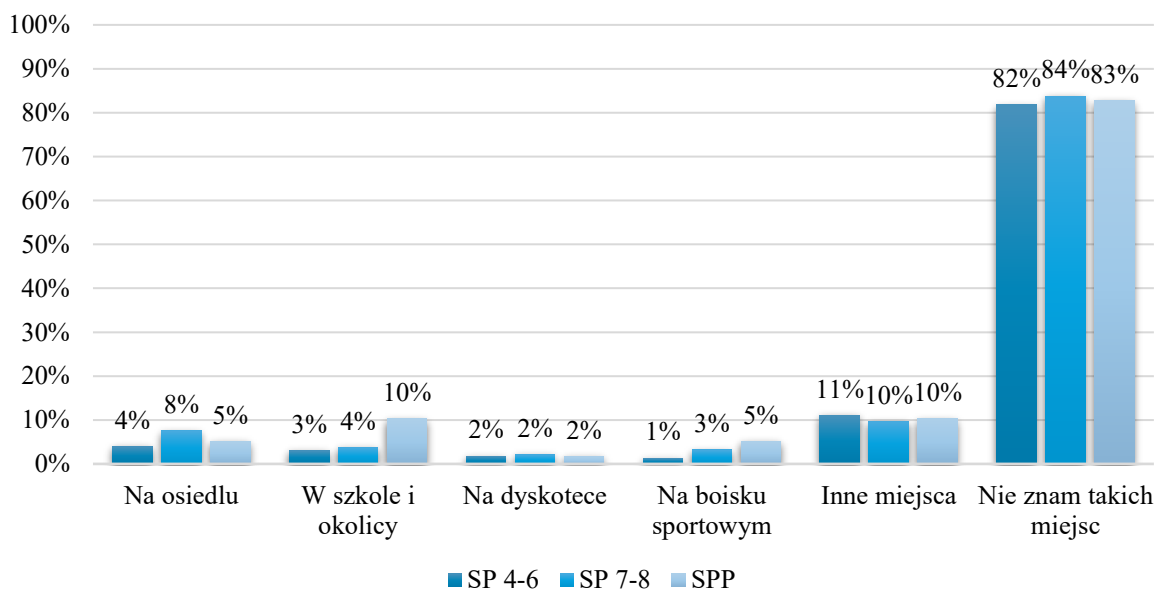

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

W ostatnim pytaniu skierowanym do uczniów, zdecydowana większość ankietowanych nie zna miejsc w swoim miejscu zamieszkania, w których mogła by nabyć narkotyki lub dopalacze, tak zdecydowało się odpowiedzieć 82% uczniów z klas 4–6, następnie 84% uczniów z klas 7–8 oraz 83% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią wśród ankietowanych na zadane pytanie był wariant – inne miejsce, tę odpowiedź wskazało 11% uczniów z najmłodszej grupy uczniów oraz po 10% uczniów ze starszej oraz

najstarszej grupy. Trzecią najchętniej wskazywaną odpowiedzią była opcja – w szkole i okolicy, którą wybrało 3% uczniów z klas 4–6 i 4% uczniów z klas 7–8 oraz 10% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczące pytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 89.

Wykres 89 Znajomość przez uczniów miejsc, gdzie można nabyć narkotyki/ dopalacze. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

5.6. Uzależnienia behawioralne i cyberprzemoc

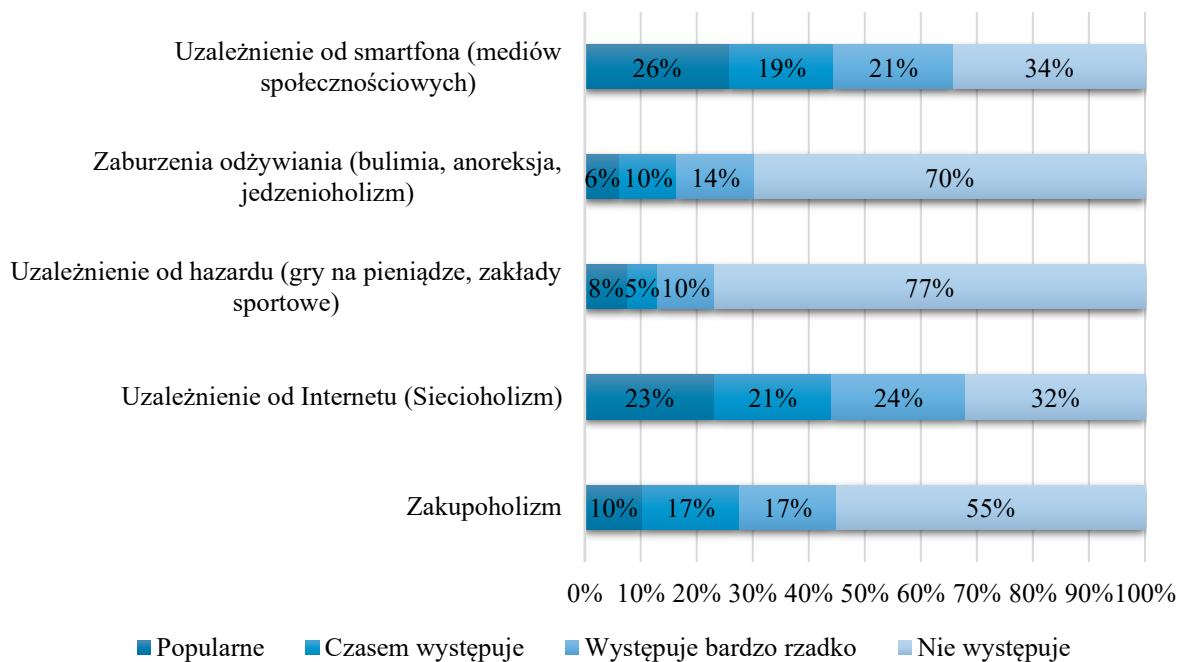
Niniejszym zaprezentowano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów. Analiza w dużej mierze koncentrowała się na skali występowania uzależnień behawioralnych, takich jak nadmierne korzystanie z Internetu, smartfonu, gier komputerowych czy mediów społecznościowych a także na zjawisku cyberprzemocy w środowisku szkolnym i rówieśniczym. Rezultaty badania prezentują poziom świadomości uczniów na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami od czynności oraz identyfikują najczęściej pojawiające się formy cyberprzemocy, jej skutki oraz sposoby reagowania na tego typu sytuacje. Zgromadzone wyniki pozwalają na skuteczne zaplanowanie przyszłych działań profilaktycznych i edukacyjnych celem ograniczenia skali zjawisk wśród dzieci i młodzieży.

Wszystkie z podanych w pytaniu rodzajów uzależnień behawioralnych występują w środowisku uczniów ze szkół z miasta Człuchów, aczkolwiek w różnym nasileniu. Zdaniem 26% uczniów z klas 4–6 uważa za popularne uzależnienie od smartfonu (mediów społecznościowych). Według 6% z tej samej grupy ankietowanych jest zdania, że zaburzenia

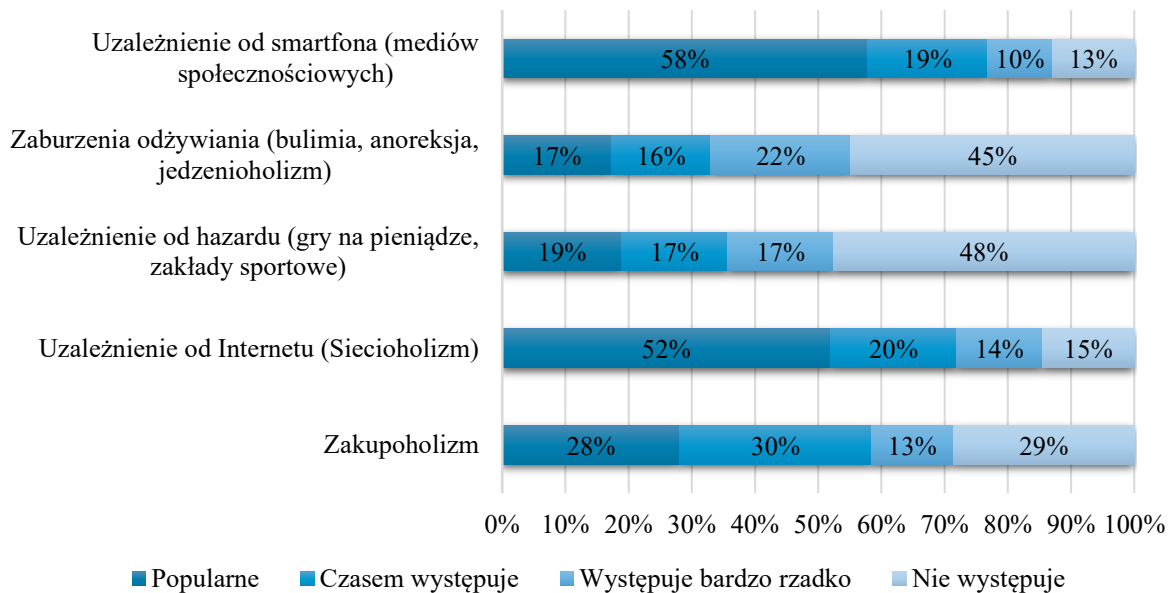
odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowy holizm) jest zjawiskiem popularnym. Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe) jako popularne zjawisko uważa 8% ankietowanych. Tego samego zdania było 23% odnośnie uzależnienia od Internetu (Sieciowy holizm). Popularnym uzależnieniem jest również zakupowy holizm, który potwierdza 10% ankietowanych.

O tą samą kwestię zapytano uczniów ze starszej grupy, czyli z klas 7–8, którzy otrzymali ten sam zestaw zagadnień co poprzednia grupa. Zdaniem 58% ankietowanych jako popularne uważa uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych). Według 17% popularnym zjawiskiem są zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowy holizm). Takiego samego było 19% na temat uzależnienia od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe). Według 52% popularnym zjawiskiem wśród uczniów jest uzależnienie od Internetu (Sieciowy holizm) i taką samą opinię miało 28% ankietowanych na temat zjawiska zakupowego holizmu.

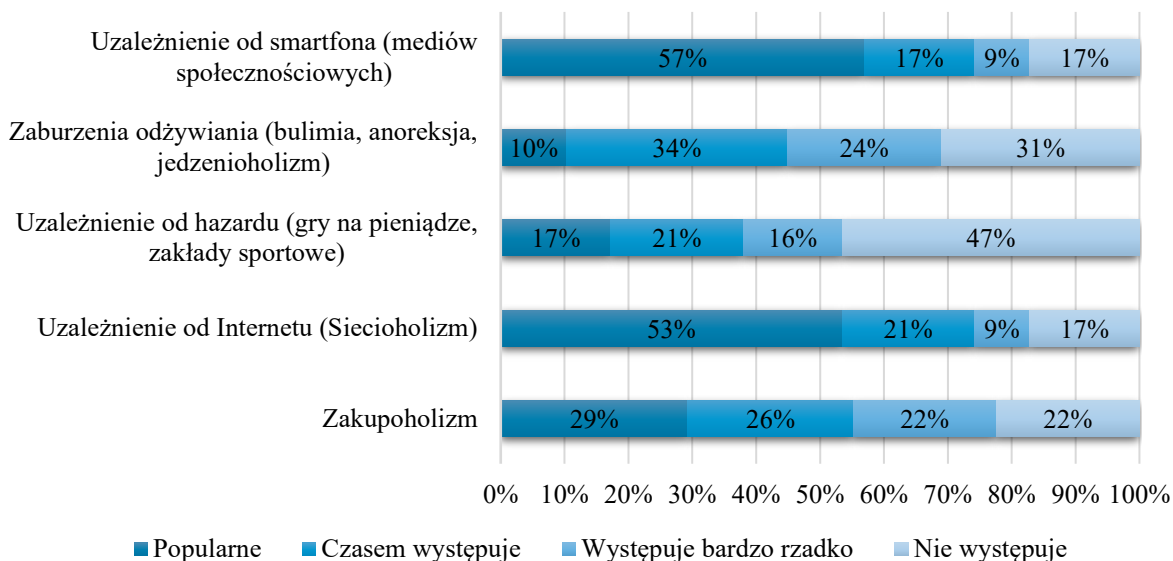
Ten sam zestaw zagadnień otrzymała także najstarsza grupa ankietowanych, czyli uczniowie ze szkół ponadpodstawowych, zdaniem 57% ankietowanych popularnym zjawiskiem jest uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych) tak uważa 57% badanych. Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniowy holizm) jako zjawisko popularne deklaruje 10% badanych. 17% ankietowanych stwierdziło, że popularnym uzależnieniem wśród uczniów jest uzależnienie od hazardu. Jako popularne zjawisko ankietowani uznali także uzależnienie od Internetu (Sieciowy holizm) gdzie takiego zdania było 53% badanych a 29% uznało jako popularne zjawisko zakupowy holizm. Pozostałe odpowiedzi dotyczące uzależnień wśród ankietowanych uczniów przedstawiono na wykresach nr 90–92.

Wykres 90 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

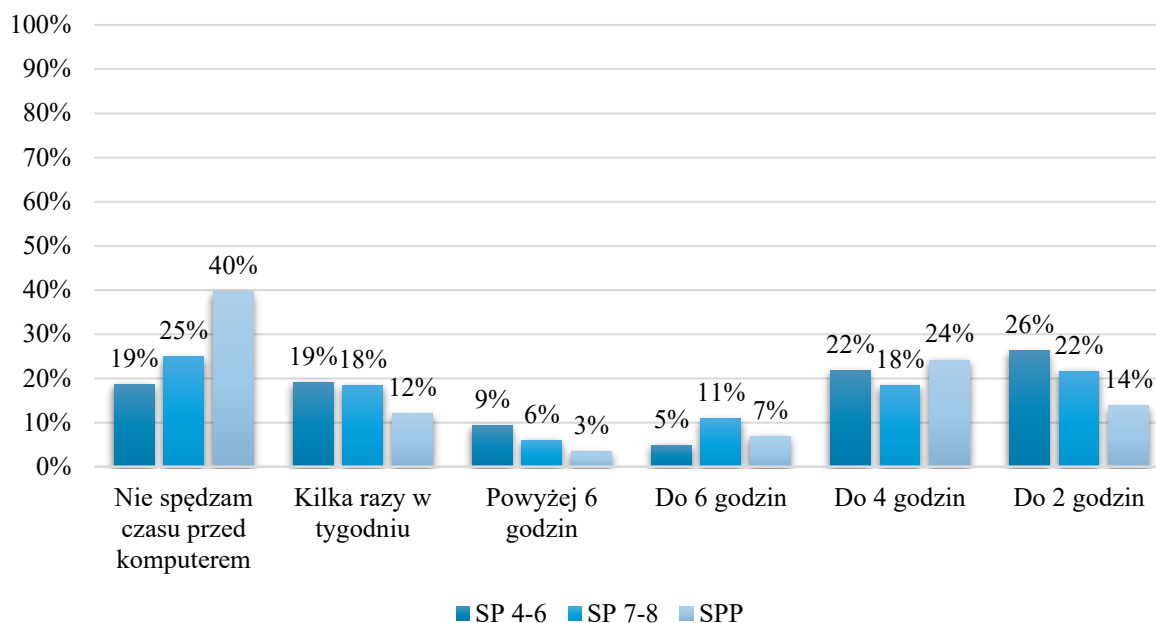
Wykres 91 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Wykres 92 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

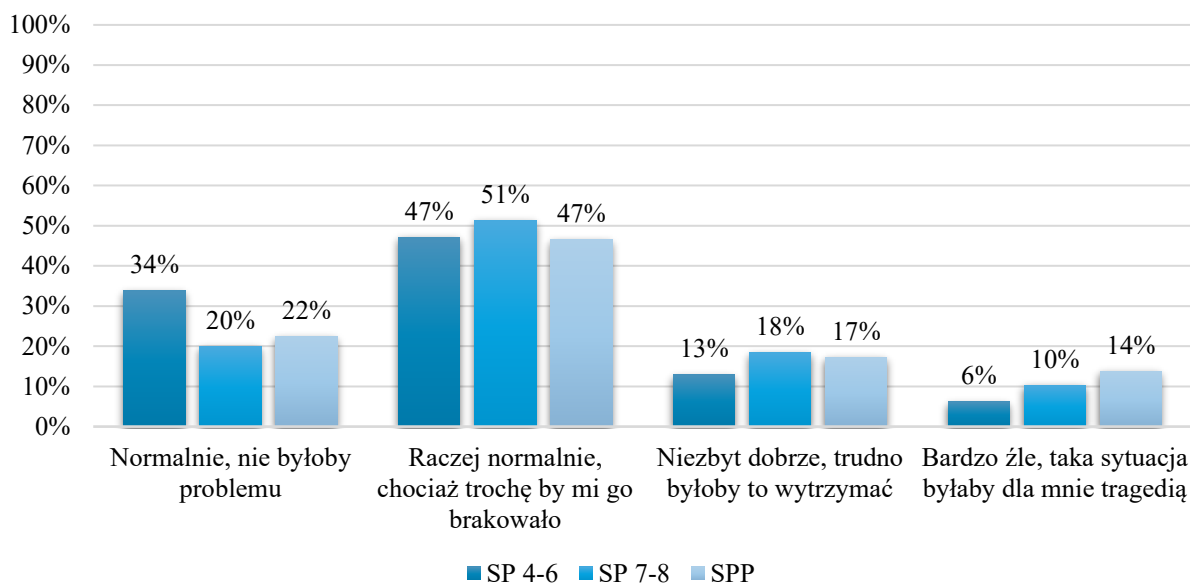
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Rozkład deklarowanego czasu spędzanego przed komputerem z powodów innych niż nauka wśród uczniów był bardzo zróżnicowany i wszystkie zadeklarowane odpowiedzi przez uczniów różniły się niewielką różnicą wynoszącą kilka punktów procentowych pomiędzy poszczególnymi opcjami. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród uczniów był wariant – nie spędzam czasu przed komputerem, tak zadeklarowało 19% uczniów z klas 4–6 następnie 25% uczniów z klas 7–8 i 40% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą pod względem popularności odpowiedzią była opcja – do 4 godzin, tę odpowiedź wybrało 22% uczniów z klas 4–6, 18% uczniów z klas 7–8 oraz 24% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Trzecią najchętniej wybieraną odpowiedzią w tym pytaniu była do – 2 godzin, taką odpowiedź zadeklarowało 26% uczniów z najmłodszej grupy ankietowanych, 22% uczniów ze starszej grupy i 14% uczniów z najstarszej grupy badawczej. Pozostałe odpowiedzi i udział procentowy został przedstawiony na poniższym wykresie nr 93.

Wykres 93 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?

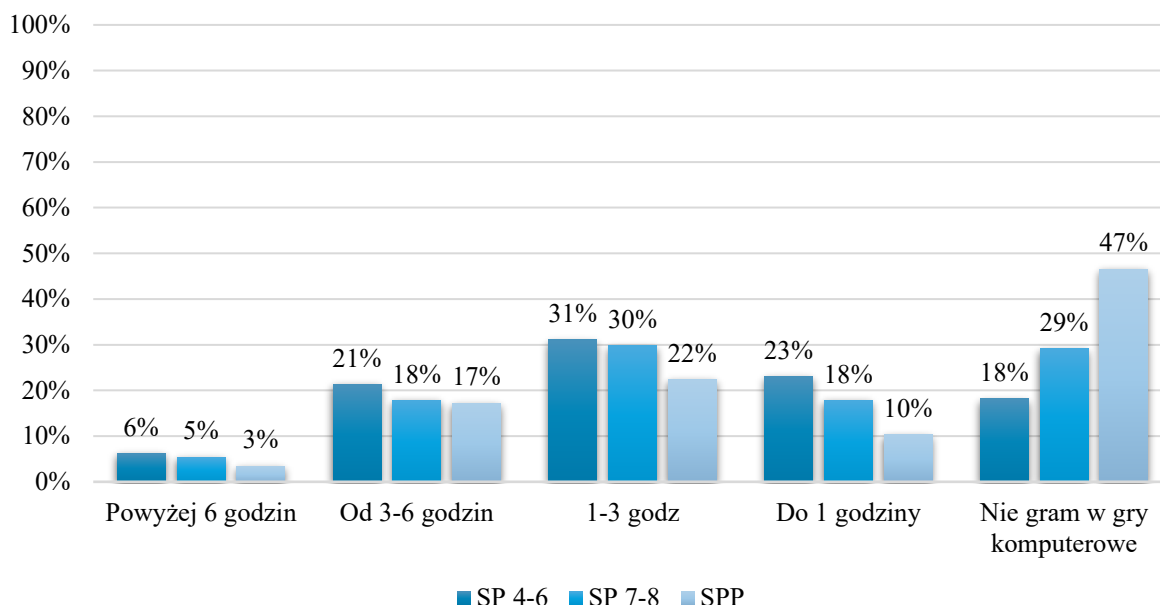
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Najwięcej ankietowanych na pytanie dotyczące braku dostępu do Internetu przez tydzień czasu i ich reakcji na jego brak wybrało odpowiedź – raczej normalnie, chociaż trochę by mi go brakowało. Taki wariant odpowiedzi zadeklarowało 47% uczniów z klas 4–6, następnie 51% uczniów z klas 7–8 i 47% uczniów szkół ponadpodstawowych. Najmniejszą popularnością wśród ankietowanych cieszyła się odpowiedź – bardzo źle, taka sytuacja byłaby dla mnie tragedią. Ten wariant odpowiedzi wskazało 6% uczniów z klas 4–6, następnie 10% uczniów z klas 7–8 i 14% uczniów szkół ponadpodstawowych. Pozostały rozkład udzielonych odpowiedzi przez ankietowanych przedstawiono na poniższym wykresie nr 94.

Wykres 94 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/ a, gdybyś przez tydzień nie miał/a dostępu do Internetu?

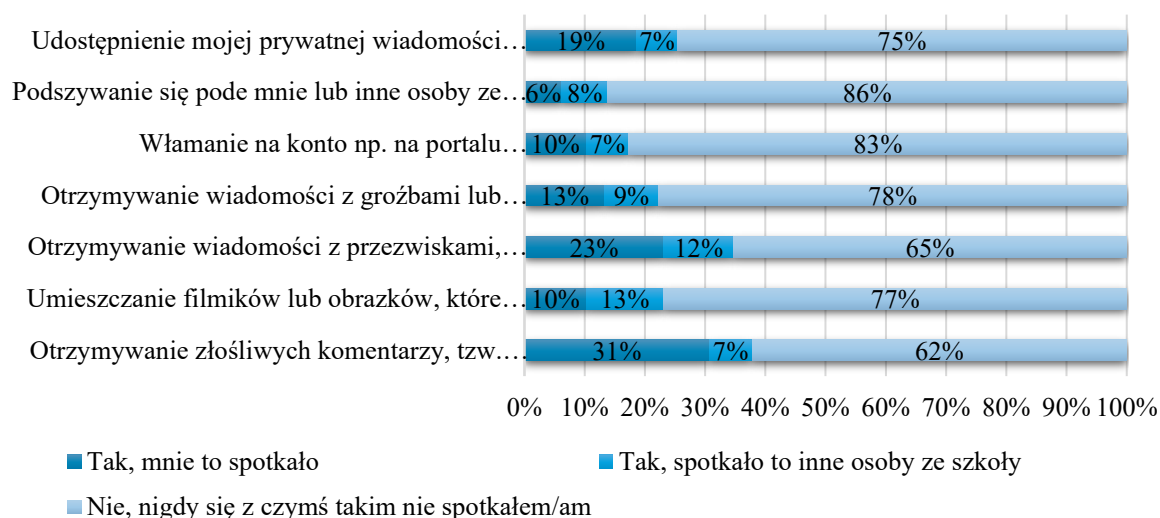
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Granie w gry komputerowe jest popularnym zajęciem w czasie wolnym wśród uczniów już od kilku/ kilkunastu lat. Pomimo w dalszym ciągu sporej popularności gier komputerowych, wśród ankietowanych uczniów największą popularnością cieszył się wariant – nie gram w gry komputerowe, który wskazało 18% uczniów z klas 4–6, następnie 29% uczniów z klas 7–8 i 47% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugim wariantem pod względem popularności był przedział godzin pomiędzy 1-3 godziny, który wskazało 31% uczniów z klas 4–6, 30% uczniów z klas 7–8 i 22% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Trzecią najpopularniejszą odpowiedzią był wariant od 3-6 godzin, który wskazało 21% uczniów z najmłodszej grupy, 18% uczniów ze starszej grupy wiekowej oraz 18% uczniów z najstarszej grupy w badaniu ankietowym. Najmniej popularną odpowiedzią wśród uczniów na to pytanie był wariant powyżej 6 godzin. Ten przedział czasowy wskazało 6% uczniów ze szkół 4-6, następnie 5% uczniów z klas 7-8 oraz 3% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki analiz dotyczące pytania przedstawiono na wykresie nr 95.

Wykres 95 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

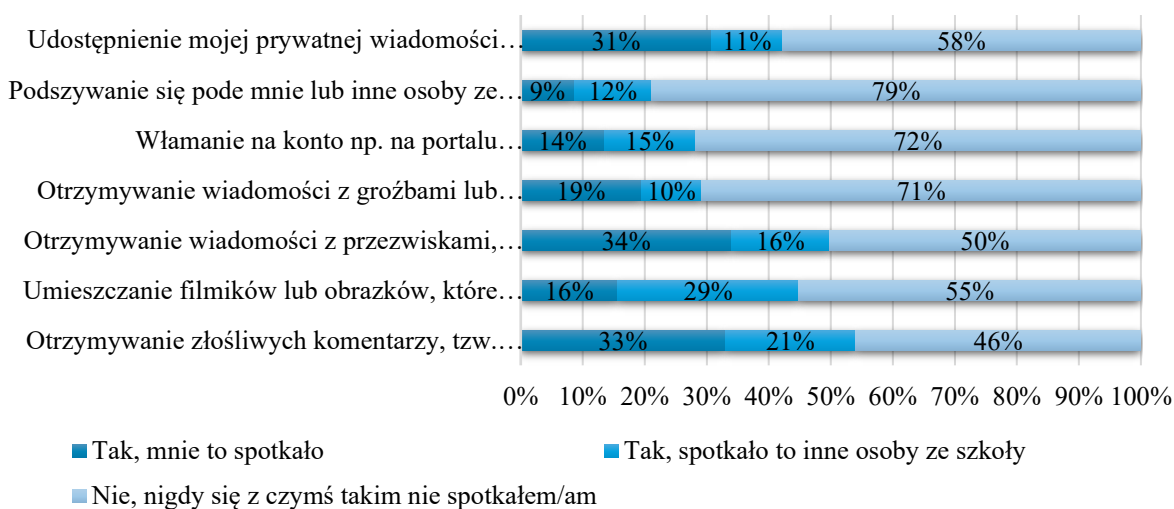
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Kolejne pytanie dotyczyło kwestii związanych z cyberprzemocą wśród uczniów szkół. Z problemem udostępniania prywatnych wiadomości osobom trzecim zetknęło się 19% uczniów z klas 4–6. Ze zjawiskiem podszywania się styczność miało 6% ankietowanych. 10% uczniów deklaroowało, że mieli do czynienia z włamaniem na konto. Z otrzymywaniem gróźb styczność miało 13% ankietowanych. Z otrzymywaniem przezwisk lub obelg w swoim życiu do czynienia miało 23%. Z umieszczaniem filmików lub obrazków, które ośmieszały uczniów lub inne osoby ze szkoły, spotkało się 10% ankietowanych, natomiast z otrzymywaniem złośliwych komentarzy, tzw. hejtu do czynienia miało 31% ankietowanych. Pozostałe odpowiedzi dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 96.

Wykres 96 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z klas 4–6 w mieście Człuchów

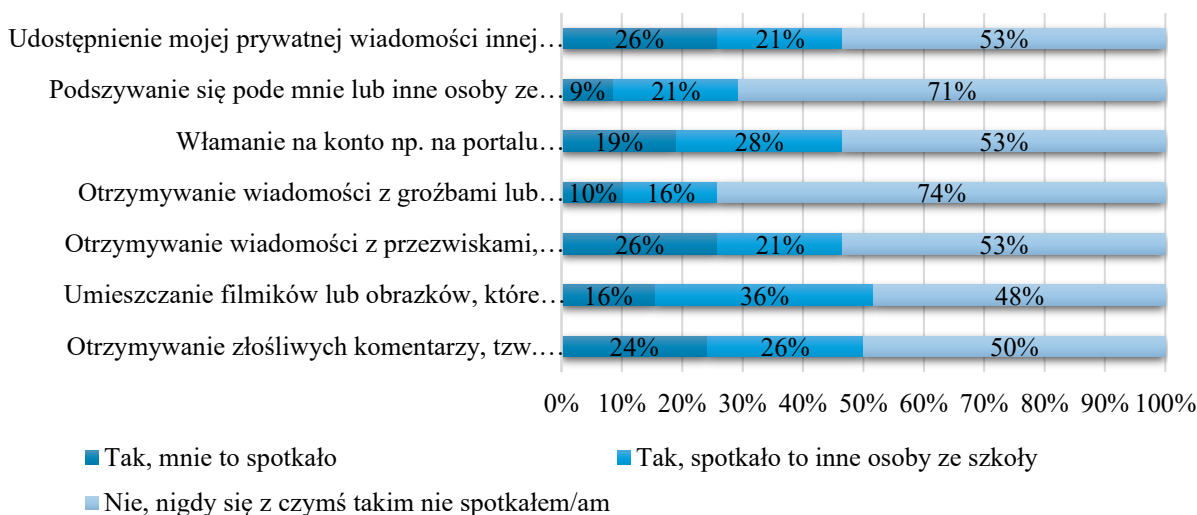
Z problemem udostępniania prywatnych wiadomości osobom trzecim zetknęło się z nim 31% ankietowanych z klas 7–8. Ze zjawiskiem związanym z podszywaniem się pod uczniów lub pod kogoś innego spotkało 9% badanych. 14% ankietowanych deklaruje, że doświadczyło włamania na swoje konto społecznościowe. 19% ankietowanych uczniów doświadczyło otrzymywania wiadomości z groźbami lub szantażem. Z otrzymywaniem przezwisk lub obelg w swoim życiu do czynienia miało 34% ankietowanych. Z umieszczaniem filmików lub obrazków, które ośmieszały uczniów lub inne osoby ze szkoły, spotkało się 16% ankietowanych, natomiast z otrzymywaniem złośliwych komentarzy, tzw. hejtu do czynienia miało 33% ankietowanych. Wyniki zaprezentowano na poniższym wykresie nr 97.

Wykres 97 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z 7–8 w mieście Człuchów

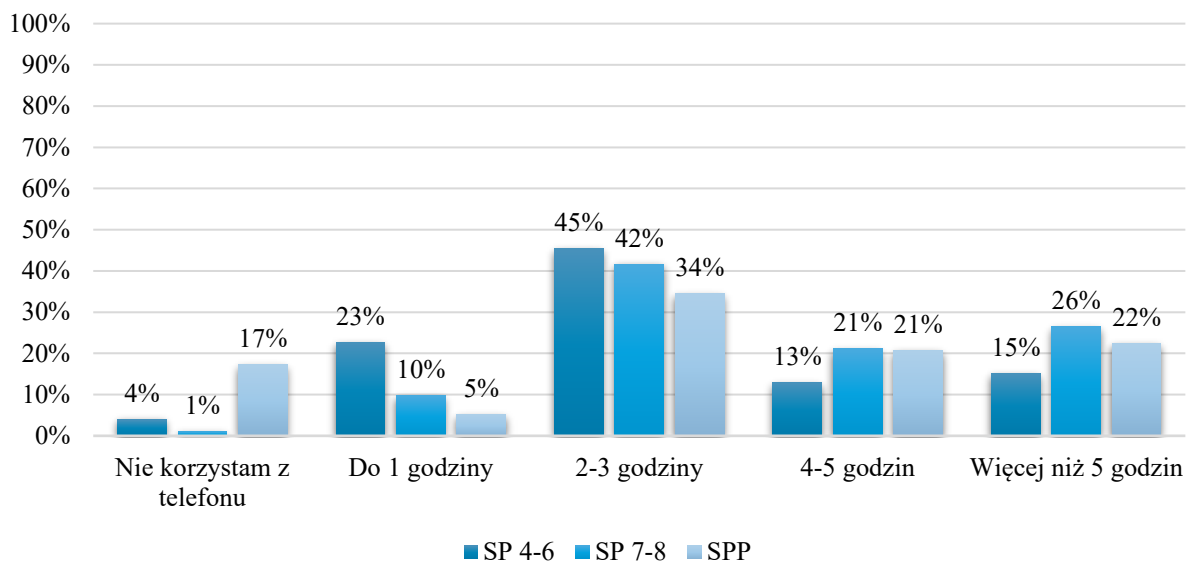
Ostatnią grupą ankietowanych w tej kwestii byli uczniowie ze szkół ponadpodstawowych. Z problemem udostępniania prywatnych wiadomości osobom trzecim zetknęło się 26% uczniów. Ze zjawiskiem podszywania się styczeńność miało 9% ankietowanych. 19% uczniów deklaroowało, że mieli do czynienia z włamaniem na konto. Z otrzymywaniem groźb styczeńność miało 13% ankietowanych. Z otrzymywaniem przezwisk lub obelg w swoim życiu do czynienia miało 26%. Z umieszczaniem filmików lub obrazków, które ośmieszały uczniów lub inne osoby ze szkoły, spotkało się 16% ankietowanych, natomiast z otrzymywaniem złośliwych komentarzy, tzw. hejtu do czynienia miało 24% ankietowanych. Pozostałe odpowiedzi dotyczące pytania przedstawia poniższy wykresie nr 98.

Wykres 98 Styczeńność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?

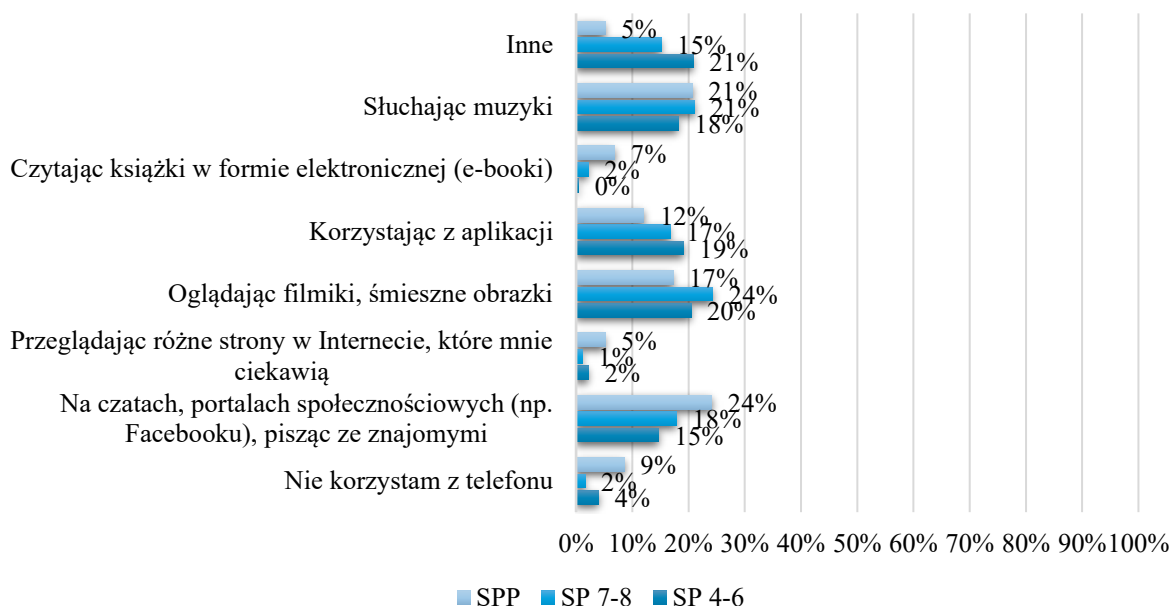
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w mieście Człuchów

W następnym pytaniu w badaniu ankietowym wśród uczniów szkół poproszono ich o udzielenie odpowiedzi w temacie czasu korzystania ze smartfonu w ciągu dnia. Najwięcej ankietowanych zadeklarowało przedział czasowy pomiędzy 2–3 godziny, ten wariant wybrało 45% uczniów z klas 4–6, 42% uczniów z klas 7–8 i 34% uczniów szkół ponadpodstawowych. Drugim najchętniej wybieranym wariantem odpowiedzi był przedział czasowy więcej niż 5 godzin, który zadeklarowało 15% uczniów z najmłodszej grupy, 26% ze starszej oraz 22% z najstarszej grupy uczniów. Trzecim pod względem liczby deklaracji według uczniów był wariant 4-5 godzin, który wybrało 13% uczniów z klas 4–6 oraz po 21% uczniów z klas 7–8 i szkół ponadpodstawowych. Wszystkie wyniki dotyczące pytania zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 99.

Wykres 99 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

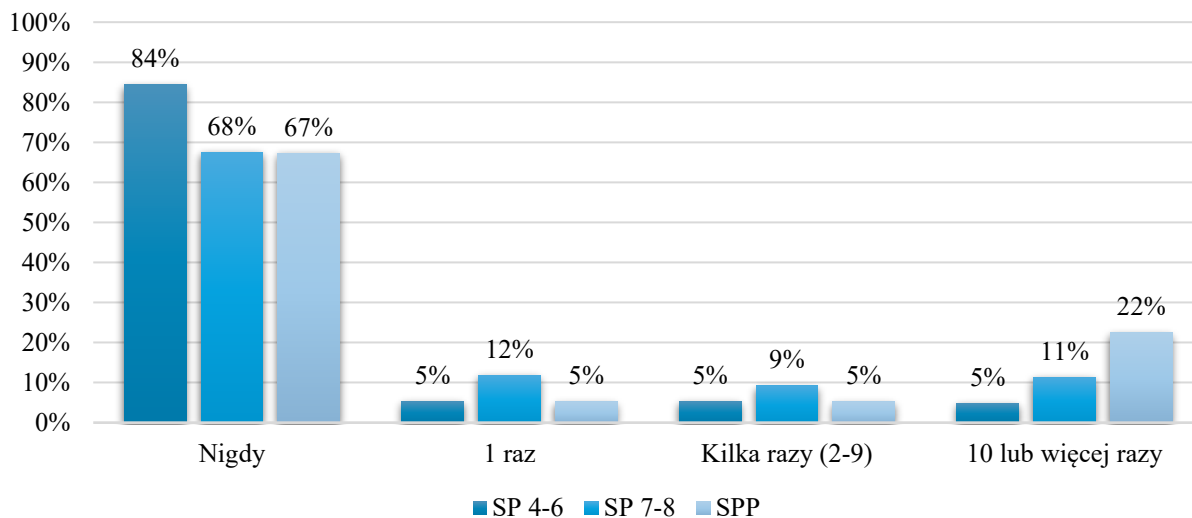
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Najwięcej czasu uczniowie spędzają podczas korzystania ze smartfonu na oglądaniu filmików i śmiesznych obrazków, tak zadeklarowało 20% uczniów z klas 4–6, następnie 24% uczniów z klas 7–8 i 17% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią był wariant słuchania muzyki, który wskazało 18% uczniów z klas 4–6 i po 21% uczniów z klas 7–8 i szkół ponadpodstawowych. Trzecią najchętniej udzielaną odpowiedzią przez ankietowanych był wariant spędzania czasu na portalach społecznościowych. Taką możliwość wybrało 15% uczniów z klas 4–6, następnie 18% uczniów z klas 7–8 i 24% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Najmniej odpowiedzi uzyskał wariant – nie korzystam z telefonu. Tak zdecydowało się wskazać 9% ankietowanych uczniów z klas 4–6, następnie 2% uczniów z klas 7–8 oraz 4% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczące tego zapytania przedstawiono na wykresie nr 100.

Wykres 100 Najczęstsze zajęcia uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając ze smartfonu?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Ankietowani uczniowie w zdecydowanej większości deklarują, że nigdy nie zdarzyło im się grać w gry hazardowe (na pieniądze). Tak uważa 84% uczniów klas 4–6, 68% uczniów klas 7–8 oraz 67% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą najczęściej wskazywaną odpowiedzią przez badanych był wariant 10 lub więcej razy. Takiego zdania było 5% uczniów klas 4–6, następnie 11% uczniów klas 7–8 i 22% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczące pytania zostały zaprezentowane na wykresie nr 101.

Wykres 101 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiegokolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?

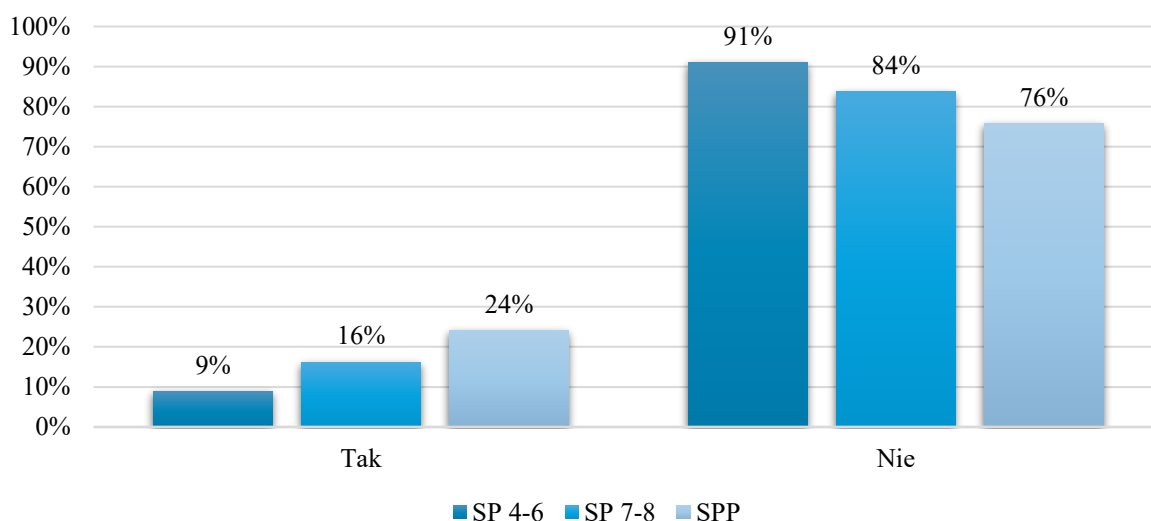
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

5.7. Napoje energetyczne

Niniejszy podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego, gdzie analiza koncentruje się na zagadnieniach związanych ze spożywaniem napojów energetycznych przez uczniów szkół. Analiza przedstawia skalę spożycia napojów energetycznych, motywacjach sięgania po tego typu produkty oraz poziomie świadomości uczniów na temat potencjalnych zagrożeń zdrowotnych związanych z ich regularnym spożywaniem. Wyniki badania pozwalają określić jak często i w jakich okolicznościach uczniowie sięgają po napoje energetyczne oraz miejsca, gdzie najczęściej dochodzi do ich spożywania. Zgromadzone dane stanowią bazę do planowania skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych wśród uczniów.

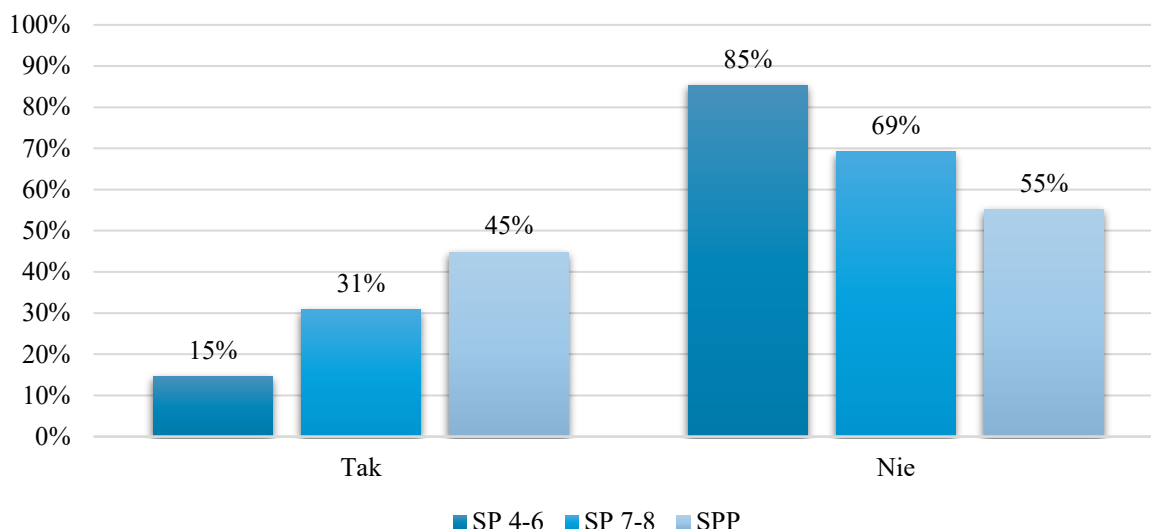
Zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że napoje energetyczne nie są zdrowe, tak uważa 91% uczniów z klas 4–6, następnie 84% uczniów z klas 7–8 i 76% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Wyniki dotyczącego tego zapytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 102.

Wykres 102 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?

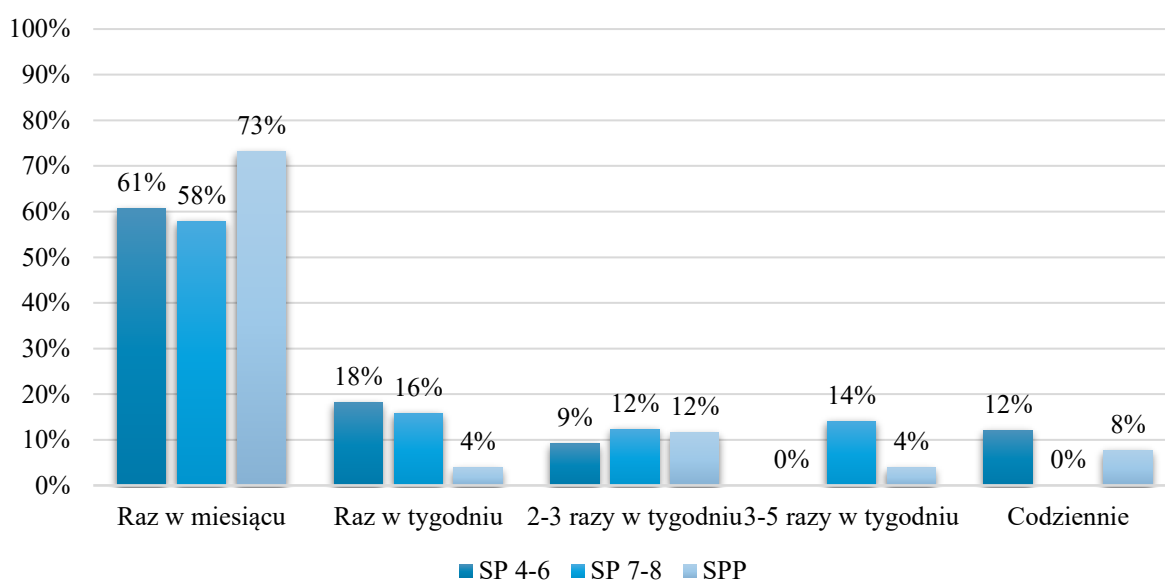
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Od 1 stycznia 2024 r. obowiązujące nowe prawo w kwestii spożywania napojów energetycznych narzuca zakaz sprzedaży tego typu napojów osobom poniżej 18 roku życia. Pomimo zastrzonych przepisów dotyczących napojów energetycznych, zdaniem 15% uczniów z klas 4–6 spożywa tego typu napoje. Podobny pogląd dominuje u 31% uczniów z klas 7–8 oraz 45% uczniów ze szkół ponadpodstawowych, którzy deklarują spożywanie napojów energetycznych. Na poniższym wykresie nr 103 przedstawiono omawiane zagadnienie.

Wykres 103 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

Największa grupa ankietowanych uczniów zadeklarowała, że po napój energetyczny sięga maksymalnie raz w miesiącu. Takiego zdania było 61% uczniów z klas 4–6, następnie 58% uczniów z klas 7–8 i 73% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Codziennie po napój energetyczny decyduje się sięgnąć 12% uczniów z klas 4–6 i 8% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Pozostałe wyniki dotyczące zapytania przedstawiono na poniższym wykresie nr 104.

Wykres 104 Częstotliwość spożywania napojów energetycznych przez uczniów. Ile wypijasz tego typu napojów w miesiącu?

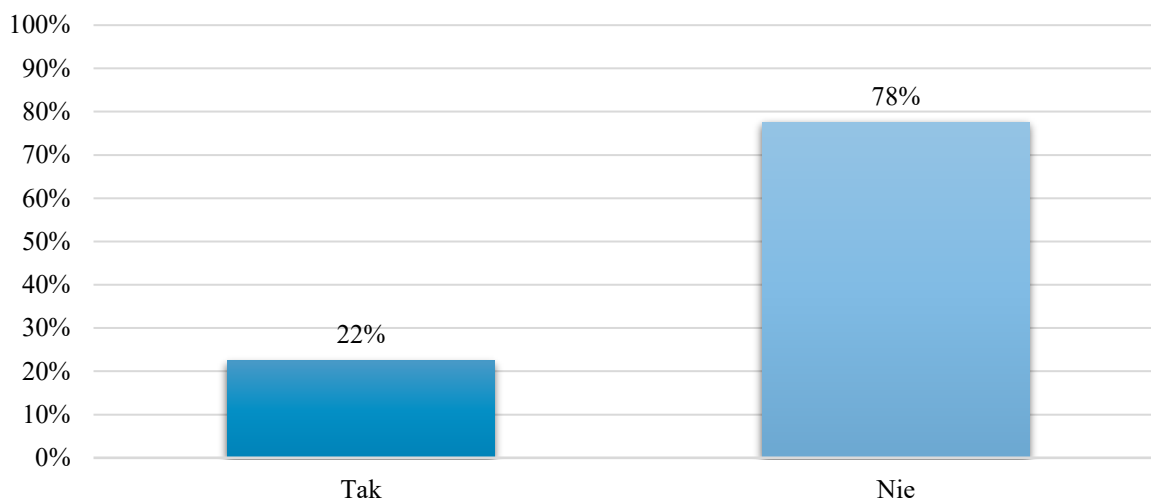
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół w mieście Człuchów

5.8. Zżywanie leków

Zżywanie leków to istotny element dbania o zdrowie, zwłaszcza wśród młodzieży, która często boryka się z różnorodnymi dolegliwościami fizycznymi i emocjonalnymi. Z drugiej strony coraz częściej spotykamy się z nadużywaniem leków wśród dzieci i młodzieży, które decydują się po nie sięgać, gdy nie jest to konieczne. W celu lepszego zrozumienia nawyków związanych z przyjmowaniem leków wśród uczniów z miasta Człuchów, przeprowadzono wśród nich ankietę, której wyniki pozwalają na analizę częstotliwości, motywacji oraz świadomości dotyczącej stosowania leków w tej grupie wiekowej, co może stanowić podstawę do działań edukacyjnych i profilaktycznych w tym zakresie.

Kwestie dotyczące zżywania leków i pytania z tym związane w ankiecie skierowano wyłącznie do ankietowanych uczniów ze szkół ponadpodstawowych z pominięciem uczniów z klas 4–6 i 7–8. W pierwszym pytaniu w tej serii spytano uczniów czy kiedykolwiek zdarzyło im się zżywać leki przeciwbólowe, nasenne lub uspokajające dłużej aniżeli było zalecenie lekarza. Twierdząco odpowiedziało 22% uczniów, którzy zadeklarowali, że zdarzyło im się kiedykolwiek zżywać różnego rodzaju leki, przeciwnego zdania o niezżywaniu leków było analogicznie 78%. Wyniki zaprezentowano na wykresie nr 105.

Wykres 105 Zżywanie leków przez uczniów. Czy kiedykolwiek zżywałeś(aś) leki przeciwbólowe, nasenne lub uspokajające dłużej, niż zalecił lekarz?

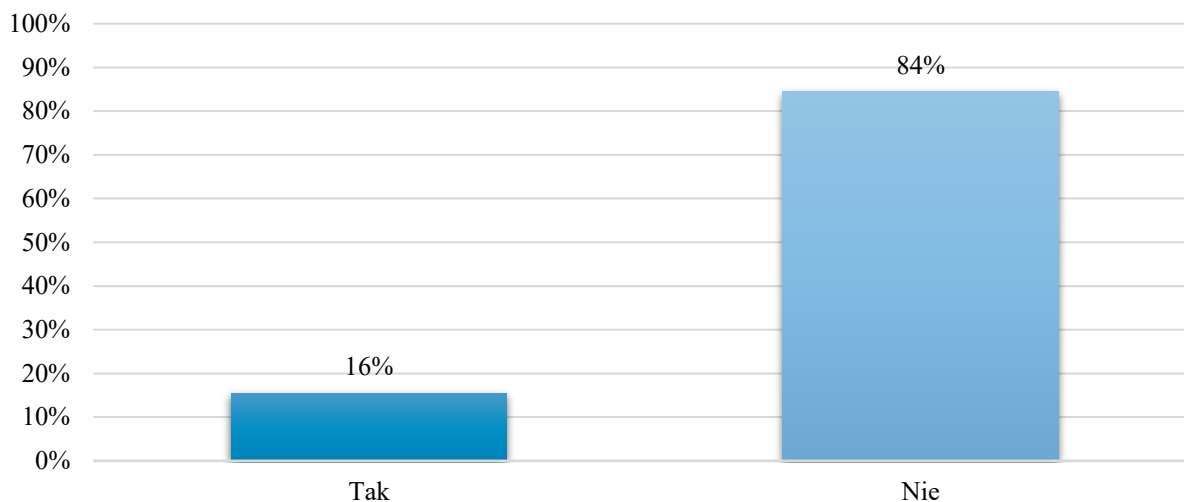

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w mieście Człuchów

W kolejnym pytaniu w ankiecie skierowanej do uczniów ze szkół ponadpodstawowych z Człuchowa zapytano ich co sądzą na temat dawkowania leków i czy zdarzyło im się kiedykolwiek zwiększyć dawkę leku niż zalecana. Zdaniem 16% ankietowanych uczniów ze szkół ponadpodstawowych odczuwało potrzebę zwiększenia dawki leku dla uzyskania tego

samego efektu, przeciwnego zdania było analogicznie 84% ankietowanych. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 106.

Wykres 106 Dawkowanie leków wśród uczniów. Czy kiedykolwiek odczuwałeś(aś) potrzebę zwiększenia dawki leku, aby uzyskać ten sam efekt?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół ponadpodstawowych w mieście Człuchów

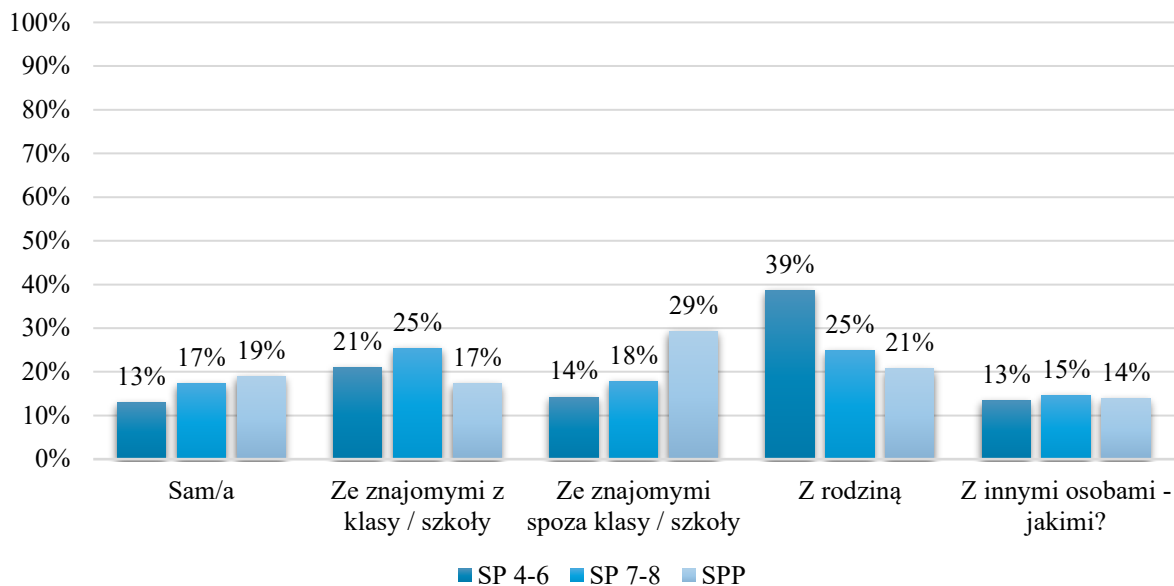
5.9. Czas wolny

Ostatnim podrozdziałem w badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów jest wątek poświęcony czasowi wolnemu. Analiza w tym aspekcie skupia się na sposobach spędzania czasu wolnego przez młodzież i dzieci, która obejmuje m.in. najpopularniejsze formy aktywności pozaszkolnej, poziom zaangażowania w zajęcia sportowe, kulturalne i rekreacyjne a także identyfikację barier uniemożliwiających lub utrudniających aktywne spędzanie czasu wolnego. Wyniki badania dają możliwość określenia potrzeb i oczekiwań uczniów w zakresie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz wskazują kierunki rozwoju działań wspierających aktywność oraz integrację młodzieży w środowisku lokalnym.

Największą popularnością wśród ankietowanych w kwestii dotyczącej spędzania czasu wolnego cieszyła się odpowiedź z rodziną, którą wskazało 39% uczniów z klas 4–6, następnie 25% uczniów z klas 7–8 i 21% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugim najbardziej popularnym wariantem odpowiedzi było spędzanie czasu wolnego przez ankietowanych ze znajomymi z klasy/ szkoły, tę opcję wskazało 21% uczniów z najmłodszej grupy, 25% uczniów ze starszej grupy oraz 17% uczniów z najstarszej badanej grupy. Trzecią najchętniej wybieraną odpowiedzią wśród ankietowanych była możliwość spędzania czasu wolnego ze znajomymi spoza klasy/ szkoły. Ten wariant odpowiedzi zdecydowało się wskazać 14% uczniów z klas

4–6, następnie 18% uczniów z klas 7–8 oraz 29% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Odpowiedzi dotyczące tego zapytania zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 107.

Wykres 107 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych badania ankietowego zrealizowanego wśród uczniów szkół z terenu miasta Człuchów

6. Wyniki badania ankietowego wśród pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

6.1. Metodologia

Badanie pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie, zostało zrealizowane z wykorzystaniem metod ilościowych. Celem przeprowadzenia badania było uzyskanie kompleksowej informacji na temat opinii, potrzeb, oczekiwań wśród pracowników MOPS w odniesieniu do wybranych zjawisk społecznych. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców Człuchowa oraz skuteczności podejmowanych działań w ramach wykonywanych obowiązków pracowniczych na rzecz osób wymagających pomocy i wsparcia.

6.1.1. Cel badania

Celem badania była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych wśród mieszkańców, metod wsparcia czy w jakim stopniu zaspokajane potrzeby w sektorze życia społecznego oraz w szczególności:

- problemy społeczne w środowisku lokalnym,
- najbardziej istotne formy wsparcia dla mieszkańców,
- skuteczność pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym,
- stan wiedzy władz lokalnych o potrzebach pomocy społecznej,
- prowadzenie działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- jakie usługi społeczne wymagają skupienia większej uwagi,
- syndromy wypalenia zawodowego.

6.1.2. Metoda i technika badawcza

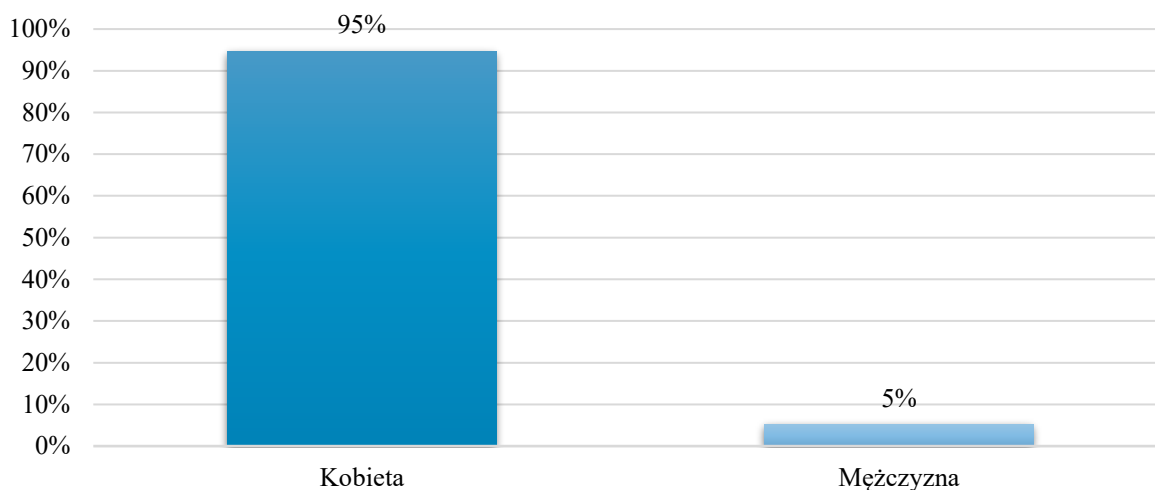
Badanie pracowników MOPS przeprowadzono metodą online (CAWI) – ankietą online, a jego celem było zebranie opinii ekspertów pracujących na co dzień z osobami i rodzinami doświadczającymi trudności społecznych. Uzyskane dane pozwoliły na pogłębienie diagnozy w zakresie skali zjawisk uzależnień, przemocy w rodzinie, interwencji kryzysowych i barier w systemie wsparcia.

6.1.3. Grupa badana

Kluczową grupą w celu identyfikacji problemów społecznych oraz oceny skuteczności prowadzonych działań na rzecz mieszkańców Człuchowa są wyspecjalizowani pracownicy

MOPS w Człuchowie. Respondenci podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie. W badaniu ankietowym udział przygotowanym dla pracowników MOPS w Człuchowie udział wzięło 18 kobiet, które stanowiły 95% wszystkich ankietowanych oraz 1 mężczyzna, który odpowiadał za 5% ankietowanych.

Wykres 108 Płeć ankietowanych pracowników OPS. Płeć ankietowanych

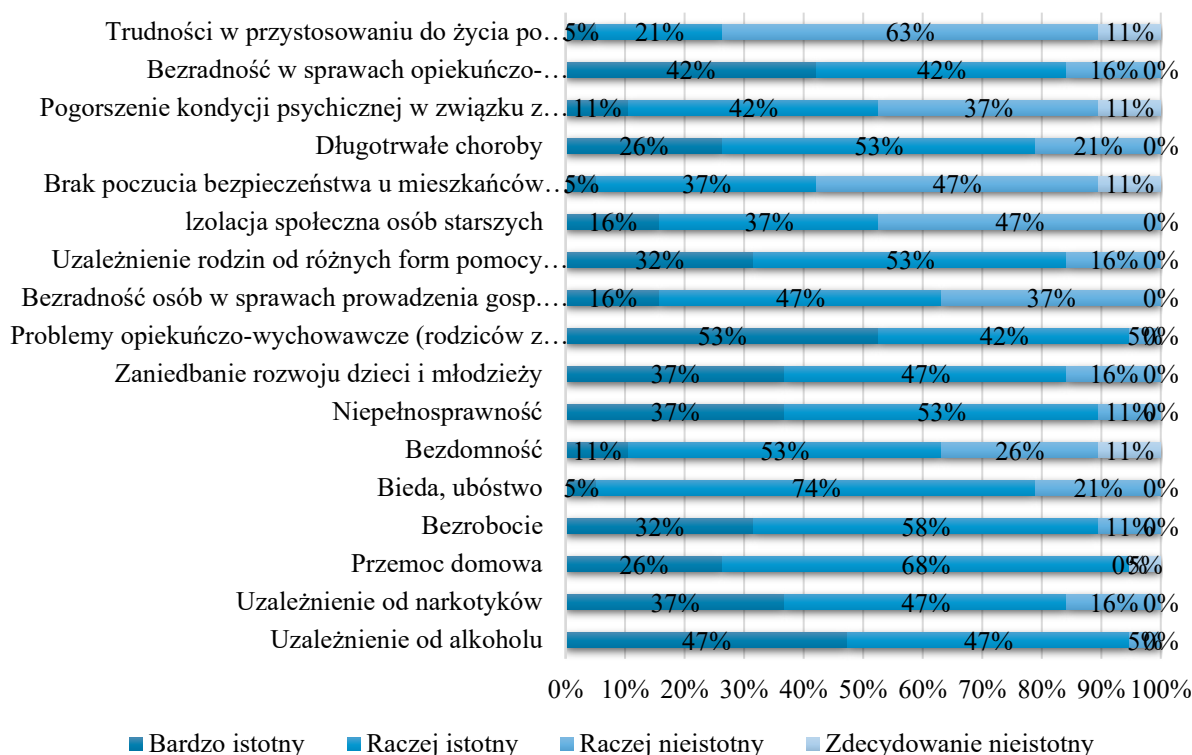

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

6.2. Problemy społeczne w mieście

Podrozdział przedstawia wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie, którego głównym celem była identyfikacja najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie miasta Człuchów z perspektywy osób bezpośrednio zaangażowanych w udzielanie wsparcia potrzebującym mieszkańcom. Analiza uzyskanych odpowiedzi z badania ankietowego pozwala na lepsze zrozumienie skali i charakteru wyzwań społecznych oraz wskazuje obszary wymagające szczególnej uwagi i podjęcia działań w przyszłości przez władze lokalne.

W kolejnym pytaniu w ankiecie skierowanym do pracowników MOPS poproszono ich o ocenę skali istotności poszczególnych problemów w ich środowisku lokalnym. Według badanych pracowników do najistotniejszych występujących problemów w ich środowisku należą: problemy opiekuńczo-wychowawcze, który 53% ankietowanych uznało za problem bardzo istotny. Kolejno było to uzależnienie od alkoholu, które wskazało 47% ankietowanych jako problem bardzo istotny oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, który jako problem bardzo istotny wskazało 42% badanych. Pozostałe udzielone odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 109.

Wykres 109 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?

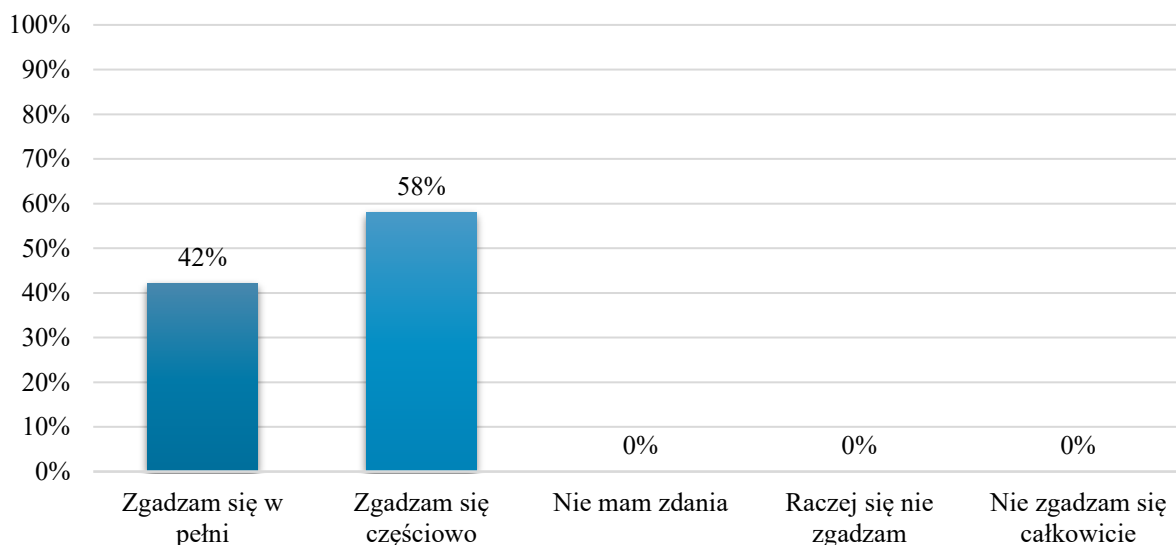
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

6.3. Wsparcie i codzienna praca

Niniejszy podrozdział opisuje wyniki badania ankietowego dotyczącego doświadczeń oraz opinii pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie w zakresie realizacji codziennych zadań pomocowych. Analiza obejmuje ocenę jakiego rodzaju formy wsparcia są najbardziej istotne dla mieszkańców, jak pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym oraz jak ważna jest potrzeba realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom oraz jakie jej formy są najbardziej skuteczne z punktu widzenia pracowników instytucji. Uzyskane dane pozwalają na lepsze zrozumienie specyfiki pracy w Ośrodku i stanowią podstawę do formułowania rekomendacji służących poprawie jakości wsparcia świadczonego mieszkańcom Człuchowa.

W opinii ankietowanych pracowników MOPS w Człuchowie 42% deklaruje, że zgadza się w pełni i ocenia pozytywnie skuteczność pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Z kolei 58% ankietowanych zgadza się z tym zdaniem częściowo. Wyniki zaprezentowano na poniższym wykresie nr 110.

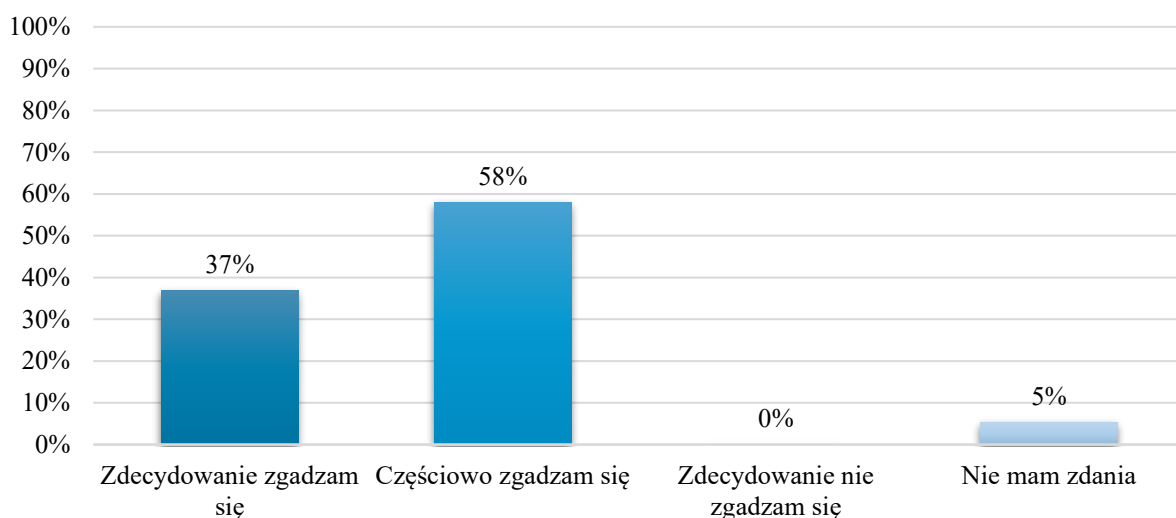
Wykres 110 Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Czy według Pana/ Pani pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Ankietowani pracownicy MOPS w Człuchowie zapytani o ich subiektywną ocenę stopnia poinformowania władz lokalnych o potrzebach związanych z pomocą społeczną oraz czy władze lokalne są odpowiednio poinformowane o potrzebach pomocy społecznej, najczęściej deklarowaną odpowiedzią przez ankietowanych był wariant – częściowo zgadzam się, który wskazało 58% badanych. Drugim najczęściej wybieranym wariantem odpowiedzi był – zdecydowanie zgadzam się, który wskazało 37%, a trzecim w kolejności była opcja – nie mam zdania wskazany przez 5% ankietowanych. Wyniki przedstawia wykres nr 111.

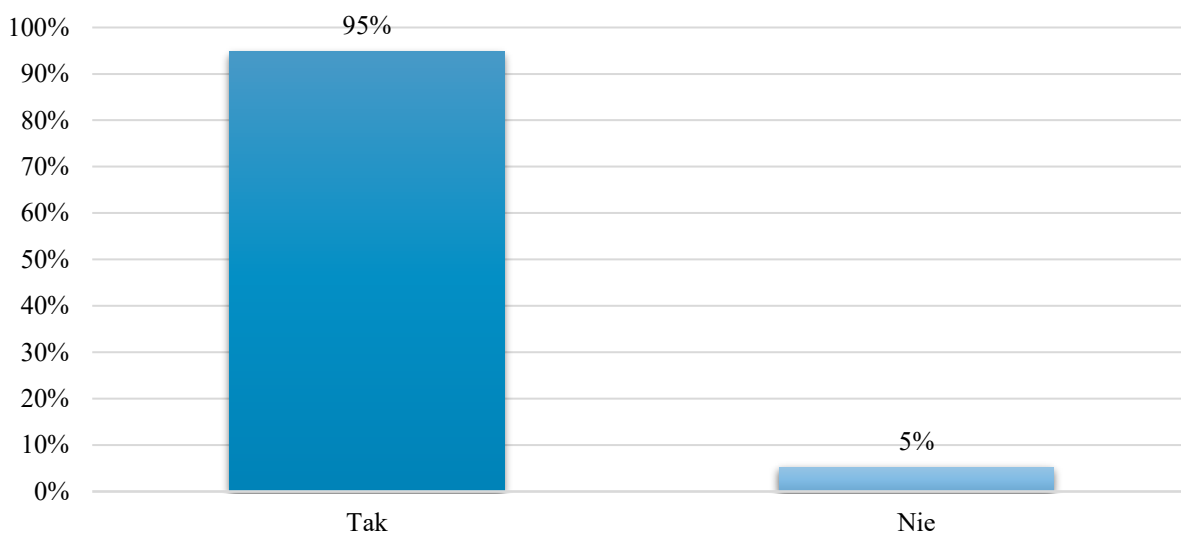
Wykres 111 Ocena stanu wiedzy władz miasta o potrzebach pomocy społecznej. Władze miasta są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Następnie poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi na pytanie dotyczące zaangażowania władz miasta pod względem zgłaszanym przez MOPS potrzebom. Podobnie jak w poprzednim pytaniu praktycznie wszyscy ankietowani, bo 95% uznała, że władze miasta czynnie angażują się w sprawy społeczne i starają się wychodzić naprzeciw zgłaszanym potrzebom przez MOPS. Przeciwnego zdania w tym przypadku było 5% ankietowanych. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 112.

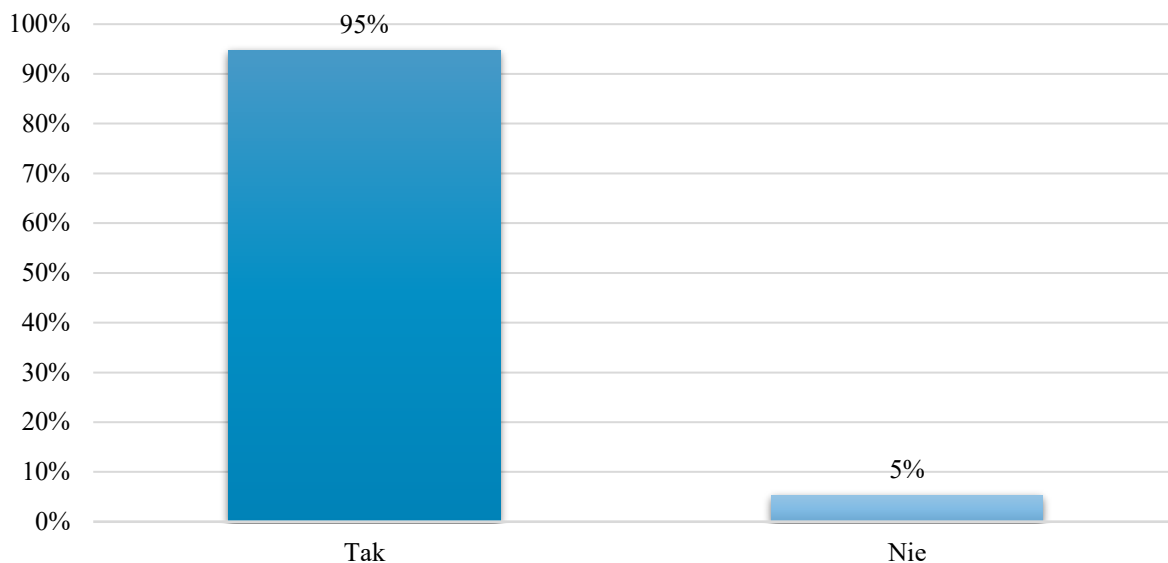
Wykres 112 Zaangażowanie władz miasta. Czy władze miasta Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Następnym pytaniem skierowanym do pracowników MOPS w Człuchowie dotyczyło zasadności realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród mieszkańców Człuchowa. Praktycznie wszyscy pracownicy MOPS dokładnie 95% zgadza się z potrzebą realizacji działań profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 113.

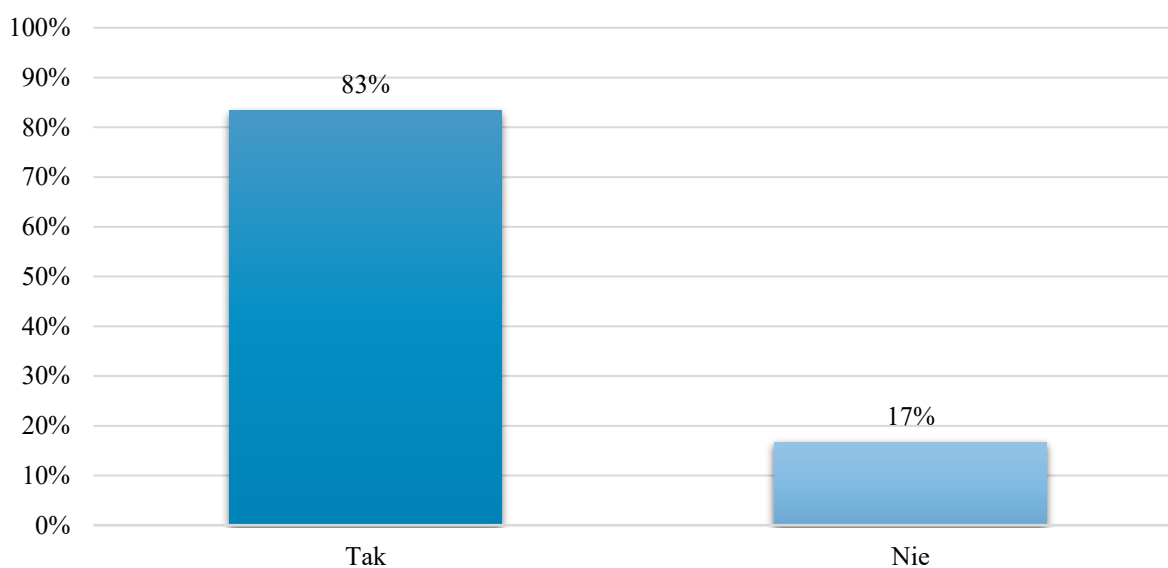
Wykres 113 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników MOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Ocena przez ankietowanych zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w mieście Człuchów przez zdecydowaną większość badanych została oceniana pozytywnie. Takiego zdania było 83% ankietowanych a analogicznie 17% było zdania przeciwnego. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 114.

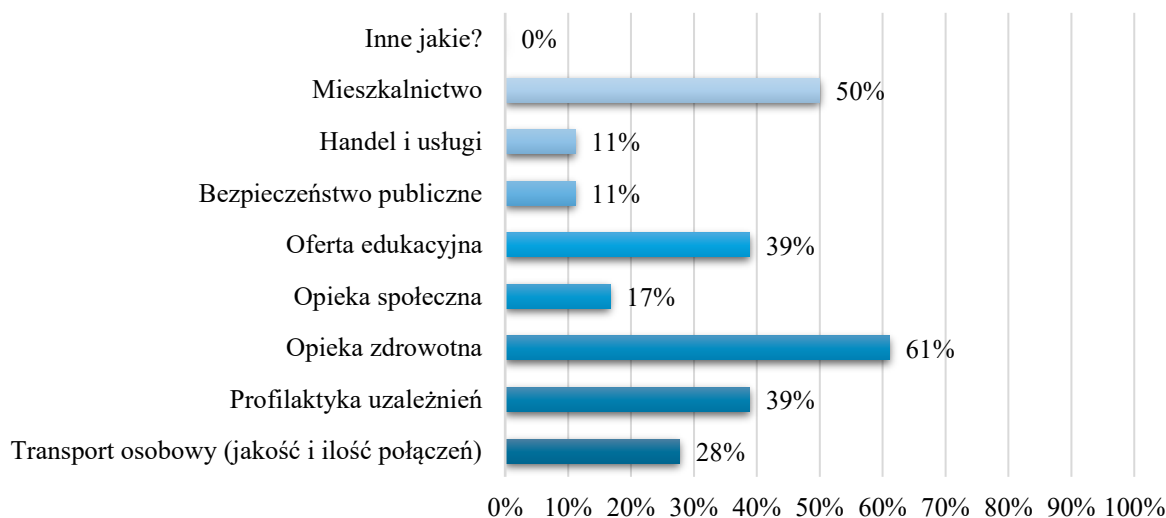
Wykres 114 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w mieście. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Wśród wymienionych dziedzin usług społecznych, które zdaniem ankietowanych pracowników MOPS w Człuchowie wymagają większej uwagi i poprawy w najbliższym czasie, najczęściej wskazywanymi obszarami były: opieka zdrowotna popierana przez 61% ankietowanych, mieszkalnictwo przez 50% ankietowanych oraz po 39% wskazań na ofertę edukacyjną oraz profilaktykę uzależnień. Pozostałe odpowiedzi uzyskały znacznie mniej wskazań, a ich poszczególny rozkład przedstawiony został na poniższym wykresie nr 115.

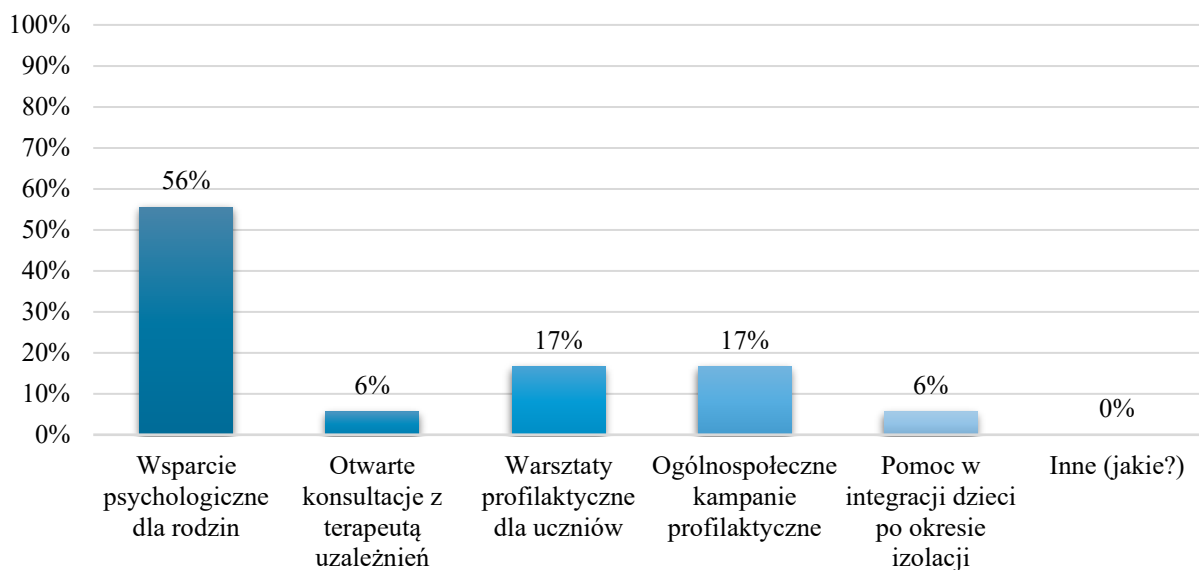
Wykres 115 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników MOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

Za najbardziej potrzebną formę działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród mieszkańców Człuchowa, ankietowani uznali wsparcie psychologiczne, które uzyskało poparcie wśród 56% ankietowanych. Po 17% wskazań otrzymały warianty warsztatów profilaktycznych dla uczniów i ogólnospołecznych kampanii profilaktycznych. Natomiast po 6% wskazań uzyskały odpowiedzi otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień i pomocy w integracji dzieci po okresie izolacji. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 116.

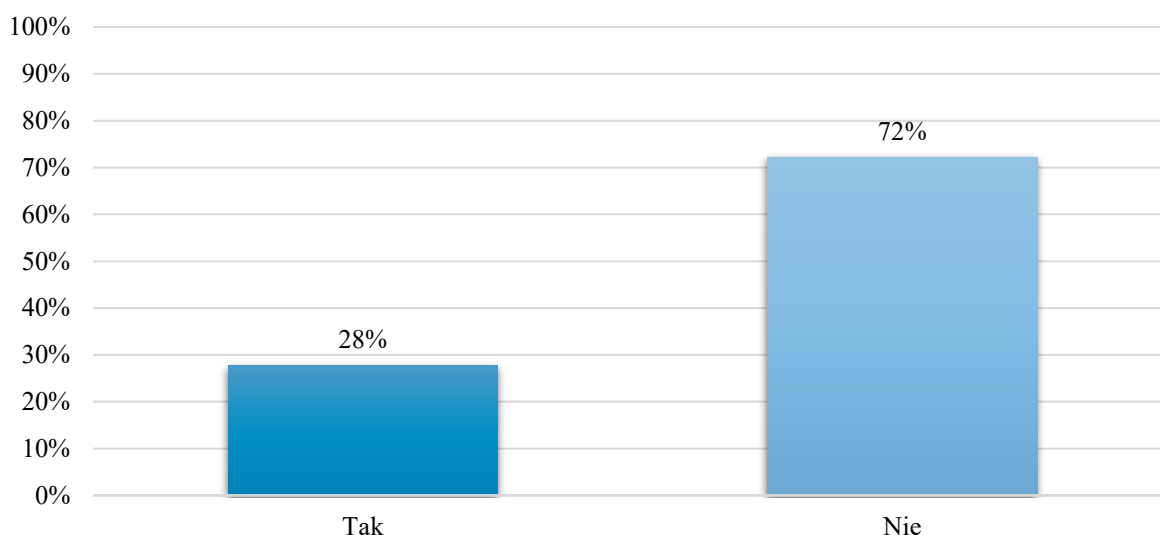
Wykres 116 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników MOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

W ostatnim pytaniu w badaniu ankietowym skierowanym do pracowników MOPS poproszono ich o deklarację czy pracując w aktualnym miejscu odczuwają skutki wypalenia zawodowego. Zdaniem 28% ankietowanych uważają oni, że odczuwają oznaki wypalenia zawodowego w wykonywanym zawodzie. Według 72% ankietowanych nie stwierdziło u siebie tego typu oznak. Wyniki przedstawia poniższy wykres nr 117.

Wykres 117 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Człuchowie

7. Wyniki badania seniorów w mieście Człuchów

7.1.1. Metodologia

Badanie ankietowe seniorów, zostało zrealizowane z zastosowaniem metod ilościowych. Celem przeprowadzenia badania było uzyskanie kompleksowej informacji na temat opinii, potrzeb oraz oczekiwań lokalnej społeczności w odniesieniu do wybranych zjawisk społecznych. Wyniki badania stanowią podstawę do dalszych działań analitycznych oraz opracowania rekomendacji w zakresie polityki społecznej, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców całej społeczności.

7.1.2. Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- codzienne życie seniorów,
- główne źródła utrzymania,
- stan zdrowotny,
- spędzanie czasu wolnego,
- formy aktywności,
- pomoc oferowana seniorom.

Zastosowanie metody PAPI umożliwiło uzyskanie wysokiego wskaźnika zwrotu ankiet (response rate) oraz wiarygodnych danych również od osób mniej aktywnych cyfrowo (w tym seniorów).

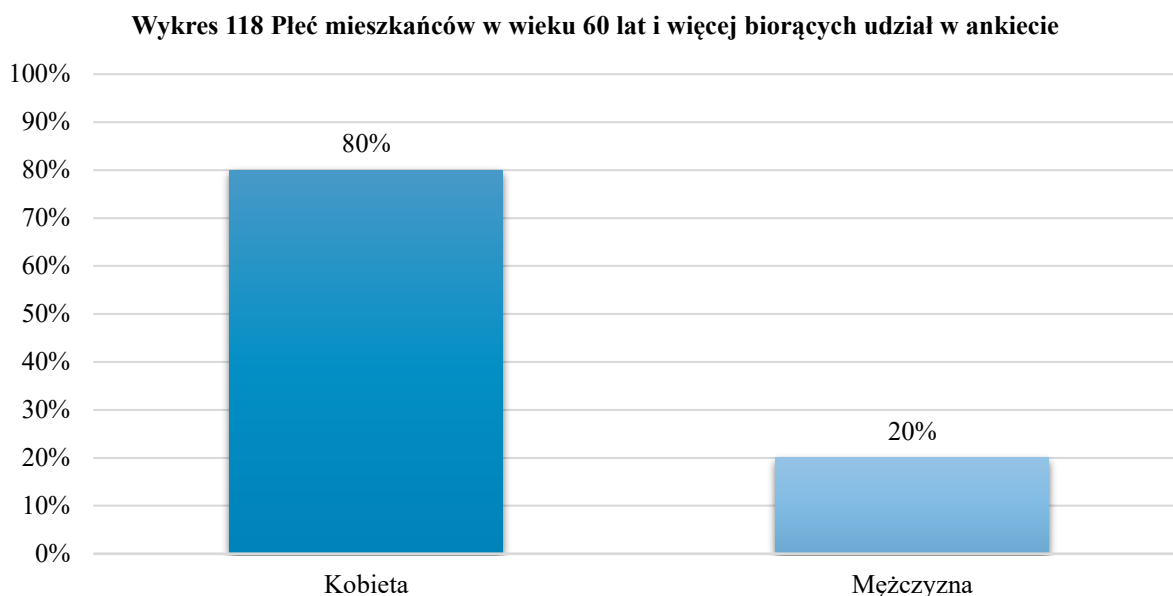
7.1.3. Metoda i technika badawcza

W celu rozpoznania opinii i postaw mieszkańców przeprowadzono badanie ilościowe metodą PAPI (Paper and Pencil Interview), polegającą na bezpośrednim wypełnianiu kwestionariuszy ankietowych przez respondentów przy udziale ankieterów terenowych. Wywiady zrealizowano w przestrzeni publicznej na terenie miasta Człuchów. Dobór próby miał charakter losowy. W badaniu uczestniczyło 50 seniorów. Zastosowanie metody PAPI umożliwiło uzyskanie wysokiego wskaźnika zwrotu ankiet (response rate) oraz wiarygodnych danych również od osób mniej aktywnych cyfrowo (w tym seniorów).

7.1.4. Grupa badania

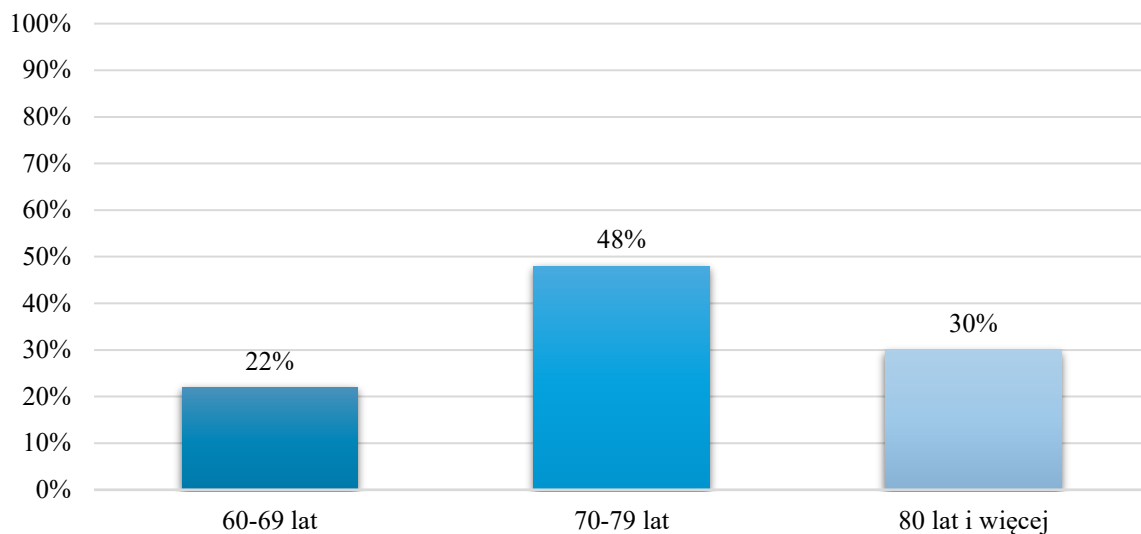
Badania dotyczyły seniorów zamieszkujących miasto Człuchów w wieku lat 60 i więcej. Ankietowani podczas przeprowadzonej ankiety zostali poinformowani przez zespół badawczy o anonimowym charakterze ankiety oraz o możliwości rezygnacji w badaniu w dowolnym momencie.

W badaniu ankietowym w grupie seniorów udział wzięło 40 kobiet, które stanowiły 80% ankietowanych oraz 10 mężczyzn, którzy stanowili 20% badanych. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 118.

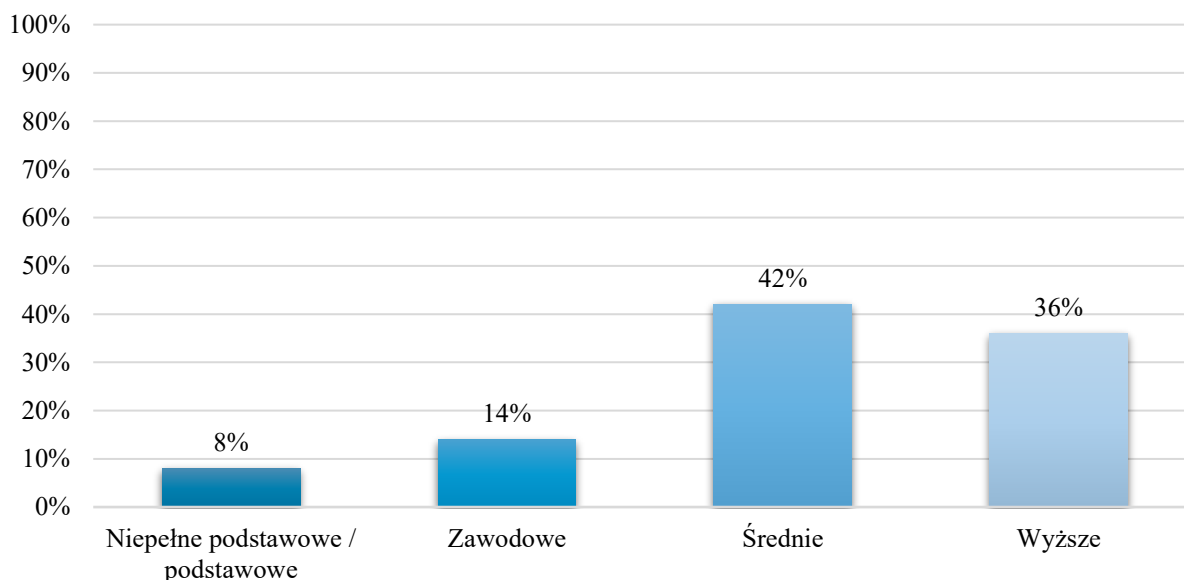
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Najwięcej ankietowanych w tej grupie badawczej zadeklarowało swój przedział wiekowy pomiędzy 70–79 lat, takich osób było 24, którzy stanowili 48% wszystkich ankietowanych. Ankietowani w wieku 80 lat i więcej ich liczba wyniosła 15 i stanowili oni 30% ankietowanych. Osoby w wieku 60–69 lat udział wzięło łącznie 11 osób, którzy stanowili 22% ankietowanych. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 119.

Wykres 119 Wiek seniorów biorących udział w ankiecie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Najwięcej ankietowanych seniorów zadeklarowało posiadanie wykształcenia średniego – 42% ankietowanych. Kolejno były to osoby z wykształceniem wyższym – 36%, następnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 14% oraz 8% ankietowanych deklarujących posiadanie wykształcenia niepełnego podstawowego lub podstawowego. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 120.

Wykres 120 Wykształcenie dorosłych mieszkańców biorących udział w ankiecie

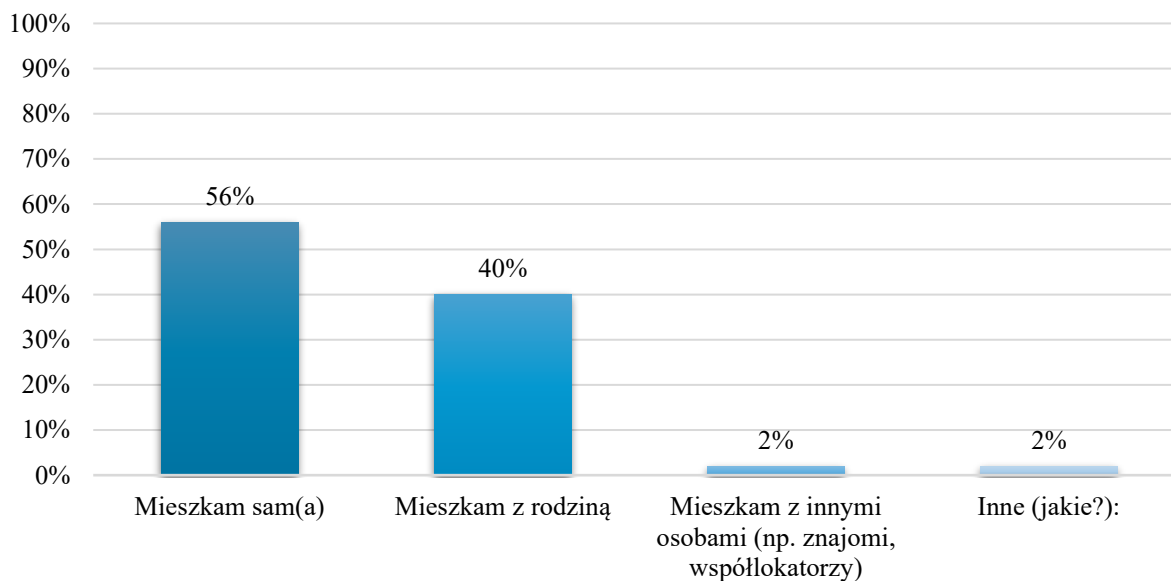
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

7.2 Sytuacja życiowa seniorów i opieka zdrowotna

Podrozdział prezentuje wyniki badania ankietowego dotyczącego warunków bytowych seniorów w Człuchowie. Analiza obejmuje ocenę sytuacji pomocy w codziennym życiu, źródła utrzymania, stan zdrowia, korzystanie z opieki zdrowotnej oraz wsparcia ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Zgromadzone dane pozwalają na identyfikację najważniejszych wyzwań w zakresie codziennej egzystencji seniorów ich stanu bytowego oraz pozwalają na określenie w przyszłości obszarów wymagających większego zaangażowania ze strony władz miasta w kontekście funkcjonowania seniorów w lokalnym środowisku.

Na początku poproszono ankietowanych o określenie formy aktualnego zamieszkania spośród czterech wariantów odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych zadeklarowało odpowiedź – mieszkam sam(a), ten wariant wybrało 56% ankietowanych. Według 40% ankietowanych mieszkają oni z rodziną. Po 2% ankietowanych wskazało na warianty: mieszkam z innymi osobami (np. znajomi, współlokatorzy) oraz inne (jakie?). Wyniki dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 121.

Wykres 121 Forma zamieszkania

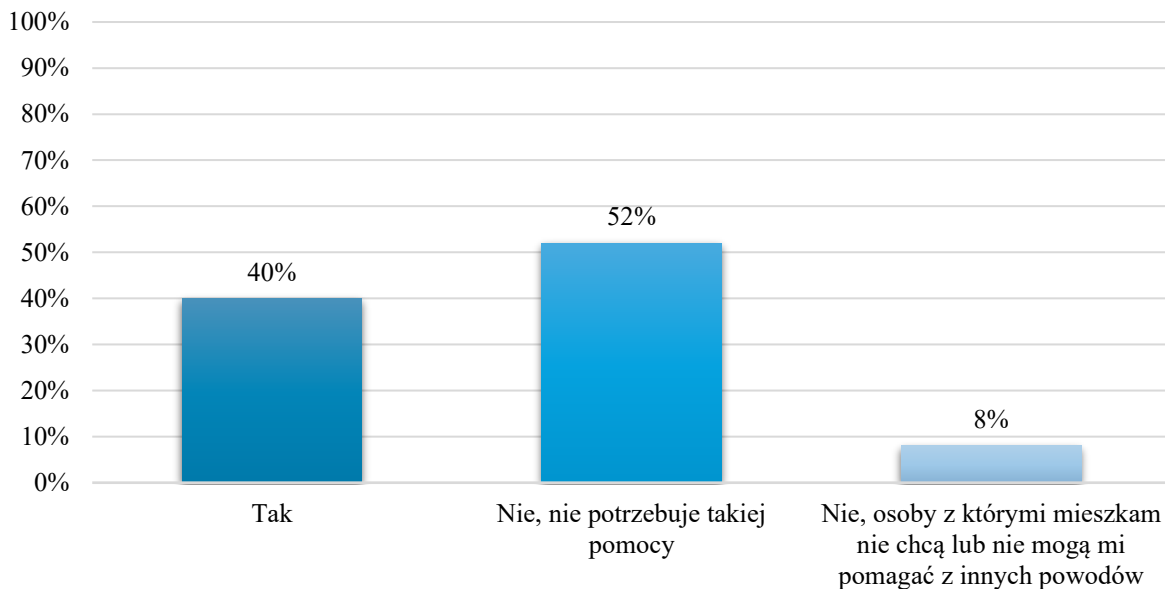

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Seniorzy na co dzień wymagają wsparcia podczas codziennych czynności czy przemieszczaniu się. Zdaniem 52% ankietowanych nie potrzebują oni takiej pomocy. Według 40% ankietowanych osoby, z którymi mieszkają na co dzień pomagają im w codziennych czynnościach. Według 8% ankietowanych, osoby z którymi mieszkają nie chcą lub nie mogą

im pomagać z różnych powodów. Wyniki dotyczące tej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie nr 122.

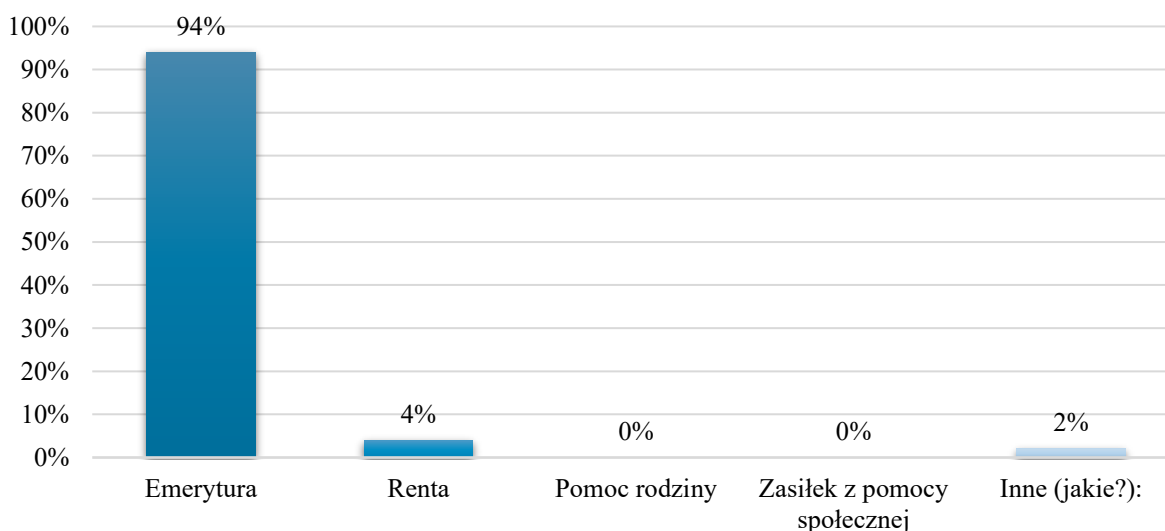
Wykres 122 Pomoc w codziennych czynnościach. Czy osoby z którymi Pani/Pan mieszka pomagają Pani/Panu w codziennych czynnościach, przemieszczaniu się?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Następnie ankietowani zostali zapytani o ich aktualne źródło utrzymania. Praktycznie wszyscy ankietowani, bo 94% zadeklarowało, że ich źródłem utrzymania jest emerytura. Z renty utrzymują się 4% ankietowanych, natomiast odpowiedź – inne (jakie?) wskazało 2% badanych. Wyniki przedstawia wykres nr 123.

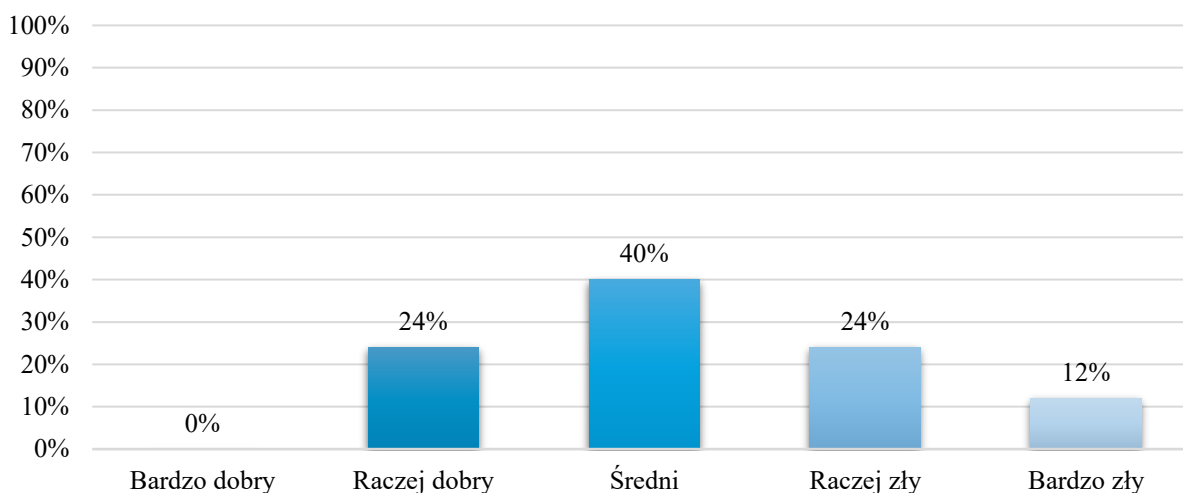
Wykres 123 Źródła utrzymania

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o udzielenie odpowiedzi i oceny własnego stanu zdrowia. Najwięcej ankietowanych swój stan zdrowia oceniło jako średni, tak zadeklarowało 40% ankietowanych. Stan zdrowia raczej dobry i raczej zły zadeklarowało po 24% ankietowanych. Jako bardzo zły swój stan ocenia 12% ankietowanych. Zestawienie dotyczące pytania przedstawia poniższy wykres nr 124.

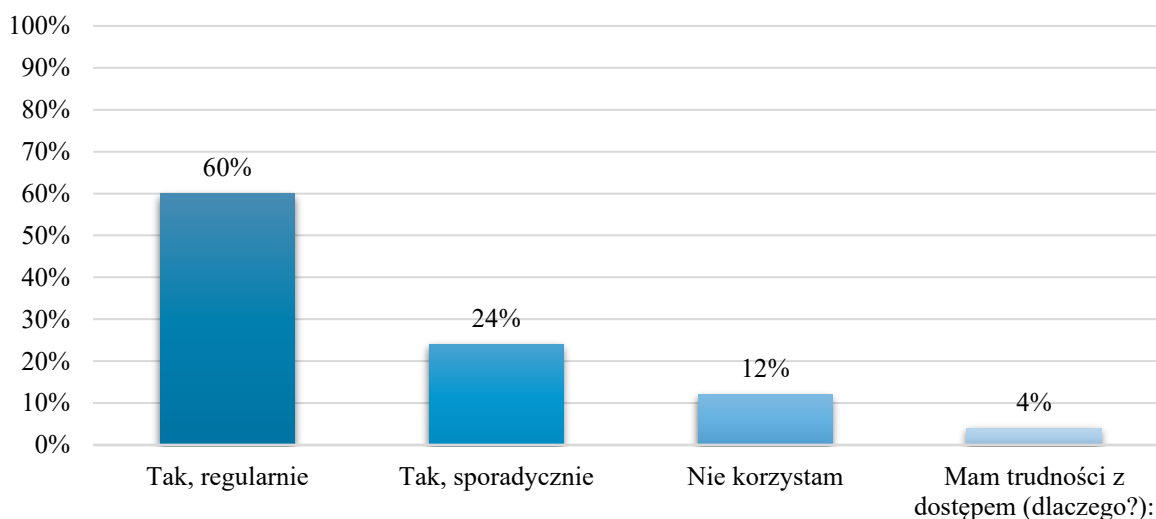
Wykres 124 Stan zdrowia. Jak ocenia Pani/Pan swój stan zdrowia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Zdaniem 60% ankietowanych regularnie korzysta z usług opieki zdrowotnej na terenie miasta Człuchów. Sporadycznie, od czasu do czasu korzysta z usług 24% ankietowanych. Zdaniem 12% ankietowanych nie korzysta z tego typu usług a 4% stwierdziła, że posiada trudności z jej dostępem. Dane przedstawiono na wykresie nr 125.

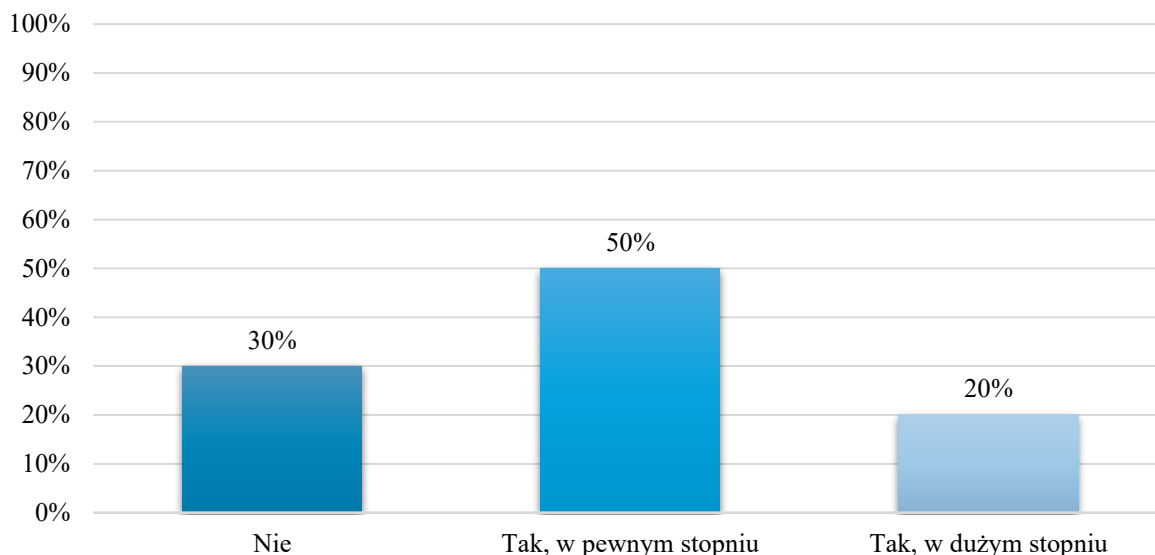
Wykres 125 Opieka zdrowotna. Czy korzysta Pani/Pan z usług opieki zdrowotnej w mieście?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

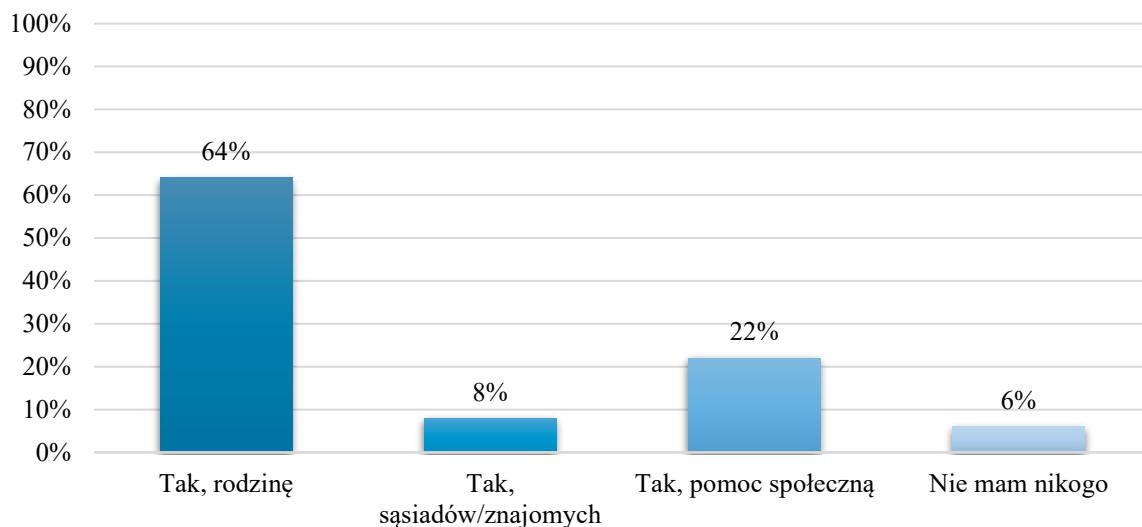
Połowa ankietowanych stwierdziła, że posiada w pewnym stopniu trudności z samodzielnym funkcjonowaniem na co dzień. Zdaniem 30% ankietowanych nie mają oni trudności w codziennym funkcjonowaniu a według 20% ma problemy w dużym stopniu. Wyniki przedstawia wykres nr 126.

Wykres 126 Codzienne funkcjonowanie. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym funkcjonowaniem na co dzień?

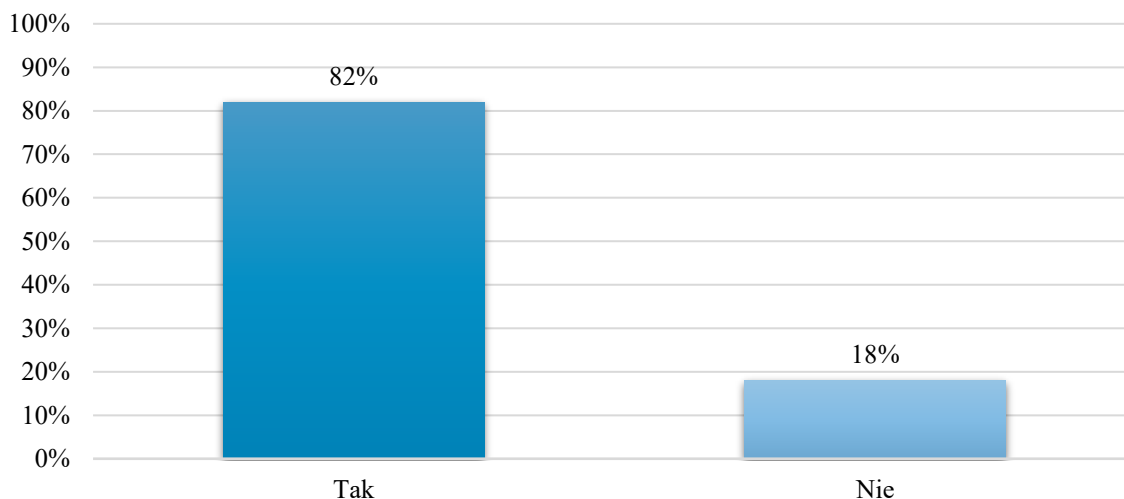
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Większość respondentów w przypadku wystąpienia choroby lub jakichkolwiek trudności o pomoc może zwrócić się do rodziny, taką odpowiedź zadeklarowało 64% badanych. Po pomoc społeczną mogło by zasięgnąć 22% ankietowanych. Zdaniem 8% w przypadku uzyskania pomocy zgłosiłoby się do sąsiadów lub znajomych. Według 6% ankietowanych nie mają osoby, do której mogliby potencjalnie zgłosić na wypadek wystąpienia choroby lub trudności. Dane przedstawiono na wykresie nr 127.

Wykres 127 Pomoc. Czy ma Pani/Pan kogoś do pomocy w razie choroby lub trudności?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Zdaniem 82% ankietowanych zakłada, że w przyszłości będzie potrzebować wsparcia/pomocy na wypadek pogarszającego się stanu zdrowia. Przeciwnego zdania na ten temat było 18% ankietowanych. Dane dotyczącego pytania przedstawia poniższy wykres nr 128.

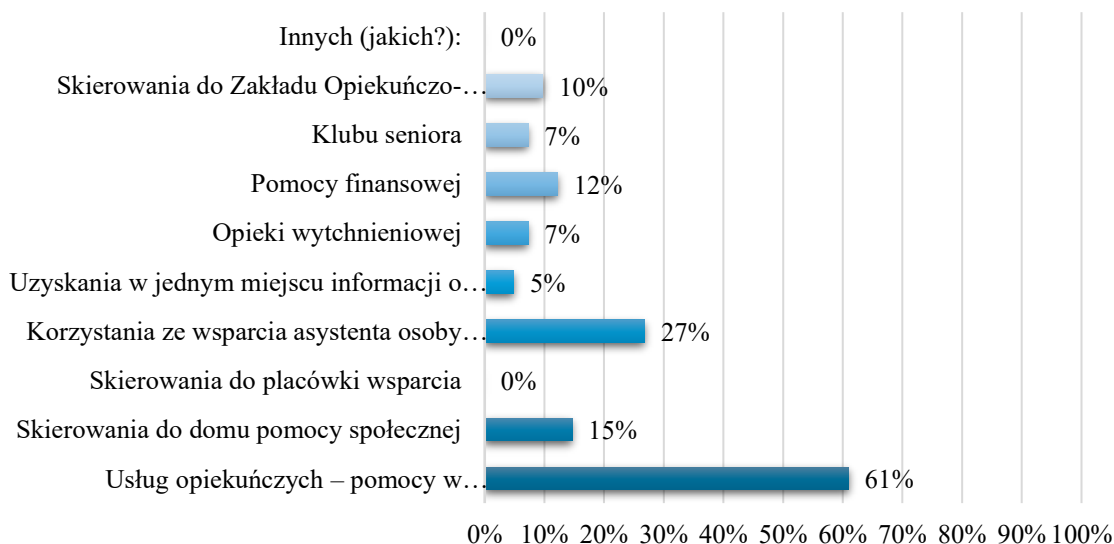
Wykres 128 Wsparcie w przyszłości. Czy Pani/Pan zakłada, że w przyszłości będzie potrzebować wsparcia ze względu na pogarszający się stan zdrowia?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W ostatnim pytaniu w tej serii zapytano ankietowanych o formę potencjalnego wsparcia przyszłości jaka będzie dla nich najodpowiedniejsza. Najwięcej ankietowanych wskazało na odpowiedź usługi opiekuńcze – pomoc w czynnościach domowych jako formę wsparcia, ten wariant wybrało 61% ankietowanych. Drugą najpopularniejszą wśród ankietowanych formą wsparcia była możliwość korzystania ze wsparcia asystenta osoby niepełnosprawnej, którą

wybrało 27% ankietowanych. Trzecią pod względem liczby udzielonych odpowiedzi był wariant skierowania do domu pomocy społecznej, tę opcję wskazało 15% ankietowanych. Pozostały rozkład odpowiedzi ankietowanych na zadane pytanie przedstawia poniższy wykres nr 129.

Wykres 129 Formy pomocy. Jeżeli tak, to w jakiej formie będzie Pani/Pan potrzebować wsparcia?

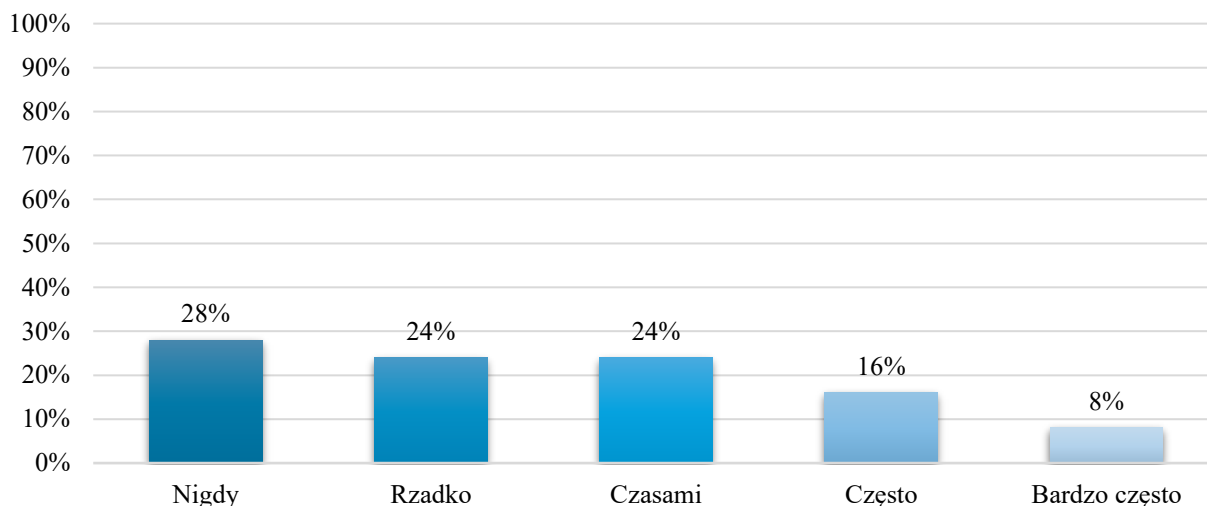

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

7.3. Życie codzienne i czas wolny

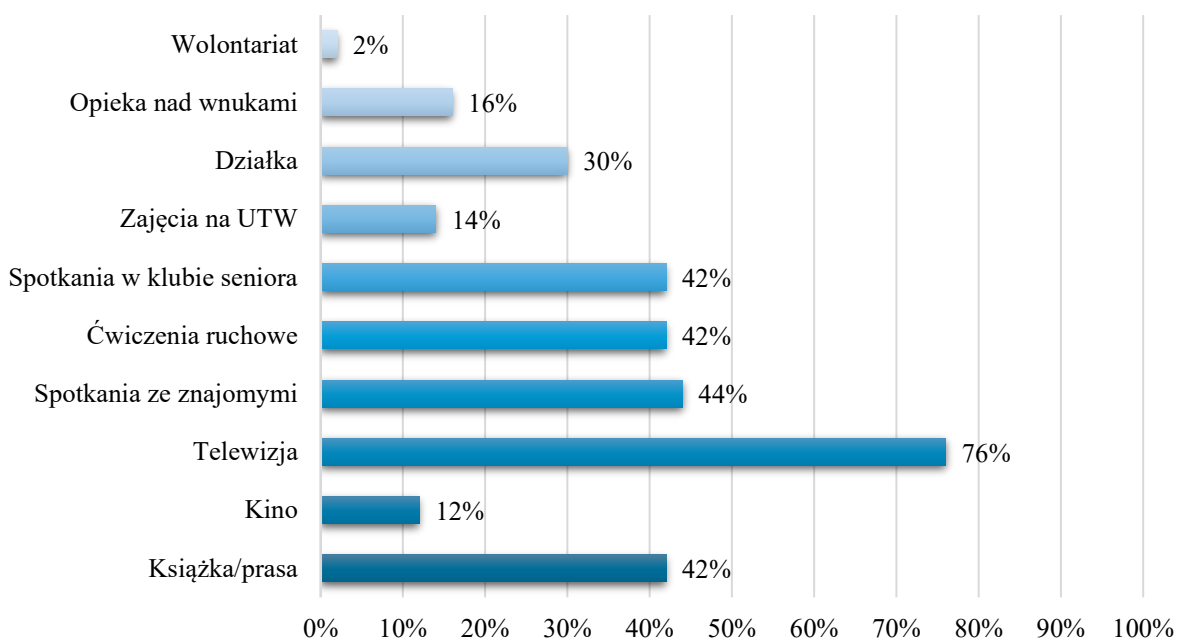
W niniejszym podrozdziale omówiono życie codzienne seniorów, jak spędzają swój wolny czas oraz czy często mają poczucie samotności. Dodatkowo podrozdział porusza kwestie oferty zorganizowanej dla seniorów i inne pozostałe aspekty z tym związane. Analiza ma na celu poznanie codziennych zachowań seniorów oraz innych aspektów codziennego życia.

W pierwszym pytaniu w tej grupie tematycznej, poproszono ankietowanych seniorów o to jak często odczuwają samotność. Odpowiedzi na to pytanie rozkładały się dość mocno do siebie zbieżne, jeśli chodzi o udział procentowy. Zdaniem 28% ankietowanych nigdy nie odczuwają samotności, a 24% odczuwa ją rzadko. Według 24% ankietowanych odczuwa samotności tylko czasami, a 16% zadeklarowało, że jest to częste. Bardzo często poczucie samotności deklaruje 8% badanych. Wyniki tego zapytania przedstawiono na wykresie nr 130.

Wykres 130 Poczucie samotności. Jak często czuje się Pani/Pan samotna/y?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

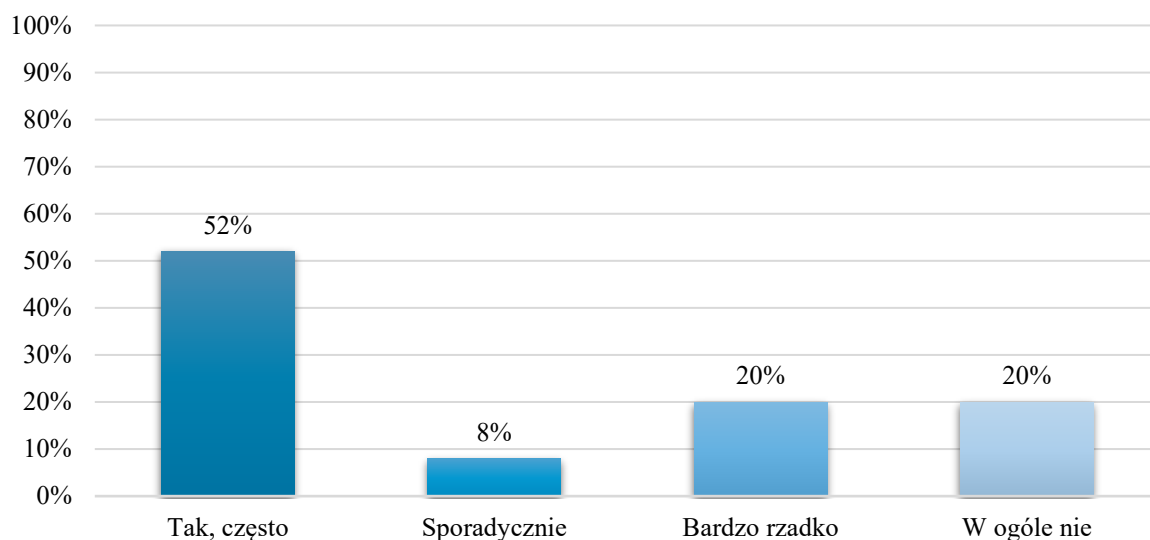
W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o udzielenie informacji na temat jak spędzają swój wolny czas. Ankietowani mieli do wyboru wiele wariantów odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych stwierdziło, że spędza swój czas wolny oglądając telewizję, ten wariant został poparty przez 76% badanych. Zdaniem 44% ankietowanych spędza czas wolny na spotkaniach ze znajomymi. Trzy warianty odpowiedzi uzyskały po 42% poparcia wśród ankietowanych i były to: spotkania w klubie seniora, ćwiczenia ruchowe oraz czytanie książek/prasy. Pozostałe udzielone odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie nr 131.

Wykres 131 Czas wolny. Jak Pani/Pan spędza wolny czas?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Zdaniem 52% ankietowanych ma częste kontakty towarzyskie z innymi seniorami. Po 20% wskazań uzyskały warianty odpowiedzi – bardzo rzadko oraz w ogóle nie. Według 8% ankietowanych posiada sporadyczne kontakty towarzyskie z innymi rówieśnikami. Wyniki dotyczące tego zapytania przedstawiono na wykresie nr 132.

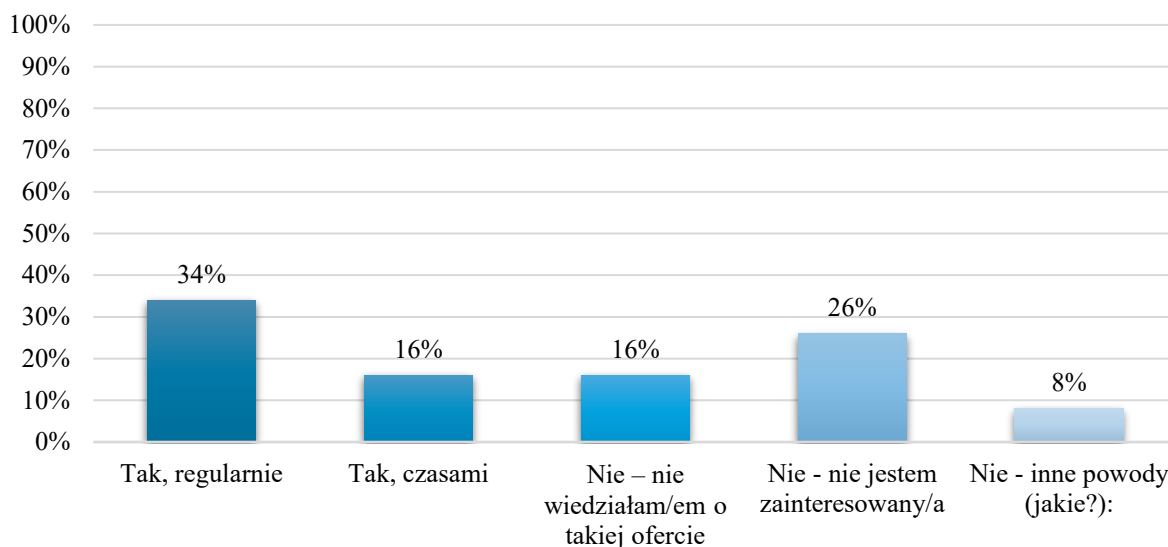
Wykres 132 Kontakty z innymi osobami. Czy utrzymuje Pani/ Pan kontakty towarzyskie z innymi seniorami?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W kolejnym pytaniu poproszono ankietowanych o udzielenie informacji czy zdarza im się korzystać z oferty zorganizowanej przeznaczonej dla seniorów np. Klub Seniora, UTW, wycieczki czy zajęcia. Zdaniem 34% ankietowanych, korzystają oni z oferty organizowanej dla seniorów regularnie. Według 26% ankietowanych nie jest zainteresowana przygotowaną ofertą. Po 16% wskazań uzyskały odpowiedzi tak, czasami oraz nie – nie wiedziałam/em o takiej ofercie. Z kolei 8% ankietowanych stwierdziło, że w ogóle nie korzysta z tego typu ofert. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie nr 133.

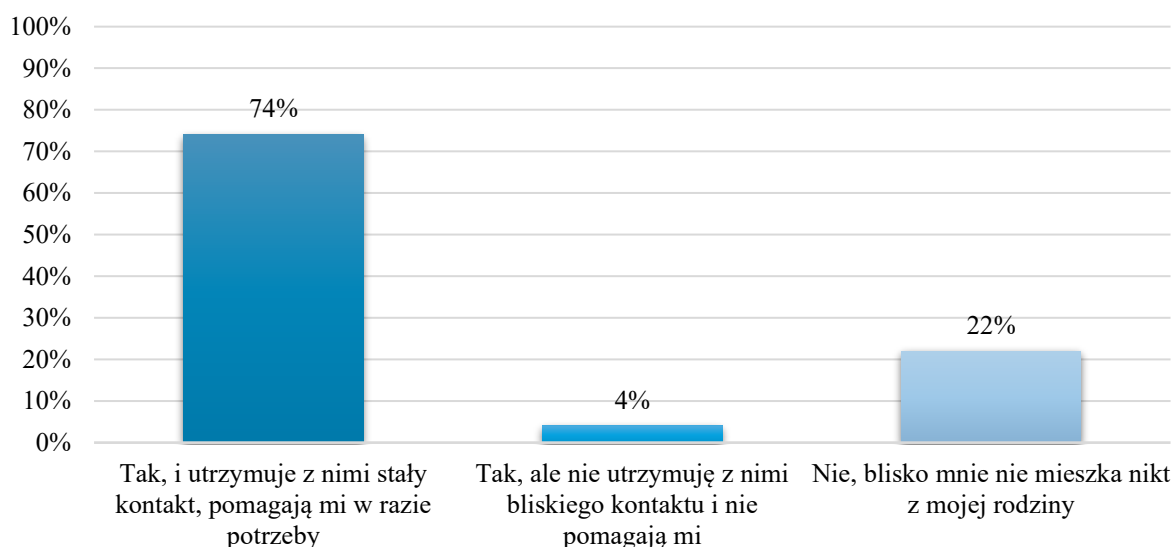
Wykres 133 Oferta dla seniorów. Czy korzystała Pani/Pan z oferty organizowanej dla seniorów (np. Klub Seniora, UTW, wycieczki, zajęcia)?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W następnym pytaniu skierowanym do ankietowanych zapytano o to czy w Człuchowie bądź najbliższej okolicy mieszkają ich bliscy członkowie rodziny. Zdaniem większości ankietowanych twierdzą oni, że ich bliscy mieszkają blisko i utrzymują z nimi stały kontakt, tak zadeklarowało 74% ankietowanych. Według 22% badanych ich bliscy nie mieszkają w pobliżu zamieszkania ankietowanych a 4% odpowiedziało, że ich bliscy mieszkają w pobliżu zamieszkania, ale nie utrzymują oni z nimi stałego kontaktu. Poniżej zaprezentowano odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia na wykresie nr 134.

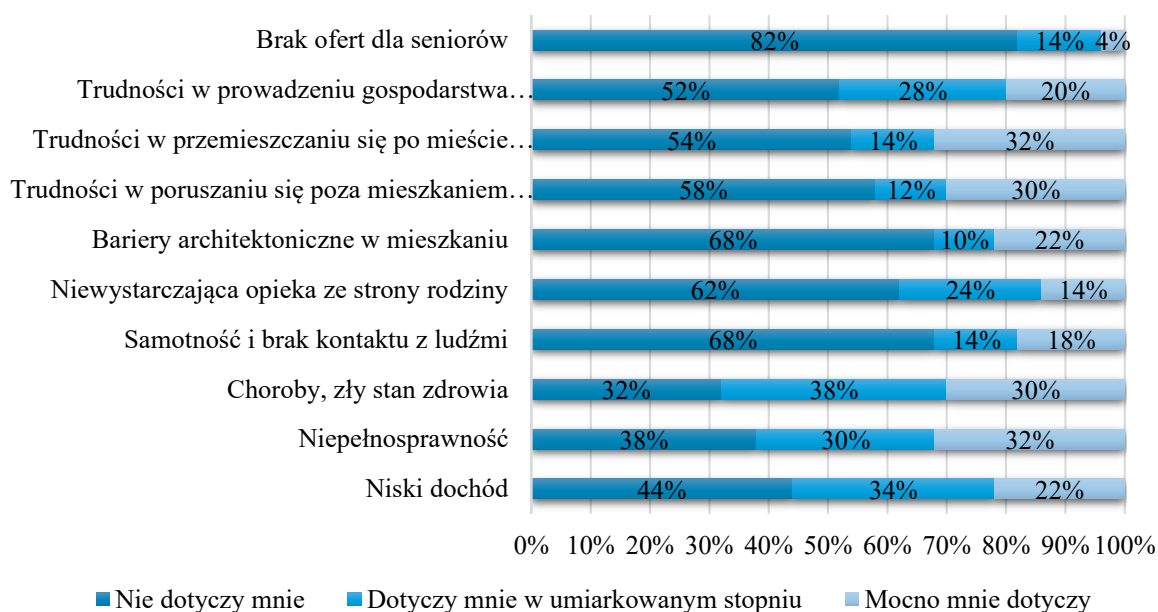
Wykres 134 Miejsce zamieszkania rodziny. Czy w Człuchowie lub okolicy mieszkają bliscy członkowie Pani/Pana rodziny?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W następnym pytaniu ankietowani mieli za zadanie określenie spośród kilku zjawisk czy konkretna sytuacja dotyczy ich bezpośrednio, dotyczy ich w stopniu umiarkowanym czy w ogóle dana kwestia ich nie dotyczy. Brak ofert dla seniorów 82% ankietowanych stwierdziło, że ta kwestia nie dotyczy ich w żaden sposób. Zdaniem 20% ankietowanych mocno dotyczy ich kwestia związana z trudnościami w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Również mocno ankietowanych dotyka kwestia trudności w przemieszczaniu się po mieście, tak zadeklarowało 32% badanych. Według 22% mocno odczuwa bariery architektoniczne w mieszkaniu. W umiarkowanym stopniu u 24% ankietowanych występuje problem związany z niewystarczającą opieką ze strony rodziny. Według 68% ankietowanych kwestia samotności i braku kontaktu z ludźmi ich nie dotyczy. Zdaniem 30% ankietowanych mocno odczuwa kwestie związane z chorobami i złym stanem zdrowia. Z problemem niepełnosprawności w dużym stopniu zmagają się 32% ankietowanych a zdaniem 34% w stopniu umiarkowanym ma problem z niskim dochodem. Wyniki przedstawiono na wykresie nr 135.

Wykres 135 Które z poniższych problemów dotyczą Pani/Pana/?

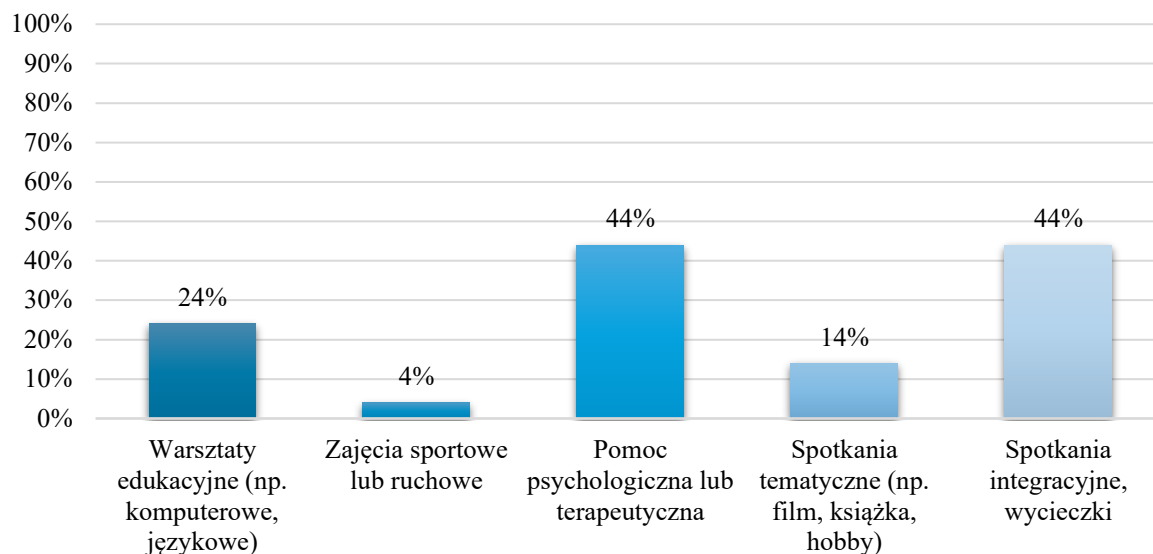

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W następnym pytaniu skierowanym do ankietowanych seniorów, zapytano jakie ich zdaniem formy aktywności są dla nich najciekawsze. Ankietowani posiadali możliwość wyboru wielokrotnych odpowiedzi. Największą popularnością wśród ankietowanych cieszyły się dwa warianty odpowiedzi – pomoc psychologiczna lub terapeutyczna oraz spotkania integracyjne, wycieczki, obie odpowiedzi uzyskały 44% wśród ankietowanych. Dla 24% ankietowanych najciekawszą formą aktywności są warsztaty edukacyjne (np. komputerowe, językowe). 14%

ankietowanych wskazało na spotkania tematyczne a 4% ankietowanych na zajęcia sportowe lub ruchowe. Na poniższym wykresie nr 136 przedstawiono odpowiedzi dotyczące tego zagadnienia.

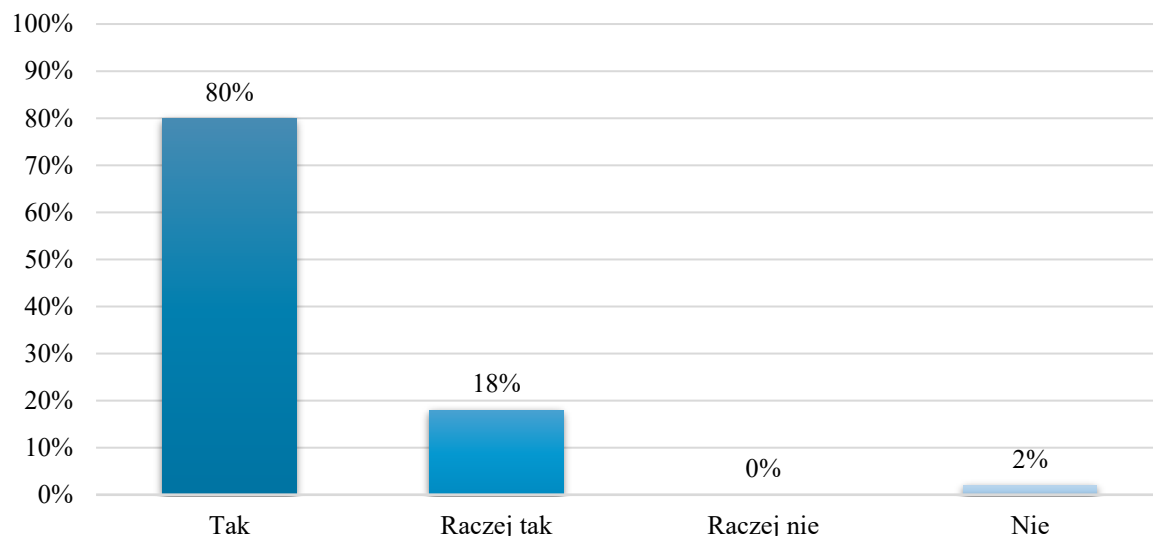
Wykres 136 Aktywność seniorów. Jakie formy aktywności byłyby dla Pani/Pana najciekawsze? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W kolejnej kwestii poruszono kwestie bezpieczeństwa i osobiste odczucia seniorów. Zdaniem 80% ankietowanych czują się oni bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Raczej tak, stwierdziło 18% ankietowanych, a 2% zadeklarowało, że nie czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Wyniki pytania przedstawiono na wykresie nr 137.

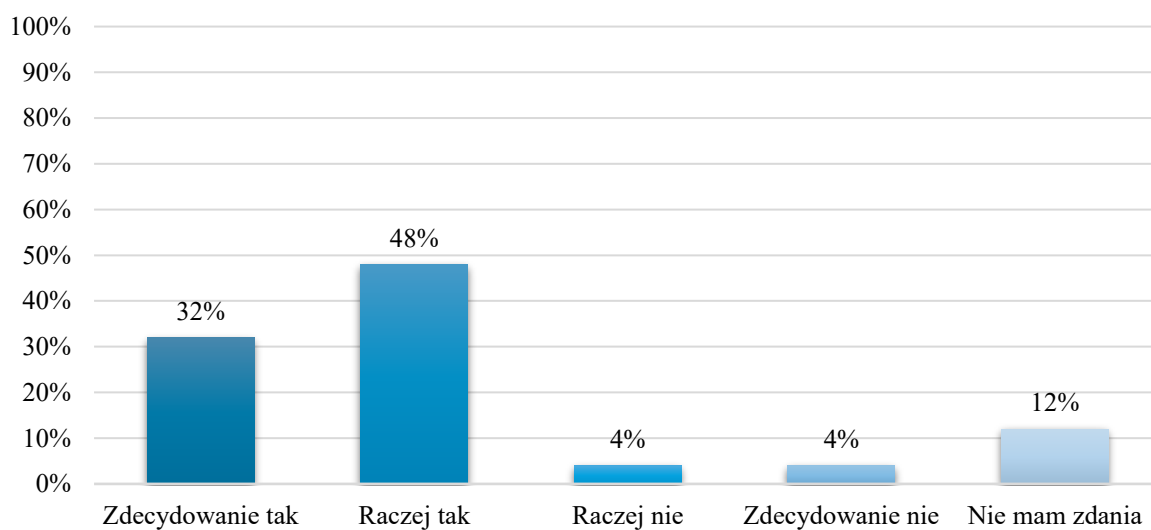
Wykres 137 Poczucie bezpieczeństwa. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W następnym pytaniu poproszono ankietowanych o ustosunkowanie się do kwestii związanych ze wsparciem przez władze miejskie osób starszych i czy władze wykonują to zadanie dobrze. Najwięcej ankietowanych zadeklarowało, że raczej tak, miasto dobrze wspiera osoby starsze według 48% badanych. Zdaniem 32% ankietowanych zdecydowanie tak, stwierdziło o kwestii wsparcia osób starszych przez miasto. 12% badanych nie miało zdania a po 4% ankietowanych stwierdziło, że raczej nie oraz zdecydowanie nie. Wyniki w tym pytaniu zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 138.

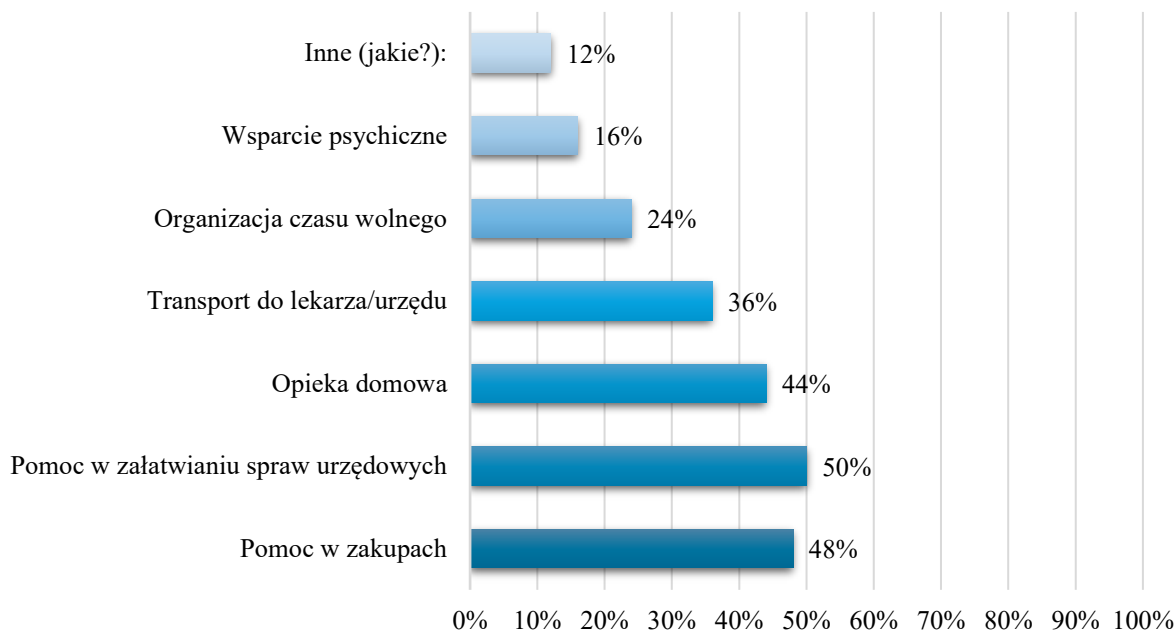
Wykres 138 Wsparcie przez władze lokalne. Czy uważa Pani/ Pan, że miasto dobrze wspiera osoby starsze?

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

W przedostatnim pytaniu skierowanym do ankietowanych zapytano ich o kwestie związane z formami wsparcia w codziennym życiu. Ankietowani mieli możliwość wyboru kilku odpowiedzi jednocześnie. Największą popularnością wśród ankietowanych cieszyła się odpowiedź pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, którą zadeklarowało 50% badanych. Drugą najpopularniejszą odpowiedzią wśród ankietowanych była pomoc w zakupach, którą wskazało 48% ankietowanych. Trzecią najczęściej wskazywaną odpowiedzią była opieka domowa, deklarowana przez 44% ankietowanych. Pozostałe odpowiedzi zostały przedstawione na poniższym wykresie nr 139.

Wykres 139 Najbardziej potrzebne formy wsparcia. Jakie wsparcie byłoby dla Pani/Pana najważniejsze w codziennym życiu? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców w wieku 60 lat i więcej w mieście Człuchów

Ostatnim pytaniem skierowanym do ankietowanych w tej grupie badania było pytanie otwarte odnoszące się do możliwości wyrażenia opinii, potrzeb oraz sugestii. Zdecydowana większość ankietowanych nie miała dodatkowych sugestii czy propozycji. Niektórzy ankietowani wskazywali na wysoką jakość pomocy społecznej dla seniorów w Człuchowie, inni sugerowali udostępnienie darmowego dostępu do hali sportowej. Dwóch kolejnych ankietowanych zaproponowało w przyszłości organizację warsztatów plastyczno-manualnych oraz o podjęcie działań przez MOPS w zakresie przeciwdziałania izolacji społecznej, zachęcania osób do udziału w zajęciach, klubach seniora oraz organizacją spotkań integracyjnych, wyjazdów czy warsztatów.

8. Podsumowanie

8.1. Badanie seniorów

- Większość uczestników badania ankietowego wśród seniorów stanowiły kobiety (80%), a mężczyźni (20%).
- 48% badanych stanowiły osoby w wieku 70-79 lat, 22% to osoby w wieku 60-69 lat, a 30% to osoby w wieku 80 lat i więcej.
- Według 56% seniorów mieszkają oni sami w swoim miejscu zamieszkania. 40% deklaruje mieszkanie ze swoją rodziną.
- Większość seniorów (52%) zadeklarowała, że nie potrzebuje pomocy innej osoby w codziennych czynnościach, a zdaniami 40% korzysta z tej formy wsparcia w codziennych czynnościach.
- Zdaniem praktycznie wszystkich ankietowanych (94%) ich głównym źródłem utrzymania jest emerytura.
- 40% ankietowanych uważa swój stan zdrowia jako średni. Raczej dobrze ocenia go 24% i tyle samo ankietowanych oceniło go jako raczej zły.
- Według 60% seniorów korzysta regularnie z podstawowej opieki zdrowotnej, a 24% korzysta z niej sporadycznie.
- 50% seniorów zgłasza w pewnym stopniu trudności z samodzielnym funkcjonowaniem na co dzień, a 20% deklaruje, że ma problemu w dużym stopniu.
- Seniorzy na wypadek choroby lub trudności deklarują zwrócenie się o pomoc do rodziny, tak stwierdziło 64% badanych. Zdaniem 6% nie mają możliwości zwrócenia się do kogokolwiek.
- Zdecydowana większość (82%) już teraz deklaruje, że będzie potrzebować w przyszłości wsparcia ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Najbardziej potrzebnymi formami wsparcia według ankietowanych będą usługi opiekuńcze (61%).
- Często samotnie czuje się 16% seniorów, a 28% deklaruje, że nigdy nie miewa takich stanów.
- Najczęstszym zajęciem seniorów w wolnym czasie jest oglądanie telewizji (76%) oraz spotkania ze znajomymi (44%).
- Zdaniem 34% seniorów aktywnie korzysta z oferty organizowanej dla seniorów w postaci np. Klubów Seniora, UTW, wycieczek, zajęć.

- Według 74% seniorów członkowie ich rodzin i bliskich mieszkają w pobliżu i utrzymują z nimi stały kontakt. Zdaniem 22% seniorów żaden z ich bliskich nie mieszka w pobliżu miejsca zamieszkania.
- Do najciekawszych form aktywności dla seniorów należała pomoc psychologiczna lub terapeutyczna oraz spotkania integracyjne, wycieczki, które oba warianty wskazało po 44% ankietowanych.
- 80% seniorów twierdzi, że czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania, a tylko 2% nie czuje się do końca bezpiecznie.
- Do najpotrzebniejszych form wsparcia w codziennym życiu seniorzy wskazywali najczęściej pomoc w załatwianiu spraw urzędowych (50%), pomoc w zakupach (48%) oraz opieka domowa (44%).

8.2. Badanie dorosłych mieszkańców

- Większość uczestników badania ankietowego dorosłych mieszkańców Człuchowa stanowiły kobiety (80%), a mężczyźni (20%).
- 32% badanych stanowiły osoby w wieku 18–24, kolejno 27% to osoby w wieku 25–44 lat, 26% to osoby w wieku 45–64 lat a 15% stanowiły osoby powyżej 65 roku życia.
- Ankietowani mieszkańcy najczęściej deklarowali wykształcenie zasadnicze zawodowe, tak odpowiedziało 33%, 32% posiadało średnie wykształcenie, osoby z wyższym wykształceniem stanowiły 26%, a 9% deklarowało wykształcenie podstawowe.
- Zdaniem 33% mieszkańców bardzo dobrze ocenia sytuację mieszkaniową swoją i swojej rodziny. Według 28% mieszkańców sytuacja materialna ich gospodarstwa domowego jest bardzo dobra.
- Mieszkańcy do najbardziej istotnych problemów w ich mieście zaliczyli: uzależnienie od alkoholu (14% uważa za problem bardzo istotny i 55% jako raczej istotny), długotrwałe choroby (15% uważa za problem bardzo istotny i 27% jako raczej istotny) oraz bezradność osób w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego (6% uważa za problem bardzo istotny i 38% jako problem istotny).
- Zdaniem 75% mieszkańców w ankiecie dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Do najbardziej potrzebnych działań zaliczyli: wsparcie psychologiczne, warsztaty profilaktyczne dla uczniów i otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.
- Według 36% mieszkańców raczej źle ocenia stan opieki zdrowotnej na terenie miasta, a nie ma zdania w tej kwestii 22%.

- Raczej dobrze (49%) ocenia swoją kondycję psychiczną a bardzo dobrze (39%).
- 51% mieszkańców dostrzega istotność tematu zdrowia psychicznego i zwiększenie wsparcia działań w tym obszarze przez władze lokalne.
- 89% ankietowanych mieszkańców uważa, że czuje się bezpiecznie na terenie własnego miasta.
- Według 56% ankietowanych nie znają oni osób doświadczających przemocy, a 15% zna takie osoby ze swojego kręgu.
- 56% ankietowanych nie zna miejsc, gdzie potencjalna ofiara przemocy może uzyskać odpowiednie wsparcie i pomoc.
- Zdaniem 39% ankietowanych przeciętnie ocenia współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi, a 15% nie ma w tej kwestii zdania.
- 56% ankietowanych uczestniczyło w ostatnim roku w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Najczęstszą przyczyną nieobecności były: brak wolnego czasu (41%) i brak zainteresowania ofertą (66%).
- 59% ankietowanych uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana. Większej uwagi od władz lokalnych według mieszkańców należą: bezpieczeństwo publiczne, oferta edukacyjna oraz opieka zdrowotna.
- Większość ankietowanych (56%) nie ma zdania na temat sytuacji seniorów w mieście.
- Według 78% ankietowanych oferta działań dla seniorów na terenie miasta jest w pełni wystarczająca.
- Zdaniem 50% ankietowanych nie mają oni wiedzy czy osoba niepełnosprawna jest w stanie znaleźć zatrudnienie na terenie miasta.
- 62% ankietowanych i ich rodzin nie korzysta/ korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń pomocy społecznej.
- Głównym źródłem utrzymania według ankietowanych była praca w sektorze prywatnym (43%). Najczęstszym powodem nieposiadania pracy przez mieszkańców wskazywali oni na inne źródło utrzymania/ renta lub emerytura.

8.3. Badanie uczniów

- Według 85% ankietowanych uczniów z klas 4–6 bardzo dobrze ocenia swoją relację z rodzicami i opiekunami. Dobrze relację z nauczycielami ocenia 59% badanych, a 53% bardzo dobrze oceniło relację z rówieśnikami.

- Według 75% ankietowanych uczniów z klas 7–8 bardzo dobrze ocenia swoją relację z rodzicami i opiekunami. Dobrze relację z nauczycielami ocenia 52% badanych, a 57% bardzo dobrze oceniło relację z rówieśnikami.
- Według 69% ankietowanych uczniów ze szkół ponadpodstawowych bardzo dobrze ocenia swoją relację z rodzicami i opiekunami. Dobrze relację z nauczycielami ocenia 60% badanych, a 40% bardzo dobrze oceniło relację z rówieśnikami.
- Nigdy z przemocą fizyczną i psychiczną nie miało do czynienia 53% ankietowanych uczniów z klas 4–6 i 7–8 oraz 72% uczniów ze szkół ponadpodstawowych, a 20% uczniów z klas 4–6, 22% z klas 7–8 i 14% ze szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że miało styczność przynajmniej kilka razy w roku z przejawem przemocy.
- Najczęstszym rodzajem doświadczanej przemocy w szkole wśród ankietowanych była przemoc psychiczna, tak zadeklarowało 22% uczniów z klas 4–6, 32% uczniów z klas 7–8 i 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.
- 86% uczniów z klas 4–6, 91% uczniów z klas 7–8 i 93% uczniów ze szkół ponadpodstawowych nie doświadczyło przemocy we własnym domu.
- Zdaniem 71% uczniów z klas 4–6, 66% uczniów z klas 7–8 i 74% uczniów ze szkół ponadpodstawowych spotkało się z agresją słowną w domu.
- 8% uczniów z klas 4–6, 39% uczniów z klas 7–8 i 59% uczniów ze szkół ponadpodstawowych deklaruje, że osoby w ich wieku spożywają alkohol.
- Najczęściej do spożycia alkoholu i najpopularniejszą odpowiedzią był wariant na świeżym powietrzu, który uzyskał 35% wskazań wśród uczniów z klas 4–6, wśród uczniów z klas 7–8 odpowiedź uzyskała 39% poparcia, natomiast wśród uczniów ze szkół ponadpodstawowych ten wariant odpowiedzi zdecydowało się wybrać 50% badanych uczniów
- Zdaniem 46% uczniów z klas 4–6, 63% uczniów z klas 7–8 i 53% uczniów ze szkół ponadpodstawowych ich rówieśnicy sięgają po alkohol, aby zaimponować innym, a 12% uczniów z klas 4–6, 31% uczniów z klas 7–8 i 53% uczniów ze szkół ponadpodstawowych uważa, że piją go dla lepszej zabawy, wyluzowania.
- 97% uczniów z klas 4–6 i 7–8 oraz 78% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zadeklarowała, że nie spożywa alkoholu.
- Najczęściej po raz pierwszy po alkohol uczniowie sięgali w wieku poniżej 8 lat, tak zadeklarowało 50% uczniów z klas 4–6, 60% uczniów z klas 7–8 i 31% ze szkół ponadpodstawowych.

- Najpopularniejszym rodzajem spożywanego alkoholu wśród uczniów była wódka, takiego zdania było 67% uczniów z klas 4–6, 60% uczniów z klas 7–8 oraz 54% uczniów szkół ponadpodstawowych.
- Zdaniem 27% uczniów z klas 4–6, 69% i 64% uczniów ze szkół ponadpodstawowych ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosów.
- Według 29% uczniów z klas 4–6, 35% uczniów z klas 7–8 i 17% uczniów szkół ponadpodstawowych do palenia wyrobów nikotynowych skłoniła ich chęć spróbowania czegoś nowego.
- Zdaniem 44% uczniów z klas 4–6, 52% uczniów z klas 7–8 i 45% uczniów ze szkół ponadpodstawowych nie mają wiedzy na temat czy ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami lub dopalaczami. 6% uczniów z klas 4–6, 21% uczniów z klas 7–8 i 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych stwierdziło, że ich rówieśnicy mają kontakt z tego typu substancjami.
- Zdaniem 20% uczniów z klas 4–6, 10% uczniów z klas 7–8 i 12% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zdobycie substancji jest trudne, a z kolei 8% uczniów z klas 4–6, 13% uczniów z klas 7–8 i 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych uważa, że jest ono łatwe.
- Do 4 godzin dziennie spędza przed komputerem z powodów innych niż nauka 22% uczniów z klas 4–6, 18% uczniów z klas 7–8 i 24% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Nie spędza czasu przed komputerem 19% uczniów z klas 4–6, następnie 25% uczniów z klas 7–8 i 40% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.
- 47% uczniów z klas 4–6, 51% uczniów z klas 7–8 i 47% uczniów ze szkół ponadpodstawowych uważa, że raczej normalnie zniosło by brak Internetu, choć odczuwali by jego brak.
- Na graniu w gry komputerowe w ciągu dnia od 1 do 3 godzin dziennie poświęca czasu 31% badanych uczniów z klas 4–6, 30% uczniów z klas 7–8 oraz 22% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Nie gra w gry komputerowe 18% uczniów z klas 4–6, 29% uczniów z klas 7–8 i 47% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.
- Najpopularniejszym przedziałem czasowym korzystania z telefonu przez uczniów było pomiędzy 2-3 godziny, tyle czasu przed telefonem spędza 45% uczniów z klas 4–6, 42% uczniów z klas 7–8 i 34% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.
- Najwięcej czasu uczniowie spędzają podczas korzystania ze smartfonu na oglądaniu filmików i śmiesznych obrazków, tak zadeklarowało 20% uczniów z klas 4–6, następnie 24% uczniów z klas 7–8 i 17% uczniów ze szkół ponadpodstawowych. Drugą

najczęściej wskazywaną odpowiedzią był wariant słuchania muzyki, który wskazało 18% uczniów z klas 4–6 i po 21% uczniów z klas 7–8 i szkół ponadpodstawowych. Trzecią najchętniej udzielaną odpowiedzią przez ankietowanych był wariant spędzania czasu na portalach społecznościowych. Taką możliwość wybrało 15% uczniów z klas 4–6, następnie 18% uczniów z klas 7–8 i 24% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.

- Nigdy w gry hazardowe na pieniądze nie grało 84% uczniów z klas 4–6, 68% uczniów z klas 7–8 oraz 67% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.
- Według 91% uczniów z klas 4–6, 84% uczniów z klas 7–8 i 76% uczniów ze szkół ponadpodstawowych uważa, że napoje energetyczne nie są zdrowe.
- Raz w miesiącu po napój energetyczny sięga 61% uczniów z klas 4–6, 58% uczniów z klas 7–8 oraz 73% ze szkół ponadpodstawowych.
- 78% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zadeklarowało, że kiedykolwiek zażywało leki przeciwbólowe, nasenne lub uspokajające dłużej niż było zalecenie lekarza.
- Najczęściej uczniowie spędzają swój czas wolny z rodziną, tak deklaruje 39% uczniów z klas 4–6, 25% uczniów z klas 7–8 i 21% uczniów ze szkół ponadpodstawowych.

8.4. Badanie pracowników MOPS

- Pracownicy MOPS jako najpoważniejsze problemy występujące w ich środowisku wskazali na problemy opiekuńczo-wychowawcze (53% pracowników uznało jako problem bardzo istotny), uzależnienie od alkoholu (47% pracowników uznało jako problem bardzo istotny) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (42% pracowników uznało jako problem bardzo istotny).
- Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym jest według większości pracowników pozytywna. 42% badanych w pełni zgadza się ze zdaniem, że pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym, a 58% zgadza się z tym stwierdzeniem częściowo.
- Zdaniem 58% pracowników MOPS częściowo zgadzają się oni ze stwierdzeniem, że władze lokalne są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej, 37% stwierdziło, że zdecydowanie się zgadza, a 5% nie miało w tej kwestii zdania.
- Według zdecydowanej większości (95%) stwierdziła, że dostrzega potrzebę realizacji działań profilaktycznych ukierunkowanych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, a tylko 5% było zdania przeciwnego.

- Usługi społeczne jakie wymagają większej uwagi zdaniem pracowników MOPS to: opieka zdrowotna (61%), mieszkalnictwo (50%) oraz oferta edukacyjna (39%) i profilaktyka uzależnień (39%).
- Najbardziej potrzebnymi działaniami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników MOPS to wsparcie psychologiczne dla rodzin (56%) oraz warsztaty profilaktyczne dla uczniów (17%) i ogólnospołeczne kampanie profilaktyczne (17%).
- 28% pracowników MOPS zadeklarowało symptomy wypalenia zawodowego.

8.5 Badanie seniorów

- Udział w badaniu ankietowym w grupie seniorów udział wzięli mieszkańcy w wieku 60 lat i więcej, z czego 80% stanowiły kobiety a 20% mężczyźni. Najwięcej ankietowanych w tej grupie badawczej stanowiły osoby w wieku 70-79 lat, których było 48%. Najwięcej ankietowanych (42%) deklaruowało posiadanie wykształcenia średniego.
- Większość ankietowanych seniorów deklaruje, że mieszka sama (56%), a 40% mieszka z rodziną.
- Zdaniem 52% seniorów nie potrzebują pomocy w codziennych czynnościach i przemieszczaniu się, a 40% wymaga takiej pomocy.
- Źródłem utrzymania 94% seniorów jest emerytura.
- Według 40% seniorów swój stan zdrowia ocenia jako średni. Raczej dobry i raczej zły ocenia po 24% ankietowanych, a 12% oceniło go jako bardzo zły.
- 60% seniorów korzysta z usług opieki zdrowotnej regularnie, a 24% sporadycznie.
- Zdaniem 50% seniorów ma pewne trudności z samodzielnym funkcjonowaniem na co dzień i w codziennych czynnościach.
- W przypadku choroby lub trudności 64% seniorów deklaruje, że może zgłosić się o wsparcie do rodziny. Z kolei 22% deklaruje, że w takim przypadku zgłosiło by się o pomoc społeczną.
- Zdaniem 82% seniorów będą w przyszłości potrzebować wsparcia ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Do najczęstszych form wsparcia seniorzy wskazywali na usługi społeczne (61%).
- 76% seniorów spędza swój czas wolny przed telewizorem. Zdaniem 44% na spotkaniach ze znajomymi a po 42% seniorów wskazało na warianty: spotkania w klubie seniora, ćwiczenia ruchome i książka/ prasa.
- Regularnie z oferty organizowanej dla seniorów np. w postaci klubów seniora, UTW, wycieczek czy zajęć korzysta 34% seniorów a 16% czasami.

- Najczęstszymi formami aktywności dla seniorów byłaby pomoc psychologiczna lub terapeutyczna oraz spotkania integracyjne, wycieczki zdaniem 44% badanych.
- Zdaniem 80% seniorów czują się oni bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania.
- Do najważniejszych form wsparcia w codziennym życiu seniorzy zaliczyli: pomoc w załatwianiu spraw urzędowych (50%), pomoc w zakupach (48%) oraz opieka domowa (44%).

9. Rekomendacje działań

9.1. Wobec dorosłych mieszkańców

Zaleca się kontynuację oraz intensyfikację działań profilaktycznych i interwencyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu i utrwalaniu uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem uzależnień alkoholowych, a także ograniczania zjawiska ryzykownego i szkodliwego spożywania alkoholu. Działania te powinny stanowić priorytet polityki społecznej miasta Człuchów. W miarę potrzeb i możliwości należy inicjować te formy profilaktyki, które zostały najczęściej wskazane przez dorosłych mieszkańców w badaniach ankietowanych, tj. wsparcie psychologiczne dla rodzin, warsztaty profilaktyczne dla uczniów oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.

Niezbędne jest również podejmowanie działań ukierunkowanych na poprawę jakości oraz dostępności usług zdrowotnych na terenie miasta Człuchów. Cel ten powinien zostać zrealizowany poprzez rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze ochrony zdrowia oraz podnoszenie kompetencji kadry medycznej i innych specjalistów zaangażowanych w działania profilaktyczne oraz opiekuńcze.

Istotnym pozostaje również kwestia kontynuacji działań profilaktycznych i pomocowych wobec osób doświadczających przemocy domowej. W tym zakresie szczególnie ważne jest prowadzenie inicjatyw zwiększających świadomość społeczności w rozpoznawaniu i reagowaniu na każdy istotny przejaw przemocy domowej.

Rekomenduje się również dalszy rozwój oferty wsparcia skierowanego do seniorów, obejmujący zapewnienie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym poprzez różnorodne formy pomocy, w tym pracę socjalną, wsparcie finansowe oraz ofertę aktywnego spędzania czasu wolnego dostosowaną do potrzeb osób starszych. Ponadto wskazane jest wzmacnianie działań wspierających aktywizację zawodową oraz społeczną osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie to powinno obejmować pomoc finansową, rzeczową i medyczno-opiekuńczą oraz działania promujące zatrudnianie osób

niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej. Rekomenduje się także kontynuowanie działań integracyjnych oraz promowanie wolontariatu i samopomocy sąsiedzkiej, szczególnie w odniesieniu do osób samotnych oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty i mogą być w późniejszym czasie modyfikowane i aktualizowane w zależności od wynikających potrzeb. Celem podejmowanych działań ma być zwiększenie jakości życia mieszkańców, ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych oraz zwiększenie jakości świadczonych usług medycznych oraz socjalnych.

9.2 Wobec kadry pracowników MOPS

Organizowanie szkoleń i kursów podnoszących kompetencje zawodowe zatrudnionej kadry MOPS w Człuchowie, a także angażowanie pracowników w realizację kampanii społecznych, stanowi istotny element polityki rozwoju zasobów ludzkich w Człuchowie. Przed przystąpieniem do realizacji szkoleń wskazane jest przeprowadzenie krótkich ankiet diagnostycznych, mających na celu identyfikację rzeczywistych potrzeb szkoleniowych, co pozwoli na odpowiednie dostosowanie tematyki i zakresu szkoleń do oczekiwań uczestników. Rekomenduje się inicjowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy oraz rozwiązywania innych problemów społecznych. Wspólne działania wszystkich podmiotów zwiększą efektywność podejmowanych inicjatyw oraz umożliwią wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk.

Ponadto wskazane jest rozszerzenie współpracy z ośrodkami zdrowia, zwłaszcza w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów społecznych. Przykładem takich działań może być organizacja szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek dotyczących rozpoznawania wzorców ryzykownego spożywania alkoholu przez pacjentów oraz podejmowania odpowiednich interwencji. Współpraca ta przyczyni się do podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych oraz efektywniejszego reagowania na wyzwania społeczne w środowisku lokalnym.

Przedstawione powyżej rekomendacje działań stanowią katalog otwarty i mogą być modyfikowane oraz uzupełniane w zależności od zaistniałych potrzeb. Celem podejmowanych działań jest zwiększenie jakości świadczonych usług przez pracowników MOPS, rozwój współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami w zakresie polityki społecznej oraz zwiększenia działań profilaktycznych dla wszystkich mieszkańców miasta Człuchów.

9.3 Wobec uczniów

Rekomenduje się organizację spotkań, zajęć, rozmów i warsztatów dla uczniów, których celem będzie kształtowanie postaw wolnych od używek, promowanie zdrowego stylu życia oraz rozwijanie kompetencji społecznych i cyfrowych. Programy te powinny obejmować m.in. przedstawienie negatywnych skutków spożywania alkoholu i palenia papierosów i e-papierosów, uświadamianie wpływu uzależnień na funkcjonowanie jednostki, wzmacnianie postaw asertywności oraz umiejętności odmowy, edukację w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu, ochrony danych osobowych, stosowania ograniczonego zaufania wobec osób poznanych w sieci oraz kształtowanie postawy wzajemnego szacunku w środowisku cyfrowym.

Zaleca się także aby podejmowane działania profilaktyczne uwzględniały edukację na temat zagrożeń wynikających z hazardu, promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz budowanie pozytywnego wizerunku własnej osoby. Wskazane jest również w miarę możliwości i potrzeb, poszerzanie wiedzy i umiejętności nauczycieli oraz rodziców poprzez organizację szkoleń i spotkań otwartych. Powinny one dotyczyć m.in. przyczyn uzależnień, charakterystyki substancji psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie, roli pedagoga i rodzica w profilaktyce, sposobów przeciwdziałania uzależnieniom, znaczenia komunikacji w relacjach z dzieckiem, mechanizmów i konsekwencji uzależnień oraz specyfiki uzależnień behawioralnych, w tym m.in. uzależnienie od Internetu, jedzenia, zakupów, gier komputerowych czy hazardu.

W ramach podejmowanych działań należy uwzględnić również zagadnienia związane z ochroną dzieci przed zagrożeniami w sieci, cyberprzemocą, sextingiem, manipulacją medialną oraz korzystaniem z narzędzi kontrolujących dostęp dzieci i młodzieży do komputera i Internetu.

Przedstawione rekomendacje stanowią katalog otwarty i mogą być modyfikowane i uzupełniane w zależności od potrzeb. Celem podejmowanych działań jest zwiększenie skuteczności profilaktyki uzależnień oraz zapewnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży zarówno w środowisku szkolnym, jak i domowym.

9.4 Wobec seniorów

Zaleca się organizację spotkań, zajęć, warsztatów oraz konsultacji dla seniorów, mających na celu promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, rozwijanie kompetencji społecznych oraz cyfrowych wśród osób starszych. Programy te powinny uwzględniać m.in.

edukację na temat profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania skutkom izolacji społecznej i poprawy dobrostanu psychicznego. Rekomenduje się kształtowanie umiejętności samodzielnego i bezpiecznego korzystania z nowoczesnych technologii oraz Internetu.

Ważnym elementem działań jest rozwijanie postawy wzajemnego szacunku i wrażliwości interpersonalnej, a także promowanie uczestnictwa seniorów w życiu społecznym i kulturalnym lokalnej społeczności.

Ponadto wskazane jest poszerzanie wiedzy i kompetencji opiekunów, członków rodzin oraz osób pracujących z seniorami poprzez organizację szkoleń dotyczących m.in. specyfiki starzenia się, mechanizmów zapobiegania uzależnieniom i przemocy wobec osób starszych, znaczenia komunikacji z osobami w wieku podeszłym oraz metod wsparcia psychologicznego i społecznego. Program powinien obejmować także edukację w zakresie zdrowego odżywiania, aktywności fizycznej dostosowanej do wieku oraz profilaktyki chorób typowych dla seniorów. Zaleca się także regularne monitorowanie stanu zdrowia, warunków życia i potrzeb populacji senioralnej w mieście poprzez badania i ankiety diagnostyczne. Kluczowym może okazać się także tworzenie i rozwijanie Centrów Opieki Senioralnej, które będą koordynować opiekę społeczną i medyczną w środowisku lokalnym.

Przedstawione działania oraz rekomendacje mają charakter otwarty i mogą być stale modyfikowane i uzupełniane zgodnie z aktualnymi potrzebami, potencjałem lokalnej społeczności oraz zmianami demograficznymi. Celem kompleksowej realizacji powyższych zadań jest podniesienie jakości życia osób starszych oraz zapewnienie im bezpieczeństwa i aktywnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

10. Analiza SWOT

SWOT jest akronimem pochodzącym od angielskich słów:

- Strengths (mocne strony),
- Weaknesses (słabe strony),
- Opportunities (szanse),
- Threats (zagrożenia).

Analiza SWOT jest uniwersalnym narzędziem diagnostycznym wykorzystywanym w planowaniu strategicznym, które służy do identyfikacji i oceny wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników wpływających na funkcjonowanie organizacji, projektu, instytucji lub jednostki samorządu terytorialnego.

Skrót SWOT oznacza:

- S (ang. strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma miasto,
- W (ang. weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma miasto,
- O (ang. opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu miasta,
- T (ang. threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu miasta.

Szczegółowe i precyzyjne opracowanie analizy SWOT jest kluczowym elementem procesu planowania strategicznego, ponieważ stanowi ona punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz podejmowanych w przyszłości działań społecznych.

Tabela 12 Analiza SWOT miasta Człuchów

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
• skuteczne rozpoznanie przez władze lokalne i instytucje publiczne problemów społecznych na terenie miasta, • sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej oraz dobra współpraca pomiędzy nimi, tym Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego, • Funkcjonowanie kompleksowej procedury „Niebieskie Karty” angażującej różne instytucje (Policja, MOPS, szkoły, ochronę zdrowia), umożliwiającą skoordynowane reagowanie na przypadki przemocy domowej, • dobrze wykwalifikowania i systematycznie podnosząca kwalifikacje kadra instytucji w zakresie polityki społecznej, • aktywność organizacji pozarządowych oraz liderów lokalnych społecznych funkcjonujących na terenie miasta, • aktywna działalność instytucji kulturalnych w tym Miejskiego Domu Kultury w Człuchowie, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • dostęp do edukacji podstawowej i ponadpodstawowej, • dostęp do opieki zdrowotnej i specjalistycznych usług medycznych, • realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, • rozbudowana infrastruktura edukacyjna i kulturalna, • aktywna współpraca władz lokalnych, • aktywność społeczna w działaniach charytatywnych i wolontariacie, szczególnie w szkołach i instytucjach kultury, • rozwijająca się oferta zajęć i inicjatyw dla seniorów, • rozwijająca się infrastruktura sportowo-rekreacyjna dostępna dla mieszkańców w różnym wieku, • wysoki poziom bezpieczeństwa w porównaniu z większymi miastami, • istnienie lokalnych programów wsparcia rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej,	• postępujące procesy starzenia się społeczeństwa Człuchowa, • spadek liczby mieszkańców Człuchowa, • niedostateczna oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami, • pasywność i bezradność części mieszkańców w rozwiązywaniu własnych problemów, • niedostateczne kompetencje wychowawcze części rodziców, • ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji, szczególnie dla seniorów, • uzależnienie od alkoholu, długotrwałe choroby i bezradność osób w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego jako najpoważniejsze problemy w społeczeństwie, • występowanie zjawiska przemocy domowej, • wzrost uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży, • znaczna liczba mieszkańców oraz dzieci i młodzieży doświadczających problemów zdrowia psychicznego, • niedostateczny dostęp do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego wśród dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, • niewystarczające zasoby mieszkaniowe o charakterze socjalnym i komunalnym, • niska świadomość społeczna na temat problemów przemocy, uzależnień i profilaktyki zdrowotnej, • brak lub ograniczona liczba miejsc dziennego pobytu dla seniorów i osób niesamodzielnych, • niedostateczne wykorzystane potencjału organizacji pozarządowych w realizacji polityki społecznej, • małe zainteresowanie mieszkańców działaniami partycypacyjnymi np. konsultacje społeczne, • stosunkowo łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych tj. alkoholu, papierosów, szczególnie wśród młodzieży, • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego i jej nierównomierny rozwój,

• dobra dostępność komunikacyjna miasta w skali powiatu i regionu, • wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców i liczby przedsiębiorstw wpisanych do rejestru REGON na 10 000 ludności w latach 2022-2024, • wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 000 mieszkańców w latach 2022-2024, • zmniejszający udział jednostek wykreślonych z rejestru REGON od 2021 r., • wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej dla powiatu człuchowskiego, w tym miasta Człuchów, • spadek udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, • wzrastająca wartość wskaźnika mieszkań na 1 000 mieszkańców, • prawie pełne pokrycie w dostępie mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej, • spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej od MOPS.	• spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2022-2024, • ujemny wskaźniki salda migracji, • ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, • niska aktywność mieszkańców w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych, • bariery cyfrowe, architektoniczne, i informacyjne w przestrzeni publicznej.
Szanse	Zagrożenia
• promocja i rozwój gospodarczy Człuchowa przyciągający inwestorów zewnętrznych, • dostęp do programów podnoszenia kwalifikacji zawodowych ze środków zewnętrznych, • wzrost świadomości społecznej mieszkańców w zakresie uzależnień i przemocy domowej, • wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością, • wzmacnianie dialogu międzypokoleniowego, budującego solidarność społeczną oraz wymianę wiedzy i doświadczeń, • dostęp do programów wspierających rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnością, • rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym organizacji pozarządowych i współpracy międzyinstytucjonalnej, • rozwój nowoczesnych placówek medycznych, oferujących programy	• przyspieszający proces starzenia się społeczeństwa wraz z ujemnym przyrostem naturalnym powodującym zwiększenie obciążeń systemu opieki zdrowotnej i socjalnej, • odpływ ludzi młodych do większych ośrodków miejskich ze względu na brak odpowiedniej oferty pracy, • niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, • zmiany technologiczne (AI, automatyzacja) wpływające na strukturę zatrudnienia i ograniczające możliwości pracy w niektórych sektorach, • wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, osłabiający konkurencyjność lokalnych firm, • rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi zdrowotne, przewyższające lokalne możliwości systemu ochrony zdrowia, • ograniczenie budżetu miasta mogące prowadzić do ograniczenia realizacji części zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu czy ochrony zdrowia,

profilaktyczne, rehabilitację i telemedycynę, zwiększające jakość i dostępność opieki, • wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych, • rozwój innowacyjnych form wsparcia takich jak opieka wytchnieniowa i program asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością, które zwiększają niezależność mieszkańców i wzmacniają integrację społeczną, • rozbudowa oferty kulturalnej i sportowej jako narzędzia integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców, • rozwój technologii cyfrowych i dostępu do Internetu, zwiększający możliwości edukacyjne, zawodowe i społeczne mieszkańców, • wzrost współpracy instytucjonalnej i interdyscyplinarnej w zakresie przeciwdziałania przemocy i wsparcia osób w kryzysie, • możliwość poprawy bezpieczeństwa publicznego poprzez działania lokalne i skuteczniejszą komunikację z mieszkańcami, • zmiany w polityce społecznej na szczeblu krajowym, wspierające walkę z wykluczeniem społecznym i bezrobociem, • możliwość pozyskiwania środków z funduszy krajowych i unijnych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej, edukacji, zdrowia i kultury.	• ryzyko stygmatyzacji osób doznających przemocy i niewystarczającego zaangażowania osób stosujących przemoc w programy korekcyjno-edukacyjne, • zmiany społeczno-cywilizacyjne prowadzące do osłabienia więzi rodzinnych i pojawiania się nowych problemów cywilizacyjnych, • wzrost występowania chorób cywilizacyjnych, • obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • łatwiejszy dostęp do środków psychoaktywnych, • nasilanie się zjawiska uzależnień behawioralnych, • nasilające się problemy związane z samotnością i izolacją społeczną osób starszych i z niepełnosprawnością, • marginalizacja potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością, • przeciążenie pracowników pomocy społecznej i ryzyko wystąpienia syndromu wypalenia zawodowego, • zlecanie instytucjom polityki społecznej kolejnych zadań do realizacji bez zapewnienia adekwatnych środków finansowych, • niepewna sytuacja międzynarodowa, w związku z napięciami militarnymi.

Źródło: opracowanie własne

11. Założenia strategiczne. Wizja i misja rozwoju polityki społecznej

11.1. Podstawy teoretyczne

Strategia stanowi ogólny program działania organizacji lub jednostki samorządu terytorialnego, opracowany na określony okres i ukierunkowany na jak najbardziej optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu osiągnięcia wyznaczonych celów. Dokument taki charakteryzuje się długoterminowym horyzontem czasowym, koncentracją działań na wybranych zadaniach, obejmuje zazwyczaj szeroki zakres przedsięwzięć oraz precyzuje wskaźniki realizacji przyjętych zamierzeń.

Wizja to obraz pożądanego stanu danego podmiotu w przyszłości, sytuacja, do której będzie się dążyć. Wizja powinna być zwięzła, realna, ale motywująca. Wizja stanowi wyraz aspiracji i wyobrażeń danego podmiotu o przyszłości.

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej jest elementem pożądanym, który umożliwia przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat. Jest to niezwykle istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja także budowaniu trwałych relacji, kapitału społecznego i stanowi kluczowy element polityki społecznej. Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Człuchów została opracowana w oparciu o szczegółową i rzetelną analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych. Misja jest syntetycznym opisem sposobu realizacji wizji. Stanowi krótką oraz precyzyjną prezentację najważniejszych celów podmiotu. Cele stanowią uszczegółowienie sposobu realizacji misji. Cele strategiczne wyznaczają kluczowe kierunki działania i są formułowane najczęściej z perspektywą długoterminową. Cele operacyjne charakteryzują się znacznie krótszym horyzontem czasowym, stanowią podstawę do osiągnięcia celów strategicznych oraz służą wykorzystaniu szans i mocnych stron, a także przewyżnianiu słabych stron i zagrożeń.

Misja w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej ma na celu określenie zamierzeń oraz aspiracji samorządu lokalnego. Istotą jest wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości dla osiągnięcia zamierzonej misji.

11.2. Misja i wizja

Po dokonaniu szczegółowej i rzetelnej analizy sytuacji społecznej miasta Człuchów, zidentyfikowaniu kluczowych problemów wymagających podjęcia działań naprawczych

w perspektywie długofalowej, wskazaniu mocnych stron i potencjałów rozwoju Człuchowa, a także po przeprowadzeniu badań ankietowych wśród przedstawicieli różnych grup społecznych, opracowano wizję rozwoju społecznego miasta Człuchów. Przygotowana wizja odnosi się zarówno do zasad i kierunków prowadzenia polityki społecznej, jak i do specyfiki oraz charakteru jednostki samorządu terytorialnego. Stanowi ona jednocześnie system wartości wyznaczający podstawowe ramy i kierunki działań przy formułowaniu celów strategicznych i operacyjnych niniejszej Strategii. Wizja dla miasta Człuchów brzmi następująco:

Miasto Człuchów zapewnia mieszkańcom dostęp do zróżnicowanych usług społecznych, tworzy warunki sprzyjające rozwojowi lokalnego kapitału społecznego, wspiera integrację społeczności lokalnej oraz podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania zjawiskom marginalizacji społecznej

Misja powinna wyznaczać kierunki dla wszystkich podejmowanych działań, wskazywać wartości jakimi ma kierować się miasto Człuchów oraz określać dla kogo i w jakim zakresie podejmowane będą działania społeczne. W związku z tym misja miasta Człuchów opracowana na cele niniejszej Strategii brzmi następująco:

Miasto Człuchów realizuje zintegrowane działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów społecznych, podejmując inicjatywy służące podnoszeniu jakości życia mieszkańców oraz ograniczaniu zjawiska wykluczenia społecznego

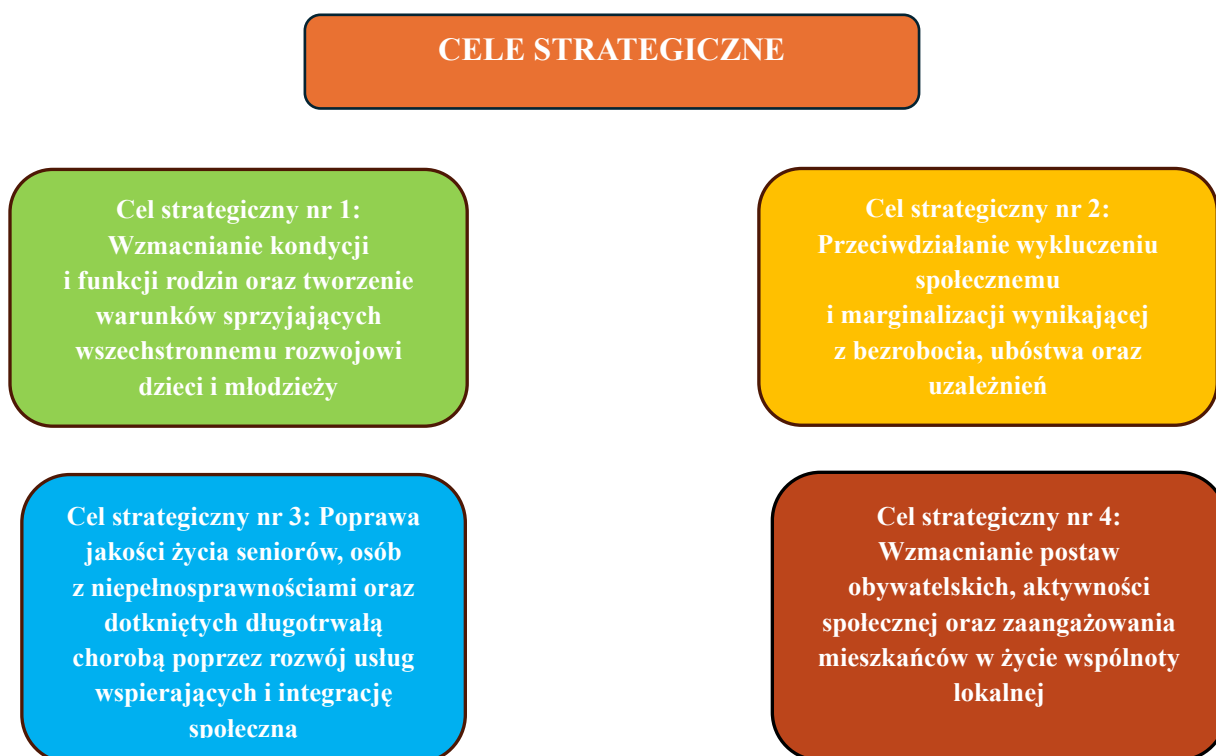
12. Cele strategiczne i operacyjne

Proces realizacji wyznaczonych powyżej wizji i misji wymaga określenia celów strategicznych planowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań, które są konieczne do skutecznego rozwiązywania kluczowych, zidentyfikowanych problemów społeczności lokalnej.

W Strategii wyodrębniono cztery cele strategiczne, dla każdego z nich wskazano:

- cele operacyjne, będące rozwinięciem celów nadrzędnych,
- kierunki działań służące do ich realizacji,
- podmioty odpowiedzialne za realizację celu,
- zestaw wskaźników służących monitorowaniu postępów,
- prognozy zmian wynikające z realizacji działań.

Podczas wyznaczenia celów strategicznych uwzględniono główne grupy odbiorców lub stref działania, do których należą: rodzina, osoby starsze, niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem społecznym lub marginalizacją oraz jakość życia mieszkańców. Sprawna i efektywna realizacja przyjętych zapisów Strategii będzie możliwa poprzez wzajemną integrację kierunków działań. Cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań, zawierające uwzględnienie realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, wskaźniki, oraz prognozę zmian przedstawiono poniżej w czterech postaci tabel.

Cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 wyznaczają kierunki długofalowych działań samorządu lokalnego oraz partnerów społecznych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców.

Cel strategiczny nr 1. Wzmacnianie kondycji i funkcji rodzin oraz tworzenie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży. Działania w ramach niniejszego celu koncentrują się na wspieraniu rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wzmacnianiu więzi międzypokoleniowych oraz zapewnieniu dzieciom i młodzieży warunków do harmonijnego rozwoju. Priorytetem jest budowanie zintegrowanego systemu wsparcia obejmującego edukację, profilaktykę oraz integrację rodzin z lokalnym środowiskiem społecznym.

Cel strategiczny nr 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji wynikającej z bezrobocia, ubóstwa oraz uzależnień. Cel ten zakłada podejmowanie działań zmierzających do ograniczania zjawisk wykluczenia społecznego poprzez aktywizację zawodową, wsparcie materialne, psychologiczne i społeczne oraz rozwój usług reintegracyjnych. Kluczowe znaczenie ma współpraca instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w zakresie pomocy osobom zagrożonym marginalizacją i wykluczeniem.

Cel strategiczny nr 3. Poprawa jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą poprzez rozwój usług wspierających i integrację społeczną. Celem jest zapewnienie osobom starszym i z niepełnosprawnościami jak najwyższego poziomu samodzielności, aktywności i uczestnictwa w życiu społecznym. Zakłada się rozwój oferty usług opiekuńczych, zdrowotnych, rehabilitacyjnych i społecznych a także działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz przeciwdziałania samotności i izolacji społecznej.

Cel strategiczny nr 4. Wzmacnianie postaw obywatelskich, aktywności społecznej oraz zaangażowania mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej. Działania w ramach tego celu obejmują rozwijanie dialogu społecznego, wspieranie inicjatyw oddolnych oraz budowanie społeczeństwa obywatelskiego opartego na współpracy i partnerstwie. Istotnym aspektem jest zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie możliwości uczestnictwa w procesach decyzyjnych, a także promowanie wolontariatu i aktywności społecznej.

Realizacja czterech celów strategicznych przyczyni się do budowy zintegrowanego i skutecznego systemu wsparcia społecznego w mieście Człuchów. Osiągnięcie zakładanych

rezultatów pozwoli na zwiększenie aktywności i samodzielności mieszkańców, poprawę jakości życia osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej a także rozwój kapitału społecznego opartego na solidarności, współpracy i odpowiedzialności za wspólne dobro.

W dalszej części dokumentu przedstawiono cztery cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi oraz proponowanymi kierunkami działań. Zestawienie w formie tabelarycznej umożliwia przejrzyste zaprezentowanie powiązań pomiędzy celami, działaniami oraz oczekiwanymi efektami społecznymi. Przedstawione tabele stanowią praktyczne narzędzie planowania i koordynacji polityki społecznej, wspierające skuteczną realizację założeń strategii oraz monitorowanie postępów w osiąganiu wyznaczonych celów. Poniżej przedstawiono cele strategiczne niniejszej Strategii.

Tabela 13 Cel strategiczny nr 1

Cel strategiczny nr 1. Wzmacnianie kondycji i funkcji rodzin oraz tworzenie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży

Cele operacyjne	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
1.1. Wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wzmacnianie kompetencji rodzicielskich	Rozwój inicjatyw sprzyjających integracji rodzin z lokalną społecznością, w tym organizacja wydarzeń rekreacyjnych, festynów, imprez kulturalnych i spotkań międzypokoleniowych	UM w Czulchowie, Miejski Dom Kultury w Czulchowie, MOPS w Czulchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost zaangażowania społecznego i integracji rodzin w życiu społecznym, - większa aktywność instytucji w zakresie animacji życia społecznego
	Budowanie systematycznej współpracy MOPS w Czulchowie z placówkami oświatowymi w zakresie monitorowania sytuacji dzieci i młodzieży oraz wzmacniania kontaktu z rodzicami	UM w Czulchowie, MOPS w Czulchowie, placówki oświatowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wymienionych informacji, - liczba wspólnych spotkań, - liczba zgłoszonych i objętych wsparciem rodzin	- wczesne rozpoznawanie problemów rodzinnych i skuteczniejsze wsparcie dzieci, - poprawa przepływu informacji między instytucjami
	Upowszechnianie informacji o możliwościach skorzystania z poradnictwa rodzinnego, pomocy psychologicznej, prawnej i pedagogicznej oraz o dostępnych lokalnych usługach wsparcia	UM w Czulchowie, MOPS w Czulchowie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji o poradnictwie i wsparciu, - liczba kampanii informacyjnych,	-zwiększenie liczby punktów informacyjnych, - wzrost świadomości mieszkańców o dostępnych formach wsparcia, - skuteczniejsze wykorzystanie istniejących usług i programów pomocy
	Udzielanie wsparcia materialnego i finansowego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	MOPS w Czulchowie, PCPR, placówki oświatowe, podmioty medyczne organizacje pozarządowe, organizacje charytatywne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną	- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, - wzrost efektywności systemu pomocy finansowej

Praca socjalna: asystentura rodziny, indywidualne plany pomocy, monitoring i reintegracja dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	UM w Czulowie, MOPS w Czulowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, kuratorzy sądowi, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych (praca socjalna), - liczba planów pomocy	- poprawa funkcjonowania rodzin i ograniczenie interwencji kryzysowych, - wzrost skuteczności działań pracowników socjalnych, - wzrost skuteczności wsparcia i poprawa stabilności rodzin
Organizowanie spotkań środowiskowych promujących pozytywne wzorce życia rodzinnego i wspierających wymianę doświadczeń między mieszkańcami	UM w Czulowie, MOPS w Czulowie, Miejski Dom Kultury w Czulowie, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych spotkań, - liczba uczestników	- zwiększenie integracji społecznej i wzmocnienie więzi rodzinnych, - aktywizacji lokalnych liderów i społeczników
Podejmowanie działań na rzecz reintegracji rodzin, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w celu odbudowania właściwego środowiska wychowawczego sprzyjającego powrotowi dzieci do rodziny biologicznej	UM w Czulowie, MOPS w Czulowie, organizacje pozarządowe, PCPR, Sądy, kuratorzy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, - liczba rodzin objętych procesem reintegracji	- poprawa efektywności systemu pieczy zastępczej i trwałości powrotów dzieci do rodzin, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej
Przygotowanie i realizacja programów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, ukierunkowanych na wspieranie ich rozwoju psychospołecznego oraz na korygowanie i reedukację zaburzeń w sferze emocjonalnej	UM w Czulowie, MOPS w Czulowie, organizacje pozarządowe, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje terapeutyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci korzystających z programów socjoterapii, - liczba programów	- zwiększenie wsparcia psychologicznego dla dzieci z rodzin ryzyka, - poprawa kompetencji emocjonalnych uczestników
Organizowanie zajęć alternatywnych i bezpiecznych form	UM w Czulowie, MOPS w Czulowie, Miejski Dom Kultury w Czulowie,	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba dzieci uczestniczących	- ograniczenie zachowań ryzykowanych i wzrost aktywności młodzieży,

	spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach dysfunkcyjnych	organizacje pozarządowe, organizacje młodzieżowe, NGO	zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	w alternatywnych formach spędzania czasu wolnego, - liczba wydarzeń	- lepsza współpraca instytucji w organizacji działań profilaktycznych
1.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków sprzyjających nauce, rozwojowi społecznemu i emocjonalnemu oraz aktywnemu uczestnictwu w życiu lokalnym	Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w różnych formach, w tym świetlic, klubów, ognisk wychowawczych oraz pracy podwórkowej	MOPS w Czeluchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, - liczba uczestników zajęć w ramach placówek,	- zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych dla dzieci, - rozwój oferty pozaszkolnej sprzyjającej integracji i bezpieczeństwu dzieci i młodzieży
	Organizowanie zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania, kreatywność i pasje uczniów, takich jak koła tematyczne, warsztaty, zajęcia sportowe i rekreacyjne	UM w Czeluchowie, Miejski Dom Kultury w Czeluchowie, organizacje pozarządowe, kluby sportowe, organizacje młodzieżowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba klubów i organizacji działających na rzecz dzieci młodzieży, - liczba zorganizowanych wydarzeń aktywizujących	- wzrost aktywności młodzieży i rozwój pasji, - wzmocnienie roli instytucji kultury i sportu w wychowaniu młodych mieszkańców
	Prowadzenie zajęć profilaktycznych dotyczących zapobiegania uzależnieniom, przemocy rówieśniczej, promowania zdrowego stylu życia oraz z zakresu higieny cyfrowej	UM w Czeluchowie, MOPS w Czeluchowie, organizacje pozarządowe, MKRPA w Czeluchowie, Policja, organizacje młodzieżowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wdrożonych programów profilaktycznych dotyczących zdrowego stylu życia i przeciwdziałania uzależnieniom, - liczba uczestników w ramach działania	- zwiększenie świadomości uczniów i rodziców na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami, - rozwój współpracy międzyszkolnej z instytucjami w zakresie profilaktyki
	Podnoszenie jakości pracy szkół poprzez doskonalenie zawodowe nauczycieli, wsparcie pedagogów i doposażanie szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny	UM w Czeluchowie, organizacje pozarządowe, Policja, organizacje młodzieżowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba placówek szkolnych wyposażonych w nowe pomoce i narzędzia edukacyjne, - liczba nauczycieli i pedagogów, u których zwiększone zostały kwalifikacje i umiejętności	- poprawa jakości nauczania i warunków edukacyjnych, - zwiększenie motywacji i kompetencji nauczycieli
	Rozszerzanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dla dzieci	UM w Czeluchowie, Miejski Dom Kultury w Czeluchowie, organizacje pozarządowe,	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba zrealizowanych zajęć pozalekcyjnych,	- wzrost aktywności pozaszkolnej uczniów i integracji rówieśniczej,

	i młodzieży poprzez organizację konkursów, turniejów, przeglądów, zawodów i wydarzeń międzyszkolnych	Policja, organizacje młodzieżowe, placówki oświatowe	zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci i młodzieży korzystających z dodatkowej oferty edukacyjnej	- rozwój talentów i umiejętności społecznych
	Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez organizację zajęć wyrównawczych, wsparcie wolontariatu uczniowskiego oraz przyznawanie stypendiów i pomocy materialnej uczniom potrzebującym	UM w Człuchowie, organizacje pozarządowe, MKRPA w Człuchowie, Policja, organizacje młodzieżowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczniów korzystających ze stypendiów i zasiłków szkolnych, - liczba dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi	- poprawa wyników edukacyjnych uczniów i większa dostępność pomocy materialnej, - ograniczenie barier w dostępie do edukacji
	Realizacja programów socjoterapeutycznych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci z niepełnosprawnościami oraz eliminacja barier architektonicznych	UM w Człuchowie, organizacje pozarządowe, PCPR, Policja, organizacje młodzieżowe, placówki oświatowe, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych warsztatów tematycznych, - liczba uczestników programów, - liczba usuniętych barier architektonicznych	- zmniejszenie przypadków przemocy rówieśniczej i agresji, - zwiększenie integracji i uczestnictwa uczniów z niepełnosprawnościami w edukacji, - poprawa dostępności infrastrukturalnej i kadrowej placówek oświatowych
1.3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz rozwój systemu wsparcia i ochrony osób doświadczających przemocy	Pomoc rodzinom doznającym przemocy poprzez wszczynanie i prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”	MKRPA w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba założonych „Niebieskich Kart”, - liczba osób doznających przemocy domowej, - liczba osób stosujących przemoc domową	- wzrost skuteczności reagowania instytucji na przypadki przemocy, - poprawa współpracy między służbami w zakresie interwencji i pomocy
	Prowadzenie działań informacyjnych, w tym rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (plakatów, broszur, ulotek) dotyczących praw osób doświadczających przemocy	UM w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rozpowszechnionych informacji na temat realizacji działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba odbiorców kampanii	- zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy, - ułatwienie dostępu do informacji i pomocy specjalistycznej

	oraz dostępnych form wsparcia				
	Zapewnienie osobom doznającym przemocy pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej, socjalnej i medycznej oraz zabezpieczenie miejsc w ośrodkach wsparcia	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, poradnie specjalistyczne, placówki oświatowe, schroniska, ośrodki interwencji kryzysowej	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba udzielonych konsultacji i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, - liczba osób objętych pomocą, - liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej	- zwiększenie liczby osób korzystających z kompleksowego wsparcia, - poprawa jakości współpracy interdyscyplinarnej w udzielaniu pomocy, - zwiększenie bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, - rozwój sieci placówek wsparcia i interwencji kryzysowej
	Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz monitorowanie efektów ich realizacji	MKRPA w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, sądy i prokuratura	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób skierowanych do udziału w programie, - liczba zrealizowanych programów	- zwiększenie skuteczności działań korekcyjnych, - zmniejszenie liczby przypadków powrotu do zachowań przemocowych
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, organizacje pozarządowe, instytucje szkoleniowe, NGO, MKRPA	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podmiotów współpracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba uczestników, - liczba szkoleń	- rozszerzenie współpracy międzysektorowej w obszarze przeciwdziałania przemocy, - zwiększenie społecznego zaangażowania w profilaktykę
	Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy	MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Dom Kultury w Człuchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formatach szkoleniowych podnoszące kompetencje, - liczba warsztatów	- wzrost profesjonalizacji i skuteczności działań podmiotów społecznych, - rozwój partnerstwa lokalnego w obszarze pomocy rodzinie

Organizowanie warsztatów i szkoleń dla różnych grup społecznych w celu zwiększenia świadomości i umiejętności w zakresie rozpoznawania i reagowania na przemoc	MOPS w Człuchowie, Miejskie Dom Kultury w Człuchowie, Policja, PCPR, instytucje rządowe, samorządowe, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób biorących udział w warsztatach i/ lub szkoleniach, - liczba kampanii	- wzrost wiedzy mieszkańców i przedstawicieli instytucji o mechanizmach przemocy, - większe zaangażowanie społeczności lokalnej w reagowanie
Prowadzenie lokalnych i ogólnopolskich kampanii społecznych promujących postawy sprzeciwu wobec przemocy oraz informujących o możliwościach uzyskania pomocy	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, PCPR, placówki oświatowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba akcji społecznych i/ lub kampanii na temat przeciwdziałania przemocy domowej, - liczba zdiagnozowanych przypadków	- zwiększenie rozpoznawalności lokalnych działań profilaktycznych, - poprawa postaw społecznych wobec zjawiska przemocy
Systematyczny monitoring i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej oraz tworzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy	MOPS w Człuchowie, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, PCPR, sądy, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy, - liczba zdiagnozowanych przypadków	- usprawnienie systemu wczesnego reagowania i monitoringu, - zwiększenie efektywności działań profilaktycznych i pomocowych

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14 Cel strategiczny nr 2

Cel strategiczny nr 2: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji wynikającej z bezrobocia, ubóstwa oraz uzależnień					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
2.1. Wspieranie aktywizacji zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców Miasta Człuchów poprzez upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach zatrudnienia,	MOPS w Człuchowie, PUP w Człuchowie, UM w Człuchowie, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób korzystających z form przeciwdziałania bezrobociu, - liczba bezrobotnych odbywających staż	- wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie po zakończeniu programów aktywizacyjnych, - większa skuteczność współpracy MOPS–PUP w zakresie wymiany

usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, a także organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego				informacji o potrzebach rynku pracy
Promowanie wśród mieszkańców postaw przedsiębiorczych oraz rozwoju ekonomii społecznej, w tym aktywne wspieranie osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej lub utworzenie spółdzielni socjalnej	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, PUP w Człuchowie, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych założonych podmiotów gospodarczych z siedzibą na terenie miasta, - liczba inicjatyw w obszarze ekonomii społecznej	- wzrost liczby podmiotów ekonomii społecznej, - rozwój lokalnych mikroprzedsiębiorstw i inicjatyw społecznych, - większa samowystarczalność ekonomiczna mieszkańców
Prowadzenie indywidualnej pracy socjalnej z osobami pozostającymi bez zatrudnienia, w tym zawieranie kontraktów socjalnych i opracowywanie indywidualnych planów działań	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, PUP w Człuchowie, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi, - liczba osób objętych indywidualną pracą socjalną	- zwiększenie skuteczności pracy socjalnej, - poprawa sytuacji zawodowej i życiowej uczestników, - wzrost motywacji do aktywizacji zawodowej
Zapewnienie dostępu do świadczeń dla osób i rodzin, u których głównym problemem jest bezrobocie	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, PUP w Człuchowie, doradcy zawodowi, asystenci rodziny	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną	- stabilizacja sytuacji materialnej rodzin dotkniętych bezrobociem; zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego
Tworzenie i realizacja programów oraz projektów wspierających osoby bezrobotne i bierne zawodowo, ukierunkowanych	UM w Człuchowie, PUP w Człuchowie, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba wdrożonych projektów/ programów dla osób bezrobotnych,	- zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców; rozwój partnerstw międzyinstytucjonalnych,

	na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu		organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób, które zakończyły udział z efektem zatrudnieniowym	- większe wykorzystanie środków zewnętrznych (EFS+, FEP)
	Podejmowanie inicjatyw mających na celu pozyskiwanie inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, poprzez promowanie miasta z wykorzystaniem jego walorów gospodarczych, przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz stosowanie zachęt, m.in. ulg podatkowych i dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej	UM w Człuchowie, PUP w Człuchowie, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba pozyskanych inwestorów, - powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta, - wzrost liczby miejsc pracy; rozwój lokalnego rynku gospodarczego
	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, PUP w Człuchowie, organizacje pozarządowe, pracodawcy lokalni, Inkubatory przedsiębiorczości	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba działań podjętych wspólnie z partnerami społecznymi, w tym NGO, - liczba beneficjentów objętych wsparciem	- rozwój współpracy międzysektorowej, - lepsze dopasowanie działań aktywizacyjnych do potrzeb mieszkańców, - zwiększenie skuteczności reintegracji zawodowej
2.2. Wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materiałnej	Udzielanie wsparcia materiałnego, finansowego oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa osobom i rodzinom borykającym się z problemami życiowymi i bytowymi	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa i problemami życiowymi	- poprawa sytuacji bytowej rodzin, - zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej, - ograniczenie skali ubóstwa
	Wzmacnianie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności życiowej, samodzielności oraz racjonalnego gospodarowania zasobami finansowym	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, doradcy zawodowi	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych działaniami, - liczba zorganizowanych warsztatów i szkoleń	- wzrost umiejętności zarządzania budżetem domowym, - ograniczenie zależności od pomocy instytucjonalnej

Realizacja programów osłonowych ukierunkowanych na zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci z rodzin o niskich dochodach, w tym organizowanie i finansowanie dożywiania w szkołach, zapewnianie odzieży, artykułów szkolnych oraz udziału w wypoczynku letnim i zimowym	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba dzieci objętych dożywianiem, - liczba przyznanych stypendiów lub wyprawek szkolnych, - liczba dzieci korzystających z wypoczynku letniego i zimowego	- wzrost liczby dzieci objętych wsparciem oraz zwiększenie dostępności programów osłonowych, - stabilność finansowania programów osłonowych i ciągłości realizacji, - poprawa warunków życia dzieci z rodzin ubogich
Wsparcie osób usamodzielnianych, w szczególności opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, poprzez pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia oraz pomocy rzeczowej na zagospodarowanie	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, PCPR	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób usamodzielnianych objętych wsparciem, - liczba osób, które uzyskały zatrudnienie lub mieszkanie, - liczba wypłaconych świadczeń na zagospodarowanie	- stopniowy wzrost liczby osób usamodzielnianych korzystających z pomocy, - poprawa efektywności usamodzielniania dzięki lepszej koordynacji międzyinstytucjonalnej
Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kościelnymi działającymi na rzecz osób ubogich i bezdomnych w zakresie realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wspólnych projektów i inicjatyw, - liczba podpisanych umów partnerskich lub porozumień	- systematyczny rozwój współpracy, - wzrost liczby inicjatyw partnerskich, - powstawanie stałych form współdziałania z NGO i sektorem religijnym
Organizowanie i wspieranie zbiórek oraz akcji charytatywnych ukierunkowanych na pomoc osobom ubogim i bezdomnym	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, Kościół, organizacje pozarządowe, NGO, Caritas, PCK	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba przeprowadzonych zbiórek i akcji charytatywnych	- zwiększenie świadomości społecznej i solidarnej mieszkańców, - coroczny wzrost liczby inicjatyw oddolnych i udziału wolontariuszy

			organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		
	Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych kryzysem bezdomności, obejmujących prowadzenie pracy socjalnej, udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie tymczasowego schronienia	UM w Czuluchowie, MOPS w Czuluchowie, instytucje rządowe, samorządowe, PCPR, Kościół, ochrona zdrowia, placówki oświatowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób objętych pomocą, - liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, - liczba osób, którym zapewniono schronienie	- spadek liczby osób długotrwale bezdomnych, - poprawa skuteczności programów reintegracji społecznej, - skuteczniejsza identyfikacja osób zagrożonych bezdomnością
	Monitorowanie poziomu bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców miasta, w tym identyfikowanie zagrożeń ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz podejmowanie działań zapobiegawczych	UM w Czuluchowie, MOPS w Czuluchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Policja, GUS	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych analiz i raportów, - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi	- rozwój systemu monitorowania zjawisk społecznych, - zwiększenie dostępności danych lokalnych, - podniesienie skuteczności planowanych działań interwencyjnych
2.3. Rozwijanie działań profilaktycznych oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom uzależnionym i ich rodzinom	Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i dorosłych: uzależnienia, wspieranie lokalnych inicjatyw profilaktycznych, dostosowywanie programów do potrzeb	UM w Czuluchowie, MOPS w Czuluchowie, MKRPA w Czuluchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Czuluchowie, organizację pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, - liczba uczestników zajęć	- wzrost uczestnictwa dzieci i młodzieży w działaniach profilaktycznych, - spadek zachowań ryzykowanych i nadużywania substancji psychoaktywnych
	Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień oraz promowanie zdrowego stylu życia poprzez realizację kampanii informacyjno-edukacyjnych i działań środowiskowych	UM w Czuluchowie, MOPS w Czuluchowie, MKRPA w Czuluchowie, placówki oświatowe, podmioty medyczne, organizacje pozarządowe, NGO, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii i wydarzeń, - liczba uczestników	- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zdrowia psychicznego i fizycznego, - większa liczba inicjatyw promujących zdrowy styl życia

Zapewnienie koordynacji i współpracy między instytucjami w zakresie prowadzenia spójnych działań profilaktycznych i edukacyjnych	MOPS w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, Policja, parafie, wolontariusze	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba spotkań koordynacyjnych, - liczba wspólnych inicjatyw międzyinstytucjonalnych	- powstanie lokalnego systemu współpracy w zakresie profilaktyki, - lepsza koordynacja działań i redukcja dublowania inicjatyw
Udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem uzależnień, w tym świadczenie pomocy rzeczowej i finansowej w oparciu o analizę sytuacji rodzinnej	MOPS w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, NGO, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, organizacje pomocowe, kuratorzy, placówki terapeutyczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba przyznanych świadczeń rzeczowych i finansowych	- poprawa sytuacji bytowej rodzin z problemem uzależnień, - ograniczenie zjawiska współuzależnienia i przemocy domowej
Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami, w tym problemów alkoholowych, narkotykowych oraz uzależnień behawioralnych	MOPS w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, Punkt konsultacyjny, Policja, organizacje pozarządowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba raportów i analiz, - liczba nowych zidentyfikowanych zjawisk	- lepsze rozpoznanie skali problemu uzależnień, - dostosowanie programów profilaktycznych do aktualnych zagrożeń
Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przeciwdziałania sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim	MOPS w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, Punkt konsultacyjny, Policja, organizacje handlowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych sprzedawców napojów alkoholowych, - liczba kontroli punktów sprzedaży alkoholu, - liczba zrealizowanych interwencji	- zwiększenie świadomości sprzedawców, - spadek przypadków sprzedaży alkoholu osobom nieletnim
Organizowanie szkoleń, warsztatów i spotkań dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień oraz rozwijania umiejętności wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju	MOPS w Człuchowie, MKRPA w Człuchowie, placówki oświatowe, Policja, Poradnia psychologiczno-pedagogiczna, stowarzyszenia	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba warsztatów, - liczba uczestników, - poziom satysfakcji uczestników (badanie ankietowe)	- zwiększenie zaangażowania rodziców w działania profilaktyczne, - poprawa relacji rodzinnych i komunikacji z dziećmi

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15 Cel strategiczny nr 3

Cel strategiczny nr 3: Poprawa jakości życia seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą poprzez rozwój usług wspierających i integrację społeczną					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
3.1. Zapewnienie kompleksowych i skutecznych form wsparcia oraz opieki osobom starszym, z niepełnosprawnościami i przewlekle chorym	Dostosowywanie przestrzeni publicznej oraz obiektów miejskich do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, PCPR, organizacje pozarządowe, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	- stopniowy wzrost liczby dostępnych obiektów, - poprawa jakości przestrzeni publicznej
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i instytucjami ponadlokalnymi w celu wzmacniania ofert usług, likwidacji barier oraz koordynacji działań	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zawartych porozumień o współpracy, - liczba wspólnych projektów	- wzrost liczby partnerstw i wspólnych działań projektowych
	Koordinowanie wolontariatu sąsiedzkiego i młodzieżowego na rzecz seniorów i osób wymagających wsparcia	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, placówki oświatowe, organizacje młodzieżowe, parafie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zaangażowanych wolontariuszy, - liczba osób objętych wsparciem	- systematyczny wzrost zaangażowania wolontariuszy, - zwiększenie liczby beneficjentów podejmowanych działań
	Realizacja lokalnych programów osłonowych dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami i chorych przewlekle	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, NGO, PFRON	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba programów osłonowych, - liczba osób objętych wsparciem	- utrzymanie lub rozszerzenie zakresu wsparcia w odpowiedzi na potrzeby demograficzne
	Rozszerzanie usług opiekuńczych i specjalistycznych (w tym	Podmioty medyczne, MOPS w Człuchowie, pielęgniarstwo środowiskowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba osób objętych wsparciem	- stały wzrost zapotrzebowania na usługi

	psychologicznych, psychiatrycznych) dla osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych oraz rozwijanie programów osłonowych		zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		opiekuńcze w związku ze starzeniem się populacji
	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej seniorom, osobom przewlekle chorym oraz niepełnosprawnym	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, NGO, darczyńcy prywatni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba osób i rodzin objętych pomocą finansową i rzeczową	- utrzymanie stałego poziomu wsparcia z możliwością zwiększenia w okresach kryzysów ekonomicznych
	Rozwój oferty aktywizacji zawodowej i społecznej osób starszych oraz z niepełnosprawnościami	PUP w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, NGO, PCPR, instytucje edukacyjne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników programów, - liczba zrealizowanych szkoleń	- wzrost uczestnictwa w projektach aktywizujących i społecznych
	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników obsługujących osoby wymagające wsparcia	Burmistrz Człuchowa, Rada Miejska w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, ośrodki szkoleniowe, NGO, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeszkolonych pracowników, - liczba zrealizowanych szkoleń rocznie	- stały wzrost kompetencji kadry i jakości obsługi mieszkańców
3.2. Przeciwdziałania izolacji społecznej seniorów, osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych oraz wspieranie ich aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej wspólnoty	Organizowanie zajęć i inicjatyw promujących zdrowy styl życia oraz aktywność społeczną, wspierających rozwój zainteresowań i kompetencji osób starszych, z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, Miejski Dom Kultury w Człuchowie	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zajęć i podjętych inicjatyw, - liczba uczestników	- wzrost liczby osób korzystających z ofert aktywizacyjnych, - poprawa jakości życia i integracji społecznej

Rozbudowa i wspieranie oferty integracyjnej i rekreacyjnej dla różnych grup wiekowych (wydarzenia sportowe, kulturalne, turystyczne, międzypokoleniowe)	MOPS w Człuchowie, NGO, instytucje kultury, organizacje pozarządowe, organizacje senioralne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba miejsc spotkań i klubów seniora, - liczba uczestników	- systematyczny wzrost dostępności miejsc aktywności dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami
Realizacja projektów i programów integracyjnych dla seniorów, osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami, ukierunkowanych na poprawę jakości życia i przeciwdziałania marginalizacji społecznej	MOPS w Człuchowie, NGO, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów i programów, - liczba uczestników	- zwiększenie uczestnictwa w programach integracyjnych, - zmniejszenie izolacji społecznej
Ułatwianie dostępu do informacji i usług dla osób wymagających wsparcia poprzez publikacje informacyjne, materiały promocyjne oraz serwisy internetowe dedykowane seniorom i osobom z niepełnosprawnościami	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, NGO, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydanych publikacji	- poprawa dostępności informacji i usług, - zwiększenie korzystania z dostępnego wsparcia
Budowanie partnerstw między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnościami i przewlekle chorych w celu koordynacji działań i wzmacniania efektów wsparcia	MOPS w Człuchowie, NGO, PCPR, PFRON, instytucje kultury, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podpisanych porozumień, - liczba wspólnych działań	- zacieśnienie współpracy instytucjonalnej i społecznej, - lepsza koordynacja działań wsparcia
Organizowanie wydarzeń edukacyjnych i kampanii informacyjnych zwiększających świadomość	MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, NGO, organizacje pozarządowe, media lokalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii	- liczba kampanii oraz wydarzeń, - liczba uczestników	- wzrost świadomości społecznej,

	społeczną na temat potrzeb i problemów seniorów, osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych		Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		- większe zaangażowanie lokalnej społeczności w działania wsparcia
3.3. Podnoszenie poziomu świadomości społecznej w zakresie potrzeb i problemów osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami	Upowszechnianie postaw opartych na szacunku i solidarności wobec osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami poprzez działania edukacyjne i promocyjne sprzyjające przełamywaniu barier mentalnych oraz budowaniu pozytywnego wizerunku tych grup społecznych	MOPS w Człuchowie, UM w Człuchowie, placówki oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, media lokalne, NGO, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba kampanii edukacyjnych, - liczba uczestników wydarzeń	- wzrost świadomości społecznej i wrażliwości mieszkańców na potrzeby osób wymagających wsparcia
	Podejmowanie inicjatyw na rzecz integracji międzypokoleniowej, w tym realizacja wspólnych projektów z udziałem przedszkoli, szkół, instytucji kultury, Klubów Seniora i organizacji seniorskich	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, NGO, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba projektów integracyjnych, - liczba uczestników	- wzrost kontaktów międzypokoleniowych, - lepsza integracja społeczna różnych grup wiekowych
	Prowadzenie działań edukacyjnych upowszechniających pozytywny wizerunek starości i niepełnosprawności, w tym kampanii społecznych, wydarzeń kulturalno-oświatowych i spotkań informacyjnych	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydarzeń i kampanii, - liczba uczestników	- zmiana postaw społecznych, - wzrost tolerancji i akceptacji dla osób starszych i niepełnosprawnych
	Tworzenie grup wsparcia oraz programów mentoringowych umożliwiających wymianę doświadczeń, integrację oraz wzajemną motywację osób	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, media lokalne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy,	- liczba grup wsparcia, - liczba uczestników	- wzrost poczucia bezpieczeństwa i samodzielności, - większe wsparcie emocjonalne i społeczne

	starszych i z niepełnosprawnościami		organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni		
	Rozwijanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie tworzenia miejsc pracy, praktyk zawodowych i innych form aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	UM w Człuchowie, MUP w Człuchowie, lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba utworzonych miejsc pracy/ praktyk, - liczba beneficjentów	- zwiększenie aktywności zawodowej osób wykluczonych, - ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego
	Promowanie i wspieranie wolontariatu na rzecz osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnościami	MOPS w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, NGO, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, kluby seniora	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba inicjatyw wolontariackich, - liczba wolontariuszy	- wzrost aktywności społecznej i liczby osób zaangażowanych w działania wspierające grupy wymagające pomocy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 16 Cel strategiczny nr 4

Cel strategiczny nr 4: Wzmacnianie postaw obywatelskich, aktywności społecznej oraz zaangażowania mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostki realizujące i partnerzy	Źródła finansowania	Wskaźniki osiągnięcia działań	Prognozowane zmiany
4.1. Budowanie trwałych więzi społecznych oraz zapewnianie warunków sprzyjających aktywnemu uczestnictwu mieszkańców w życiu lokalnej wspólnoty	Inicjowanie działań wspierających partycypację społeczną, w tym angażowanie mieszkańców w proces podejmowania decyzji, organizowanie debat, konsultacji społecznych oraz kampanii informacyjno-edukacyjnych	UM w Człuchowie, Referat ds. społecznych i promocji, organizacje pozarządowe, jednostki pomocnicze miasta, instytucje publiczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba uczestników spotkań, - liczba zrealizowanych kampanii informacyjnych	- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, - poprawa jakości komunikacji społecznej
	Promowanie i rozwijanie wolontariatu oraz inicjatyw sąsiedzkich, poprzez	MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, parafie, organizacje społeczne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze	- liczba wolontariuszy, - liczba inicjatyw,	- zwiększenie aktywności obywatelskiej i solidarności społecznej,

	współpracę z placówkami oświatowymi, grupami młodzieżowymi i organizacjami społecznymi		zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba partnerów zaangażowanych w działania	- rozwój kultury współpracy
	Tworzenie przestrzeni sprzyjających integracji różnych grup społecznych poprzez organizację wydarzeń społecznych, kulturalnych i integracyjnych skierowanych do rodzin, osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych marginalizacją	Miejski Dom Kultury w Człuchowie, UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, placówki oświatowe, stowarzyszenia, lokalne grupy nieformalne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych wydarzeń, - liczba uczestników,	- wzrost poziomu integracji społecznej i poczucia wspólnoty lokalnej, - wzrost liczby osób objętych wsparciem
	Rozwijanie aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców poprzez rozbudowę oraz modernizację infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także wspieranie lokalnych inicjatyw w tym obszarze	Referat inwestycji i infrastruktury, OSiR w Człuchowie, kluby sportowe, organizacje społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowych, - liczba wydarzeń sportowo-rekreacyjnych	- wzrost poziomu aktywności fizycznej mieszkańców, - poprawa jakości infrastruktury społecznej
	Zapewnienie atrakcyjnej i różnorodnej oferty kulturalnej, sportowej, turystycznej i rekreacyjnej obejmującej całoroczne wydarzenia, koncerty, spotkania i warsztaty skierowane do różnych grup wiekowych	Miejski Dom Kultury w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, artyści lokalni, liderzy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba wydarzeń kulturalnych, - liczba uczestników	- wzrost uczestnictwa mieszkańców w kulturze, - rozwój oferty lokalnych instytucji kultury
4.2. Wzmacnianie potencjału oraz rozwój sektora ekonomii społecznej poprzez wspieranie inicjatyw, przedsiębiorstw i organizacji działających na rzecz dobra wspólnego	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, obejmujące nowe inicjatywy oraz istniejące organizacje pozarządowe i samorządowe,	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, PUP w Człuchowie, lokalni przedsiębiorcy	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem, - liczba przeprowadzonych szkoleń	- wzrost liczby aktywnych podmiotów ekonomii społecznej, - zwiększenie ich stabilności organizacyjnej

	poprzez działania doradcze, szkoleniowe i organizacyjne				
	Promowanie wzorcowych działań w zakresie ekonomii społecznej poprzez upowszechnianie dobrych praktyk i przykładów efektywnego funkcjonowania tego sektora w ramach kampanii informacyjnych i edukacyjnych	UM w Człuchowie, lokalni liderzy, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, lokalne media, instytucje publiczne, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych, - liczba osób objętych działaniami promocyjnymi	- zwiększenie świadomości społecznej na temat ekonomii społecznej i roli trzeciego sektora
	Rozwijanie przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez organizowanie szkoleń, warsztatów oraz inicjatyw zwiększających kompetencje zawodowe i świadomość ekonomiczną	UM w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, PUP w Człuchowie, instytucje szkoleniowe, NGO, przedsiębiorcy lokalni	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów, - liczba uczestników, - liczba osób, które podjęły aktywność zawodową	- poprawa sytuacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem, - wzrost liczby inicjatyw społeczno-gospodarczych
	Tworzenie i animowanie lokalnej sieci współpracy podmiotów ekonomii społecznej, integrującej instytucje, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne oraz mieszkańców w celu wymiany doświadczeń, wspólnych inicjatyw i edukacji społecznej	UM w Człuchowie, organizacje pozarządowe, instytucje samorządowe, przedsiębiorstwa społeczne	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba partnerstw i inicjatyw sieciowych, - liczba spotkań i wydarzeń integracyjnych	- zwiększenie synergii działań sektora społecznego, - rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej

4.3 Rozwój i modernizacja infrastruktury społecznej w celu zwiększenia dostępności i jakości oferowanych usług dla mieszkańców	Rozbudowa działalności Miejskiego Ośrodka Kultury w Człuchowie, Biblioteki oraz innych instytucji kultury, ukierunkowana na aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców w każdym wieku	UM w Człuchowie, Miejski Dom Kultury w Człuchowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Człuchowie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba nowych inicjatyw kulturalnych, - liczba uczestników wydarzeń	- poszerzanie oferty kulturalnej, - wzrost uczestnictwa społecznego w wydarzeniach kulturalnych
	Prowadzenie działań inwestycyjnych ukierunkowanych na poprawę stanu oraz funkcjonalności infrastruktury czasu wolnego, w tym obiektów kultury, sportu i rekreacji	UM w Człuchowie, jednostki organizacyjne miasta Człuchów, wykonawcy robót, organizacje sportowe	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zrealizowanych inwestycji, - łączna wartość nakładów inwestycyjnych	- poprawa dostępności infrastruktury i jakości przestrzeni publicznej
	Rozwój, budowa i utrzymanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym tras rowerowych, ścieżek spacerowych i szlaków turystycznych	UM w Człuchowie, Referat Gospodarki Komunalnej, Starostwo Powiatowe w Człuchowie, PTTK, NGO, zarządcy terenów	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość nowo utworzonych tras, - liczba zmodernizowanych odcinków	- wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej miasta, - zwiększenie dostępności do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców miasta
	Zwiększanie bezpieczeństwa mieszkańców na drogach publicznych poprzez budowę i modernizację dróg gminnych, chodników, ścieżek rowerowych, przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego oraz miejsc parkingowych	UM w Człuchowie, Policja, Starostwo Powiatowe w Człuchowie, wykonawcy inwestycji	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- długość wybudowanych dróg i chodników, - liczba przejść i punktów oświetleniowych	- poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego, - poprawa jakości i dostępności do infrastruktury transportowej
	Doskonalenie systemu komunikacji publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób objętych wsparciem społecznym	UM w Człuchowie, operatorzy transportu publicznego, PUP w Człuchowie, MOPS w Człuchowie, organizacje pozarządowe, NGO	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba pasażerów	- poprawa dostępności transportu publicznego i mobilności mieszkańców

	Realizacja systemu monitoringu wizyjnego w miejscach strategicznych oraz w przestrzeniach publicznych wykorzystywanych przez dzieci i młodzież	UM w Człuchowie, Policja, podmioty i jednostki odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego	Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	- liczba zamontowanych kamer monitoringu, - liczba objętych monitoringiem lokalizacji	- zmniejszenie liczby incydentów z udziałem dzieci i młodzieży, - ograniczenie negatywnych zjawisk, - zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
--	--	---	--	--	---

Źródło: opracowanie własne

13. Zarządzanie realizacją strategii

Zarządzanie strategiczne stanowi zbiór procesów umożliwiających skuteczne i terminowe reagowanie na zmiany zachodzące w otoczeniu, przy jednoczesnym zapewnieniu spójności pomiędzy wyznaczonymi celami strategicznymi, a posiadanymi przez konkretną jednostkę zasobami. W praktyce zarządzanie strategiczne, o którym mowa obejmuje zestaw wytycznych wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji oraz realizacji działań w różnych obszarach funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

Zwyczajowo wyróżnia się cztery główne elementy zarządzania strategicznego, do których należą:

- horyzont planowania – określenie długoterminowych kierunków działań, obejmujących horyzont czasowy od kilku do kilkunastu lat,
- wątek celów – zbiór wartości, misja oraz cele strategiczne, gdzie w ramach ich podejmowane są konkretne działania i inicjatywy,
- przedmiot zarządzania – postrzegany jako zintegrowana całość, w której zarządzanie strategiczne integruje funkcje i procesy organizacyjne w jedną spójną strategię, koordynującą działania całej jednostki (np. miasta),
- podmiot zarządzania – grupa bądź jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie strategiczne, będąca z reguły najważniejszym ogniwem.

W odniesieniu do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Czuluchów na lata 2026–2030, przedmiotem zarządzania jest całość organizmu miasta Czuluchów, nie tylko jej tkanka społeczna. Podmiotem zarządzania w tym przypadku jest przede wszystkim samorząd lokalny, jej jednostki organizacyjne oraz partnerzy zaangażowani w realizację Strategii.

13.1. Koordynacja

Zgodnie z art. 110 Ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214) koordynacją realizacji Strategii w gminach/ lub miastach zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, w przypadku Czuluchowa jest to Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Czuluchowie we współpracy z Urzędem Miejskim w Czuluchowie. Wspomniane instytucje będą w największym stopniu odpowiedzialne za koordynację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Czuluchów na lata 2026–2030, tj. realizację poszczególnych zadań, włączenie innych podmiotów ekonomii społecznej do realizacji działań oraz koordynację ich prac, poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, promocję

poszczególnych działań, informowanie o postępach realizacji Strategii oraz monitorowanie realizacji wraz z ewentualną modyfikacją założeń strategicznych oraz ewaluację Strategii.

13.2. Programy i projekty

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 będzie realizowana w szczególności poprzez niniejsze programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Miejskiej Człuchów z Organizacjami Pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia niniejszej Strategii uzależniona będzie od wielu czynników, jednym z nich będzie wielkość środków finansowych będących w dyspozycji lub pozyskanych przez samorząd miasta Człuchów oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Strategii, przeznaczonych na opracowanie i wdrażanie dodatkowych programów i projektów zgodnych z kierunkami działań określonymi w dokumencie.

Realizowane programy i projekty powinny charakteryzować się efektywnością, skutecznością oraz celowością. Uchwalane mogą być stosownymi uchwałami Rady Miejskiej w Człuchowie i w zależności od specyfiki realizowane w okresach rocznych, wieloletnich lub krótszych. Przedsięwzięcia i inicjatywy zgodne z zapisami strategicznymi ujętymi w niniejszym dokumencie, mogą być finansowane m.in. ze środków programów resortowych, w tym w ramach otwartych konkursów.

13.3. Źródła finansowania i ramy finansowe

Planowanie i realizacja działań w obszarze polityki społecznej w mieście Człuchów uzależnione jest w dużej mierze od poziomu i struktury wydatków budżetowych przeznaczonych na ten cel. Wielkość środków finansowych odzwierciedla zarówno skalę zadań własnych jednostki samorządowej w zakresie pomocy społecznej, ochrony, zdrowia i wspierania rodziny, jak i rosnące potrzeby mieszkańców. W analizowanym okresie przewiduje się utrzymanie tendencji wzrostowej wydatków, co wynika z konieczności dostosowania oferty wsparcia do zmieniających się warunków demograficznych, ekonomicznych i społecznych.

Określenie źródeł finansowania i ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 wynika z art. 16b ust. 2 pkt. 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Finansowanie stanowi jeden z kluczowych i najważniejszych warunków skutecznej realizacji celów wyznaczonych w Strategii.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów Strategii będą corocznie zabezpieczane w planach budżetowych właściwych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za ich wdrożenie. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki własne budżetu miasta Człuchów. Pełna realizacja Strategii wymaga jednak pozyskiwania środków zewnętrznych, aby móc skutecznie realizować zaplanowane działania.

Realizacja założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 wymaga zapewnienia stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania. Skuteczna polityka społeczna opiera się nie tylko na środkach własnych miejskich, lecz także na szerokim wykorzystaniu funduszy krajowych i europejskich oraz współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wyższego szczebla. Do podstawowych źródeł finansowania działań zawartych w Strategii należeć będą m.in.

- środki własne budżetu miasta Człuchów – podstawowym źródłem finansowania działań z zakresu polityki społecznej są środki własne miasta. Zapewniają one bieżące funkcjonowanie instytucji i jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w tym MOPS w Człuchowie, a także finansują zadania własne jednostki samorządowej wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Ze środków finansowane są m.in. świadczenia w formie pieniężnej i nie pieniężnej, usługi opiekuńcze, utrzymanie placówek wsparcia dziennego, działania profilaktyczne i projekty lokalne,
- budżet powiatu człuchowskiego – współpraca z samorządem powiatowym umożliwia realizację zadań o charakterze ponadlokalnym, w szczególności w zakresie pomocy rodzinie, wspierania osób z niepełnosprawnościami, pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania bezrobociu. Środki powiatowe przekazywane są m.in. za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Człuchowie,
- budżet Województwa Pomorskiego – województwo pomorskie jako podmiot odpowiedzialny za politykę społeczną w skali regionalnej, realizuje i współfinansuje programy wspierające jednostki samorządowe w zakresie przeciwdziałania wykluczenia społecznemu, rozwoju usług społecznych i opiekuńczych oraz integracji zawodowej. Miasto Człuchów może korzystać z dotacji celowych, grantów oraz

projektów realizowanych w ramach regionalnych programów samorządu województwa,

- dotacje z budżetu państwa – znaczną część środków stanowią dotacje z budżetu państwa, przekazywane w ramach dofinansowania zadań własnych i zleconych jednostce samorządowej. Dotacje te obejmują m.in. świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych, zasiłków stałych i celowych, a także obsługę programów rządowych,
- środki z funduszy krajowych – w tym środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia czy Ministerstwa Edukacji i Nauki, przekazywane na realizację programów społecznych, profilaktycznych i edukacyjnych. W ramach tych funduszy możliwe jest finansowanie projektów innowacyjnych, pilotażowych lub skierowanych do szczególnych grup odbiorców,
- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) – środki z NFZ służą dofinansowaniu działań w zakresie ochrony zdrowia, w tym profilaktyki, opieki długoterminowej, rehabilitacji leczniczej oraz opieki psychiatrycznej i psychologicznej. Miasto współpracuje z placówkami medycznymi w celu zapewnienia kompleksowej opieki zdrowotnej osobom starszym, przewlekle chorym oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) – stanowi istotne źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Środki te przeznaczane są na dofinansowanie zadań związanych z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych, rehabilitację zawodową i społeczną, a także realizację programów aktywizacyjnych i integracyjnych,
- Fundusz Pracy (FP) – finansuje działania z zakresu aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania bezrobociu. Środki te wykorzystywane są do organizacji prac społecznie użytecznych, robót publicznych, szkoleń, staży i programów specjalnych, umożliwiających powrót na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym, w tym korzystających z pomocy społecznej,
- Fundusz Solidarnościowy – stanowi źródło finansowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych, w tym programów takich jak: asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka wytchnieniowa czy korpus wsparcia seniorów. Programy te mają za zadanie rozwój usług opiekuńczych, środowiskowych i wspólnotowych,
- Fundusze strukturalne Unii Europejskiej – w perspektywie finansowej 2021–2027 miasto Człuchów, może planować korzystanie z funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Unii Europejskiej, w szczególności w ramach Europejskiego

Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności. Środki te będą mieć znaczący wpływ na rozwój usług społecznych, integrację społeczną i zawodową, rozwój infrastruktury opiekuńczej oraz działania na rzecz zdrowia psychicznego i aktywizacji seniorów.

Ramy finansowe Strategii są uzależnione od możliwości finansowych miasta Człuchów, tj. od środków finansowych własnych, pozyskanych przez jednostkę samorządową oraz ze źródeł wewnętrznych.

Zakłada się, że wysokość środków przeznaczanych corocznie na realizację zadań określonych w Strategii nie będzie niższa niż w roku poprzednim, pod warunkiem utrzymania poziomu dotacji na realizację zadań własnych i zleconych co najmniej na dotychczasowym poziomie. Precyzyjnie określenie wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację założeń strategicznych w poszczególnych latach jest utrudnione z racji szeregu czynników, takich jak:

- ramy czasowe obowiązywania Strategii,
- liczbę zadań przewidzianych do realizacji,
- liczbę i charakter podmiotów zaangażowanych w realizację działań ujętych w Strategii.

Powyższe czynniki i wiele innych wpływają na elastyczność planowania budżetu oraz wymagają każdorazowej oceny potrzeb i możliwości finansowych w danym roku budżetowym. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia prognozę wydatków finansowych w czterech działach: ochrona zdrowia, pomoc społeczna, pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej oraz rodzina, które stanowią potencjalne ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030. Precyzyjne określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest jednak możliwe ze względu na długi okres obowiązywania niniejszego dokumentu. Prognoza została opracowana przy założeniu średniorocznego wzrostu wydatków o 5%, wynikającego z rosnących kosztów utrzymania, inflacji oraz potrzeby dostosowania świadczeń i usług społecznych do zmieniających się potrzeb mieszkańców. Dane pokazują systematyczny wzrost nakładów w każdym z obszarów, przy czym największe wartości utrzymują się w dziale Rodzina, co przekłada się na znaczenie polityki prorodzinnej i świadczeń socjalnych w strukturze wydatków miasta Człuchów. Poniższa prognoza wydatków odnosi się do wydatków planowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 i stanowi element planowania finansowego służącego realizacji założonych celów strategicznych.

Tabela 17 Prognoza wydatków finansowanych w latach 2025-2030 na podstawie wydatków w latach 2022–2024 w mieście Człuchów

Rok	Dział 851 – Ochrona zdrowia	Dział 852 – Pomoc społeczna	Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	Dział 855 – Rodzina
2 022	721 651,40	7 953 173,35	4 226 463,84	13 942 917,86
2 023	862 871,47	6 738 696,71	1 100 615,11	10 359 490,52
2 024	712 676,28	7 320 352,70	21 939,46	16 154 020,09
2025	748 310,09	7 686 370,33	23 036,43	16 961 721,09
2026	785 725,59	8 070 688,85	24 188,25	17 809 807,14
2027	825 011,87	8 474 223,29	25 397,66	18 700 297,49
2028	866 262,46	8 897 934,45	26 667,54	19 635 312,36
2029	909 575,59	9 342 831,17	28 001,92	20 617 077,98
2030	955 054,37	9 809 972,73	29 404,02	21 647 931,88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniżej przedstawiono tendencje w poszczególnych działach, które zostały przedstawione w powyższej tabeli i stanowić mogą potencjalne ramy finansowania niniejszej Strategii.

Dział 851 – Ochrona zdrowia

Wydatki w tym obszarze utrzymują się na stosunkowo niskim poziomie w porównaniu do innych działów, jednak przewidywany jest ich systematyczny wzrost o ok. 5% rocznie, z 712,7 tys. zł w 2024 roku do 955 tys. zł w 2030 roku. Wzrost ten związany jest głównie z finansowaniem programów profilaktycznych, działań prozdrowotnych oraz współfinansowaniem lokalnych inicjatyw w zakresie zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia.

Dział 852 – Pomoc społeczna

Jest to jeden z kluczowych obszarów finansowania polityki społecznej miasta Człuchów. Wydatki na pomoc społeczną w 2024 roku wyniosły 7,32 mln zł, a prognozuje się,

że w 2030 roku osiągną poziom ok. 9,81 mln zł. Zwiększenie nakładów w tym dziale odzwierciedla rosnące potrzeby w zakresie usług opiekuńczych, wsparcia osób w kryzysie bezdomności, pomocy rodzinom w trudnej sytuacji materialnej oraz realizacji projektów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej

Wydatki w tym dziale mają charakter zmienny i projektowy, uzależniony od pozyskiwanych środków zewnętrznych, w szczególności funduszy unijnych i krajowych. W 2024 roku ich poziom wynosił 21,9 tys. zł, a w kolejnych latach zakłada się ich stopniowy wzrost do 29,4 tys. zł w 2030 roku. Zwiększenie to wiąże się z realizacją zadań z zakresu integracji społecznej, profilaktyki uzależnień oraz programów edukacyjnych i profilaktycznych.

Dział 855 – Rodzina

Jest to dział o największym udziale w strukturze wydatków społecznych, obejmujący m.in. świadczenia rodzinne, programy wspierające rodziny z dziećmi, dofinansowania żłobków i przedszkoli oraz obsługę programów rządowych takich jak „Rodzina 800+” czy „Dobry start”. Wydatki w tym dziale wzrosną z 16,15 mln zł w 2024 roku do ok. 21,65 mln zł w 2030 roku, co stanowi ponad połowę wszystkich wydatków w obszarze polityki społecznej.

Dane historyczne z lat 2022–2024 oraz prognoza na lata 2025–2030 wskazują na umiarkowaną, ale systematyczną tendencję wzrostową wydatków, wynikającą przede wszystkim z rosnących kosztów realizacji zadań własnych jednostki samorządowej, inflacji, wzrostu wynagrodzeń w sektorze publicznym oraz zwiększonego zapotrzebowania na świadczenia i usługi społeczne.

Sumaryczne wydatki miasta na politykę społeczną w 2024 roku wyniosły ok. 24,2 mln zł, a do 2030 roku prognozowany jest wzrost do ok. 32,4 mln zł, co oznacza łączne zwiększenie o około 34% w perspektywie sześciu lat. Analiza wydatków wskazuje, że miasto utrzymuje stabilną politykę finansowania zadań społecznych, przy jednoczesnym dostosowywaniu jej do rosnących potrzeb mieszkańców. Zakładany 5-procentowy wzrost roczny zapewni możliwość utrzymania ciągłości programów wsparcia, realizacji nowych działań wynikających z celów Strategii, rozwoju infrastruktury społecznej, poprawy jakości i dostępności usług społecznych.

Prognozowane wartości potwierdzają stabilny trend rozwoju lokalnej polityki społecznej, ukierunkowanej na wzmocnianie rodziny, poprawę jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. Przyjęte ramy finansowe i prognoza wydatków stanowią podstawę realizacji Strategii do 2030 r. umożliwiając planowanie działań oraz zapewnienie odpowiednich środków na osiągnięcie celów strategicznych dokumentu.

Wnioski dla Strategii wynikające z prognozy finansowej:

- priorytet finansowy – konieczne jest utrzymanie odpowiedniego poziomu finansowania zadań społecznych w kolejnych latach, przy jednoczesnym poszukiwaniu dodatkowych źródeł wsparcia w postaci np. środków zewnętrznych, dotacji celów czy funduszy europejskich,
- efektywność wydatkowania – wzrost środków finansowych powinien iść w parze z poprawą efektywności ich wykorzystania, m.in. poprzez integrację usług społecznych, lepsze planowanie inwestycji oraz rozwój współpracy między poszczególnymi instytucjami,
- rozwój kadr i infrastruktury – zwiększające się wydatki powinny wspierać rozwój kompetencji pracowników sektora społecznego oraz modernizację placówek pomocy społecznej,
- zrównoważony rozwój usług – wraz ze wzrostem nakładów finansowych istotne będzie także równomierne wzmocnianie wszystkich obszarów polityki społecznej: wsparcia rodzin, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną,
- monitorowanie trendów – rekomenduje się coroczną analizę dynamiki wydatków w stosunku do potrzeb mieszkańców, aby zapewnić racjonalne i elastyczne planowanie finansowe w ramach polityki społecznej miasta.

14. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja

Monitoring

Monitoring realizacji Strategii polega na systematycznym gromadzeniu oraz analizie danych dotyczących realizacji celów określonych w założeniach strategicznych. Proces ten umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikację konieczności wdrożenia środków zaradczych lub nowych inicjatyw, których celem jest osiągnięcie wcześniej wyznaczonych celów. Monitoring stanowi również podstawę do planowania przyszłych działań, wskazując w jakim stopniu zrealizowane w danym okresie przedsięwzięcia przybliżyły jednostkę samorządową do realizacji wcześniej przyjętej wizji.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 jest wprowadzeniem w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na to, że Strategia jest dokumentem długookresowym, zawierającym istotne cele perspektywiczne, zostanie poddana okresowej weryfikacji, a w przypadku zaistnienia określonych okoliczności także zmianom korygującym. Podstawowym elementem koordynacji Strategii jest monitoring, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, jest koniecznym działaniem umożliwiającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowność ich wdrażania w życie. Celem w tym przypadku jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji postanowień Strategii prowadzona ma być w cyklach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację monitoringu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie lub oddelegowany do tego zadania specjalny powołany Zespół ds. monitorowania realizacji Strategii. Sprawozdanie z realizacji Strategii sporządzane będzie do końca czerwca roku następującego po roku, którego dotyczy sprawozdanie. Podstawą opracowania sprawozdania będą dane zawarte w dokumentach już przekazywanych do instytucji nadrzędnych, takich jak ocena zasobów pomocy społecznej, sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Człuchowie, sprawozdania resortowe oraz inne sprawozdania okresowe lub jednorazowe. Analiza tych dokumentów umożliwi ocenę stopnia realizacji celów Strategii bez konieczności tworzenia odrębnych narzędzi sprawozdawczych.

Sprawozdanie powinno zawierać opis zrealizowanych działań w odniesieniu do poszczególnych celów Strategii, analizę wartości mierników przyporządkowanych do poszczególnych celów, ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację,

weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania środków oraz identyfikację trudności napotkanych w realizacji założeń Strategii. Podstawowymi funkcjami monitoringu są: funkcja sprawdzająca – polegająca na systematycznym gromadzeniu danych i informacji o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników – oraz funkcja korygująca, umożliwiającą wprowadzenie do zapisów Strategii zmian wynikających z nowych uwarunkowań lub okoliczności, które wcześniej nie zostały uwzględnione.

Ewaluacja

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport, który przedstawi zarówno dane ilościowe, jak i jakościowe, pokazujące stopień realizacji założonych celów dokumentu. Raport ten będzie obejmował m.in. ocenę trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności oraz trwałości osiągniętych rezultatów. Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Człuchowie, który pełni rolę głównego realizatora tego procesu. Końcowy raport powinien zostać opracowany do końca czerwca roku następującego po zakończeniu obowiązywania Strategii.

Dane pozyskane w ramach systematycznego monitoringu stanowią podstawę do ewaluacji, której celem jest zwiększenie adekwatności, efektywności oraz znaczenia efektów realizowanych działań. Strategia ma charakter elastyczny i powinna reagować na nowe wyzwania wynikające z dynamicznych zmian w otoczeniu społeczno-ekonomicznym. Projekt ewaluacji opiera się na analizie powiązań między podejmowanymi działaniami a ich efektami.

Najczęściej stosowane kryteria ewaluacji obejmują:

- **trafność** – ocena zgodności celów Strategii oraz przyjętych metod z rzeczywistymi problemami i wyzwaniami społeczno-ekonomicznymi zidentyfikowanymi w diagnozie;
- **skuteczność** – analiza stopnia realizacji celów, efektywności zastosowanych metod, zaangażowania instytucji oraz wpływu czynników zewnętrznych na osiągnięte rezultaty;
- **efektywność** – ocena relacji między poniesionymi nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a uzyskanymi efektami;
- **użyteczność** – ocena wszystkich efektów interwencji, zarówno planowanych, jak i ubocznych, w odniesieniu do społeczno-ekonomicznych wyzwań, także tych zmieniających się w czasie; ocena dokonywana jest po zakończeniu działań lub w ich końcowej fazie;
- **trwałość** – analiza utrzymania osiągniętych efektów, szczególnie pozytywnych, w średnio- i długoterminowej perspektywie po zakończeniu realizacji Strategii.

Podstawowym celem ewaluacji jest stałe doskonalenie skuteczności i efektywności działań, zarówno pod względem ich bezpośrednich rezultatów społecznych i gospodarczych, jak i w kontekście przejrzystości i promocji działań podejmowanych przez władze lokalne. Zgromadzone informacje oraz wnioski z ewaluacji zostaną przedstawione władzom lokalnym i udostępnione mieszkańcom, m.in. poprzez oficjalną stronę internetową miasta oraz profile w mediach społecznościowych.

Aktualizacja i analiza ryzyka

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych definiuje się jako możliwość zaistnienia zdarzeń, które mogą negatywnie wpłynąć na realizację jej postanowień. Występowanie ryzyka w otoczeniu może prowadzić do konieczności zmiany kierunków działań oraz osiąganych rezultatów i oddziaływać na kształt i przebieg wdrażania Strategii. Prawidłowo przeprowadzony proces identyfikacji i analizy ryzyka umożliwia skuteczne zarządzanie procesem wdrażania Strategii, a także podejmowanie działań zapobiegawczych i korygujących we właściwym czasie. Do źródeł ryzyka zaliczyć można m.in. przyczyny zewnętrzne, obejmujące globalne uwarunkowania polityczne i prawne, panującą sytuację w kraju, czynniki społeczne i kulturowe oraz wiele innych pozostających poza bezpośrednią kontrolą jednostki samorządowej, oraz przyczyny wewnętrzne, związane ze sposobem planowania działań w Strategii oraz czynnikami ludzkimi występującymi w trakcie jej realizacji.

Proces zarządzania ryzykiem powinien składać się z następujących etapów: identyfikacja ryzyka i zagrożeń, ocena ryzyka i zagrożeń, określenie działań ograniczających ryzyko i zagrożenia, badanie efektywności wdrożonych działań korygujących.

W ramach przeprowadzenia procesu analizy ryzyka istotne jest poza zdefiniowaniem ryzyka w poszczególnych obszarach, także wskazanie odpowiednich i skutecznych działań zapobiegawczych, których celem jest minimalizacja lub eliminacja niekorzystnych zdarzeń. Zidentyfikowanie ryzyka może potencjalnie wystąpić w odniesieniu do wszystkich celów strategicznych i kierunków działań, które obowiązują w niniejszej Strategii. Analizując ryzyka pojawiające się na przestrzeni realizacji wdrażania Strategii, należy uwzględnić zarówno ich stopień prawdopodobieństwa (niski, średni, wysoki) oraz źródło (wewnętrzne lub zewnętrzne).

Strategia jest dokumentem planistycznym, która charakteryzuje się otwartością, a wprowadzanie zmian w zapisach jej treści jest nie tylko możliwe, ale w niektórych przypadkach wręcz konieczne. Dla skutecznej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 konieczne jest jej dostosowanie do aktualnych wyzwań społecznych, gospodarczych i prawnych. Wymóg ten nabiera dużego

znaczenia w kontekście dynamicznie postępujących zmian w kwestiach społeczno-ekonomicznych.

Konieczność dokonania korekt i aktualizacji w działaniach strategicznych może wynikać z wielu powodów m.in. ze zmian przepisów prawa, uwarunkowań społecznych i ekonomicznych, a także pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na rzecz realizacji celów strategicznych zawartych w Strategii. Lista możliwych przyczyn, dla których może zaistnieć konieczność wprowadzenia modyfikacji do Strategii jest długa i otwarta, dlatego też istotnym jest, aby możliwie skutecznie i szybko identyfikować wszelkie zachodzące zmiany i tym samym dopasować założenia strategiczne dokumentu do nowych uwarunkowań. Zaleca się, aby aktualizacja Strategii odbyła się nie rzadziej niż raz w roku w przypadku zaistnienia okoliczności wymienionych powyżej, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne jak np. możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych, wskazywać mogą na konieczność zmiany i dostosowania celów strategicznych i kierunków działań. Wówczas dopuszczalna jest możliwość aktualizacji dokumentu w trybie ad hoc, w kształcie i formie dostosowanej do bieżących potrzeb.

Głównymi czynnikami wymagającymi wprowadzania zmian i aktualizacji Strategii są zarówno uwarunkowania zewnętrzne, jak i wewnętrzne, a także zmiany w przepisach prawa. Strategia oraz jej założenia mogą być modyfikowane w następujących obszarach:

- **diagnostycznym** – gdy pojawią się nowe problemy społeczne lub podczas wcześniejszych prac diagnostycznych pominięto istotne zagadnienia;
- **planistycznym** – w przypadku konieczności uwzględnienia pominiętych wcześniej czynników istotnych dla realizacji celów lub weryfikacji wcześniej zaplanowanych działań;
- **wdrożeniowym** – jeśli podczas realizacji działań nastąpi zmiana podmiotów odpowiedzialnych, dotychczasowe działania okażą się nieadekwatne wobec potrzeb mieszkańców lub ulegną zmianie przepisy prawne albo warunki finansowe;
- **ewaluacyjnym** – w sytuacji pojawienia się nowych okoliczności wpływających na ocenę skuteczności podejmowanych działań.

Inicjatywę w zakresie aktualizacji Strategii mogą podejmować:

- organy miasta Człuchów,
- podmioty realizujące zadania strategiczne, w tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jako koordynator realizacji Strategii,
- inne podmioty, jeśli istnieje uzasadniona potrzeba ich udziału w procesie aktualizacji.

Aktualizacja Strategii przebiega zgodnie z procedurą przewidzianą dla jej uchwalenia i wymaga podjęcia stosownej uchwały przez Radę Miejską w Człuchowie. Skuteczną metodą wprowadzania zmian jest również przeprowadzenie weryfikacji w drodze społecznego procesu konsultacyjnego, podobnego do tego, który towarzyszył opracowywaniu Strategii. Podczas aktualizacji należy uwzględniać nowe potrzeby i oczekiwania mieszkańców oraz poszczególnych grup społecznych, tak aby Strategia odpowiadała na aktualne i przyszłe wyzwania związane z prowadzeniem polityki społecznej w mieście Człuchów.

15. Podsumowanie i wnioski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030, stanowi kontynuację dotychczasowego systemu wsparcia społecznego, jednocześnie umożliwiając jego uzupełnienie o nowe rozwiązania. Założenia Strategii zostały dostosowane do problemów i potrzeb społecznych zidentyfikowanych w toku przeprowadzonych badań oraz przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

Cele strategiczne oraz kierunki działań określono na podstawie analizy systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada w kolejnych latach podejmowanie działań mających na celu rozszerzanie i pogłębianie form wsparcia w różnych obszarach pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w tym zakresie. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny w miarę możliwości prowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin objętych wsparciem oraz do ich integracji ze środowiskiem lokalnym.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii zwraca uwagę również na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje (także poza materialne), które pojawiły się w wyniku następujących przemian, w szczególności demograficznych, z którymi mamy do czynienia w całej Europie, w tym również w Polsce. Realizacja zapisów zawartych w Strategii będzie odbywać się zgodnie z określonymi działaniami, przy jednoczesnym zachowaniu skali i harmonogramu, które powinny uwzględniać stan i możliwości finansów publicznych miasta Człuchów. Strategia jak wcześniej wspomniano będzie podlegać rutynowym weryfikacjom oraz niezbędnym modyfikacjom wynikającym ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej, zidentyfikowanych potrzeb mieszkańców Człuchowa oraz obowiązujących przepisów prawa. Różnorodność i liczba potrzeb społecznych, przy uwzględnieniu ograniczonych możliwości finansowych jednostki samorządowej, przekłada się na konieczność zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez m.in. racjonalne gospodarowanie środkami, maksymalne wykorzystanie dostępnego potencjału oraz wdrażanie rozwiązań o charakterze systemowym.

Niniejsza Strategia zakłada, że osiągnięcie zamierzonych rezultatów będzie możliwe poprzez:

- dostosowanie oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, w tym rozwój rynku usług skierowanych dla seniorów oraz aktywizację tej grupy w różnych płaszczyznach,

- podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, przy uwzględnieniu warunków sprzyjających łączeniu pracy zawodowej z wychowaniem dzieci,
- wspieranie działań prospołecznych, wolontariatu i samopomocowych oraz rozwijanie umiejętności współpracy,
- wzmacnianie kapitału społecznego przy pomocy już istniejących i nowo powstałych organizacji pozarządowych oraz podmiotów pożytku publicznego,
- promowanie i rozwijanie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonalenie i rozwijanie dialogu społecznego poprzez m.in. badanie opinii i potrzeb lokalnej społeczności, promowanie działań profilaktycznych i zdrowotnych oraz edukacyjnych skierowanych zarówno do dorosłych mieszkańców jak i dzieci i młodzieży,
- interdyscyplinarna i wielosektorowa współpraca z instytucjami oraz organizacjami, mającymi realny wpływ na budowanie narzędzi służących zabezpieczeniu potrzeb mieszkańców.

Realizacja Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Człuchów na lata 2026–2030 znacząco przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, opiekunów osób niesamodzielnych jak również pracowników wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację polityki społecznej oraz wszystkich organizacji pozarządowych, które są ważnym filarem realizacji zadań w tym obszarze. Kompleksowe działania, oparte na współpracy wielu różnych podmiotów, umożliwią skuteczniejsze rozpoznawanie i eliminowanie barier społecznych, a także rozwój nowoczesnych form wsparcia dostosowanych do zmieniających się potrzeb całej społeczności lokalnej miasta Człuchów. Strategia przewiduje stałą i regularną weryfikację oraz bieżące modyfikowanie podejmowanych działań, co przełoży się na bardziej elastyczne i skuteczne reagowanie na nowe wyzwania. W dłuższej perspektywie realizacja założeń Strategii przyczyni się do wyrównywania szans życiowych mieszkańców, ograniczania marginalizacji, niektórych grup społecznych oraz wzmocnienia kapitału społecznego jakimi są wszyscy mieszkańcy miasta Człuchów. Efektem wspólnie prowadzonych działań i zaangażowania wielu różnych środowisk, pozwoli na wzrost poczucia bezpieczeństwa i satysfakcji życia, a także budowanie pozytywnego wizerunku Człuchowa jako miasta rozwijającego się, otwartego i przyjaznego wszystkim mieszkańcom.

Załączniki

Spis tabel

Tabela 1 Podmioty funkcjonujące według Sekcji PKD 2007 w mieście Człuchów w 2024 r.....	59
Tabela 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024	81
Tabela 3 Rodzaje oferowanej pomocy przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024	82
Tabela 4 Powody przyznawania pomocy społecznej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024	83
Tabela 5 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową udzielanej przez MOPS w Człuchowie w latach 2022–2024	84
Tabela 6 Działalność MKRPA w Człuchowie w latach 2022–2024	87
Tabela 7 Podmioty wszczynające procedurę „Niebieskich Kart” w mieście Człuchów w latach 2022–2024.....	96
Tabela 8 Osoby doznające i stosujące przemoc domową w mieście Człuchów w latach 2022–2024	97
Tabela 9 Rodzaje udzielonej pomocy osobom doznającym przemocy domowej w mieście Człuchów w 2024 r.....	98
Tabela 10 Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w mieście Człuchów w latach 2022–2024	99
Tabela 11 Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w mieście Człuchów w latach 2022–2024.....	101
Tabela 12 Analiza SWOT miasta Człuchów	208
Tabela 13 Cel strategiczny nr 1	216
Tabela 14 Cel strategiczny nr 2	221
Tabela 15 Cel strategiczny nr 3	227
Tabela 16 Cel strategiczny nr 4	231
Tabela 17 Prognoza wydatków finansowanych w latach 2025-2030 na podstawie wydatków w latach 2022–2024 w mieście Człuchów	241

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności - ogółem i w podziale na płeć w mieście Człuchów w latach 2020–2024	37
Wykres 2 Liczba mieszkańców miasta Człuchów w latach 2022–2024	38
Wykres 3 Zmiany w strukturze rodziny w mieście Człuchów w latach 2022–2024	39
Wykres 4 Prognozowana tendencja zmiany liczby ludności na lata 2030-2060 dla powiatu człuchowskiego	40
Wykres 5 Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w mieście Człuchów w 2021 r.....	40
Wykres 6 Gęstość zaludnienia w przeliczeniu na 1 km ² w mieście Człuchów w latach 2020-2024.....	41
Wykres 7 Ekonomiczne grupy wiekowe w mieście Człuchów w latach 2022–2024	42

Wykres 8 Udział według ekonomicznych grup wieku wyrażony w procentach ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024	43
Wykres 9 Piramida wieku mieszkańców miasta Człuchów w 2023 r.	44
Wykres 10 Saldo migracji - ogółem w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	45
Wykres 11 Saldo migracji - ogółem na 1 000 ludności.....	46
Wykres 12 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	46
Wykres 13 Liczba urodzeń i zgonów w mieście Człuchów w latach 2022–2024.....	47
Wykres 14 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	50
Wykres 15 Wskaźnik jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 000 ludności i jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	51
Wykres 16 Podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 ludności w wieku produkcyjnym w mieście Człuchów w latach 2020–2024	52
Wykres 17 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 000 mieszkańców w mieście Człuchów w latach 2020–2024	53
Wykres 18 Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	54
Wykres 19 Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON w procentach w mieście Człuchów w latach 2020–2024	55
Wykres 20 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	56
Wykres 21 Sektory gospodarki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	58
Wykres 22 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto - ogółem oraz w relacji do średniej krajowej (Polska=100) w powiecie człuchowskim w latach 2020–2024.....	61
Wykres 23 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście Człuchów w latach 2020–2024	62
Wykres 24 Mieszkania na 1 000 mieszkańców w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	67
Wykres 25 Mieszkania oddane do użytkowania na 10 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	68
Wykres 26 Nowe budynki mieszkalne na 1 000 ludności w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	69
Wykres 27 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w mieście Człuchów w latach 2020–2024	69
Wykres 28 Przeciętna liczba izb w jednym mieszkaniu oddanym do użytkowania i przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie w mieście Człuchów w latach 2020–2024.....	70
Wykres 29 Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w % ogółu ludności w mieście Człuchów w 2020-2023	74
Wykres 30 Płeć dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	110
Wykres 31 Wiek dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.....	110

Wykres 32 Wykształcenie dorosłych mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym	111
Wykres 33 Sytuacja życiowa mieszkańców. Jak ocenia Pan/ Pani swoją sytuację życiową?	112
Wykres 34 Jak ocenia Pani/ Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?	112
Wykres 35 Istotność problemów w środowisku lokalnym. Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?	114
Wykres 36 Popularne zjawiska. Jak powszechne na terenie miasta w Pani/ Pana ocenie jest zjawisko uzależnienia od następujących substancji?	115
Wykres 37 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	116
Wykres 38 Najbardziej potrzebne działania profilaktyczne przeciwko uzależnieniom? Jakie działania są najbardziej potrzebne?	116
Wykres 39 Jak ocenia Pan/ Pani stan opieki zdrowotnej na terenie miasta?	117
Wykres 40 Zdrowie psychiczne. Jak ocenia Pan/ Pani swoją kondycję psychiczną?	117
Wykres 41 Wsparcie psychiczne. Czy w Pani/ Pana najbliższym otoczeniu są osoby, które – Pani/ Pana zdaniem – mogą potrzebować wsparcia psychicznego?	118
Wykres 42 Zdrowie psychiczne a władze lokalne. Czy chciał(a)by Pani/ Pan, aby temat zdrowia psychicznego był poruszany w mieście częściej i z większym wsparciem władz lokalnych?	119
Wykres 43 Poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców miasta. Czy czuje się Pani/ Pan bezpiecznie na terenie miasta?	120
Wykres 44 Znajomość osób doświadczających przemocy domowej. Czy w Pana/ Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub „ze słyszenia”) doświadczające przemocy domowej?	120
Wykres 45 Znajomość miejsc, w których ofiara przemocy może uzyskać pomoc. Czy wie Pan/ Pani, gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy w Pana/ Pani rejonie zamieszkania?	121
Wykres 46 Przekonania mieszkańców na temat przemocy domowej. Czy uważa Pan/ Pani poniższe twierdzenia za prawdziwe?	122
Wykres 47 Przekonania mieszkańców na temat wychowywania dzieci. Czy zgadza się Pan/ Pani	123
Wykres 48 Współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowym i kościelnymi?	124
Wykres 49 Uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie miasta. Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/ Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie miasta (np. dożynki, uroczystości rocznicowe)?	125
Wykres 50 Przyczyna nieuczestniczenia w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych. Jaka była tego przyczyna? (wielokrotne odpowiedzi)	125

Wykres 51 Zaspokajanie większości potrzeb w sektorze życia społecznego w mieście. Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana?.....	126
Wykres 52 Lista usług społecznych, które wymagają większej uwagi władz miejskich. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi (wielokrotne odpowiedzi).....	127
Wykres 53 Sytuacja seniorów w mieście. Jak ocenia Pan/ Pani sytuację seniorów w Człuchowie?	128
Wykres 54 Ocena oferty działań dla seniorów. Czy oferta działań dla seniorów na terenie Człuchowa jest według Pani/ Pana wystarczająca?	128
Wykres 55 Praca dla osób niepełnosprawnych na terenie miasta. Czy Pani/ Pana zdaniem osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie Człuchowa?	129
Wykres 56 Akceptowalność osób niepełnosprawnych w mieście. Czy osoby niepełnosprawne na terenie Człuchowa są akceptowane?	130
Wykres 57 Korzystanie ze świadczeń MOPS. Czy Pani/ Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń MOPS?	131
Wykres 58 Jaki był powód?.....	131
Wykres 59 Bezrobocie wśród mieszkańców miasta. Czy posiada Pani/ Pan pracę?.....	132
Wykres 60 Źródło utrzymania. Źródłem utrzymania Pani/ Pana gospodarstwa domowego jest (proszę zaznaczyć wszystkie stosowne odpowiedzi)	133
Wykres 61 Przyczyny braku zatrudnienia. Z jakiego powodu nie posiada Pani/ Pan pracy?	134
Wykres 62 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	137
Wykres 63 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	137
Wykres 64 Ocena wybranych relacji społecznych. Jak oceniasz swoje relacje i więzi z wymienionymi osobami?.....	138
Wykres 65 Rodzaje doświadczanej przemocy. Są dwa rodzaje przemocy – przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) lub przemoc psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wyśmiewanie). Jak często doświadczasz przemocy w szkole – jak często zdarza Ci się, że ktoś Cię np. kopnie, przerwie, uderzy itd.?	139
Wykres 66 Rodzaje doświadczanej przemocy w szkole. Jeśli doświadczyłeś/ aś przemocy w szkole, to jakiego rodzaju to była przemoc?	140
Wykres 67 Doświadczanie przemocy w domu. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?	140
Wykres 68 Doświadczanie agresji słownej przez uczniów. Czy spotyka Cię agresja słowna?.....	141
Wykres 69 Powszechność spożywania alkoholu wśród uczniów. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?.....	142
Wykres 70 Okoliczności spożywania alkoholu przez uczniów. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce? (wielokrotne odpowiedzi)	142
Wykres 71 Ocena przyczyn sięgania po alkohol przez uczniów. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi).....	143

Wykres 72 Częstotliwość spożywania alkoholu przez uczniów. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	144
Wykres 73 Inicjacja alkoholowa wśród uczniów. W jakim wieku spożyłeś alkohol po raz pierwszy?	144
Wykres 74 Rodzaj spożywanego alkoholu. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej (wielokrotne odpowiedzi)	145
Wykres 75 Powody sięgania po alkohol przez uczniów. Z jakich powodów sięgasz po alkohol? (wielokrotne odpowiedzi)	146
Wykres 76 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	147
Wykres 77 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	147
Wykres 78 Przekonania uczniów dotyczące alkoholu. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem?	148
Wykres 79 Powszechność palenia papierosów i e-papierosów wśród uczniów. Czy osoby w Twoim wieku palą e–papierosy lub papierosy?	149
Wykres 80 Palenie wyrobów nikotynowych wśród uczniów. Czy palisz papierosy lub e-papierosy?	149
Wykres 81 Częstotliwość sięgania po wyroby nikotynowe wśród uczniów. Jak często pali(a)ś e-papierosy lub papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?	150
Wykres 82 Powody palenia wyrobów nikotynowych przez uczniów. Co skłoniło Cię do palenia papierosów lub e-papierosów?	151
Wykres 83 Kontakt uczniów z narkotykami i dopalaczami. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	152
Wykres 84 Spożywanie narkotyków lub dopalaczy przez uczniów. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?	152
Wykres 85 Okoliczności inicjacji narkotykowej wśród uczniów. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy? (wielokrotne odpowiedzi)	153
Wykres 86 Łatwość nabycia narkotyków/ dopalaczy w lokalnym środowisku. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby?	154
Wykres 87 Okoliczności inicjacji narkotykowej wśród uczniów. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy? (wielokrotne odpowiedzi)	154
Wykres 88 Pochodzenie środków psychotropowych spożywanych przez uczniów. Skąd wzię(a)ś narkotyki lub dopalacze?	155
Wykres 89 Znajomość przez uczniów miejsc, gdzie można nabyć narkotyki/ dopalacze. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? (wielokrotne odpowiedzi)	156
Wykres 90 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	158
Wykres 91 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	158
Wykres 92 Powszechność wybranych uzależnień wśród uczniów. Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?	159

Wykres 93 Czas spędzany przy komputerze. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż nauka?.....	160
Wykres 94 Reakcja na tygodniowy brak dostępu do Internetu. Jakbyś się czuł/ a, gdybyś przez tydzień nie miał/ a dostępu do Internetu?.....	161
Wykres 95 Granie w gry na komputerze. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?.....	162
Wykres 96 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?.....	163
Wykres 97 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?.....	163
Wykres 98 Styczność z cyberprzemocą. Czy spotkałeś/ aś się z takimi sytuacjami w Internecie?.....	164
Wykres 99 Korzystanie przez uczniów z telefonu. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?	165
Wykres 100 Najczęstsze zajęcie uczniów na telefonie. Na czym najwięcej czasu spędzasz korzystając ze smartfonu?.....	166
Wykres 101 Udział w grach hazardowych. Czy grałeś/ aś w jakiegokolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?.....	166
Wykres 102 Opinie uczniów o napojach energetycznych. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?	167
Wykres 103 Spożywanie napojów energetycznych przez uczniów. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?	168
Wykres 104 Częstotliwość spożywania napojów energetycznych przez uczniów. Ile wypijasz tego typu napojów w miesiącu?	168
Wykres 105 Zażywanie leków przez uczniów. Czy kiedykolwiek zażywałeś(aś) leki przeciwbólowe, nasenne lub uspokajające dłużej, niż zalecił lekarz?	169
Wykres 106 Dawkowanie leków wśród uczniów. Czy kiedykolwiek odczuwałeś(aś) potrzebę zwiększenia dawki leku, aby uzyskać ten sam efekt?.....	170
Wykres 107 Towarzystwo uczniów w czasie wolnym. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?.....	171
Wykres 108 Płeć ankietowanych pracowników OPS. Płeć ankietowanych	173
Wykres 109 Jak poważne/ istotne są poniższe problemy w Pana/ Pani środowisku lokalnym?.....	174
Wykres 110 Ocena skuteczności pomocy społecznej w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym. Czy według Pana/ Pani pomoc społeczna pomaga w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym?	175
Wykres 111 Ocena stanu wiedzy władz miasta o potrzebach pomocy społecznej. Władze miasta są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej?	175
Wykres 112 Zaangażowanie władz miasta. Czy władze miasta Pani/ Pana zdaniem wychodzą na przeciw zgłaszanym przez OPS potrzebom?	176
Wykres 113 Ocena potrzeby realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników MOPS. Czy dostrzega Pan/ Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?	177

Wykres 114 Ocena zaspokajania potrzeb w sektorze życia społecznego w mieście. Czy uważa Pani/ Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana?.....	177
Wykres 115 Lista usług społecznych, które zdaniem pracowników MOPS, wymagają większej uwagi. Proszę wybrać spośród listy grup usług społecznych te, które w Pani/ Pana ocenie wymagają większej uwagi? (wielokrotne odpowiedzi).....	178
Wykres 116 Najbardziej potrzebne działania na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom według pracowników MOPS. Jakie działania są najbardziej potrzebne?	179
Wykres 117 Poczucie wypalenia zawodowego. Czy odczuwa Pani/ Pan wypalenie zawodowe?	179
Wykres 118 Płeć mieszkańców w wieku 60 lat i więcej biorących udział w ankiecie.....	181
Wykres 119 Wiek seniorów biorących udział w ankiecie.....	182
Wykres 120 Wykształcenie dorosłych mieszkańców biorących udział w ankiecie.....	182
Wykres 121 Forma zamieszkania	183
Wykres 122 Pomoc w codziennych czynnościach. Czy osoby z którymi Pani/Pan mieszka pomagają Pani/Panu w codziennych czynnościach, przemieszczaniu się?	184
Wykres 123 Źródła utrzymania	184
Wykres 124 Stan zdrowia. Jak ocenia Pani/Pan swój stan zdrowia?	185
Wykres 125 Opieka zdrowotna. Czy korzysta Pani/Pan z usług opieki zdrowotnej w mieście?.....	185
Wykres 126 Codzienne funkcjonowanie. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym funkcjonowaniem na co dzień?	186
Wykres 127 Pomoc. Czy ma Pani/Pan kogoś do pomocy w razie choroby lub trudności?	187
Wykres 128 Wsparcie w przyszłości. Czy Pani/Pan zakłada, że w przyszłości będzie potrzebować wsparcia ze względu na pogarszający się stan zdrowia?	187
Wykres 129 Formy pomocy. Jeżeli tak, to w jakiej formie będzie Pani/Pan potrzebować wsparcia?.....	188
Wykres 130 Poczucie samotności. Jak często czuje się Pani/Pan samotna/y?	189
Wykres 131 Czas wolny. Jak Pani/Pan spędza wolny czas?	189
Wykres 132 Kontakty z innymi osobami. Czy utrzymuje Pani/Pan kontakty towarzyskie z innymi seniorami?	190
Wykres 133 Oferta dla seniorów. Czy korzystała Pani/Pan z oferty organizowanej dla seniorów (np. Klub Seniora, UTW, wycieczki, zajęcia)?	191
Wykres 134 Miejsce zamieszkania rodziny. Czy w Człuchowie lub okolicy mieszkają bliscy członkowie Pani/Pana rodziny?	191
Wykres 135 Które z poniższych problemów dotyczą Pani/Pana/?	192
Wykres 136 Aktywność seniorów. Jakie formy aktywności byłyby dla Pani/Pana najciekawsze? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)	193
Wykres 137 Poczucie bezpieczeństwa. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?.....	193
Wykres 138 Wsparcie przez władze lokalne. Czy uważa Pani/Pan, że miasto dobrze wspiera osoby starsze?	194

Wykres 139 Najbardziej potrzebne formy wsparcia. Jakie wsparcie byłoby dla Pani/Pana najważniejsze w codziennym życiu? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)..... 195

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie administracyjne miasta Człuchów na tle Polski, województwa pomorskiego i powiatu człuchowskiego..... 35